

OBSAH

Úvod	7
Čo môžeme očakávať	8
UNICEF	10
Dohovor o právach detí	11
Používanie príručky	16
Sprievodca užívateľa	17
Sprievodca oddielom Skutočné príbehy	21
Sprievodca aktivitami	22
Zahrievacie aktivity:	
Hľadanie podobností	24
Kategórie práv	25
Preniknúť do kruhu	26
 1. časť:	
Čo možno očakávať	31
Skutočné príbehy	
Brána do lepšej budúcnosti	32
Nie je to ľahké	33
Na ulici	34
Zavretý	35
Chcel by som ísť domov	36
V siedmom nebi	37
Lepší svet	38
Malé gesto	39
Aktivity:	
1. Cyklus života	40
2. Rozbiť stereotyp	47
3. Krok v živote	49
4. Sociálna spravodlivosť	53
5. Šikanovanie - čo môžeme robiť?	56
Ďalšie informácie	59
Slovník	60
Záverečné poznámky	61

OBSAH

2. časť – Rodové rozdiely

Čo možno očakávať	65
Skutočné príbehy	
Vopred prehraný boj za vzdelanosť	66
Snívaj pre mňa malý sen	67
Linka pomoci	68
Kúpená a predaná	69
Aktivity:	
Rodový stereotyp?	70
Povedal si „dievča“?	71
Výmysly o dievčatách	73
Rovnaká práca, iná mzda	77
Domáce záležitosti	80
Ďalšie informácie	85
Slovník	86
Záverečné poznámky	87

3. časť – Postihnutie

Čo možno očakávať	91
Skutočné príbehy	
Tragédia nášlapných mín	93
Život je dobrý, keď ho žiješ	94
Jesenné listie	95
Trúfnuť si postarať sa	96
Propagátor	97
Ako to vidím ja	98
Počúvajte ma!	99
Činnosti:	
1. Treba vidieť schopnosť!	100
2. Čo vidíš ty?	104
3. Príbeh dvoch spoločenstiev (komunit)	107
4. Cvičenie: Napiš, čo cítiš	110
5. Ako, ako, ako?	112
Ďalšie informácie	114
Slovník	115
Záverečné poznámky	117

OBSAH

4. časť – Náboženstvo a pôvod

Čo možno očakávať	121
Skutočné príbehy	
Rasizmus a terorizmus	122
Diskriminácia etnických menšín	123
Hrdá na dve kultúry	124
Teraz všetci spolu	125
Za mrežami	126
Športová šanca	127
Aktivity:	
1. Baliček kariet	128
2. Hra Hľadanie	133
3. Ja verím, ty veríš	138
4. Po stopách kultúr	141
5. Viera - listy	145
6. Šport zjednocuje, rasizmus rozdeľuje	148
Ďalšie informácie	151
Slovník	153
Záverečné poznámky	155

5. časť – Pomocné materiály

Ďalšia činnosť	
Čo môžeme urobiť?	159
Umenie	160
Internet a médiá	161
Získavanie fondov	162
Ihrisko plné nápadov	166
Odporúčania na výskum	
Začíname	168
Výskum	170
Dotazníky	171
Iné zdroje	172
Interview	173

OBSAH

Odporúčania pre médiá

Skutočné príbehy	175
Sme viac ako len budúcnosť	176
Začíname	176
Tlač	178
Fotografia	179
Rozhlas	180
Televízia a video	181
Internet	183
Ďalšie informácie	183
Záverečné poznámky	184

Foto príloha	185
---------------------	-----

Kalendár	203
-----------------	-----

Úvod

Projekty UNICEF zabezpečujú
zdravie, vzdelanie, rovnosť a ochranu detí
ADVANCE HUMANITY

unicef

Vedeli by sme spočítať, koľko ľudí na celom svete pozná, aké to je byť odstrčený, vylúčený? Pre milióny detí žijúcich v mnohých krajinách na tejto planéte sa však vylúčenie stalo každodennou realitou. Deti sa musia vyrovnávať s predsudkami a diskrimináciou, ktorých príčinou je ich pohlavie, pôvod, postihnutie alebo choroba, dôsledok toho, že nemôžu žiť so svojimi rodičmi alebo jednoducho preto, že sú chudobní. Proces ich vylúčenia sa dokonca môže začať ešte predtým, než sa narodí. Extrémna chudoba, ktorej žije bezpočet dievčat a žien na celom svete, negatívne postihuje aj milióny zatiaľ nenarodených detí.

Chudoba je zároveň príčinou i dôsledkom vylúčenia a diskriminácie. Chudoba bude súčasťou nášho sveta dovtedy, kým mladšia generácia nedostane príležitosť dosiahnuť istý stupeň vzdelania. Len tak môžeme prerušiť začarovaný kruh chudoby. Diskriminácia a predsudky však nie sú nevyhnutné, pretože nie každý sa narodil netolerantný. Média, skupiny ľudí rovnakého veku a postavenia, členovia rodiny a vzdelávacie systémy formujú názory, pocity a spôsob myslenia každého človeka o druhých ľuďoch. Môžu byť zodpovedné za podporovanie a udržiavanie predsudkov a diskriminácie, ale môžu tiež pomáhať proti nim bojovať. Mládežnícke skupiny a vzdelávacie inštitúcie môžu svojimi aktivitami dať mladým ľuďom príležitosť označiť tieto dôležité témy a pracovať s nimi, aby sme prekonalí intoleranciu a nespravodlivosť.

Nebude jednoduché prinútiť mladých ľudí, aby sa podelili o svoje myšlienky a pocity a boli otvorení zmeniť svoje správanie. Tí, ktorí dokážu prekonať svoje vlastné predsudky, budú mať veľkú zásluhu na utváraní spoločnosti, v ktorej žijú. Mali by sme ich povzbudiť, aby sledovali dianie aj mimo vlastných komunít, aby videli, čo sa deje v širšom svete. Mladým ľuďom získané vedomosti dozaista rozšíria pohľad na svet. Nestačí však, aby sa len dozvedeli, že diskriminácia existuje. Mali by sa tiež naučiť, čo môžu urobiť v boji proti predsudkom a ako prispieť k zmene správania sa. Tieto príležitosti sa treba chopiť teraz, aby sa dosiahli skutočné zmeny v budúcnosti.

Globálna angažovanosť vlád zameraná na boj proti detskej chudobe a diskriminácii môže byť efektívna, len ak sa do nej zapoja mladí ľudia. Tieto vážne témy môžeme buď ignorovať, alebo sa môžeme aktívne zaangažovať. Ak bude narastajúce povedomie mladých ľudí o týchto globálnych problémoch zamerané pozitívne, môžeme sa na budúcnosť dívať optimistickejšie. Voľba je na nás, ale budúcnosť nie je len o nás samotných.

Čo môžeme očakávať

Vznik príručky Kids Inclusive podnietili požiadavky učiteľov a pracovníkov s mládežou spolupracujúcich s národnými výbormi UNICEF po celom vyspelom svete. Predovšetkým oni sa pozastavili nad jednostranným mediálnym obrazom kultúrnych rozdielov po teroristickom útoku na USA 11. septembra 2001. Tento strach a predsudky pretrvávajú dodnes. Príručka má byť zdrojom inšpirácie pre ľudí, ktorí chcú podnietiť mladých ľudí, aby aktívne vystupovali proti diskriminácii v akejkoľvek forme.

Kľúčovou témou príručky je vylúčenie. Simulačné cvičenia a príbehy detí, ktoré sa s ním museli vyrovnávať, by mali mladým ľuďom pomôcť vcítiť sa do pocitov tých, ktorých denná realita je neporovnateľná s kvalitou ich života. Našou cieľovou skupinou sú deti vo veku 10 – 17 rokov. Príručka ponúka výber viac ako 40 hodín námetov provokujúcich, stimulujúcich aktivít. Dodatočné jednotky ponúkajú mladým ľuďom vedenie v základných výskumných metódach; odporúčania, ako zaangažovať médiá a ako sledovať inovatívne akcie, ktoré môžu sústrediť pozornosť verejnosti na neutešenú situáciu diskriminovaných a vylúčených detí na celom svete.

Učitelia a ďalší profesionálni pracovníci, ktorým je príručka určená, budú musieť s jej obsahom narábať veľmi citlivo. Najlepšie to bude fungovať, ak ho budú používať osobne zaangažovaní jednotlivci. Ti, ktorí sa chcú zapojiť do ďalších činností, by mali kontaktovať národný výbor UNICEF vo svojej krajine, aby získali podporu, radu a ďalšie materiály.

Čo sa urobilo v boji proti vylúčeniu a diskriminácii na celom svete

Globálny záväzok bojovať proti vylúčeniu a diskriminácii

V máji r. 2002 sa poprední predstavitelia krajín sveta, medzinárodné organizácie a deti stretli na Valnom zhromaždení OSN, na vöbec prvom zvláštnom zasadaní OSN venovanom iba deťom. Výsledný dokument s názvom Svet vhodný pre deti je veľmi dôležitým návodom „čo robiť“ nielen pre vlády, ale pre všetkých partnerov v spoločnosti – rodiny, školy, náboženské organizácie, podniky a médiá.

Čo sa zaviazali urobiť, aby sa skoncovalo s diskrimináciou?

Svet vhodný pre deti

Ak dieťa zakúsi diskrimináciu akéhokolvek druhu, vyčlení ho to spomedzi iných detí a sťaží mu to plný harmonický rozvoj. Urobíme všetko, čo je v našich silách, aby sme zastavili diskrimináciu detí.

Všeobecné zaradenie

Každá krajina sa musí snažiť redukovat' rozdiely medzi odlišnými skupinami detí, zvlášť rozdiely, ktoré existujú pre

- diskrimináciu na rasovom základe,
- rozdiely medzi dievčatami a chlapcami,
- rozdiely medzi deťmi žijúcimi v vidieku a deťmi žijúcimi v mestách,
- rozdiely medzi bohatými a chudobnými deťmi,
- rozdiely medzi deťmi s postihnutím a bez postihnutia.

Zaradenie detí s postihnutím

Urobíme všetko, čo je v našich silách, aby sme zabezpečili, že všetky deti s postihnutím a zvláštnymi potrebami budú mať plné a rovnaké práva a slobody – vrátane prístupu k zdraviu, vzdelaniu a rekreačným službám. Zabezpečíme, aby ich dôstojnosť bola uznaná, budeme pomáhať, aby sa vedeli postarať samy o seba a zabezpečíme, aby sa mohli aktívne zúčastňovať na živote vo svojich komunitách.

Zaradenie detí z rôznych etnických a minoritných skupín

Urobíme, čo je potrebné na skončenie diskriminácie, budeme poskytovať špeciálnu podporu a zabezpečíme rovnaký prístup k službám pre pôvodné domorodé obyvateľstvo, zraniteľné skupiny detí a deti patriace k menšinám vrátane tých s rozdielnym náboženským alebo iným vyznaním.

Zaradenie dievčat a žien

Dosiahnuť to, čo chceme pre deti, zvlášť pre dievčatá, bude ľahšie, ak ženy:

- Plne využijú všetky ľudské práva a slobody vrátane práva na vývoj.
- Sú schopné plne a rovnocenne sa podieľať na všetkých činnostiach spoločnosti.
- Sú chránené pred všetkými formami násillia, zneužitia a diskriminácie.

Sme rozhodnutí eliminovať všetky formy diskriminácie dievčat. Chceme zabezpečiť, aby všetky ich ľudské práva boli chránené vrátane práva oslobodiť sa od sexuálneho a iného zneužívania a situácii, ktoré ich nútia robiť veci proti ich vôli. Budeme presadzovať rovnocennosť medzi pohlaviami a zabezpečíme, aby dievčatá mali rovnaký prístup k sociálnym službám – vzdelanie, výživa, starostlivosť o zdravie vrátane sexuálnej a reprodukčnej starostlivosti, očkovania a ochrany pred chorobami.

Zaradenie chlapcov a mužov

Uvedomujeme si, že je potrebné označiť meniacu sa rolu mužov v spoločnosti. Sme si vedomí výziev, ktorým čelia chlapci v dnešnom svete. Budeme povzbudzovať rodičov, aby prevzali zodpovednosť za vzdelávanie a výchovu detí. Urobíme všetko pre to, aby sme zabezpečili otcom príležitosti podieľať sa na živote ich detí.

UNICEF

Detský fond OSN

Čo je to UNICEF?

UNICEF vznikol v roku 1946 na pomoc deťom v Európe a Ázii po skončení druhej svetovej vojny. Pomenovanie UNICEF najprv vzniklo ako skratka United Nations International Children's Emergency Fund (Medzinárodný núdzový detský fond OSN). Keď sa pominula núdzová situácia druhej svetovej vojny, UNICEF objavil, že deti celého sveta stále potrebujú pomoc, takže v roku 1953 sa stal Detským fondom OSN (United Nations Children's Fund) – dodnes známy ako UNICEF.

Ako sa odlišuje UNICEF od ostatných organizácií OSN?

UNICEF je jednou z mála OSN organizácií, ktoré sú na 100 percent financované z dobrovoľných príspevkov.

Čo spadá do kompetencií UNICEF-u?

OSN poverila UNICEF presadzovať ochranu práv detí, spĺňať ich základné potreby a rozširovať možnosti dosiahnuť ich plný potenciál.

UNICEF sa angažuje v zabezpečení zvláštnej ochrany pre najviac znevýhodnené deti – obeť vojny, katastrof, extrémnej chudoby, všetkých foriem násillia a využívania a detí s postihnutím.

UNICEF v núdzových prípadoch chráni práva detí. V spolupráci s partnermi OSN a humanitárnymi organizáciami UNICEF rýchlo zmierňuje utrpenie detí a tých, ktorí sa o ne starajú.

Čo robí UNICEF teraz?

Dnes pracuje UNICEF vo viac ako 162 krajinách, oblastiach a teritóriách, aby našiel trvalé riešenia problémov, ktorým sú vystavené deti a ich rodiny. Na obdobie rokov 2002 – 2005 má päť hlavných priorít: vzdelanie dievčat, starostlivosť a rozvoj v ranom detstve, imunizácia, HIV/AIDS a ochrana detí.

„Deti budú srdcom každého nášho zámeru a postaráme sa, aby bol ich hlas vypočutý. Budeme upozorňovať na nerovnosť, postavíme sa proti diskriminácii a zastavíme porušovanie ich práv.“

Dohovor o právach detí

Dohovor o právach detí (ďalej DPD) uznáva, že každé dieťa sa narodilo so základnými slobodami a právami, vlastnými každej ľudskej bytosti – občianskymi, politickými, ekonomickými, sociálnymi a kultúrnymi. Vylúčenie zo spoločnosti – z akéhokoľvek dôvodu – je popretím detských práv.

Pre rýchly prehľad sú tu uvedené články z dohovoru – verzie pre deti. Úplné verzie všetkých DPD článkov sú uvedené na www.unicef.org.

Článok 1: Každý vo veku do 18 rokov má tieto práva.	Článok 2: Všetky deti majú tieto práva, nezáleží na tom, kto sú, kde žijú, čo robia ich rodičia, akou rečou hovoria, akého sú náboženstva, či je to chlapec, alebo dievča, v akej kultúre žijú, či sú postihnuté, či sú bohaté, alebo chudobné. So žiadnym dieťaťom sa nemá zaobchádzať nespravodlivo na akomkoľvek základe.	Článok 3: Všetci dospelí majú robiť to, čo je najlepšie pre deti. Keď sa dospelí rozhodujú, majú myslieť na to, ako ich rozhodnutia ovplyvnia deti.
Článok 4: Vláda má povinnosť zabezpečiť ochranu práv detí. Musí pomáhať vašej rodine chrániť vaše práva a vytvárať prostredie, kde môžete rásť a rozvinúť svoje predpoklady.	Článok 5: Vaša rodina má za úlohu pomáhať vám učiť sa uplatňovať vaše práva a zabezpečiť ich ochranu.	Článok 6: Máte právo byť nažive.
Článok 7: Máte právo na meno a to má byť oficiálne uznané vládou. Máte právo na národnosť (patríť do svojej vlasti).	Článok 8: Máte právo na identitu – na oficiálny záznam, kto ste. Nikto vám identitu nemôže odňať.	Článok 9: Máte právo žiť so svojim rodičom/svojimi rodičmi, ak to nie je pre vás zlé. Máte právo žiť s rodinou, ktorá sa o vás stará.

Článok 10: Ak žijete v inej krajine ako vaši rodičia, máte právo byť spolu s nimi na jednom mieste.	Článok 11: Máte právo na ochranu pred únosom.	Článok 12: Máte právo prejaviť svoj názor a dospelí si ho majú vypočuť a brať váš názor vážne.
Článok 13: Máte právo objavovať rôzne veci a podeliť sa o svoje myšlienky s ostatnými prostredníctvom reči, maľovania, písania alebo akýmkoľvek iným spôsobom, ak to neublíži a ne napáda iných ľudí.	Článok 14: Máte právo vybrať si náboženstvo a vieru. Vaši rodičia vám majú pomôcť rozhodnúť sa, čo je správne a čo nie, a čo je najlepšie pre vás.	Článok 15: Máte právo vybrať si priateľov a pripojiť sa alebo založiť skupinu, ak to nepoškodzuje ostatných.
Článok 16: Máte právo na súkromie.	Článok 17: Máte právo dostať informácie, ktoré sú dôležité pre vaše blaho, z rozhlasu, novín, kníh, počítačov a ďalších zdrojov. Dospelí by mali zabezpečiť, aby informácie, ktoré dostanete, neboli škodlivé a pomôcť vám, aby ste našli a porozumeli informáciám, ktoré potrebujete.	Článok 18: Máte právo, aby vás vychovávali vaši rodičia, ak je to možné.

Článok 19: Máte právo na ochranu pred zranením a zlým telesným a psychickým zaobchádzaním.	Článok 20: Máte právo na osobitnú starostlivosť a pomoc, ak nemôžete žiť so svojimi rodičmi.	Článok 21: Máte právo na starostlivosť a ochranu, ak vás adoptovali alebo ste v pestúnskej starostlivosti.
Článok 22: Máte právo na osobitnú ochranu a pomoc, ak ste utečenec (ak ste boli nútení opustiť váš domov a žiť v inej krajine), takisto ako všetky práva v tomto dohovore.	Článok 23: Máte právo na osobitné vzdelanie a starostlivosť, ak ste postihnutí, takisto ako všetky práva v tomto dohovore tak, aby ste mohli žiť plnohodnotným životom.	Článok 24: Máte právo na najlepšiu možnú zdravotnú starostlivosť, čistú vodu na pitie, výživnú stravu, čisté a bezpečné životné prostredie a informácie, ktoré vám pomôžu byť v dobrom stave.
Článok 25: Ak žijete v náhradnej starostlivosti alebo v inej situácii mimo domova, máte právo, aby boli tieto životné podmienky pravidelne sledované, či sú najvhodnejšie.	Článok 26: Máte právo na pomoc od vlády, ak žijete v chudobe alebo ak ste v núdzi.	Článok 27: Máte právo na stravu, oblečenie, bezpečné miesto na život a mať splnené základné potreby. Nemáte byť znevýhodnení tak, aby ste nemohli robiť mnohé veci, ktoré robia ostatné deti.

Článok 28: Máte právo na dobré a kvalitné vzdelanie. Majú vás povzbudzovať, aby ste navštevovali školu až do najvyššej možnej úrovne vzdelania.	Článok 29: Vaše vzdelanie vám má pomôcť použiť a rozvinúť váš talent a schopnosti. Má vám tiež pomôcť žiť mierumilovne, chrániť životné prostredie a rešpektovať ostatných ľudí.	Článok 30: Máte právo praktizovať svoju kultúru, jazyk a náboženstvo alebo čokoľvek si zvolíte. Menšinové a domorodé skupiny potrebujú osobitnú ochranu tohto práva.
Článok 31: Máte právo na hru a odpočinok.	Článok 32: Máte právo na ochranu pred prácou, ktorá vám škodí a je zlá pre vaše zdravie a vzdelanie. Ak pracujete, máte právo na bezpečnosť a spravodlivú mzdu.	Článok 33: Máte právo na ochranu pred škodlivými drogami a pred obchodom s drogami.
Článok 34: Máte právo nebyť sexuálne obťažovaný.	Článok 35: Nikto vás nesmie uniesť alebo predať.	Článok 36: Máte právo na ochranu od akéhokoľvek druhu využívania a vykorisťovania.

Článok 37: Nikto vás nesmie potrestať krutým alebo nespravodli- vým spôsobom.	Článok 38: Máte právo na ochranu pred vojnou a slobodu. Deti do veku 15 rokov nemožno nútiť vstúpiť do armády alebo bojovať vo vojne.	Článok 39: Máte právo na pomoc, ak vás zranili, zanedbávali alebo sa s vami zle zaob- chádzalo.
Článok 40: Máte právo na právnu pomoc a spravodlivé zaob- chádzanie v justičnom systéme, ktorý rešpektuje vaše práva.	Článok 41: Ak zákony vašej krajiny poskytujú lepšiu ochranu vašich práv, ako je uvede- né v tomto dohovore, majú sa uplatniť tieto práva.	Článok 42: Máte právo poznať svoje práva. Dospelí majú tiež poznať tieto práva a pomá- hať vám ich spoznávať.
Články 43 až 54: Tieto články vysvetľujú, ako budú pracovať vlády a medzinárodné organizácie ako UNICEF, aby zabezpečili ochranu práv detí.		

Používanie príručky

Príručka bola usporiadaná okolo nasledujúcich štyroch ústredných tém – vylúčenia a diskriminácie:

- Modul 1: Všeobecné vylúčenie.
- Modul 2: Diskriminácia pre pohlavie.
- Modul 3: Diskriminácia pre postihnutie.
- Modul 4: Diskriminácia pre pôvod a presvedčenie.

Každý modul predstavuje sériu aktivít, ktoré poskytujú:

- Zážitky zo simulácie témy vylúčenia s odkazom na kľúčové články z dokumentov DPD a UNICEF.
- Odmietnutie stereotypov použitím provokatívnych citátov známych osobností, analýzy médií a prezentovaním holých faktov.
- Aktívnu skúsenosť vedúcu k spoznaniu faktorov ovplyvňujúcich vylúčenie a diskrimináciu.
- Výzvu mladým ľuďom, aby aplikovali svoje vedomosti v miestnom výskume, angažovali sa v miestnych médiách a verejných kampaniach na podporu pokračovania práce UNICEF.

Príručka obsahuje aj dodatočné moduly zamerané na usmernenie:

- miestneho výskumu a plánovania projektov;
- práce s médiami;
- verejných kampaní a nápadov na financovanie;
- kalendár s pamätnými dátumami, spojenými s témami vylúčenia a diskriminácie.

Príručka obsahuje viac ako 40 hodín aktivít provokujúcich myseľ a mnoho podnetov pre mimoškolskú prácu. Je určená na používanie ako celok s rozsiahlym použitím medzimodulových odkazov, ale tiež na vzájomne posilňovanú povahu každej témy vylúčenia a potrebu rozvinúť komplexné chápanie problémov.

Ako zaangažovať školy?

Škola je miesto, kde sa mnoho mladých ľudí po prvý raz vo svojom živote stretne s vylúčením a diskrimináciou v rôznych formách. Každá škola by mala mať vlastný plán na boj proti nespravodlivému prístupu, nesprávnemu zaobchádzaniu a všetkým formám zneužitia vrátane násilia. Namiesto toho, aby sme školy považovali za rizikovú pôdu, musíme na ne začať myslieť ako na prostriedky pomoci pri budovaní humánnejšej a tolerantnejšej spoločnosti. Škola alebo mládežnícke centrum, kde nedopustili diskrimináciu vo svojom vnútri, dokáže medzi učiteľmi a študentmi rozvíjať spravodlivosť a môže byť najlepším spojencom v boji proti predsudkom, intolerancii a diskriminácii.

Sprievodca užívateľa

Aktivity

Každá aktivita a položky týkajúce sa danej aktivity sú jasne identifikovateľné číslom aktivity v krúžku.

Ciele

Popísať náučný cieľ každej aktivity s určením vhodnej vekovej cieľovej skupiny.

Čas

Väčšina aktivít sa dá skončiť do jednej hodiny. Niektoré však budú vyžadovať určitý výskum, ktorý bude musieť každý účastník urobiť doma. Aktivita môže pokračovať na ďalšej hodine. Časový rámec každej aktivity je zreteľne vyznačený.

Materiály

Aktivity jasne uvádzajú zoznam potrebných materiálov – tieto pripraví moderátor, napr. hárky papiera, časopisy, lepidlo atď., alebo pozostávajú z dokumentov určených na kopírovanie, ktoré môžu poskytnúť hneď po aktivite. Ostatné relevantné materiály ako príbehy sú jasne vyznačené a nachádzajú sa v iných častiach tohto zošita.

Postup

- 1 **Práca v skupinách:** Môžete upresniť zloženie skupín, aby ste nevynechali niektorých účastníkov. Snažte sa zorganizovať skupiny mladých ľudí, ktorí zvyčajne nepracujú spolu. Citlivo reagujte na preberané témy a na fakt, že niektorí mladí ľudia v skupine môžu mať prvú priamu skúsenosť s nimi.
- 2 **Hranie roly:** Buďte si vedomí, že niektorí mladí ľudia neradi vystupujú pred ostatnými, povzbudzujte účastníkov, aby boli aktívni bez toho, aby ste niekoho nútili.

Zhrnutie a hodnotenie

- 1 Po každej aktivite bude príležitosť prejsť si ju celú s účastníkmi a zodpovedať na ich otázky a nejasnosti.
- 2 Pri diskusii v skupine zabezpečte, aby každý účastník dostal slovo. Spôsob, ako to dosiahnuť, je dať každému tri žetóny. Vždy, keď niekto hovorí (to môže zahŕňať aj rozhovor so susedom!), musí odovzdať žetón (vhodné je mať klobúk alebo škatuľu na ich zbieranie). Ak niekto hovorí príliš dlho, môže prísť aj dva alebo dokonca tri žetóny naraz!

Obmeny

Návrhy, ako môžu byť aktivity upravené, aby vyhovovali rozdielne schopným skupinám alebo skupinám rozdielneho veku. Sú dve vekové kategórie – 10 až 13 a 14 až 17. Môžete si však ďalej prispôbovať aktivity vzhľadom na lokálne podmienky a dostupné materiály.

Pokračovanie

Niektoré aktivity nie sú jednorazové, ale majú svoje pokračovanie; toto obsahuje buď čítanie príbehu, ktorý zobrazuje problémy uvedené v aktivite, prípadne prieskum o danom predmete, alebo rozvinutie nápadov na ďalšiu činnosť. Môžete ich zahrnúť ako časť aktivity, ak to čas dovoľí, alebo ich môžete uskutočniť ako projekt alebo domácu úlohu.

Skutočné príbehy

Tieto príbehy boli starostlivo vybrané a upravené, aby umožnili nahliadnuť do života detí na celom svete. Nimi je možné podporiť aktivitu alebo sa môžu použiť nezávisle. Príbehy zvyknú reprezentovať skutočné situácie, ktorým čelia mladí ľudia; sú založené na pravdivých príbehoch, ale niektoré sú kombináciou skúseností viacerých osôb.

Ďalšie informácie

Zoznam internetových stránok poskytuje ďalšie informácie o témach, spomenutých v rámci aktivity, niektoré stránky ponúkajú mladým ľuďom príležitosť pridať svoj príspevok.

Slovník

Každý celok obsahuje slovník niektorých zložitejších slov.

Záverečné poznámky

Záverečné poznámky obsahujú všetky odkazy obsiahnuté v module plus množstvo odkazov na hodnotné webové stránky, ktoré môžu poskytnúť ďalšiu pomoc pri učení, lokálnom výskume a verejných kampaniach.

Úvodom

Sada fotografií

Každý modul fotografiou provokuje myšlienky k danej téme. Tieto obrázky môžu byť použité pri nasledujúcich aktivitách.

- Pozri sa na fotografiu a nakresli obrázok, ktorý vyjadruje, čo pri tom cítiš.
- Opíš, čo si myslíš, aká je nálada na fotografii, napr. veselá, smutná, ustrašená.
- Predstieraj, že si jedným z detí na obrázku a stotožni sa s ním alebo s ňou. Kde si? Kto si? Čo robíš? S kým si?
- Vyber si fotografiu a napiš o nej báseň alebo poviedku.
- Vyber si fotografiu a vysvetli, čo sa odohrávalo tesne pred stlačením spúšte a čo sa stane potom.
- Zober každú fotografiu zo sady a vyber z DPD článok, ktorý najlepšie vystihuje obrázok.
- Vyber si jednu fotografiu a vypracuj plagát na tému o diskriminácii alebo vylúčení, pridaj k obrázku citát alebo slogan.
- Prečítaj si Odporúčania pre médiá týkajúce sa fotografii; skontroluj v sade fotografií, či tieto pravidlá platia, čo by sa mohlo urobiť, aby sa fotografia vylepšila?

Umelecké práce

Dovoľte účastníkom, aby vyjadrili svoje pocity o tom, čo je predmetom aktivity pomocou umenia. Táto aktivita môže byť kombinovaná s nejakou formou verejnej výstavy, zvlášť, ak sa vyžaduje väčšie exteriérové prostredie.

- Nakresli, čo cítiš, a vytvor animáciu.
- Vytvor koláž.
- Vymysli kreslený príbeh.
- Použi rôzny materiál na vytvorenie sochy.
- Urob fotografiu, ktorou vyjadríš tému (pozri Odporúčania pre médiá).
- Vytvor choreografiu tanca.
- Vytvor video (pozri odporúčania pre médiá).
- Napiš pieseň a skomponuj hudbu.

Dalšia činnosť

Toto je zoznam návrhov a nápadov na financovanie, povedomie o vytváraní kampaní a projektov, na ktorých sa mladí ľudia môžu aktívne zúčastniť. Táto časť tiež obsahuje zoznam internetových stránok. Niektoré stránky poskytnú ďalšie informácie o témach, iné sú stránkami, kde mladí ľudia môžu pridať niečo na stránku.

Odporúčania na prípravu výskumu

Poskytujú mladým ľuďom užitočné informácie, ako začať s ich vlastnou kampaňou. Popisuje, aký výskum by mali urobiť, a radi, ako formulovať dotazníky a otázky pre interview.

Odporúčania pre prácu s médiami

Jednou z ciest, ako vzbudiť záujem detí a zapojiť ich do činnosti, je mediálna aktivita. Tou môže byť napísanie článku, vedenie anketových prieskumov, fotografovanie, urobenie krátkého filmu alebo zapojenie sa do vysielania rozhlasu a televízie. Odporúčania pre médiá si dávajú za cieľ dať mladým ľuďom niekoľko rád v skúmaní týchto oblastí. Používatelia by mali navštíviť MAGIC stránku na webovej stránke UNICEF-u najmä pre rozsiahlejšie súvislosti pre iniciatívy súvisiace s deťmi a médiami (pozri www.unicef/magic/).

Kalendár dôležitých dátumov

V tomto materiáli je obsiahnutý 12-mesačný kalendár poskytujúci dôležité medzinárodné dátumy pamätných udalostí spojených s témami vylúčenia a diskriminácie. Je tam množstvo priestoru na doplnenie miestnych pamätných dátumov súvisiacich s uvedenými témami.

Citáty, články a fakty

Na stránkach Skutočné príbehy sú rámčeky so známymi citátmi súvisiacimi s DPD článkami a dôležitými faktmi na ilustrovanie špecifických problémov. Požiadajte účastníkov o:

- ilustrovanie citátov;
- ilustrovanie článkov;
- ilustrovanie faktov;
- výskum ďalších dôležitých citátov a faktov na doplnenie zoznamu;
- použitie niektorých faktov alebo citátov pri debate v triede o danej téme.

Prehľad príbehov k jednotlivým témam

Tieto príbehy môžu byť použité nezávisle alebo na podporu aktivity.

Vylúčenie – celok 1

Názov	Téma
Brána do lepšej budúcnosti	Registrácia narodenia
Nie je to ľahké	Keď dieťa je hlavou rodiny/HIV AIDS
Na ulici	Deti z ulice
Zavretí	Deti vo väzení
V siedmom nebi	Deti v zariadeniach
Chcel by som ísť domov	Deti a vojna
Malé gesto	Priateľstvo

Pohlavie – celok 2

Názov	Téma
Snívaj malý sen pre mňa	Vzdelanie dievčat
Bojuj o šance na vzdelanie	Práca detí
Kúpená a predaná	Kšeftovanie
Hotline na pomoc	Domáce násilie

Postihnutie – celok 3

Názov	Téma
Jesenné listy	Pohľady na mentálne postihnutia
Život je dobrý, keď si v ňom	Právo na život
Propagátor	Dôležitosť imunizácie
Trúfnuť si starať sa	Starostlivosť o postihnutého súrodenca
Vidiac čo vidím ja	Príbeh dyslexie
Tragédia nášľapných mín	Poškodenia, ktoré spôsobujú nášľapné míny deťom
Počúvaj ma!	Právo byť vypočutý

Viera a pôvod – celok 4

Názov	Téma
Za mrežami	Žiadateľ o azyl/utečenec
Práca pre mňa	Diskriminácia voči etnickým menšinám
Rasizmus a terorizmus	Rasizmus a terorizmus po 11. septembri
Teraz všetci spolu	Interreligiózne skupiny
Hrdá na dve kultúry	Multikultúrna spoločnosť
Sportová šanca	Rasizmus v športe

Mediálne odporúčania

Sme viac ako budúcnosť	Deti a médiá
------------------------	--------------

Úvod

	Názov	Druh aktivity	Téma
1.	Hľadanie podobností	Štartovacie	Podobnosti a rozdielnosti
2.	Kategórie práv	Štartovacie	DPD práva
3.	Preniknúť do kruhu	Štartovacie	Vylúčenie charakteristických znakov správania

Vylúčenie - celok 1

1.	Hra Cyklus života dieťaťa	Simulácia	Vylúčenie, keď je popretý plný potenciál
2.	Porušiť stereotyp	Simulácia	Stereotypné zobrazenie
3.	Krok v živote	Simulácia	Sociálne nerovnosti
4.	Sociálna spravodlivosť	Simulácia	Vylúčenie pre nedostatok zdrojov
5.	Šikanovanie – čo môžeme robiť?	Činnosť	Šikanovanie

Rod - celok 2

1.	Rodové stereotypy	Simulácia	Dôsledky rodovej stereotypizácie
2.	Povedal si dievča?	Informatívna	Skúma oblasti diskriminácie v dôsledku pohlavia
3.	Rovnaká práca, rozdielna pláca	Simulácia	Rodové nerovnosti v oblasti práce
4.	Mýtus o dievčatách	Informatívna	Skúma názory o dievčatách
5.	Domáce aféry	Činnosť	Domáce násilie

Postihnutie - celok 3

1	Vidieť schopnosť	Simulácia	Skúsenosť s postihnutím
2	Čo vidíš?	Informatívna	Skúmanie chápania postihnutých detí
3	Pribeh dvoch komunit	Informatívna	Skúma postoje voči HIV/AIDS
4	Napiš, čo cítiš	Činnosť	Vyjadrenie pocitu vo verši
5	Ako, ako, ako?	Činnosť	Skúmanie spôsobov, ako urobiť činnosť dosiahnuteľnou

Viera a pôvod – celok 4

1	Baliček kariet	Informatívna	Ako sa niekto stane utečencom
2	Hra Hľadanie	Simulácia	Skúma prekážky, ktorým čelia utečenci
3	Ja verím, ty veriš	Výskum	Náboženská tolerancia
4	Po stopách kultúr	Činnosť	Rozdielne kultúrne vplyvy v našej spoločnosti
5	Drahý priateľ	Činnosť	Skúma rozdielne náboženské vierovyznania
6	Šport zjednocuje, rasizmus rozdeľuje	Činnosť	Skúma rasizmus cez šport

① Hľadanie podobností²

Ciele

- Rozpoznanie podobností v skupine. Používané ako „úvodná uvoľňovacia aktivita“.

Materiály

- Menovky a perá

Čas 15 minút

Postup

1. Požiadajte všetkých, aby sa posadili do veľkého kruhu. Vy máte tiež byť v kruhu; sadnite si tak, aby ste po pravici mali prázdnu stoličku.
2. Začnite hru napríklad takto: „Sára, chcel by som, aby si si sadla vedľa mňa, pretože máš hnedé oči a vlasy ako ja.“
3. Študent/ka prejde kruhom a sadne si vedľa vás, čím sa uvoľní stolička na opačnej strane kruhu.
4. Študent/ka naľavo od prázdnej stoličky pozve niekoho sadnúť si vedľa neho/nej podobným spôsobom.
5. Pokračujte, kým sa väčšina triedy nepresunie.
6. Diskutujte, ako sa cítili, keď ste ich pozvali presunúť sa, pretože máte niečo spoločné s dotyčným.

Obmena

Vyzvite svojho suseda, aby si od vás odsadol, pretože je odlišný.

Zhrnutie a hodnotenie

Diskutujte, ako sa kto cítil, keď ho požiadali, aby sa presunul. Ako sa cítili, keď ich požiadali sadnúť si k niekomu alebo odísť preč?

② Kategórie práv³

Ciele

- Rozvíjať chápanie rozličných kategórií práv dieťaťa

Materiál

- Fotokópia Dohovoru o právach dieťaťa, ak je možné na karte (str. 7-11)

Čas 30 minút

Postup

1. Rozdeľte účastníkov do štyroch skupín a rozdajte náhodne všetky karty, presvedčte sa, že každá skupina má ten istý počet
2. Každé skupine dajte jednu z nasledujúcich hlavičiek: prežitie, ochrana, rozvoj a účasť.
3. Účastníci musia vymieňať karty medzi skupinami, kým cítia, že majú všetky články súvisiace s ich hlavičkou (niektoré články sa hodia pod viac ako jednu hlavičku).

Zhrnutie a hodnotenie

- Požiadajte skupiny, aby vysvetlili, prečo si myslia, že články súvisia s ich zadaniami.

③ Preniknúť do kruhu⁴

Ciele

- Mať skúsenosť byť súčasťou väčšiny alebo menšiny.
- Analyzovať stratégie, ktoré používame, aby nás skupina akceptovala.
- Všímnúť si, kedy sme radi súčasťou väčšiny a kedy súčasťou menšiny.

Materiály

- Papier a perá pre pozorovateľov.

Čas 15 až 30 minút

Postup

1. Rozdeľte účastníkov do skupín po 6 až 8 osôb.
2. Požiadajte každú skupinu, aby si vybrali spomedzi seba jedného „pozorovateľa“ a jedného „outsidera“.
3. Pozorovatelia si majú zapisovať: čo hovoria ľudia v kruhu medzi sebou alebo outsiderovi; čo robia ľudia v kruhu preto, aby sa nemohol dostať outsider dovnútra; čo hovorí a robí outsider.
4. Povedzte ostatným členom skupiny, aby si stali plece pri pleci a vytvorili taký tesný kruh, ako je len možné, aby nezostal medzi nimi žiadny priestor.
5. Vysvetlite, že „outsider“ sa bude pokúšať dostať do kruhu, zatiaľ čo tí, ktorí tvoria kruh, sa musia snažiť nechať ho/ju vonku.
6. Povedzte pozorovateľovi, aby si robil poznámky o stratégiách „outsidera“, ale aj ľudí v kruhu a aby sledoval čas.
7. Po dvoch alebo troch minútach, bez ohľadu na to, či sa „outsiderovi“ podarilo dostať do kruhu, alebo nie, pripoji sa do kruhu a „outsiderom“ sa stane ďalší účastník. Aktivita sa skončí vtedy, keď všetci členovia skupiny, ktorí si želajú dostať sa do kruhu, absolvovali svoj pokus.

Táto aktivita si vyžaduje mnoho energie. V princípe by tam nemala byť agresia, iba ak by boli vzťahy v skupine slabé. Ak sa objavia nejaké náznaky agresie, ukončíte túto aktivitu a prejdite k zhrnutiu a hodnoteniu. Prediskutujte agresívne správanie.

Zhrnutie a hodnotenie

Dajte skupiny dohromady a diskutujte, čo sa stalo a ako sa cítili.

- Ako sa cítili ľudia v kruhu?
- Aké je to byť outsiderom?
- Aký druh správania sa zaznamenali pozorovatelia?
- V situáciách reálneho života, kedy chcú byť účastníci „outsiderom“ alebo v menšine a kedy chcú byť súčasťou skupiny alebo väčšiny?

Závěrečné poznámky

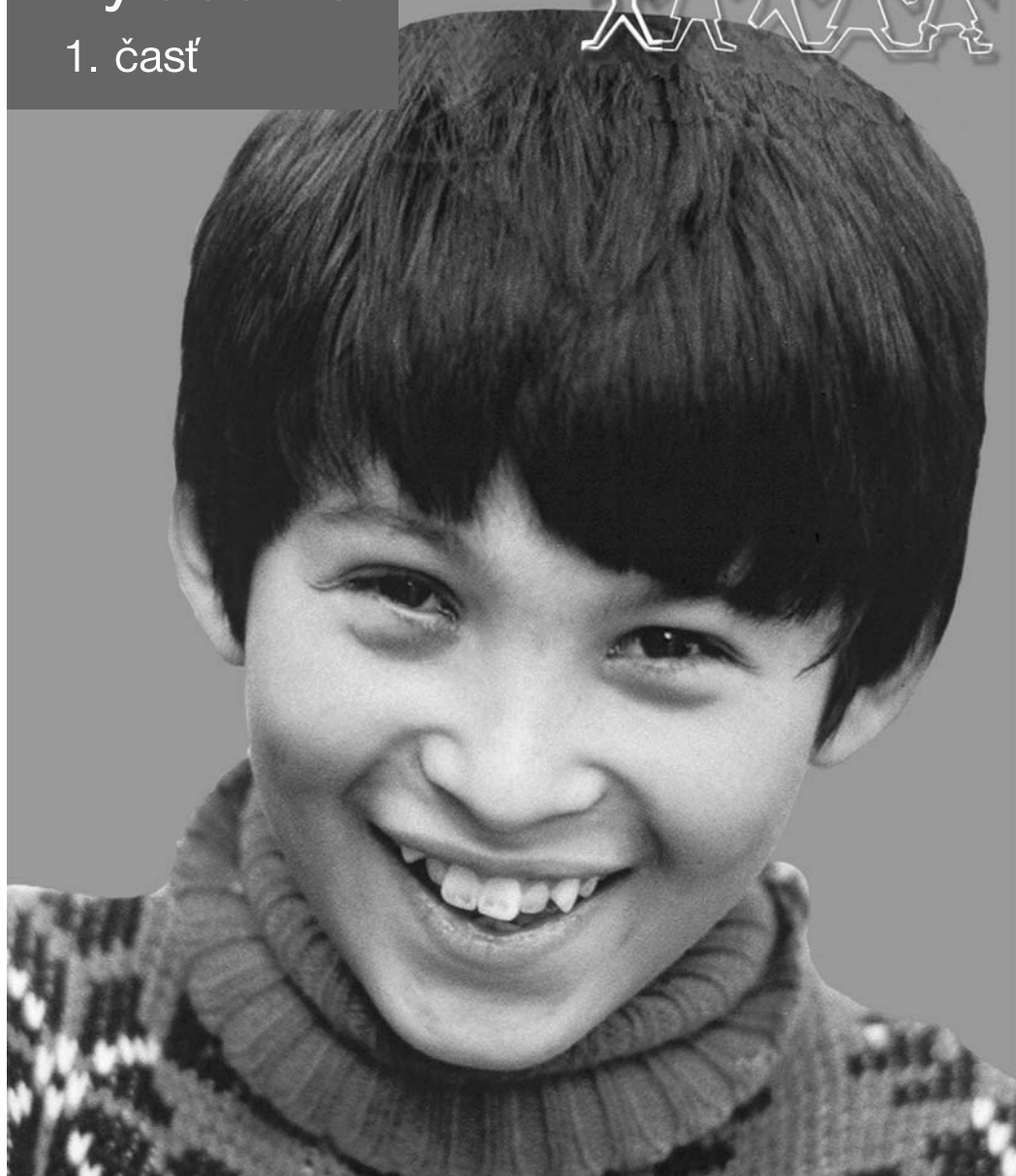
- ¹ Národné výbory pracujú nezávisle, aby zvýšili povedomie o práci UNICEF-u a zvýšili fondy na podporu národných programov, zacielených na zabezpečenie práv každého dieťaťa.
- ² Založené na aktivite Tvorivá sila organizácie Zachráňte deti, Veľká Británia
- ³ Aktivita Právo vedieť, článok 12, Národný výbor UNICEF Veľká Británia
- ⁴ Upravené z Všetci rozdielni, všetci rovní, vzdelávací materiál, Európske mládežnícke centrum, 1995, Rada Európy.

Fotografia v úvode časti: UNICEF/HQ00-0570/Roger Lemoyne

Fotografia na obálke príručky: UNICEF/Alpský fond/Garth Willis

Vylúčenie

1. časť

Projekty UNICEF zabezpečujú
zdravie, vzdelanie, rovnosť a ochranu detí
ADVANCE HUMANITY

unicef

Čo možno očakávať

Ponúkané aktivity sa zaoberajú podobnosťami a rozdielmi medzi ľuďmi a umožnia tak účastníkom diskutovať o tom, aké je to cítiť sa vylúčený.

Tému diskriminácie môžeme predstaviť prostredníctvom stolnej hry, založenej na životnom cykle dieťaťa (od narodenia cez roky detstva do teenagerskeho veku – a možnou tehotnosťou). Karty používané v tejto hre predstavujú veľmi rozdielne podmienky, v ktorých deti vo svete žijú. Cieľom hry je oboznámiť účastníkov s rôznymi formami diskriminácie. Naznačuje, ako môže ovplyvniť život dieťaťa. Nerovnosť príležitostí je takým kľúčovým faktorom v téme vylúčenia, že sa objavuje aj vo dvoch ďalších aktivitách. Jedna povzbudzuje účastníkov, aby sa vcítili do pocitov ľudí žijúcich v iných podmienkach. Druhá aktivita sa zameriava na nespravodlivé rozdelenie zdrojov a možné odpovede na tento typ nespravodlivosti.

Táto kapitola je základom pre ďalšie uvažovanie o vylúčení z dôvodov rodu, postihnutia, viery a pôvodu, ktorými sa budeme detailnejšie zaoberať v nasledujúcich kapitolách.

Brána do lepšej budúcnosti¹

Fakty

Každý rok je nezaregistrovaných 120 miliónov detí. Ak vás nezaregistujú pri narodení, nemáte meno, nemáte národnosť ani žiadne práva, pretože právne neexistujete! Bez rodného listu nemôžete chodiť do školy, dostať zdravotnú starostlivosť, oženiť/vydať sa alebo voliť.

UNICEF pracuje s vládami na zabezpečení práva dieťaťa na identitu. V Angole bolo po sedemmesačnej kampani v roku 2002 zaregistrovaných takmer pol milióna detí.

Juanita, Angola

Narodila som sa v roku 1987 v malej dedinke v provincii Huambo. Nikdy som nestretla svojho otca; zabila ho nášlapná mína. Jediného brata odviekli vojaci, keď som mala šesť rokov. Nikdy som nechodila do školy. Nikdy som sa nehrala s ostatnými deťmi. Neexistuje žiadny dokument, ktorý by zaznamenával môj príchod na svet; moje narodenie nezaregistrovali, pretože moja mama bola príliš zamestnaná úsilím udržať nás pri živote. Sťahovali sme sa z miesta na miesto, často sme sa skrývali, zhaňali jedlo, ako sa len dalo. Jedného dňa prišli vojaci do nášho domca a pýtali si rôzne veci. Nemali sme nič, tak mi matku zabili priamo pred očami. Zapálili dom a prinútili ma ísť s nimi. Mala som sedem rokov, keď sa toto všetko udialo. Videla som, ako ľudia bijú a zabíjajú. Nútili ma prať, variť a starať sa o vojakov. Ako dvanásťročná som mala dve deti s vojakmi. Jedno z mojich detí zomrelo pri pôrode, dokonca pri mne nebola ani pôrodná baba, ktorá by mi pomohla. Moje druhé dieťa je stále so mnou, ale nie je na tom veľmi dobre.

Prvá škola, ktorú som vôbec videla, bola v tábore. To je miesto, kde teraz žijem. Prišla som sem potom, ako vojakov napadli a mne sa podarilo utiecť. Kráčala som a kráčala, kým ma ktosi nenašiel a neprivedol sem. O deň neskôr ma zobrali do kancelárie. Pýtali sa na meno otca dieťaťa, ale nevedela som odpovedať. Ostatní mi povedali, že potrebujem byť registrovaná, aby som dostala zdravotnú starostlivosť a aby mohlo moje dieťa neskôr chodiť do školy. Uľavilo sa mi, keď mi povedali, že môžem seba aj svoje dieťa zapísať

do matriky. Konečne niekam patríme.

DPD článok 7:

Máte právo na meno a toto má byť oficiálne uznané vládou. Máte právo na národnosť (patríť do svojej vlasti).

článok 8:

Máte právo na identitu – na oficiálny záznam, kto ste. Nikto vám to nemôže zobrať.

článok 11:

Máte právo byť chránení pred únosom.

Citáty

„Avšak ja, keďže som chudobný, mám iba svoje sny; rozprestrel som svoje sny pod tvoje nohami; pohybu sa jemne, pretože sa pohybuješ po mojich snoch.“
W. B. Yeats

„Tí, ktorí prichádzajú ku mne hľadať útočisko, hoci sú rodom nízki: ženy, remeselníci a nevolníci, majú ísť k najvyšším cieľom.“
Bhagavad Gita, 9, 32

Čo si myslíte?

1. Čo vás najviac šokovalo na tomto príbehu? Prečo?
2. Ktoré z Juanitinych práv dieťaťa boli porušené?
3. Prečo je toľko nezaregistrovaných narodení vo svete?
4. Myslíte si, že sa niečo zmení pre Juanitu a jej dieťa, keď sú teraz zapísaní v matrike? Prečo?

Nie je to ľahké²

Fakty

Viac ako 10 miliónov detí osirelo v dôsledku AIDS. AIDS sa stal najväčším vrahom rodičov, a tým aj dôvodom, že toľko detí v dnešnom svete sa stáva sirotami. AIDS siroty sú mimoriadne ohrozené zneužívaním a využívaním.

UNICEF pracuje s vládami a mimovládnymi organizáciami na podpore sirôt a detí nakažených HIV/AIDS a spolu zabezpečujú, aby mali na základe rovnosti s ostatnými deťmi prístup k vzdelaniu a zdravotným službám.

Neema, 17, Tanzánia

Som najstaršia zo šiestich detí. Mám päť mladších bratov a žiadnych rodičov. Môj otec zomrel na AIDS. Potom moja mama veľmi ochorela a ja som sa o ňu starala až do jej smrti. Vtedy som mala 12 rokov. Keď mama zomrela, cítila som sa veľmi opustená. Ani naši susedia nás neprišli pozrieť alebo nám ponúknuť nejakú pomoc.

Moji rodičia verili, že vzdelanie je pre nás deti dôležité. Povedali nám, že to je naša jediná šanca, ako sa dostať z chudoby. Po smrti rodičov som bola smutná, myslela som si, že budem musieť zo školy odísť. Potešilo ma, že sa ma ujali sociálni pracovníci a našli organizáciu, ktorá mi pomôže ostať v škole. Musela som však vyskúšať, či zvládnem štúdium aj starostlivosť o svojich bratov! Nuž, už to robím tri roky. Nie je to ľahké.

Vstávam každé ráno o 5.30 a uvarím ovsenú kašu pre šiestich. Dám bratom úlohy, čo majú robiť, keď sa vrátia zo školy. Takto to máme zariadené. Všetci si navzájom pomáhame. Mám niekoľko zamestnaní, aby som zarobila nejaké peniaze, pracuje aj najstarší z mojich „malých“ bratov. Nemáme toho veľa na jedenie, ale máme jeden druhého. Ja sa vždy po-

kúšam sústrediť sa na práve prebiehajúci deň a dúfam, že sny, ktoré pre mňa a mojich bratov snivali rodičia, sa raz splnia.

Čo si myslíte?

1. Preči ich susedia nenavštívili ani im neponúkli pomoc?
2. Prečo si Neemini rodičia mysleli, že vzdelanie je také dôležité?
3. Myslíte si, že Neema to v živote zvládla?
4. Keby ste boli Neeminým susedom, čo by ste urobili, aby ste jej pomohli?
5. Čo na Neeme najviac obdivujete?

DPD článok 20:

Máte právo na osobitnú starostlivosť a pomoc, ak nemôžete žiť so svojimi rodičmi.

článok 26:

Máte právo na pomoc od vlády, ak ste chudobní alebo v núdzi.

článok 27:

Máte právo na stravu, oblečenie, bezpečné miesto na život a mať splnené základné potreby. Nemáte byť znevýhodnení tak, aby ste nemohli robiť mnohé veci, ktoré robia ostatné deti.

Citáty

„Chudoba drží mladých ľudí pod zámokou, od ktorej nie je jediný, ale niekoľko kľúčov.“

UNICEF IRC,
Taliansko, 2000

„Len vzdelaní sú slabodní.“
Epiktétus

Na ulici³

Lee, 16

Opustil som domov pred dvoma rokmi. Moji rodičia sa rozviedli a matka sa znovu vydala. Otec sa odsťahoval, aby si zohnal aspoň príležitostnú robotu. S maminým novým manželom som vôbec nevychádzal. Neustále na nás kričal. Nenávidel som ho. Nemal rád mojich priateľov, tak som ich prestal vodiť k nám domov. Ostával som dlho vonku, a to neznášal takisto. Veľmi veľa pil a vtedy bol agresívny. Začal ma biť, a tak som ušiel.

Kráčal som hodiny a hodiny. Len som sa chcel dostať čo najďalej. Nakoniec som stopol auto do mesta. Bol som vyfakaný aj naťšený, pokým sa nespustila noc. Potom som bol už iba vyfakaný. Prvých niekoľko nocí som našiel miesto, kde som sa mohol ukrývať až do rána. Jedného večera som stretol skupinu chlapcov, fetovali lepidlo. Povedali, že sa k nim môžem pridať, ak by som pre nich mohol kúpiť alebo ukradnúť nejaké lepidlo. Nechcel som už byť sám, tak som po prvý raz vo svojom živote kradol. Po tomto som už dvakrát nerozmýšľal o krádeži jedla, oblečenia, peňazí, hocičoho. A stal som sa závislým od fetovania lepidla.

Ďalší rok prešiel ako v zlom sne. Ostal som na ulici, ale často som bol zatvorený a uväznený. Dostával som sa do konfliktu s ľuďmi, ktorí ma preklínali a pľuli na mňa len preto, že som bol bezdomovec. Gangy chlapcov starších odo mňa mi často len tak pre zábavu zdemolovali môj prístrešok. Pre nedostatok jedla a množstvo užitého lepidla som často omdlieval a neustále som bol chorý. Niektorí ľudia mi ponúkali peniaze, aby som pre nich niečo urobil. Nechcem o tom hovoriť. Najnižšie som klesol, keď zomrel môj najlepší priateľ Max. Asi minútu fetoval lepidlo, smial sa s nami všetkými, potom mal nejaký záchvat a odpadol. My sme si stále mysleli, že žartuje. Nehýbal sa. Nevedeli sme, čo robiť, čo podniknúť. Zrazu som sa cítil viac osamotený ako kedykoľvek predtým.

Čo sa stalo potom?

Lee zavolať na číslo pohotovosti. Maxa odviezli do nemocnice a Lee išiel s ním. Nanešťastie, Max zomrel, ale Leeho kontaktovala miestna organizácia, ktorá pracuje s deťmi z ulice. Ponúkli mu ubytovanie a poradenstvo. „Stále som sa nepreniesol cez Maxovu smrť. Stále mám nočné mory. Tu v centre som našiel nových priateľov a dokonca sa mi podarilo presvedčiť niektorých mojich kamarátov z ulice, aby tiež prišli do centra. Viem, že mám šťastie, že som dostal druhú šancu a urobím pre to všetko. Vrátil som sa naspäť do školy a učim sa veci, ktoré mi pomôžu v živote, keď prestanem chodiť do školy. Tunajší pracovníci mi pomohli nájsť otca. Chce, aby som zostal u neho, keď odtiaľto odidem. Ostanem tiež v spojení s niektorými svojimi kamarátmi z ulice, oni sú mojou druhou rodinou. Cítim, akoby som vrátil svoj život späť, ale na život na ulici nikdy nezabudnem. Chcel by som, aby ľudia vedeli, že bezdomovci nežijú podradným životom. Sú ako ostatní, len v iných podmienkach.“

Urobte nástenku, aby ste ľudí primali myslieť na bezdomovcov ako na samých seba za iných okolností.

Všetky práva DPD

Deti žijúce na uliciach a pripravené o rodičovskú starostlivosť sú prejavom totálneho odopretia práv dieťaťa.

DPD článok 20:

Máte právo na osobitnú starostlivosť a pomoc, ak nemôžete žiť so svojimi rodičmi.

Pozri Street kids

International

www.streetkids.org

Zavretý⁴

Théogène, 14, Rwanda

Volám sa Théogène. Bol som vo väzení v Butare 10 mesiacov. Doteraz som nemal proces. Neviem, možno na mňa zabudli. Žijem v tomto priestore (dve cely, každá s výmerou 20 štvorcových metrov) s 350 mužmi a chlapcami, väčšina z nich sú vrahovia. Všetci používame jednu sprchu a štyri záchody.

Spíme na pričníach v štyroch radoch. Ja som v druhom rade. Treba sa tam vyšplhať po rebríku. O svoje miesto sa delím s Anastasom. Požičal mi svoju prikrývku. Nevlastníme toho veľa, iba jednu tašku nejakými vecami. Na spanie máme asi jeden štvorcový meter ohraničený zástenou z plastického materiálu. Môj priateľ Mbarizi píše pieseň nazvanú ltindo, čo znamená „navršený ako narúbané drevo“. Hambere spieva piesne a ja hrám na podomácky vyrobenej gitare. Naša skupina sa volá PMG. To znamená Pozitívna Hudobná Skupina.

Chýba mi moja rodina, zvlášť mama. Kým som sa dostal do väzenia, chcel som sa o ňu starať. Raz ma prišla navštíviť. Počas návštevných dní väzňov sme stáli v radoch. Každý z nás mal potom 30 sekúnd, aby pozdravil svoju návštevu. Je to práve toľko, aby ste povedali ahoj, a potom musia odísť. Moja mama bola naposledy taká smutná, že už viac neprišla.

Fakty

Výsledkom úsilia UNICEF-u je, že šesť väzňov v Rwande má teraz oddelené kridla pre maloletých a návštevníci môžu s nimi zostať trochu dlhšie. Rwanda podpísala Dohovor o právach detí a pracuje na zlepšení zaobchádzania s mladistvými delikventmi. V Rwande je okolo 130 000 väzňov v zariadeniach pôvodne vybudovaných pre približne 13 000 väzňov.

Čo si myslíte?

1. Vymerajte dve miesta s rozmermi 20 štvorcových metrov a predstavte si, že na tomto priestore s vami žije ďalších 350 ľudí!
2. Vymerajte priestor s rozmermi jeden štvorcový meter! Ak je to možné, ohraničte ho zástenou z plastického materiálu! Skúste si ľahnúť do tohto priestoru ešte s jednou osobou! Predstavte si, že takto musíte spať.
3. Théogène a jeho priatelia písali pieseň o podmienkach, v ktorých žijú, nazvanú ltindo alebo „navršený ako narúbané drevo“. Napište pre nich pieseň! Skúste vymyslieť aj melódiu, ak môžete!

DPD článok 16:

Máte právo na súkromie.

článok 25:

Ak vás štát umiestnil do starostlivosti náhradného zariadenia alebo inej starostlivosti mimo domova, máte právo, aby bola vhodnosť týchto životných podmienok pravidelne kontrolovaná.

článok 40:

Máte právo na právnu pomoc a spravodlivé zaobchádzanie v justičnom systéme, ktorý rešpektuje vaše práva.

Cítat

„Najväčším problémom v súčasnom svete je zväčšujúci sa priepastný rozdiel medzi najbohatšími a najchudobnejšími ľuďmi na zemi.“
Jimmy Carter, držiteľ Nobelovej ceny za mier za rok 2002

Pokračovanie

Pozrite na dánsky príklad (Podaj pomocnú ruku) v časti Ďalšia činnosť!

Chcel by som ísť domov⁵

Jacob, Sudán

V mojej rodnej dedine v južnom Sudáne sa neustále bojovalo. Nebola tam žiadna škola a ja som sa po celý čas staral o zvieratá. Dlho som sníval, že utečiem niekde, kde nie je vojna, kde je dosť jedla a žiadne bomby. V tom čase mnoho ľudí z našej dediny odchádzalo. Opýtal som sa otca: „Nemôžeme odísť aj my?“ Ale on povedal, že by to bolo príliš nebezpečné. Príliš veľa

ľudí zomieralo na ceste od hladu a smädu.

Keď odišla žena, ktorá bývala v susedstve, aj so svojimi dvoma deťmi, rozhodol som sa odísť aj ja. Tak som jednoducho odišiel bez toho, aby som to niekomu povedal. Dokonca ani svojmu otcovi. Prvý deň som ani nejedol, iba som utekal. V noci som sa vyšplhal na strom, pretože som sa bál divých zvierat. Ale nemohol som zaspáť. Na druhý deň som našiel našu susedku. Povedala mi, že sa môžem pridať k nej a jej dvom deťom. Tak sme teda celé dni kráčali spolu. Na jednom mieste, kde sa vyskytovali míny, niekto vyletel do povetria. Ľudia spanikáрили a rozprchli sa všetky strany. Všade bola krv, ale my sme pokračovali v pochode. Nebolo jedla a ľudia začali jesť listie. Väčšina z nás bola veľmi chorá. Po desiatich dňoch ľudia v našej skupine začali zomierať.

Fakty

Z celkového počtu 35 miliónov utečencov a presídlených ľudí na celom svete tvoria ženy a deti 80 %. Za posledných desať rokov konflikt spôsobil, že osirelo alebo sa násilne oddelilo od svojich rodín vyše milióna detí.

Po mnohých týždňoch chôdze a hladovania sme došli do tábora v Etiópii. Toto je to miesto, o ktorom som sníval. Teraz znovu chodím do školy. Je tu dosť jedla aj liekov. Keď počujem lietadlá, spomeniem si na otca a bratov v našej dedine a som smutný. Nevieť, kedy ich uvidím. Chcel by som sa vrátiť domov.

Čo si myslíte?

1. Prečo chcel Jacob opustiť južný Sudán?
2. Prečo sa jeho otec nechcel vydať na cestu?
3. Napište Jacobov príbeh ako článok do novin proti vojne a jej vplyvom na deti. Môžete tiež použiť citáty a fakty z tejto strany.

DPD článok 38:

Máte právo na ochranu pred vojnou a právo na slobodu. Deti do veku 15 rokov nemôžu byť nútené vstupovať do armády alebo zúčastňovať sa bojov.

Citáty

„Kričali sme pred celým svetom a mnohí prišli, aby fotografovali, a slubovali, ale nikdy sa nevrátili a všetko išlo po starom.“
Keltum, 14, Sudán

„Tak ako mier je dobrota, tak vojna je symbol, výraz utrpenia.“
John Donne (1622)

V siedmom nebi⁷

Oskar⁸, 17, Kirgizstan

Myslím, že doma bolo všetko v poriadku, až kým od nás neodišiel otec. Mama z toho dostala depresie a začala piť. Musel som sa o všetko starať ja, pretože moja sestra bola príliš malá. Snažil som sa, aby bolo všetko v poriadku, ale ľudia si začali všímať, že niečo nie je v poriadku. Jedna žena sa zastavila porozprávať sa s mojou mamou. Povedala, že ak mama neprestane piť, budú nás musieť zobrať preč ...

ona neprestala. Tak nás odvedli do detského domova. Keď sme prišli, všetko tu som nenávidel a nenávidel som aj svojho otca, že to všetko spôsobil. Teraz zisťujem, že to tu nie je až také zlé. Viete, čo je najhoršie? Nuda. Keď niet čo robiť. Myslím, že preto sa tu niektoré deti púšťajú do bitiek. Zvykli sme tráviť väčšinu svojho „voľného času“ postávaním pri plote a sledovaním okoloidúcich áut čudujúc sa, kam všetci títo ľudia idú. Nikto z nás nevedel, kam sme išli my.

DPD článok 21:

Máte právo na starostlivosť a ochranu, ak vás adoptovali alebo ste v pestúnskej starostlivosti.

Citát

„Ak budem mať vieru, že to môžem urobiť, určite získam schopnosť urobiť to, aj keď som ju nemal na začiatku.“
Gándhi

Môj život sa zmenil, keď prišli tí ľudia z Alpského fondu a opýtali sa, či by som chcel skúsiť horolezectvo! Povedali mi, že 90 % územia mojej krajiny tvoria hory a ja som nikdy nebol na žiadnej z nich! Povedali tiež, že ak chceme ísť s nimi, musíme sa dostať do formy a počúvať, čo nám hovoria. Neviete si predstaviť, ako tvrdo som na sebe pracoval. Skutočne som chcel vyliezť na horu, ale viac ako všetko ostatné som chcel zažiť dobrodružstvo. A dovoľte mi ešte niečo povedať. Keď som vyliezol na tú horu, mal som pocit, že môžem žiť večne. Bol som v siedmom nebi – mohol som robiť čokoľvek!

UNICEF podporuje miestne organizácie, ktoré mladým ľuďom poskytujú nevyhnutné skúsenosti do života, aby mohli žiť nezávisle. Alpský fond založili v Kirgizstane v roku 2000 s podporou UNICEF-u. Deťom vo výchovných zariadeniach ponúka šancu rozvíjať si skúsenosti na prežitie v spoločnosti a budovanie seba-dôvery.

Mnoho detí v Oskarovom sirotinci nikdy nepoznalo svojich rodičov a celý život prechádzali z jedného zariadenia do druhého. Niektoré zvykli spávať na uliciach, niektoré žili v rodinách, ktoré sa rozpadli pre alkoholizmus a chudobu. Sú známe ako „deti zo sirotinca“ a zriedkavo sa odvážia vyjsť von. Jednou z najťažších úloh, ktoré pred nimi stoja, je naučiť sa komunikovať s neznámymi ľuďmi. Byť vylúčený zo spoločnosti ako malé dieťa je trauma, ktorá sa ťažko prekonáva. Deti odchádzajú zo sirotinca vo veku 16 až 17 rokov nepripravené na život mimo domova. Nemajú peniaze, nijakú podporu a čo je najhoršie ani žiadnu rodinu, ktorá by im pomohla. Sila prežiť „v ich horách“ im pomáha rozvinúť silu ich charakteru. Musia ju mať, ak majú čeliť neistej budúcnosti.

Čo si myslíte?

1. Prečo si myslíte, že horolezectvo zmenilo Oskarov život?
2. UNICEF si nemyslí, že výchovné zariadenia sú najlepšou voľbou pre zraniteľné deti, hoci sú nevyhnutné ako posledné východisko.

Lepší svet⁹

Malal, 15, Senegal

Narodil som sa v Dakare, hlavnom meste Senegal. Som jedným z najmladších v rodine. Mám štyroch bratov a dve sestry. Už so svojou rodinou nežijem. Pred pár rokmi som mal nejaké problémy, a tak ma poslali do islamskej školy pre deti z ulice. Nechcel som tam chodiť. Jednému učiteľovi som povedal, že si myslím, že podmienky v škole nie sú dosť dobré. Povzbudzoval ma, aby som sa pokúsil veci zlepšiť. Najprv som sa začal zhovárať so študentmi, potom s učiteľmi a napokon ma vypočuli aj miestni podnikatelia a politici. Myslím, že som ich zaujal svojou priamočiarosťou.

V roku 1999 som dostal možnosť prvýkrát vycestovať do cudziny. Požiadali ma, aby som sa ako delegát zúčastnil na Fóre detí, ktoré sa konalo v Ženeve vo Švajčiarsku. Hovorili sme o Dohovore o právach detí. Po návrate som všetkým rozpovedal, čo som sa dozvedel. Rozhodol som sa aktívne zapojiť do boja proti chudobe. Teraz som členom Senegalského detského parlamentu, organizácie pracujúcej proti extrémnej chudobe. Tiež som hovoril s prezidentom nášho Národného zhromaždenia o potrebe prijať zákony zakazujúce prácu detí.

Chcem si byť istý, že každý pochopil, aké je dôležité, aby sa mladí ľudia angažovali, keď sa robia rozhodnutia o nich. Budem súčasťou Fóra detí v New Yorku a pripojím sa ku skupinám, ktorých hlavným cieľom je vykorenenie chudoby. Myslím si, že ozbrojený konflikt, HIV/AIDS a vzdelanie patria k najdôležitejším témam v mojej krajine, ale potrebné je hovoriť aj o ďalších problémoch, aby sa svet stal krajším pre všetky deti. Myslím si, že prišiel čas, aby dospelí s nami začali pracovať na budovaní lepšieho sveta.

Čo si myslíte?

1. Prečo si myslíte, že je Malal schopný rozprávať o problémoch, ktoré sa ho týkajú?
2. Ak by ste mali šancu zapojiť sa do Fóra detí, o čom by ste chceli rozprávať?
3. Buď/alebo:
 - a) Pracujte s partnerom. Jeden z vás je interviewujúci, druhý je účastníkom Fóra detí. Zistite, čomu jeho účastníci veria a čo si on/ona myslí, že sa musí pre to urobiť.
 - b) Vytvorte Fórum detí v triede. Zvoľte si predsedu. Niektorí študenti môžu byť novinármi, zvyšok účastníci z rôznych krajín. Dajte nejaký čas na prípravu tém na diskusiu/otázok. Zabezpečte, aby mal každý šancu hovoriť, ak chce.

Fakty

Traja najbohatší ľudia na svete majú viac peňazí ako tridsať najchudobnejších krajín.

DPD článok 12:

Máte právo prejaviť svoj názor a dospelí majú vypočuť váš názor a brať ho vážne.

Citáty

„Vedomosti sú sila.“
Francis Bacon

*„Vzdelanie stojí pe-
niaze, ale to isté
platí aj pre nevzde-
lanosť.“*
sir Claus Moser

Malé gesto¹⁰

Jedného dňa, keď som bol v prvom ročníku na strednej škole, videl som, ako môj spolužiak ide domov. Volal sa Dávid. Niesol si množstvo kníh. Pomyslel som si, to je ale nuda ťahať všetky tie knihy domov na víkend. Ako som kráčal ďalej, videl som, ako proti nemu vybehla tlupa detí. Vyrázili mu knihy z rúk a zhodili ho na zem. Okuliare mu odleteli, on sa pozrel hore a ja som videl v jeho očiach hrozný smútok.

Bolo mi ho ľúto. Pribehol som k nemu a podal mu okuliare. Povedal som: „Tí chlapci sú idioti.“ Pozrel sa na mňa a povedal: „Ďakujem!“ Vďaka sa na mňa usmial. Pomohol som mu pozbierať knihy a opýtal som sa ho, kde býva. Ukázalo sa, že sme takmer susedia. Nikdy predtým by som sa nedal dohromady s niekým ako on, ale čím viac som sa s ním rozprával, tým viac sa mi páčil.

Zdalo sa mi, že je to celkom fajn chalan. Opýtal som sa ho, či by si chcel zahrať futbal s mojimi priateľmi. Povedal, že áno. Strávili sme spolu celý víkend a moji priatelia si ho tiež obľúbili.

Nasledujúce štyri roky sme sa Dávid a ja stali najlepšimi priateľmi. Bol dobrým študentom a požiadali ho, aby predniesol slávnostnú reč v záverečný deň štúdia. Hoci si oveľa viac dôveroval a mali ho radi žiaci i učitelia, videl som, že je pre tú reč nervózny. Potľapkal som ho po chrbte a povedal: „Bude to v poriadku!“ Pozrel sa na mňa a usmial sa. „Ďakujem,“ povedal.

Keď prišlo na jeho slávnostný príhovor, odkašľal si a začal: „Dnes je čas poďakovať sa tým, ktorí nám pomáhali v uplynulých ťažkých rokoch, rodičom, učiteľom, súrodencom... ale najviac našim priateľom. Som tu, aby som vám všetkým povedal, že byť niekomu priateľom, je najväčší dar, aký môžete dať. Rozpoviem vám jeden príbeh.“ Neveriacky som sa pozeral na svojho priateľa, keď porozprával príbeh toho dňa, keď sme sa prvý raz stretli. Bol rozhodnutý cez ten víkend spáchať samovraždu. Vypratol svoju skrinku v škole, aby to jeho matka nemusela robiť neskôr. Preto si niesol všetky svoje knihy domov!

Uprene sa na mňa zahľadel a povedal: „Našťastie, som bol zachránený. Môj priateľ ma zachránil predtým, aby som urobil hroznú vec.“ Počul som, ako všetci v sále zavzdychali, keď tento pekný obľúbený chlapec porozprával o svojej najslabšej životnej chvíli. Videl som jeho matku a otca, ako sa na mňa pozerajú, mali rovnaký úsmev. Až do tohto okamihu som nepoznal jeho hĺbku. Naučil som sa veľa od svojho priateľa. Viem, že by ste nikdy nemali podceňovať silu svojich činov. Jedným malým gestom môžete zmeniť druhej osobe život. K lepšiemu alebo k horšiemu.

Čo si myslíte?

1. Aká bola prvá autorova mienka o Dávidovi a ako sa to zmenilo?
2. Čo urobil Dávid, keď chcel spáchať samovraždu?
3. Čo ho zastavilo, aby neurobil takú hroznú vec?
4. Čo tým myslel autor, keď povedal, že jedno malé gesto vie zmeniť niekoho život k lepšiemu alebo k horšiemu?
5. Napište príbeh o malom geste, ktoré zmenilo váš život alebo život niekoho vám veľmi blízkeho.

DPD článok 19:

Máte právo byť chránení pred zranením a zlým fyzickým a psychickým zaobchádzaním.

Citáty

„Povedz mi a ja zabudnem. Ukáž mi a ja si zapamätám. Zapoj ma do niečoho a ja pochopím.“

1 Cyklus života¹¹

Ciele

- Pozrieť sa na rozdielne podmienky, ktoré dieťaťu pomáhajú alebo bránia, aby dosiahlo čo možno najviac.
- Pochopiť, že pozitívne aj negatívne situácie majú vplyv na to, ako žijeme a kto sme po celé naše životy.

Materiály

- Kópie stolnej hry Životný cyklus dieťaťa – jedna pre skupinu štyroch osôb,
- rôznofarebné figúrky,
- karty životného cyklu – narezané a označené etapou životného cyklu na zadnej strane,
- jedna kocka pre každú skupinu.

Čas

45 minút až 1 hodina

Postup

1. Uvedte hru tým, že oznámite účastníkom, že budú hrať hru založenú na životnom cykle dieťaťa. Opýtajte sa ich, čo to životný cyklus je.
2. Napište slovo tehotenstvo na tabuľu. Povedzte im, že ním sa to všetko začína - rozhodne v tejto hre! Potom napíšte ostatné etapy života do kruhu.
3. Vysvetlite, že dôvod, prečo je životný cyklus dieťaťa rozdelený týmto spôsobom (na túto činnosť), je ten, že každá časť je dôležitou etapou vo vývoji dieťaťa. V každej etape sa deje niečo, čo pomáha dieťaťu rásť fyzicky, mentálne a sociálne. Uvedte nejaké príklady (na pomoc použite karty), spýtajte sa na ďalšie.
4. Negatívne podmienky môžu obmedziť rast a vývoj dieťaťa. Ukážte príklady a spýtajte sa na ďalšie.
5. Povedzte im, že budú hrať v skupinách po troch alebo štyroch.
6. Každý hádže kockou. Pohybujú sa podľa čísla, aké hodili, a potom si berú kartu zo zodpovedajúceho veku životného cyklu podľa toho, kde sa na hracom pláne nachádzajú.
7. Majú nahlas prečítať kartu, ktorú vytiahli, a poznamenať body, ktoré získali alebo stratili. Potom vrátia kartu do zodpovedajúcej kôpky.
8. Ak niekto hodí šestku, má „prázdny" a automaticky dostáva dva body, ale nehýbe sa ďalej a neťahá kartu.
9. Každý hráč sa pohybuje po hracom pláne podľa čísel, ktoré hodí. Môžu ťahať dve alebo aj tri karty v každej sekcii. Ak boli všetky karty prečítané, majú čítať jednu z už „použitých" kariet.
10. Každý z hráčov má dosiahnuť koniec životného cyklu a potom spočítať svoje body.
11. Víťazom je ten, ktorý má na konci hry najviac bodov.

Obmeny

Účastníci môžu používať tieto karty:

1. Požiadajte účastníkov, aby dali v pároch dokopy negatívne a pozitívne situácie. Opýtajte sa ich, či si myslia, že niektorí ľudia žijú svoje životy len s pozitívnymi vplyvmi a ďalší len s negatívnymi vplyvmi, alebo je to skôr pomiešané? Záleží na tom, na ktorom mieste vo svete žijete? Aké ďalšie faktory môžu byť dôležité?
2. Hrajte životný cyklus Šťastné rodiny.
3. Hrajte životný cyklus Snap, spájajúci opačné vplyvy.

Zhrnutie a hodnotenie

1. Čo si mysleli o hre?
2. Boli veľké rozdiely v skóre na konci hry? Prečo? (Niektorí mohli mať väčšinou negatívne alebo pozitívne karty, iní viac vyrovnané) Podobá sa to životu?
3. Ktoré z kariet sa ich týkali? Ktoré karty boli veľmi odlišné od ich vlastných skúseností?
4. Predstavte si, že život vám rozdáva väčšinou negatívne karty! Ako bude vyzeráť váš život? Čo by sa vám mohlo stať?

Pokračovanie

1. Požiadajte účastníkov, aby si predstavili „najhorší možný scenár“ pre niekoho život, použite pri tom karty. Prediskutujte s nimi tento príklad:

Dievča do 16 rokov (dajte mu meno), ktoré nikdy nechodilo do školy, otehotnie. Žije vo veľmi chudobnej, vzdialenej oblasti bez prístupu k čistej vode alebo zdravotníckym zariadeniam. Má nedostatok výživnej stravy.

Ako sa môže zlepšiť život tejto dievčiny? Pýtajte sa na príklady. Možno vybudujú zdroj čistej vody v jej dedine. Čo sa môže ešte stať? Možno ľudia začnú pestovať zeleninu a vysadia ovocné stromy, pretože je dostatok vody. Možno bude chcieť žiť v tejto dedine viac ľudí, lebo je tam čistá voda, a tak tu vznikne zdravotné stredisko. Miestna škola sa musí zväčšiť, aby sa do nej vošlo viac detí a možno tu začnú učiť čítať a písať aj dospelých.

2. Vysvetlite účastníkom po dvojiciach alebo samostatne, aby sa zamerali každý na jednu z častí životného cyklu. Zabezpečte, aby sa každou z nich niekto zaoberal.
3. Požiadajte ich, aby si predstavili „najhorší možný scenár“ ako príklad, ktorý ste s nimi prešli. Mali by vybrať najmenej dve zložité situácie. Potom majú možnosť zlepšiť život danej osoby. Ako to urobia?
4. Príklady sa môžu prečítať v triede a doplnia sa ďalšie návrhy.
5. O ktorých problémoch si myslia, že sú najdôležitejšie? Ktoré sa zdajú ľahšie zvládateľné a ktoré ťažšie? Sú tu problémy, ktoré by mohli mať spoločné riešenie? Ktoré?

Prečítajte príbeh: Nie je to ľahké.

Cyklus života

Projekty UNICEF zabezpečujú
zdravie, vzdelanie, rovnosť a ochranu detí
ADVANCE HUMANITY

1 Karty životného cyklu

Tehotenstvo Moja matka má dostatok čistej vody na pitie a dobrú výživu. +5 bodov: Nenarodím sa s problémami spôsobenými nedostatočnou výživou.	Tehotenstvo Moja matka má na pitie iba znečistenú vodu a nemá ani dostatok jedla. —5 bodov: Toto zvyšuje predpoklady, že sa narodím slabý alebo s postihnutím.
Tehotenstvo Moja matka má medzi 21 a 35 rokmi. +3 body: Má väčšie šance nemať problémy počas tehotenstva a po narodení dieťaťa.	Tehotenstvo Moja matka má menej ako 16 rokov. —3 body: Toto zvyšuje predpoklady na výskyt problémov počas tehotenstva alebo narodenia dieťaťa.
Tehotenstvo Moja matka skončila strednú školu. +3 body: Toto je skutočne dobré pre zdravie a blaho celej mojej rodiny.	Tehotenstvo Moja matka nechodila do školy. —3 body: Toto nie je príliš dobré pre moju rodinu.
Tehotenstvo Moja matka chodí pravidelne na lekárske prehliadky. +1 bod: To je dobré, pretože lekár zavčas odhalí akékoľvek problémy a pokúsi sa ich riešiť.	Tehotenstvo Moja matka žije príliš ďaleko od zdravotného strediska, aby chodila na nejaké prehliadky. —1 bod: Ak máme nejaké problémy, môžu byť odhalené, až keď je neskoro.
Narodenie Moja matka rodila za prítomnosti kvalifikovanej odborníčky. +3 body: Bola tam na to, aby pomohla mne a mojej matke, keby nastali komplikácie.	Narodenie Moja matka rodila bez prítomnosti kvalifikovaných zdravotníkov. —3 body: Mali sme problémy a obaja sme skoro zomreli.
Narodenie Keď som sa narodil, bol tam dostatok čistej vody. +3 body: Voda bola potrebná, aby nás oboch neohrozila infekcia.	Narodenie Keď som sa narodil, bolo tam iba trochu znečistenej vody. —3 body: Nemohli nás udržiavať v čistote a obidvaja sme ochoreli.

1 Karty životného cyklu

<p>Narodenie Moja matka ma hneď dojčila. +2 body: Materské mlieko je najlepšie. Pomáha chrániť deti proti chorobám, je čisté a výživné.</p>	<p>Narodenie Moja matka ma krmila z fľaše. –2 body: Voda nie je čistá a ona nepoužíva dosť mlieka v prášku. Som veľmi chorý a nepriberám.</p>
<p>Narodenie Narodil som sa zdravý, zdravej matke. +5 bodov: Dobrý štart do života.</p>	<p>Narodenie Narodil som sa ako HIV pozitívny v rozvojovej krajine. –5 bodov: Toto je tragický spôsob, ako začať svoj život.</p>
<p>0 až 2 roky Moje narodenie bolo zaregistrované. +5 bodov: To je dobré, lebo moje meno a národnosť budú uznané štátom a ja budem mať z toho úžitok.</p>	<p>0 až 2 roky Moje narodenie nebolo zaregistrované. –5 bodov: To nie je dobré, lebo mi nebude dostupná zdravotná starostlivosť, vzdelanie alebo dokonca možnosť manželstva!</p>
<p>0 až 2 roky Som plne imunizovaný. (zaočkovaný) +5 bodov: To znamená, že mám ochranu pred chorobami, ktoré mi môžu spôsobiť postihnutie alebo ma dokonca usmrtiť.</p>	<p>0 až 2 roky Nebol som očkovaný. –5 bodov: To znamená, že som zraniteľný, môžem sa nakaziť chorobami, ktoré mi môžu spôsobiť postihnutie alebo ma dokonca usmrtiť.</p>
<p>0 až 2 roky Je o mňa po celý deň dobre postarané. +5 bodov: Môj mozog sa rýchlo rozvíja a učím sa po celý čas, keď sa so mnou niekto hrá a hovorí so mnou.</p>	<p>0 až 2 roky Často ma nechávajú samého, kým moja rodina pracuje. –5 bodov: Neučím sa nič a mohol by som aj zraniť.</p>
<p>0 až 2 roky Mám cystickú fibrózu a moji rodičia o tom vedia. +1 bod: Testovali ma rutinne hneď po narodení, takže mi naordinovali správnu liečbu.</p>	<p>0 až 2 roky Mám cystickú fibrózu a moji rodičia o tom nevedia. –5 bodov: Mám ťažkosti s dýchaním a mám poškodené pľúca, pretože ma netestovali na túto chorobu.</p>

1 Karty životného cyklu

<p>3 až 5 rokov Navštevujem materskú školu. +5 bodov: Dobre sa zabávam a veľa sa naučím. Moja matka môže pracovať, kým som v materskej škole.</p>	<p>3 až 5 rokov Moja sestra sa o mňa stará, kým mama pracuje. -5 bodov: Má iba 8 rokov. Sama nemôže chodiť do školy, lebo sa musí starať o mňa.</p>
<p>3 až 5 rokov Som súčasťou milujúcej rodiny. +5 bodov: Citím sa šťastný a v bezpečí.</p>	<p>3 až 5 rokov Žijem v detskom domove. -5 bodov: Som nesmelý a osamotený. Chcem mať matku a otca, ktorí by ma mali radi a považovali ma za výnimočného.</p>
<p>3 až 5 rokov Som postihnutý, ale objavili to včas. +3 body: Toto pomohlo mojim rodičom zaobstarať pre mňa liečbu, vylepšiť môj život a umožnilo im to nechať ma doma.</p>	<p>3 až 5 rokov Mám postihnutie, ktoré neprijímajú s pochopením. -3 body: Moji rodičia nevedia, ako to majú zvládnuť. Ukrývajú ma a hovoria, že ma dajú do ústavu.</p>
<p>3 až 5 rokov Jedávam mnoho čerstvého ovocia a zeleniny. +3 body: Som veľmi zdravý a mám dobrý zrak.</p>	<p>3 až 5 rokov Zriedkavo jedávam nejaké čerstvé ovocie a zeleninu. -3 body: Som často chorý a môj zrak nie je príliš dobrý (nedostatok vitamínu A).</p>
<p>6 až 9 rokov Navštevujem základnú školu. +5 bodov: Naučím sa mnoho vecí a mám veľa priateľov.</p>	<p>6 až 9 rokov Musím pracovať 10 hodín denne. -5 bodov: Práca je nebezpečná a nemám čas chodiť do školy alebo sa hrať s kamarátmi.</p>
<p>6 až 9 rokov Máme doma čistú vodu. +5 bodov: Jednoduchý prístup k dostatku čistej vody je veľmi dobrý pre naše zdravie.</p>	<p>6 až 9 rokov Chodím denne dve hodiny, aby som doniesol vodu z malého jazierka. -5 bodov: Nosenie ťažkej nádoby s vodou mi poškodzuje chrbticu a voda je skutočne špinavá.</p>

1 Karty životného cyklu

<p>6 až 9 rokov Moja rodina sa sem prisťahovala z inej krajiny. Privítali nás tu naozaj srdečne. +3 body: Citíme sa šťastní a v bezpečí.</p>	<p>6 až 9 rokov Moja rodina sa sem prisťahovala z inej krajiny. Neprijali nás dobre. -3 body: Niektorí ľudia na nás pokrikujú. Som nervózny a ustarostený.</p>
<p>6 až 9 rokov Moja rodina doma rozpráva iným jazykom. V škole mi pomáhajú v oboch jazykoch. +3 body: Nepociťujem nevýhodu len preto, že ešte dobre nerozprávam jazykom tejto krajiny.</p>	<p>6 až 9 rokov Moja rodina doma rozpráva iným jazykom. V škole mi zakazujú rozprávať týmto jazykom. -3 body: Citím sa v škole hlúpy napriek tomu, že viem čítať a písať dobre vo svojom vlastnom jazyku.</p>
<p>10 až 18 rokov Chodím do strednej školy. +5 bodov: Vzdelanie bude dobré pre moju budúcnosť a budúcnosť mojej rodiny.</p>	<p>10 až 18 rokov Nemôžem chodiť do školy, pretože pracujem. -5 bodov: Práca, ktorú vykonávam, mi poškodzuje zdravie, ale bez vzdelania mi nikto lepšiu prácu neponúkne.</p>
<p>10 až 18 rokov Som postihnutý, ale dostáva sa mi veľa podpory. +5 bodov: Baví ma chodiť do miestnej školy a môj spoločenský život je pestrý.</p>	<p>10 až 18 rokov Som postihnutý, ale nedostáva sa mi žiadnej podpory. -5 bodov: Musím zostať doma. Nechodím do školy a nemám žiadnych priateľov.</p>
<p>10 až 18 rokov Žijem šťastný život v rodine. +5 bodov: Čo sa týka mojej budúcnosti, cítim sa sebaistý a šťastný.</p>	<p>10 až 18 rokov Nevychádzam dobre so svojou mamou a nevlastným otcom. -5 bodov: Nemôžem sa s nimi rozprávať. Iba na mňa kričia a on je násilný. Myslím si, že som tehotná, ale nemôžem im to povedať.</p>
<p>10 až 18 rokov Moje zázemie sa dosť odlišuje od zázemia ostatných detí v škole, ale všetci dobre spolu vychádzame. +3 body: Som sebaistý a šťastný a dobre sa mi darí v štúdiu.</p>	<p>10 až 18 rokov Moje zázemie sa dosť odlišuje od zázemia ostatných detí v škole. Šikanujú ma. -3 body: Nemôžem študovať. Citím sa osamelý a som naozaj nešťastný.</p>

② Rozbiť stereotyp¹²

Ciele

- Povzbudiť účastníkov, aby rozpoznali, že stereotypnosť (ustálený spôsob konania, napr. v náboženstve) je určitou formou diskriminácie.
- Odmietnuť bežné stereotypy.

Materiály

- Hárky s vlastnosťami, stereotypmi a skutočnosťou – jeden pre každého účastníka.

Čas

45 minút až 1 hodina

Postup

1. Začnite tím, že sa spýtate účastníkov, či vedia, čo slovo „stereotyp“ znamená.
2. Požiadajte ich, aby popísali „stereotypného hrdinu“. Napište ich slová na tabuľu.
3. Teraz ich požiadajte o príklady, ktoré rozbijú daný stereotyp. Majú rozmýšľať o skutočných ľuďoch alebo postavách z kníh alebo filmov ako Harry Potter a Shrek.
4. Vysvetlite, že chcete, aby začali premýšľať, ako ich ľudia môžu stereotypizovať a ako rozbijú tieto stereotypy. Môžete použiť seba ako príklad.
5. Rozdeľte účastníkov do dvojíc, pokúste sa spojiť ľudí, ktorí zvyčajne spolu nepracujú, a rozdajte kópiu stereotypového hárku každému účastníkovi.
6. Požiadajte ich, aby do prvého stĺpca uviedli zoznam svojich vlastností (farba vlasov, črty, záľuby).
7. Požiadajte jednotlivé dvojice, aby si vymenili hárky.
8. Požiadajte ich, aby do ďalšieho stĺpca napísali stereotyp spojený s každou vlastnosťou, ktorú druhý účastník uviedol. Ak si myslia, že žiadny nie je, môžu ho nechať prázdny.
9. Vymeňte hárky opäť.
10. Spýtajte sa účastníkov, či súhlasia so stereotypom spojeným s vlastnosťou. Ak súhlasia, navrhnite, aby stereotyp zakrúžkovali, ak nesúhlasia, navrhnite, aby ho vyčiarkli a napísali, čo považujú za realitu.
11. Požiadajte dobrovoľníkov, aby prečítali čo napísali.

Definícia stereotypu:

Standardizovaný charakter, alebo zafixovaná predstava či označenie, ktoré sme prisúdili určitým ľuďom (javom) podľa ich výzoru.

Zhrnutie a hodnotenie

Začnite opýtaním sa členov skupiny, čo si myslia o tejto aktivite.

- Čo im to povedalo o stereotypických predstavách, ktoré máme, a o skutočnosti?
- Čo si mysleli účastníci o stereotypoch spojených so svojimi vlastnosťami?
- Trápia ich tieto stereotypy?

2 Vlastnosti, stereotypy a skutočnosť

Moja vlasnosť	Stereotyp	Skutočnosť
<i>Príklad</i> <i>blondína</i>	<i>Príklad</i> <i>neinteligentná, milujúca</i> <i>zábavu</i>	<i>Príklad</i> <i>milujem štúdium</i> <i>a som plachá</i>
1		
2		
3		
4		
5		

3 Krok v živote¹³

Ciele

- Podporovať empatiu s tými, ktorí sú odlišní.
- Zvyšovať povedomie o nerovnostiach príležitostné v spoločnosti.
- Rozvíjať porozumenie možných osobných dôsledkov príslušnosti k určitým sociálnym menšinám alebo kultúrnym skupinám.

Materiály

- Jedna úlohová karta na každého účastníka (prispôsobená, ak je to možné, vašej situácii),
- dotazník,
- otvorený priestor (chodba, veľká miestnosť alebo exteriér).

Čas

45 minút až 1 hodina

Postup

1. Vysvetlite účastníkom, že sa majú pokúsiť vžiť sa do roly niekoho iného. Oznámite im, kto sú a budú potrebovať predstavivosť, aby odpovedali na otázky ako dotyčná osoba.
2. Rozdajte karty s rolami, jednu každému z účastníkov. Najmenej traja účastníci majú dostať karty, ktoré im určia, aby boli sami sebou. Povedzte všetkým, aby svoje úlohy neprežrádzali.
3. Účastníkov požiadaajte, aby začali hrať svoju rolu. Pomôžte im tým, že im prečítate niektoré z nasledujúcich otázok s dostatočnou prestávkou po každej, aby mali čas zamyslieť sa a utvoriť si predstavu o sebe a svojom živote:
 - Aké ste mali detstvo? V akom dome ste bývali? Aké hry ste sa hrávali? Čím boli vaši rodičia?
 - Aký je váš každodenný život teraz? Chodievate do spoločnosti? Čo robíte ráno, poobede, večer?
 - Aký máte teraz životný štýl? Kde žijete? Koľko peňazí zarábate mesačne? Čo robíte vo svojom voľnom čase/cez prázdniny?
 - Čo vás rozčúľuje a čoho sa bojíte?
4. Povedzte účastníkom, že prečítate zoznam situácií alebo udalostí. Vždy, keď na uvedený výrok môžu odpovedať „áno“, majú urobiť krok dopredu. V opačnom prípade majú zostať, kde sú a nehýbať sa.
5. Prečítajte situácie jednu za druhou. Urobte krátku prestávku medzi jednotlivými výrokmami, aby ste umožnili účastníkom urobiť krok dopredu a poobzerať sa, aby zaznamenali svoju pozíciu voči ostatným.
6. Na konci vyzvite každého, aby zaznamenal svoju konečnú pozíciu. Potom im dajte pár minút, aby pred zhrnutím opustili svoju rolu a stali sa samými sebou.

Zhrnutie a hodnotenie

- Najprv sa účastníkov spýtajte, čo si myslia o tom, čo sa stalo, a čo si mysleli o tejto činnosti.
- Hovorte o predložených témach a o tom, čo sa naučili:
 - Ako sa účastníci cítili, keď pokročili o krok dopredu?
 - Ako sa cítili, keď zostali na mieste?
 - Účastníci, ktorí často postupovali dopredu, kedy si všimli, že ostatní sa nehýbu tak rýchlo ako oni?
 - Môžu účastníci uhádnuť, kto bol kým? (Prečítajte niekoľko extrémnejších rolí).
 - Aké ľahké alebo ťažké bolo hrať svoju rolu? Ako si predstavovali, aká bola osoba, ktorú hrali?
 - Sú si istí, že informácie a predstavy, ktoré majú o postavách, sú hodnoverné? Alebo sú založené na stereotypoch a predsudkoch?
 - Odzrkadľuje cvičenie nejakým spôsobom spoločnosť? Ako?
 - Ktoré práva sú odopierané niektorým ľuďom?
 - Aké prvé kroky treba spraviť, aby sa označili nerovnosti v spoločnosti?

Odporúčania pre moderátora

Zabezpečte, aby vás všetci účastníci dobre počuli, najmä ak pracujete vonku alebo s veľkou skupinou. Pri rozdeľovaní rolí sa vám môžu zísť pomocníci. Na začiatku vo fáze predstavivosti môžu niektorí účastníci povedať, že vedľa málo o živote postavy, ktorú majú stvárňovať. Povedzte im, že to neprekáža a že majú používať predstavivosť, ako je to len možné.

Táto aktivita je pôsobivá predovšetkým v tom, že účastníci sami vidia, ako sa od seba vzdávajú. Samozrejme, najviditeľnejšie je to na konci hry. Na zvýšenie účinku by ste mali prispôbiť úlohy tak, aby zobrazovali realitu, v ktorej deti skutočne žijú. Úlohy musíte modelovať tak, aby len niekoľko ľudí pokročilo o krok vpred. Toto platí, aj keď máte veľkú skupinu a musíte vymyslieť viac rolí.

Pokračovanie

Prečítajte príbeh: V uliciach

③ Situácie a udalosti

1.	Vždy ste mali dostatok peňazí, aby ste si mohli robiť, čo chcete.
2.	Máte pekný domov s telefónom a televíziou.
3.	Cítite, že vás rešpektujú všetci okolo vás.
4.	Cítite, že vaše názory sú dôležité a ľudia vás počúvajú.
5.	Skončili ste alebo skončíte strednú školu.
6.	Nebojíte sa, že vás zastaví polícia.
7.	Viete, kam sa obrátiť po radu a pomoc, ak to potrebujete.
8.	Nikdy ste sa necítili diskriminovaní.
9.	Môžete navštíviť lekára a dostať lieky, kedykoľvek to potrebujete.
10.	Môžete odcestovať na prázdniny každý rok.
11.	Môžete si kedykoľvek pozvať priateľov.
12.	Máte zaujímavý život a ste pozitívne naladení, čo sa týka budúcnosti.
13.	Máte pocit, že môžete študovať a vykonávať povolanie, aké si vyberiete.
14.	Nebojíte sa obťažovania alebo prepadnutia na ulici.
15.	Môžete ísť do kina alebo divadla najmenej raz za týždeň.
16.	Môžete sa zaľúbiť do osoby, ktorú si vyberiete.
17.	Jete zdravo a to, čo chcete.
18.	Môžete používať a mať úžitok z internetu.
19.	Môžete jednoducho ísť von s priateľmi.
20.	Môžete pracovať za peniaze.

③ Karty s úlohami

Ste 16-ročná tehotná školáčka.	Ste dcéra bohatého podnikateľa. Máte 18 rokov a študujete na univerzite.
Máte 15 rokov a trpíte dyslexiou.	Ste 15-ročný chlapec, ktorý žije na ulici; opustili ste domov kvôli vášmu nadávajúcemu otcovi.
Ste dcéra veľvyslanca v krajine, v ktorej teraz žijete.	Ste postihnutý univerzitný študent, na pohyb používate invalidný vozík.
Ste ilegálny imigrant z krajiny rozdelenej vojnou, nemáte pri sebe svoju rodinu.	Ste modelka afrického pôvodu.
Ste 17-ročný výmenný študent zo Stredného východu.	Ste 13-ročný chlapec, ktorého v škole šikanovali.
Ste známy televízny detský moderátor. Ste moslim.	Ste jedenásťročná sirota žijúca v sirotinci vo východnej Európe.
Ste 16-ročné dievča, ktoré čoskoro vydajú za muža, ktorého ste nikdy nestretli.	Ste 13-ročný študent s ťažkosťami s učením.
Ste 17-ročný politický utečenec; snažíte sa získať azyl.	Ste syn imigranta z Ázie, ktorý riadi úspešný podnik.
Ste vynikajúci futbalista hrajúci za špičkový európsky tím. Ste čierny.	Máte 14 rokov a váš otec je nezamestnaný alkoholik.
Ste teenagerská popová hviezda.	Ste sám sebou.
Ste sám sebou.	Ste sám sebou.

4 Sociálna spravodlivosť¹⁴

Ciele

- Umožniť účastníkom pochopiť, že nespravodlivosť – v tomto prípade nerovnaký prístup k možnosti vzdelávať sa – môže niektoré skupiny v spoločnosti postaviť do nevýhodnej pozície.
- Skúmať možné odpovede na nespravodlivosť.

Materiály

- „Slovná zásoba“ – niekoľko kópií; slová treba meniť s ohľadom na úroveň skupiny,
- slovníky – 1 pre každé tri deti,
- papier – 1 hárok pre každé tri deti,
- perá – 1 pre každé tri deti.

Čas

45 minút až 1 hodina

Postup

1. Rozdeľte účastníkov do 4 skupín s rovnakým počtom ľudí, potom rozdeľte miestnosť na 4 časti.
2. Prvá skupina obsadí 3/4 miestnosti, ostatné tri skupiny musia podeliť o 1/4 miestnosti a stanú sa tak jednou skupinou.
3. Dajte každej osobe v prvej skupine slovník, hárok papiera, pero a zoznam slovnej zásoby.
4. Dajte ostávajúcim vo väčšej skupine slovníky, papier, perá a zoznamy slovnej zásoby, napr. v triede s 20 ľuďmi to bude vyzeráť takto:

5 detí bude vo väčšom priestore, budú mať: 5 slovníkov, 5 hárkov papiera, 5 pier, 5 zoznamov slovnej zásoby, množstvo lavíc na sedenie.	15 detí bude v menšom priestore, budú mať: 2 slovníky, 2 hárky papiera, 2 zoznamy slovnej zásoby, málo miesta na sedenie.
--	---

5. Účastníkom povieť, že dostanú kvíz zo slovnej zásoby. Musia si vyhľadať slová zo zoznamov v slovníku a napísať definície na osobitný papier. Každý študent musí odovzdať svoj vlastný zoznam slovíčok.
6. Účastníkom povieť, že ak v kvíze skóre dosiahnu 80 percent alebo viac, dostanú odmenu; tí, ktorí dosiahnu menej ako 80 percent, budú musieť zostať v triede cez prestávku a pokračovať v práci na kvíze. Účastníkom potom dáte 10 až 20 minút, v závislosti od ich úrovne, aby kvíz skompletizovali.
7. Kým pracujú, budete venovať viac pozornosti menšej skupine. Akékoľvek námietky by ste mali ignorovať alebo zamietnuť slovami ako napr. „Robte najlepšie, ako viete, s pomôckami, ktoré máte,“ alebo „Takto to bude na tejto hodine.“
(Poznámka: Účastníci z oboch skupín majú zostať vo vyznačených územiach.)

8. Keď čas vyprší, vyzbierajte papiere od účastníkov a rýchlo ich skontrolujte. S najväčšou pravdepodobnosťou všetci účastníci z menšej skupiny splnia svoju úlohu, kým iba niektorí, ak vôbec niekto, z väčšej skupiny budú mať správne skompletizovaných 80 percent definícií. Učiteľ oznámi, ktorých účastníkov odmeni, a tých, ktorí odmenu nedostanú.

Zhrnutie a hodnotenie

- Na tomto mieste budú mať účastníci silné pocity o tejto aktivite a budú ich chcieť vyjadriť. Moderátor by mal vysvetliť, že to bola simulácia a že žiadna skupina nedostane odmenu ani trest.
- Môžu sa vyskytnúť nasledujúce otázky:
 - Ako sa cítila väčšia skupina počas aktivity? Prečo?
 - Ako sa správali jednotlivci vo väčšej skupine v snahe dokončiť kvíz?
 - Ako sa cítila menšia skupina počas aktivity? Prečo?
 - Pokúsil sa niekto z väčšej skupiny nejako zmeniť nespravodlivé podmienky? Prečo niektoré alebo prečo nie?
 - Ako zasahovalo rozdelenie pomôcok do školského úspechu väčšej skupiny v krátkodobom, ako aj dlhodobjšom meradle?
 - Ako zvýhodnilo rozdelenie pomôcok menšiu skupinu v krátkodobom, ako aj dlhodobjšom meradle?
- V priebehu diskusie môže moderátor tejto aktivity účastníkom povedať, že táto simulácia približne zodpovedá štatistikám z Južnej Afriky v polovici 80. rokov 20. storočia počas vlády apartheidu. V tom čase tvorili belosi 15 percent obyvateľstva. Náklady na vzdelávanie na jedného obyvateľa pre čierne juhoafrické deti v školskom veku tvorili približne jednu osminu z nákladov vynakladaných na bielych študentov.

Obmena

Kvíz môže nahradiť iná aktivita, ak tiež predpokladá použitie pomôcok, ktoré môžu byť nespravodlivo rozdelené.

Pokračovanie

Účastníci môžu chcieť tiež zistiť, ako sú rozdelené fondy na vzdelanie na miestnej alebo národnej úrovni v ich vlastnej krajine. Je prerozdelenie rovné? Ak nie, ktoré skupiny súčasný systém potenciálne znevýhodňuje? Aký dlhodobý dosah môže mať táto situácia?

④ SLOVNÁ ZÁSoba

Použite slovník na vyhľadanie významu každého z týchto slov. Napíšte každé slovo a jeho význam na osobitný hárok papiera.

Zoznam 1 Tieto slová sú z článkov 28 a 29 z Dohovoru o právach detí:	Zoznam 2 Tieto slová môžeme nájsť v tomto zošite:
<ol style="list-style-type: none">1. práva2. kultúra3. povinný4. negramotnosť5. základný6. tolerancia7. interpretovať8. dostupný9. disciplína10. potenciál	<ol style="list-style-type: none">1. zaradenie2. vylúčenie3. diskriminácia4. pohlavie5. imunita6. náboženské presvedčenie7. tolerancia8. účasť9. utečenec10. Rómovia

5 Šikanovanie – čo môžeme robiť?

Ciele

- Rozvíjať vedomosti a chápanie príčin a dôsledkov šikanovania.
- Skúmať spôsoby, ako čeliť tomuto problému.

Materiály

- Kópie dotazníka o šikanovaní – jeden pre každého účastníka,
- tabuľa,
- papier a perá.

Čas 45 minút až 1 hodina

Postup

1. Uvedte aktivitu. Požiadajte účastníkov, aby urobili „brainstorming“ – rozobrali, rozumne zdôvodnili šikanovanie na kúsok papiera.
2. Po piatich minútach ich zastavte. Opýtajte sa ich, kto je šikanovaný. Napište ich nápady na tabuľu. Položte niekoľko otázok: Prečo niektorých ľudí šikanujú? Šikanujú v rozdielnych školách rozdielne typy detí? Prečo? Šikanujú ľudí iba v škole? Aký typ osôb je šikanovaný?
3. Dajte kópiu dotazníka účastníkom a požiadajte ich, aby ich anonymne vyplnili.
4. Pozbierajte dotazníky a požiadajte dvoch dobrovoľníkov, aby porovnali údaje.
5. Kým tí dvaja pracujú, požiadajte ostatných, aby diskutovali o predpokladaných výsledkoch kvízu. Spýtajte sa, či majú návrhy na vylepšenie dotazníka.
6. Požiadajte dobrovoľníkov, aby predniesli výsledky.

Zhrnutie a hodnotenie

- Čo môžu účastníci vyvodzovať o šikanovaní v ich skupine z odpovedí uvedených v dotazníkoch?
- Boli tam nejaké prekvapivé odpovede?
- Hovorte o niektorých z nasledujúcich tém:
 - Čo si myslíte, aké to je, byť šikanovaný?
 - Je šikanovaná osoba za to zodpovedná?
 - Snažia sa tí, čo šikanujú, dokázať niečo zlým zaobchádzaním s inými ľuďmi?
 - Je šikanovanie formou násillia?
 - Je šikanovanie formou moci?
 - Je šikanovanie nevyhnutné?
 - Ak ste priateľom niekoho, koho šikanujú, mali by ste informovať niekoho z nadriadených dokonca aj vtedy, keď vám váš priateľ povedal o svojom probléme dôverne?
 - Aké sú najbežnejšie predsudky voči šikanovaným ľuďom?
 - Kto je zodpovedný za šikanovanie?
- Čo cítia účastníci, čo treba urobiť v ich vlastnej skupine? V ich škole?

Pokračovanie

- Vyzvite účastníkov, aby prečítali Príbeh priateľstva. Čo sa môžu naučiť z tohto príbehu? Aké činnosti by si mali vyskúšať a zapamätať si ich?
- Povzbudte účastníkov, aby našli skupinu alebo asociáciu, ktorá sa vo vašej krajine zaoberá problémom šikanovania, a ponúkli im podporu.
- Vyhľadajte viac informácií o šikanovaní. Šikanovanie Online (www.bullyingonline.co.uk) je britská webová stránka ponúkajúca radu. Zistíte, či vo vašej krajine existujú podobné webové stránky.
- Povzbudte účastníkov, aby v triede zorganizovali zhromaždenia a diskutovali o šikanovaní – triedy môžu vyrobiť plagáty, obrázky, básne, poviedky, hry, ktoré môžu používať aj ostatní v škole.
- Deti sa potrebujú cítiť bezpečne cez prestávku a cez obed na ihrisku – je tu mnoho vecí, ktoré sa dajú robiť?
- V niektorých školách pomáhajú staršie deti mladším, ak ich šikanujú. Niektorí založili poradenské skupiny, ktoré vedú študenti, aby pomáhali deťom, ktoré sú šikanované, ale aj deťom, ktoré šikanujú. Ak je to možné, poskytnite účastníkovi viac informácií o tejto poradenskej činnosti.
- Vyzvite účastníkov, aby odhalili, aké rozšírené je šikanovanie v ich škole, použijúc anonymný prieskum (pozri nižšie). Keď dostanú všetky odpovede, môžu napísať krátku správu, ktorú si môže každý prečítať.
- Ak sa uskutoční prieskum s cieľom aktualizovať školskú koncepciu týkajúcu sa šikanovania, potom uvažujte o realizácii ďalšieho prieskumu o rok neskôr, aby sa zistilo, aké efektívne zmeny sa udiali v koncepcii.
- Pozrite priestor na kreatívne hry v oddieli Ďalšia činnosť.

5 Šikanovanie: Ukážka prieskumu

1.	Šikanovali vás niekedy?	Áno/Nie
2.	Šikanujú vás teraz?	Áno/Nie
3.	Bolo šikanovanie spojené s nadávkami?	Áno/Nie
4.	Hrozila vám šikanujúca osoba zranením?	Áno/Nie
5.	Bolo šikanovanie násilné (bitie, kopanie, údery päšťou, strkanie)?	Áno/Nie
6.	Šikanovanie nastalo pre vaše;	a) presvedčenie b) pôvod c) postihnutie d) iné e) nechcem povedať
7.	Ako ste reagovali na šikanovanie?	a) bez reakcie b) vyhýbal som sa c) bol som deprimovaný d) stal som sa násilníckym a urážlivým
8.	Povedali ste to niekomu?	a) priateľom b) rodine c) učiteľom d) iným e) nikomu
9.	Pomohla vám osoba, s ktorou ste o tom hovorili?	Áno/Nie
10.	Skončilo sa šikanovanie?	Áno/Nie
11.	Ak sa skončilo, čo si myslíte, prečo sa skončilo?	
12.	Ak pokračovalo, čo si myslíte, prečo pokračovalo?	
13.	Kde sa odohrávalo šikanovanie?	a) v škole b) doma c) cestou do školy d) inde
14.	Ktoré miesta v škole sú najmenej bezpečné?	
15.	Videli ste niekoho iného, ako ho šikanujú?	Áno/Nie
16.	Šikanovali ste niekedy niekoho?	Áno/Nie
17.	Prečo ste dotyčného šikanovali?	
18.	Čo si myslíte, čo by sa mohlo urobiť so šikanovaním?	

Ďalšie informácie

Informácie o ochrane detí na web stránke UNICEF:

<http://www.unicef.org/programme/cprotection/mainmenu.htm>

<http://www.unicef.org/media/experts-protectchild.htm>

<http://www.unicef.org/media/experts-childlabour.htm>

<http://www.unicef.org/media/experts-childsoldiers.htm>

<http://www.unicef.org/media/experts-fgm.htm>

<http://www.unicef.org/media/experts-childtrafficking.htm>

<http://www.unicef.sk>

Tieto stránky sú ukážkami stránok, zaoberajúcich sa témami detstva a ochrany.

Medzinárodná asociácia na vzdelávanie detí

www.udel.edu/bateman/acei

Konzultačná skupina o starostlivosti a rozvoji raného detstva

www.ecdgroup.com

Domov detí

www.child-abuse.com/childhouse

ECD Resource Map – linky na mnoho ďalších stránok www.worldbank.org/children/basics/sites.htm

Národný ústav rozvoja a vzdelávania dieťaťa www.ed.gov/offices/OERI/ECI

High/Scope vzdelávacia a výskumná nadácia

www.highscope.org

Národné centrum pre dojčatá, batolátá a rodiny – zamerané širšie na klinické témy

www.zerotothree.org

Clearinghouse – zameriava sa na štatistiku a politiku

www.childpolicyintl.org

Street Kids International (SKI) www.streetkids.org

Je to medzinárodná charita založená v Kanade, ktorej cieľom je dať deťom z ulice na celom svete možnosť voľby, príležitosti vytvoriť pre seba lepší život.

Svetová zdravotnícka organizácia

www.who.int

Na Slovensku môžete hľadať "on line" pomoc na adrese:

www.ildi.sk

Slovník¹⁶

Šikana	Agresívna osoba, ktorá zastrašuje alebo zle zaobchádza so slabšími ľuďmi. Zastrašovať alebo zle zaobchádzať so slabšími ľuďmi.
Diskriminácia	Nesprávne zaobchádzanie s jednou osobou alebo skupinou ľudí, zvyčajne v dôsledku predsudkov o rase, etnickej skupine, vekovej skupine, náboženstve alebo rode.
Využívanie	1. Nesprávne zaobchádzanie alebo využívanie niekoho alebo niečoho, zvyčajne na osobný zisk. 2. Využitie alebo rozvoj niečoho, aby sa dosiahol zisk.
Ľudské práva	Práva, ktoré podľa väčšiny spoločností prináležia automaticky každému, napríklad právo na slobodu, spravodlivosť a rovnosť.
Humanitárny	1. Pracujúci pre zlepšovanie životov druhých ľudí. 2. Týkajúci sa a pôsobiaci na ľudské bytosti.
Mladistvý	1. Mladý alebo mladistvý. 2. Súvisiaci s (určený pre) alebo vhodný pre mladých ľudí. 3. Nedospelý alebo detinský.
Spravodlivosť	1. Čestnosť alebo rozumnosť, zvlášť v zmysle, ako je zaobchádzané s ľuďmi alebo aké rozhodnutia sa robia. 2. Právny systém alebo skutok použitia alebo presadzovania zákona. 3. Platnosť zákona.
Pranierovať	1. Označiť niečo alebo niekoho ako sociálne nežiaduce/ho. 2. Označiť niekoho alebo byť označený stigmu.
Chudoba	1. Stav, keď osoba nemá dosť peňazí, aby sa mohla postarať o základné potreby ako potrava, oblečenie a ubytovanie. 2. Nedostatok niečoho.

Záverečné poznámky

- ¹ Upravené z príbehu od Gregorie Starr, UNICEF, Angola
- ² Upravené z príbehu od Sylvestra Hangu, UNICEF, Tanzánia
Ilustrácia – David Chikoko – Femina Magazine, 1998
- ³ Príbeh od Sue Maskall
- ⁴ Založené na príbehu od Frederike Seidel, UNICEF, Ženeva
- ⁵ Z: Vysoký komisár OSN pre utečencov.
- ⁶ Použitá fotografia nie je obrázok Jacoba.
- ⁷ Založené na príbehu od Garth Willis
- ⁸ Použitá fotografia nie je obrázok Oskara.
- ⁹ Upravené podľa Zvláštneho zasadania OSN o deťoch
- ¹⁰ Príbeh kolujúci E-mailom počas Národného týždňa priateľstva – január 2002. Autor je anonymný.
- ¹¹ Aktivita od Sue Maskall, tabuľa navrhnutá Gelise McCullough
- ¹² Aktivita – Gelise McCullough a Sue Maskall.
- ¹³ Verzia priateľská deťom založená na myšlienke z Compass Human Rights Education, Publikácie Rady Európy 2002
- ¹⁴ Upravené z: Vzdelanie pre rozvoj, Susan Fountain, 1997.
- ¹⁵ Aktivita – Sue Maskall a Gelise McCullough.
- ¹⁶ Encarta® World English Dictionary © 1999 Microsoft Corporation.

Fotografia na obálke časti: UNICEF ©-166 S. Maines

Rodové rozdiely

2. časť

Projekty UNICEF zabezpečujú
zdravie, vzdelanie, rovnosť a ochranu detí
ADVANCE HUMANITY

unicef

Čo možno očakávať

Už štyri desaťročia sa hovorí o nerovnosti medzi rodmi. Prečo sa o nej v tejto príručke hovorí ako o pretrvávajúcom probléme diskriminácie? Globálna diskriminácia dievčat je tak hlboko zakorenená, že vo väčšej časti sveta dievčatá neposudzujú rovnako ako chlapcov. Dievčatá tvoria väčšinu detí, ktoré nechodia do školy (120 miliónov), dostávajú horšiu zdravotnú starostlivosť a v mnohých spoločnostiach ich vykorisťujú. Vylúčenie nastáva, ak jediná znevýhodňuje pre rod. Znamená to stratu príležitostí, nádeji alebo aj stratu života. Diskriminácia dievčat pokračuje aj v dospelosti. Koľko krajín platí za rovnakú prácu rovnakú mzdu ženám aj mužom? Koľko krajín ponúka rovnaké možnosti ženám aj mužom? Prečo je domáce násilie také bežné a pritom také skryté?

Aby mali dievčatá a ženy rovnaké možnosti v živote, musia byť uznané a vážené natoľko, aby ich neznevýhodňovali. Na prvom zasadnutí OSN, ktoré sa zaoberalo otázkami detí, bol prijatý dokument Svet vhodný pre deti. Tento dokument určil nasledujúce:

- Dievčatám a ženám nesmú byť upierané základné ľudské práva a slobody.
- Dievčatá a ženy musia byť plne súčasťou spoločnosti vo všetkých aspektoch
- Dievčatá a ženy musia byť chránené od všetkých foriem násillia, zneužívania a diskriminácie.

Cieľom tejto príručky je okrem iného oboznámiť verejnosť s tým, že ženy a dievčatá sú stále diskriminované a len preto nemôžu naplno rozvinúť celú svoju osobnosť. Dôležitosť vzdelávania dievčat zdôrazňuje sekcia Skutočné príbehy. UNICEF zistil, že dievčatá, ktorým uprelí právo na vzdelanie, sú viac náchylné na choroby, vykorisťovanie a zneužívanie.

Hoci sa často o rodoch zameriava najmä na dievčatá, chlapci tiež musia čeliť problémom dnešného sveta, preto treba diskutovať aj o ich problémoch. Aktivity poukazujú na stereotypy týkajúce sa mužského a ženského rodu. K tomu, že sú také časté, prispievajú značnou časťou aj médiá. Jedna z aktivít sa prostredníctvom diskusie zameriava na stereotypy a ich dôsledky. Aktivita upriamená na nezrovnalosti medzi mzdami mužov a žien nabáda účastníka, aby sa zamyslel, prečo spoločnosť stále nedokáže doceniť ženskú prácu. Obrázky ilustrujú rozličné formy diskriminácie súvisiacej s rodom. Naliehavý problém domáceho násillia a zneužívania približujú texty piesní.

Tento súbor nebol zostavený preto, aby priamo riešil problémy diskriminácie rodov alebo iných druhov diskriminácie. Jeho cieľom je byť zdrojom informácií pre mladých ľudí, aby tento problém zhodnotili a uvážili, ako zlepšiť súčasnú situáciu.

Vopred prehraný boj za vzdelanosť²

So, 12 rokov, Vietnam
Volám sa So a žijem v malej dedinke vo Vietname. Le je mojou najlepšiou priateľkou, je to tá vľavo na fotografii (vpravo som ja). Poznám ju celý život. Sme skoro ako dvojčky. Rozdiel je iba v tom, že

ona chodí do školy a ja musím pracovať na ryžových poliach. Moja rodina si nemôže dovoliť poslať nás všetkých do školy. Mladšia sestra a brat chodia do školy, ale ja nie. Rodičia ma potrebujú pri práci na poli. Keď som bola mladšia, musela som sa starať o svojich menších súrodencov, a tak som nemohla ísť do školy. Alebo mohla? Teraz neviem čítať ani písať."

Keď som sa opýtal, či je smutná, pretože nemôže chodiť do školy, So sklonila hlavu a otočila sa.

Le odpovedala namiesto nej: „So je smutná, že nemôže chodiť do školy, ale jej rodičia sú spokojní, že pracuje doma. Aj ja doma pracujem. Každé ráno, kým odidem do školy, musím nanosiť vodu a nakŕmiť naše prasiatka. Po návrate zo školy pracujem na ryžových poliach a až keď sa zotmie, môžem si sadnúť k domácim úlohám. Keď vyrastiem, chcem byť učiteľkou a učiť deti čítať a písať. Budem učiť tvoje dcéry, So!"

UNICEF spolupracuje s vietnamskou vládou a pomáha deťom z najchudobnejších oblastí krajiny, aby chodili do školy. Realizujú sa projekty, ktoré pomáhajú dospelým učiť sa písať a čítať. Dúfajme, že So bude môcť zasadiť v jednej z tried. Le sa opýtala So, či pošle svoje deti do školy, keď bude mať vlastnú rodinu.

„Le, moje dcéry budú tvojimi najlepšimi žiačkami!" zasmiala sa So.

Čo si myslíte?

1. Prečo Le poslali jej rodičia do školy, zatiaľ čo So jej rodičia nechali doma?
2. Napíšte rozhovor medzi rodičmi So a miestnym učiteľom, ktorý sa ich snaží presvedčiť, aby poslali So do školy.

DPD článok 28:

Máte právo na dobré a kvalitné vzdelanie. Máte právo na povzbudenie a právo chodiť do školy až do najvyššej možnej úrovne vzdelania.

článok 31:

Máte právo hrať sa a odpočívať.

Citáty

„Výchova je pohyb z tmy do svetla."
Allan Bloom

„V histórii zostávali anonymné väčšinou ženy."
Virginia Woolfová

„Ach! Naučte chlapca-sirotu čítať. Ach! Naučte dievča-sirotu šiť!"
Alfred Tennyson, 1842

Snívaj pre mňa malý sen³

Raweya, 15 rokov, Egypt

Som Raweya. Mám 15 rokov a som Egyptanka. Myslím, že moji priatelia by ma opisali ako milú a zábavnú (dúfam) a určite tvrdohlavú! Vždy som rodičom vravela, že chcem ísť do školy. V mnohých častiach Egypta, najmä na vidieku, kde je veľa práce doma a na pôde, sa vzdelanie pre dievča považuje za niečo nepodstatné. A ja bývam práve na vidieku! Od mnohých dievčat sa očakáva, že sa vydajú. Je to čudné, lebo sa zdá,

že dievčatá, ktoré chodia do školy, získajú viac rešpektu a aj slobody.

Predtým, než som išla do združenej školy, som musela rešpektovať nesmierne veľa zákazov. Napríklad nesmela som nosiť nohavice, chodiť na prechádzky alebo používať mestskú hromadnú dopravu. Vždy som snívala, že raz budem doktorkou, ale myslela som si, že môj sen sa mi nikdy nesplní... Stále sa mi nemusí splniť, ale teraz, keď sa môžem vzdelávať, myslím si, že som o krôčik bližšie k svojmu cieľu.

Školu milujem a vždy sa naučím niečo, o čo sa chcem podeliť so svojou rodinou. Otca to občas prekvapí, lebo si myslí, že on už vie všetko! Naučila som sa oveľa viac, ako len čítať a písať, naučila som sa o zdravotnej starostlivosti, náboženstve a o tom, ako sa máme starať o životné prostredie. Keď budem mať deti, určite budú všetky chodiť do školy. Chcela by som, aby sa naučili omnoho viac, než viem ja!"

Fakty

V Egypte vznikol projekt združených škôl zo spolupráce UNICEF-u a ministerstva školstva, mimovládnych organizácií a miestnych komunít. Projekt je zameraný na zvýšenie počtu zaškolených detí, najmä dievčat.

DPD článok 28:

Máte právo na dobré a kvalitné vzdelanie. Máte právo na povzbudenie a právo chodiť do školy až do najvyššej možnej úrovne vzdelania.

článok 29:

Vzdelanie vám má pomôcť použiť a rozvinúť váš talent a schopnosti. Má vám tiež pomôcť žiť mierumilovne, chrániť životné prostredie a rešpektovať ostatných ľudí.

Citáty

„Bez toho, aby dievčatá dostali kvalitné základné vzdelanie, ktoré potrebujú, aby získali primerané miesto ako rovnocenné partnerky v živote, nemôže nastať žiadna významná a trvalá premena v spoločnosti ani žiaden významný úbytok chudoby.“

Carol Bellamy,
výkonný riaditeľ
UNICEF

Čo si myslíte?

1. Prečo si niektorí ľudia myslia, že vzdelanie pre dievčatá nie je potrebné?
2. Prečo má Raweya rada školu?
3. Čo si myslíte, ako by to vyzeralo vo vašej krajine, keby chodili do školy len niektoré dievčatá?
4. Urobte prácu o nejakej vzdelanej žene z vašej krajiny. Musí to byť niekto, koho obdivujete. Napíšte jej krátky životopis a vysvetlite, prečo ju obdivujete.

Linka pomoci⁴

držať, a tak som ušla z domu. Bežala som po ulici a nedívala som sa naľavo ani napravo. S plačom a krikom som prosila okoloidúcich, aby zavolali mojich starých rodičov. Matka sa ma snažila dotiahnuť späť domov. Keď prišla moja stará mama, chytila ma za ruku a nechcela mame dovoliť, aby ma vzala domov. Zavolała linku pomoci. Pomohli mojim starým rodičom. Najprv ma zobrali do centra starostlivosti a potom ma navždy dali starej mame.

Teraz svoj život milujem. V škole dostávam dobré známky a mám rada basketbal, plávanie a maľovanie. Urobím si úlohy a potom pozerám svoje obľúbené televízne programy. Stará mama chce, aby som sa s mamou stretala, ale ja ju nechcem nikdy viac vidieť. Nikdy mi nepreukázala žiadnu lásku, iba mi ubližovala. Starká hovorí, že to pochopím, keď budem staršia a že možno budem schopná svojej mame odpustiť, no ja si to neviem ani len predstaviť.

Hanieh, 10 rokov, Irán

Minulý týždeň som mala v škole problém. Vytrhla som zo zošita stranu a odmietla som si napísať úlohu. Úloha mala byť o mojej mame. Nenávidím ju! Mama začala na mňa kričať, keď otec odišiel z domu. Mala som vtedy len dva roky. Keď som mala šesť rokov, mama stretla iného muža. Bol strašný. Bil ju aj mňa.

Keď mama porodila ďalšie dieťa, dievčatko Haleh, plakala som. Jedno popoludnie som to už nemohla vy-

DPD článok 3:

Všetci dospelí majú robiť, čo je najlepšie pre vás. Keď sa dospelí rozhodujú, majú myslieť na to, aký vplyv budú mať ich rozhodnutia na deti.

Článok 9:

Máte právo žiť so svojim rodičom/svojimi rodičmi, ak to nie je pre vás zlé. Máte právo žiť s rodinou, ktorá sa o vás stará.

Citáty

„Keď je zničená rodina, večné zákony rodiny zaniknú s ňou.“

Bhagavad Gita 1, 40

„Je to ťažšie priznať si hriech, v ktorý nikto neverí, ako zločin, ktorý každý vidí. Zločin sa vzťahuje k zákonom a hriechu ku hriešnikom.“

T. S. Eliot, 1958

Fakty

Linku detskej istoty zriadil tiež na Slovensku UNICEF v r. 1996. Volajú na ňu aj deti, ktoré sú vystrašené a bezradné. Všetky hovory sú zdarma.

Čo si myslíte?

1. Prečo Hanieh tak nenávidí svoju mamu?
2. Prečo si myslíte, že Hanieh plakala, keď sa jej narodila sestra?
3. Čo si myslíte o jej mame a živote, ktorý mala?
4. Súhlasíte so starkou Hanieh, že Hanieh bude schopná pochopiť a odpustiť svojej mame, keď bude staršia?
5. Zistíte niečo o domácom násilí vo vašej krajine a napíšete o tom krátku správu. Je bežné? Existujú nejaké zákony na ochranu obetí? Existujú azylové domy, kam môžu obeť uniknúť? Existuje telefónna linka pomoci obetiam?

Kúpená a predaná⁵

Marina, 18 rokov, Rusko

Moja rodina mala stále nedostatok peňazí a účty neubúdali. Otec bol nezamestnaný a mama chorá. Báli sme sa zimy, lebo pre nás znamenala ďalšie výdavky za kúrenie, teplé oblečenie, čo ešte sťažuje našu situáciu. Jedno leto nás môj priateľ pozval na diskotéku, aby sme s ním oslávili jeho narodeniny. Stretla som tu chlapca Igora, ktorý sa ku mne správal veľmi milo a nikdy ma neobťažoval. Povedal, že mi chce pomôcť, aby som mohla ďalej študovať, a raz si odo mňa vypýtal môj pas a iné dokumenty. Povedal, že mi dohodol technickú vysokú školu v zahraničí. Nemala som dôvod neveriť mu. Moja rodina si myslela, že je to od neho pekné a povedala mi, aby som sa do toho pustila.

Zbalila som si veci a Igor po mňa prišiel. Zdalo sa mi čudné, že okrem mňa boli v aute ešte dve mladé dievčatá. Zaviezol nás do mesta. Zobral ma do hotela. Neviem, čo sa stalo s tými dvoma dievčatami. Potom mi Igor povedal, že tú technickú vysokú školu sa predsa len nepodarilo vybaviť, ale našiel mi prácu čašníčky v Holandsku. Stále som mu verila a pomyslela som si, že aspoň budem môcť zarobiť nejaké peniaze pre svoju rodinu. Na druhý deň ma vyzdvihol a boli tam aj tie dve dievčatá. Zaviezol nás na letisko a spolu sme prešli colnou a pasovou kontrolou. Keď sme prišli do Holandska, stretli sme sa s nejakou Ruskou, ktorá nás vzala do malého hotela. V tom hoteli ma uväznili na tri mesiace. Zneužíval ma hotelový manažér, ktorý mi potom povedal, čo bude moja skutočná práca. Predal ma svojim klientom. Nesprávali sa ku mne ako k človeku, zaobchádzali so mnou horšie ako so zvieratom.

Po šiestich najstrašnejších mesiacoch môjho života ma zatkli a uväznili. Vo väzení som zostala ďalšie tri mesiace, neovládala som jazyk a myslím si, že som bola v šoku. Zaobchádzali so mnou ako so psom. Potom ma deportovali späť do Ruska. Domov som prišla v hroznom stave. Nemala som peniaze a odvtedy som nebola schopná pracovať. Po svojom návrate som sa dozvedela, že môj „priateľ“ Igor opäť zobral zopár dievčat do zahraničia. Ľutujem ich.

Čo si myslíte?

1. Prečo si myslíte, že Marina verila Igorovi?
2. Kto sú zločinci v príbehu a kto bol potrestaný? Čo si o tom myslíte?
3. Každoročne sa státisíce dievčat a žien stane obeťmi kupliarstva (sú poslané do zahraničia ako lacná pracovná sila alebo ako prostitútky). Čo sa s tým dá robiť?

DPD článok 32:

Máte právo na ochranu pred prácou, ktorá vám škodí a je zlá pre vaše zdravie a vzdelanie. Ak pracujete, máte právo na bezpečnosť a spravodlivú mzdu.

Citáty

„Rovnosť... je výsledok ľudskej organizovanosti. Nenarodili sme sa rovní jeden druhému.“
Hannah Arendt

„Muži si určujú vlastné potreby, a potom hľadajú spôsob, ako ich uspokojiť.“
Jeremy Taylor, 1650

① Rodový stereotyp?⁶

Ciele

- Zvyšiť povedomie o mužských a ženských stereotypoch.
- Iniciovat diskusiu o niektorých dôsledkoch stereotypov.

Materiály

- veľké hárky papiera,
- ceruzky alebo perá.

Čas 45 minút až 1 hodina

Postup

1. Rozdelíme účastníkov do malých skupín podľa pohlavia, každej skupine dáme dva hárky papiera a perá alebo ceruzky.
2. Na prvý papier hore napíšeme: Ženy sú... Na druhý papier hore napíšeme: Muži sú...
3. Vysvetlíme, že sa budete spoločne zaoberať zvyčajnými stereotypmi o rodoch. Každá skupina má za úlohu napísať charakteristiky opačného pohlavia, o ktorých si myslia, že sú pravdivé, alebo o ktorých bežne počúvajú; napr. ženy rady rozprávajú, ženy sú trpezlivé atď.
4. Poproste ich, aby zopakovali zoznam charakteristík svojho pohlavia, napr. muži sú agresívni, neukazujú svoje city atď.
5. Zlúčte skupinu chlapcov a dievčat dokopy a zadajte im, aby porovnali svoje nápady. Ako sa od seba odlišujú? Prečo?

Zhrnutie a hodnotenie

1. Opýtajte sa skupiny, ktoré charakteristiky sa najčastejšie používajú na posudzovanie mužov a ktoré na posudzovanie žien; aké sa z toho môžu vyvodiť dôsledky? Zamerajte sa na viacero odlišných situácií; v rodine, škole, na pracovisku.
2. S celou triedou diskutujte o stereotypoch a ich dôsledkoch.

Pokračovanie

- Z časopisov vyberte stereotypné obrázky mužov a žien, dievčat a chlapcov. Urobte koláž, každú na iný papier, jednu o ženách a druhú o mužoch. Ukážte ich triede a diskutujte.

② Povedal si „dievča“?

Ciele

- Popísať rozličné formy diskriminácie podľa pohlavia.

Materiály

- Obrázky na ďalšej strane, ak je to možné, zväčšené a nastrihané,
- hárky papiera a perá.

Čas

45 minút až 1 hodina.

Postup

1. Rozdelíme účastníkov aspoň do štyroch skupín.
2. Každá skupina dostane obrázok, ktorý majú opísať.
3. Vyzvite skupiny, aby opísali obrázky a aby odpovedali na tieto otázky:
 - a) Aké prostredie zobrazuje obrázok?
 - b) Kto sú postavy?
 - c) Čo robia?
 - d) Aký je prístup dospelých k dievčatám?
 - e) Aký je prístup dospelých k chlapcom?
 - f) Kto je diskriminovaný?
- g) Myslíš si, že táto diskriminácia je nesprávna? Prečo?
4. Odpovede napíšte na papier.
5. Vyzvite každú skupinu, aby prezentovala svoj obrázok a diskutovala.
6. Na tabuľu napíšte zoznam prejavov diskriminácie, ktoré ste našli. Napríklad práca žien nie je uznaná ako platné zamestnanie (najmä domáce práce).

Diskriminácia

Nespravodlivé zaobchádzanie s človekom alebo skupinou, najčastejšie pre rasové predsudky, etnickú skupinu, vekovú skupinu, náboženstvo alebo pohlavie.

Zhrnutie a hodnotenie

1. Otvorte debatu tým, že sa opýtate detí, či sa diskriminácia, o ktorej ste hovorili, môže nachádzať v ich spoločnosti. Uved'te príklady.
2. Je ešte nejaký druh diskriminácie dievčat, o ktorom vedia, ale nebol tu spomenutý?
3. Sú nejakí diskriminovaní chlapci?
4. Vyskytujú sa diskriminácia medzi chlapcami a dievčatami vo vašej škole?

Pokračovanie

Zo Skutočných príbehov si prečítajte Snívaj pre mňa malý sen.

2 Hodnotenie obrázkov⁸

③ Výmysly o dievčatách⁹

Ciele

- Objasniť základné názory, ktoré často máme o dievčatách.
- Cieľom je, aby účastníci sami začali rozmyšľať o zmenách, ktoré sa môžu urobiť a aby odhaľovali svoje rozhodovacie schopnosti.

Čas

30 až 40 minút

Pre vekovú skupinu od 10 do 13 rokov – hra s rohmi

Materiály

- desať papierov s tvrdeniami,
- dva veľké nápisy, „správne“ a „nesprávne“, zavesené každý na opačnom rohu miestnosti.

Postup

1. Predstavte aktivitu tak, že povieť účastníkom, že budete čítať nejaké tvrdenia a nech rozhodnú, či sú správne, alebo nesprávne.
2. Účastníci stoja v strede miestnosti. Prečítajte celú sériu tvrdení o dievčatách.
3. Potom, ako prečítate jedno tvrdenie, účastníci sa premiestnia do jedného z dvoch rohov miestnosti v závislosti od ich rozhodnutia, či je tvrdenie správne, alebo nie. Účastníci, ktorí si nie sú istí, môžu zostať uprostred miestnosti.
4. Poproste účastníkov, aby vysvetlili, prečo si myslia, že tvrdenie je správne alebo nesprávne. Dajte im správnu odpoveď na tvrdenie.
5. Diskutujte s účastníkmi, odkiaľ môžu pochádzať ich predstavy o dievčatách.

Pre vekovú skupinu od 14 do 17 rokov

Materiály

- list papiera a pero pre každého,
- ak máte prístup ku kopírke, okopírujte tvrdenia.

Postup

1. Rozdajte kópie tvrdení všetkým účastníkom, aby doplnili odpovede. Objasnite, že tvrdenia sa vzťahujú na celý svet.
2. Skontrolujte odpovede na jednotlivé tvrdenia a potom povedzte správne odpovede.
3. Na konci kvízu zistíte, koľkí odpovedali na všetky otázky správne. Prekvapila niekoho nejaká odpoveď?

Zhrnutie a hodnotenie

1. Spolu s účastníkmi skúste opísať jednotlivé kroky k požadovanej zmene za rovnoprávnosť dievčat vo vzdelávaní. Ako sa to dá dosiahnuť?
2. Urobte brainstorming a zhromaždite čo najviac nápadov.
3. Posúďte, ktoré odpovede sú realizovateľné a ako ich možno zrealizovať.

Pokračovanie

Pokračujte v príbehu Vopred prehraný boj za vzdelanosť zo Skutočných príbehov.

©UNICEF/HQ95-0400/David Barbour

3 Prirad'te odpoveď „správne" alebo „nesprávne" k nasledujúcim tvrdeniam

	Otázky	správne alebo nesprávne
1.	Pracujúcich chlapcov je viac ako pracujúcich dievčat.	
2.	Domáce práce, ktoré vykonávajú dievčatá, majú malú alebo žiadnu ekonomickú hodnotu.	
3.	Domáce práce nie sú považované za prácu, ale len za povinnosť dievčata k jeho rodine a prirodzenú a základnú súčasť jeho dospelovania.	
4.	Je väčšia pravdepodobnosť, že vzdelané dievčatá sa vydajú a budú mať deti až v neskoršom veku.	
5.	Dievčatá nepotrebujú školu. Všetko, čo naozaj potrebujú vedieť, sa naučia doma.	
6.	Z 875 miliónov negramotných ľudí na Zemi tvoria ženy takmer dve tretiny.	
7.	Dievčatá pracujúce ako domáce slúžky sú v bezpečí, sú chránené a je o ne postarané.	
8.	Ak by dievčatám umožnili vstup do školy a mohli by si to dovoliť, začali by ju s nadšením navštevovať.	
9.	Vo viac ako 45 krajinách chodí do základnej školy menej ako jedno zo štyroch dievčat.	
10.	Vzdelávanie dievčat je stratou času a peňazí, pretože po skončení školy nemajú prístup k zodpovedajúcim pracovným miestam.	

	Otázky	Odpovede
1.	Pracujúcich chlapcov je viac ako pracujúcich dievčat.	NESPRÁVNE – Dievčatá tvoria väčšinu pracujúcich detí. Aj keď sa ich pracovná náplň líši od chlapcov, vplyv je rovnako škodlivý.
2.	Domáce práce, ktoré vykonávajú dievčatá, majú malú alebo žiadnu ekonomickú hodnotu.	NESPRÁVNE – Práca dievčat má vysokú ekonomickú hodnotu, zostáva však nezmeraná a neuznaná.
3.	Domáce práce nie sú považované za prácu, ale len za povinnosť dievčata voči jeho rodine a prirodzenú a základnú súčasť jeho dospelovania.	NESPRÁVNE – Bremená zaťažujúce mentálnu a fyzickú kapacitu dievčata porušujú jeho právo na zdravý rozvoj vrátane jeho vzdelávania.
4.	Je väčšia pravdepodobnosť, že vzdelané dievčatá sa vydajú a budú mať deti až v neskoršom veku.	SPRÁVNE – Pretože si to tak samy zvolia.
5.	Dievčatá nepotrebujú školu. Všetko, čo naozaj potrebujú vedieť, sa naučia doma.	NESPRÁVNE – Škola a iné vzdelanostné skúsenosti mimo domu sú nevyhnutné pre dievčatá, aby boli schopné zvoliť si možnosti a rozhodnutia – práva, ktoré sú im aj všetkým ostatným ľuďom priznané.
6.	Z 875 miliónov negramotných ľudí na svete tvoria ženy takmer dve tretiny.	SPRÁVNE
7.	Dievčatá pracujúce ako domáce služby sú v bezpečí, sú chránené a je o ne postarané.	NESPRÁVNE – Domáca služba patrí medzi najviac vykorisťujúce a netolerantné formy detskej práce.
8.	Ak by dievčatám poskytli vstup do školy a mohli by si to dovoliť, začali by ju s nadšením navštevovať.	NESPRÁVNE – Viaceré faktory vrátane kvality a významu nadobudnutého vzdelania určujú, či budú dievčatá schopné úspešne študovať a dokončiť svoje vzdelanie.
9.	Vo viac ako 45 krajinách chodí do základnej školy menej ako jedno zo štyroch dievčat.	SPRÁVNE
10.	Vzdelávanie dievčat je stratou času a peňazi, pretože po skončení školy nemajú prístup ku zodpovedajúcim pracovným miestam.	NESPRÁVNE – Kvalita vzdelania dovoľuje dievčatám osvojiť si zručnosti, potrebné na zárobkovú činnosť. Hlboko zakorenený spoločenský postoj a správanie znemožňujú dievčatám prístup k práci.

④ Rovnaká práca, iná mzda¹⁰

Ciele

- Konfrontovať diskrimináciu na pracovisku.
- Rozmyšľať, prečo sa práca žien podceňuje.

Materiály

- Označenie pre účastníkov,
- kópia výšky platov pracovníkov,
- papierové peniaze;
- perá.

Čas

45 minút až 1 hodina

Postup

1. Vysvetlite účastníkom, že oni sú pracovníkmi a musia urobiť nejakú prácu pre zamestnávateľa (pre vás!).
2. Náhodne rozdajte označenia.
3. Vysvetlite, že každý bude musieť predstierať, že vykonáva danú prácu dovtedy, kým ich nepožiadate, aby skončili.
4. Povedzte, aby začali.
5. Po desiatich minútach im povedzte, aby prestali.
6. Zoraďte ich, aby mohli dostať výplatu. Zaplaťte im podľa údajov na kópii. Peniaze počítajte nahlas, aby to všetci počuli.
7. Môžu sa sťažovať, ale povedzte im, že taká je sadzba. Povedzte „manželkám“, že ich povinnosťou je postarať sa o rodinu.
8. Zhromaždite sa na zhrnutie.

Zhrnutie a hodnotenie

1. Aké to bolo dostať menej ako ostatní?
2. Je to fér, platiť ženám menej ako mužom za rovnakú vykonanú prácu?
3. A čo „manželky“? Aké to bolo pracovať a nič nezarobiť?
4. Čo ešte môžeme povedať o ženskej práci? Napríklad nižšie spoločenské postavenie, na polovičný úväzok, dočasne atď.

Pokračovanie

- Rozdajte kópie obrázku: Deň africkej ženy. Vysvetlite, že obrázok je z východnej Afriky. Opýtajte sa, či je to závažné a prečo.
- Ako skupinovú aktivitu poprosť účastníkov, aby urobili zoznam prác vykonávaných v domácnosti (nakupovanie, varenie atď.). Potom im povedzte, aby určili, kto bude zodpovedať za ktorú činnosť. Sú niektoré činnosti viac ženské ako iné? Mení sa alebo malo by sa meniť rozdelenie povinností, ak majú obaja partneri platené pracovné miesto?
- Opýtajte sa, koľkí rodičia detí pracujú. Pracujú obaja rodičia? Kto viac zarába? V rodinách, kde žijú rodičia spolu, koľko domácich prác robí otec? Menia muži svoje postoje k domácim prácam? Kto pozná „manžela v domácnosti“?

④ Výška miezd pracovníkov

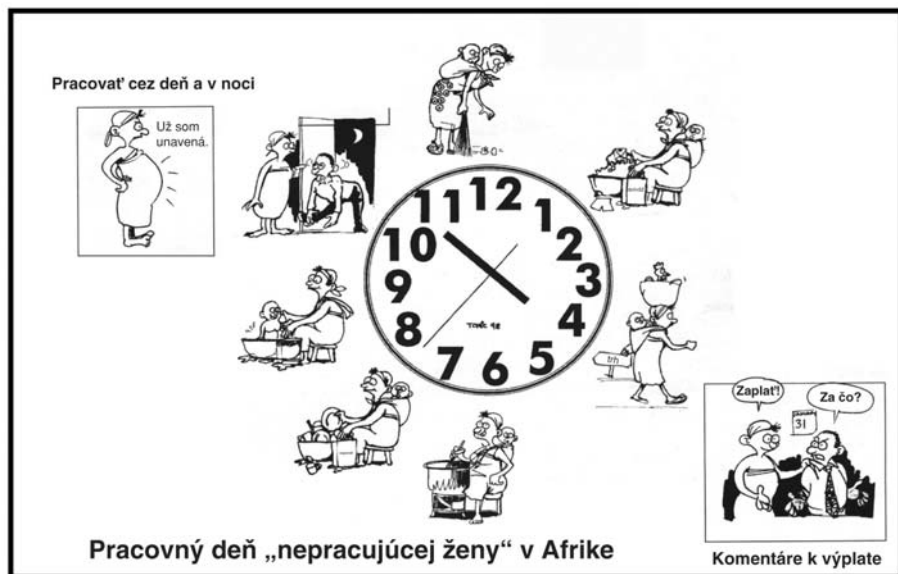
	rod	práca	mzda
1.	muž	kontrolór	100
2.	žena	kontrolórka	90
3.	muž	úradník	80
4.	žena	úradníčka	70
5.	muž	letecký technik	60
6.	žena	letecká technička	50
7.	muž	zdravotný pracovník	40
8.	žena	zdravotná pracovníčka	30
9.	žena	manželka	0

Označenia pre pracovníkov

Muž Letecký technik Urob papierové lietadlo a nakresli naň detaily.	Žena Letecká technička Urob papierové lietadlo a nakresli naň detaily.
Úradník Vezmi si slovník a papier. Nájdí čo najviac slov súvisiacich s ľudskými právami a napíš k nim definície.	Úradníčka Vezmi si slovník a papier. Nájdí čo najviac slov súvisiacich s ľudskými právami a napíš k nim definície.
Manžel Zotri tabuľu a uprav triedu.	Manželka Zotri tabuľu a uprav triedu.
Kontrolór Kráčaj dookola po triede, kontroluj ostatných a povzbudzuj ich v práci.	Kontrolórka Kráčaj dookola po triede, kontroluj ostatných a povzbudzuj ich v práci.
Zdravotný pracovník Kráčaj dookola po triede a pýtaj sa spolužiakov, či môžeš skontrolovať ich zdravotný stav (pulz, oči, jazyk atď.).	Zdravotná pracovníčka Kráčaj dookola po triede a pýtaj sa spolužiakov, či môžeš skontrolovať ich zdravotný stav (pulz, oči, jazyk atď.).

4 Deň aфриckej ženy¹¹

Peniaze

5 Domáce záležitosti¹²

Ciele

- Zvýšiť povedomie o domácom násilí ako o jednom z najbežnejších a najmenej diskutovaných násilí.
- Zvýšiť empatiu a sebavedomie na zaujatie postoja proti domácemu násilíu.

Čas

45 minút až 1 hodina

Materiály

- Texty piesní Wash away those yearst od Creed; Behind the wallt od Tracey Chapman; Bad wisdomt (alebo Luca) od Suzanne Vega a Never again od Nickleback (na konci tejto kapitoly) alebo iné piesne, o ktorých viete, že hovoria o domácom násilí. Ak je to možné, skúste zohnať ich kópiu,
- papiere,
- výtvarnícky materiál – perá, farby, voskové pastelky, staré časopisy, lepidlo..

Postup

1. Predstavte aktivitu tak, že pustíte ukážku piesne. Opýtajte sa účastníkov, o čom pieseň hovorí. Ak nemáte nahrávku, prečítajte im text.
2. Rozdeľte účastníkov do malých skupín (aspoň štyroch). Rozdajte text piesne. Účastníkom umožnite, aby si vybrali, ktorú pieseň budú popisovať.
3. Poproste skupinu, aby vytvorila sériu obrázkov, ktoré budú pieseň ilustrovať, aj keď nepoznajú nápev. Môže byť čítaná aj ako báseň.
4. Dajte účastníkom čas na výrobu obrázkov s použitím výtvarníckeho materiálu, časopisov a lepidla a čas na nácvik prezentácie.
5. Poproste účastníkov, aby predniesli svoju pieseň: jedno dieťa bude čítať text, kým ostatné budú prezentovať obrázky.
6. Potom požiadajte účastníkov v skupine, aby vysvetlili, čo chceli vyjadriť svojou piesňou.
7. Súhlasia všetci ostatní?

Zhrnutie a hodnotenie

1. Stručne si zopakujte skupinovú prácu. Mohli účastníci porozumieť pocitom vyjadreným v piesni? Ako sa cítili?
2. Aké sú najbežnejšie prejavy násillia vo vašom okolí? Vo vašej krajine ako celku? Ktoré ľudské práva sú v stávke? Čo spôsobuje domáce násillie? Aké sú jeho vplyvy na deti? Ako môže byť domáce násillie zastavené? Čo musia/by mali urobiť:
 - úrady?
 - miestne komunity?
 - zainteresovaní ľudia?
 - priatelia a susedia?
3. Zistíte reakcie a návrhy skupiny z diskusie proti rozličným formám násillia na zozname zo začiatku. Bolo na zozname aj domáce násillie? Ak nie, prečo?

Obmeny

Zadajte účastníkom úlohu – výber piesne, ktorá sa dotýka témy domáceho násillia. Existuje ich veľmi veľa. V októbri 1990 zhromaždila a okomentovala svojská feministická folková hudobníčka Gerri Gribo zoznam viac ako 100 piesní vzťahujúcich sa na domáce násillie a pokusy o sexuálne zneužitie. Žánrový rozsah piesní sa pohybuje od tradičných folkových balád až po punk a pop music. Zoznam možno nájsť na webovej adrese www.creativefolk.com.

Odporúčania pre moderátora

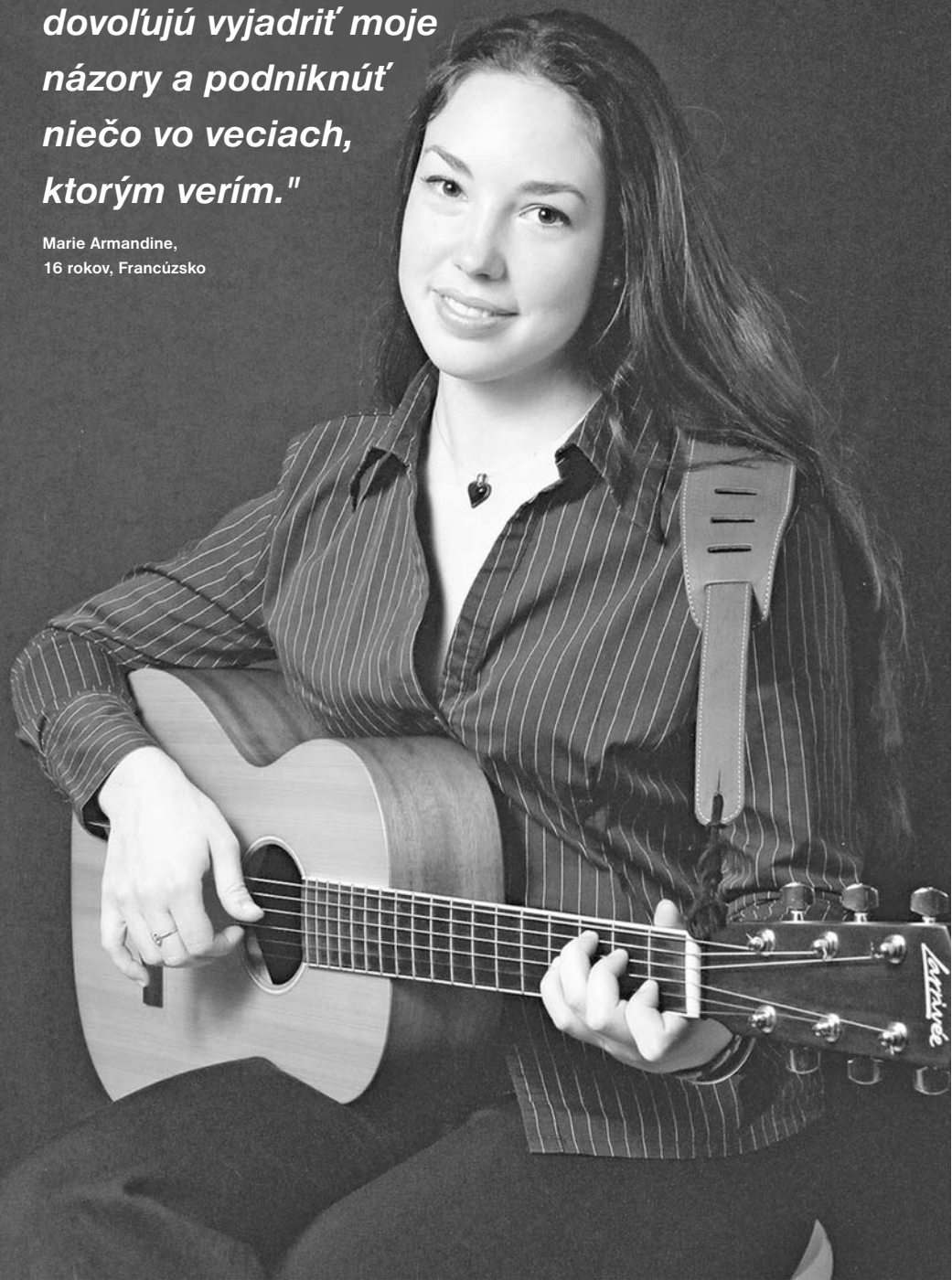
Uvedomte si, že ide o problémy citlivosti a anonymity/súkromia (niektorí účastníci mohli mať osobné skúsenosti s domácim násillím doma alebo v rodine). Ujasnite si, že nikto nesmie cítiť, že ho tlačíte, aby odhalil viac, ako sám chce.

Pokračovanie

- Teraz prečítajte skutočný príbeh Linka pomoci: Správa o zneužívaní detí od UNICEF-u v Iráne (na konci tejto aktivity).
- Kontaktujte UNIFEM www.unifem.undp.org a dostanete kópiu informačného videa zameraného na domáce násillie s názvom Ani minútu viac, potom prediskutujte problémy.

***„Hudba a písanie piesní mi
dovoľujú vyjadriť moje
názory a podniknúť
niečo vo veciach,
ktorým verím.“***

Marie Armandine,
16 rokov, Francúzsko

5 Texty piesní

Wash Away Those Tears¹³ Odplav tie slzy

Prišla volajúc
Jedno skoré ráno
Ukázala svoju trňovú korunu
Ticho šepkala
Hovorila príbeh
O tom, ako sa mýlila
Ako ležala bez života
On jej ukradol jej nevinnosť
A takto pokračovala
Myslím, že zatvorila oči
A predstavila si, že všetko je v poriadku
Ale nemohla schovať svoje slzy
Pretože boli poslané na to, aby odplavili tie roky
Boli poslané, aby odplavili tie roky
Môj hnev je násilie
Ale stále mlčím. Keď tragédia udrie doma
Viem, že tento úpadok poznajú milióny
Pamätaj si, že nie si sama
Už sme prešli veľa oceánov
A medzi tým pracujeme
V živote je veľa kvocientov
A dúfam, že nájdem strednú cestu

Behind The Wall¹⁴ Za stenou Tracey Chapman

Minulú noc som počula krik
Hlučné hlasy za stenou
Ďalšia prebdená noc
Nebude to na nič dobré zavolať
Polícia vždy príde neskoro
Ak vôbec príde
A keď dorazí
Povedia, že nemôžu prekážať
Domácim udalostiam
Medzi mužom a jeho ženou
Ako vychádzajú z dverí
Vytrysknú jej z očí slzy
Minulú noc som počula krik
Potom ticho, ktoré mi schladilo dušu
Modlila som sa, aby to bol len sen
Keď som videla sanitku na ceste
A policajt povedal
Som tu, aby som udržal pokoj
Rozloženie dav
Myslím, že všetci sa môžeme
pokúsiť o spánok

Bad Wisdom¹⁵ Zlá múdrosť **Suzanne Vega**

Mama, doktor vie, že niečo je
zlé
Pretože moje telo má zvláštne informácie
Pozrel sa mi do očí a vie, že nie som
dieťa
Ale neopováži sa položiť tú správnu otázku

Mama, moji priatelia už nie sú mojimi priateľmi
A hry, ktoré sme kedysi hrali, nemajú význam
Už som vážna a plachá a nemôžu
zistiť prečo
Tak ma nechali snívať s otvorenými očami

Akú cenu zaplatiť, za zlú múdrosť
Akú cenu zaplatiť, za zlú múdrosť
Veľmi mladá na to, aby to vedela, veľa a skoro
Zlá múdrosť, zlá múdrosť
Mama, učila si ma, že zákony sú
fajn
Keď budem dobrá, budú ma chrániť
Prepadla som sa cez puklinu a niet
návratu
A nikdy nebudem veriť komukoľvek, kto bude
zvolený
Mama, tvoje oči náhle ochladli
A to nebolo to, čo som očakávala
Raz som si myslela, že tam nájdem útechu
A namiesto toho si trdďa a
podozrievavá
Akú cenu zaplatiť (refrén)
Mama, som odseknutá pri koreni ako burina
Pretože nie je nik, kto by vypočul môj malý
príbeh
Iba ako žena čo kráča po ulici
Za svoj život zaplatím telom

Akú cenu zaplatiť (refrén)

Never Again¹⁶ Nikdy viac **Nickleback**

Znova je opitý, je čas bojovať
Musela dnes v noci spraviť niečo zlé
Z obyvačky sa stáva boxovací ring
Je čas bežať, keď ho uvidíš
Zviera ruky, je to len žena
Nikdy viac

Počujem jej krik z chodby
Čudné, že vie vôbec rozprávať
Volá na mňa, choď späť do postele
Strašne sa bojím, že skončí mŕtva v je-
ho rukách
Je to len žena, nikdy viac
Bol som tam predtým, ale takto nie
Už som to videl, ale takto nie
Nikdy predtým som to také
zlé nevidel, je to len žena
Nikdy viac

Povedz sestričke, že si sa pošmykla
a spadla si
Začína to bolieť, keď to začína opúchať
Pozrie sa na teba, chce počuť pravdu
Je presne tam v čakárni
S tými rukami
Vyzerá tak sladko, ako len môže
Nikdy viac

Bol som tam predtým, ale takto nie
Už som to videl, ale takto nie
Nikdy predtým som to také
zlé nevidel, je to len žena
Nikdy viac

Ďalšie informácie

Ďalšie informácie o problematike rodov a zaujímavé informácie z celého sveta nájdete na nasledujúcich webových stránkach:

Africa on line www.africaonline.com/africaonline/coverkids.html

Navštívte web stránku afrických škôl a nájdite niečo o afrických jazykoch.

Blue Jean Online www.bluejeanonline.com

Blue Jean Online je kreatívny priestor pre mladé ženy vo veku od 14 do 22 rokov, kde môžu prispievať svojou literárnou a umeleckou tvorbou, fotografiami, umením a inými prácami na publikáciu pred online svetovým publikom.

International Center for Research on Women www.icrw.org

Medzinárodné centrum pre výskum žien

Cieľ: zlepšiť životné podmienky ženám žijúcim v chudobe, rozvíjať ženskú rovnosť a ľudské práva a prispievať k širšiemu ekonomickému a sociálnemu blahobytu.

Nisan Young Women Leaders www.nisan.org

Nisan Mladé ženské vodkyne

Mladé aktívne ženy, linky na vyjadrenie sa a podporu mladých žien;

www.gurl.com a www.girlpower.com

Refugees International www.refugeesinternational.org

Zaujímavosti o ženských utečencoch.

Think Quest www.tjunior.thinkquest.org/5737worrydolls.html

Zisti, ako sa dajú vyrábať báby zo Strednej Ameriky s použitím špáradiel a nití.

UNIFEM - United Nations Development Fund for Women www.unifem.undp.org

UNIFEM – Rozvojový fond OSN pre ženy, na podporu postavenia žien a rovnosť pohlaví.

Národné centrum pre rovnoprávnosť

www.rovnoprapnost.sk

Slovník¹⁷

Zneužívanie	<ol style="list-style-type: none">1. Zlé fyzické alebo psychické zaobchádzanie s človekom alebo zvieratám.2. Nezákonné, nevhodné alebo škodlivé použitie niečoho alebo nezákonné, nevhodné a škodlivé praktiky.3. Hanlivý alebo urážajúci jazyk.
Diskriminácia	Nespravodlivé zaobchádzanie s človekom na základe predsudkov.
Domáce násilie	Fyzické násilie medzi členmi rodiny, najmä medzi manželmi.
Kultúra	<ol style="list-style-type: none">1. Presvedčenie, zvyky, praktiky a sociálne správanie sa istého národa.2. Skupina ľudí s rovnakým presvedčením a používajúca rovnaké praktiky, ktoré popisujú isté miesto, spoločenskú vrstvu alebo čas, do ktorého patrí, napr. Inuiti (Eskimáci).3. Istý súbor prístupov charakteristických pre skupinu ľudí.
Vylúčenie	<ol style="list-style-type: none">1. Akt vylúčenia niečoho alebo niekoho.2. Stav vylúčenia, najmä z hlavného prúdu spoločnosti a jeho výhod.
Vykorisťovanie	Zneužitie človeka alebo situácie, neeticky a nespravodlivo vo vlastný prospech.
Negramotnosť	Neschopnosť čítať a písať.
Rod	Pojem, ktorý dáva najavo skutočnosť, že v mnohých prípadoch sú spoločenské rozdiely medzi dievčatami a chlapcami, ako napríklad miesta, ktoré zastávajú, roly, ktoré zohrávajú, a sociálne postavenie, ktoré majú vybudované. Pohlavie je biologicky určené.
Predsudok	<ol style="list-style-type: none">1. Vopred vytvorený názor, najmä neprospešný, založený na neadekvátnych faktoch.2. Akt alebo stav stotožňovanie sa s takýmito názormi.3. Netolerantnosť alebo nenávisť voči ľuďom určitej rasy, náboženstva atď.
Stereotyp	Súbor nesprávnych, naivných zovšeobecnení o skupine, na základe ktorých iní kategorizujú túto skupinu.
Násilnosť	<ol style="list-style-type: none">1. Prestúpiť, porušiť alebo neprihliadať na zákon alebo dohodu.2. Z násilníť alebo inak sexuálne zneužiť.3. Hrubo alebo nevhodne niečo narušiť.4. Zaobchádzať neúctivo alebo nezdvorilo.

Závěrečné poznámky

- ¹ Mladí ľudia môžu mať záujem diskutovať na tému homosexualita. UNICEF nepracuje v tejto sfére, ale môže to byť jeden z dôvodov na rozhovor o tom, že niektorí mladí ľudia sú takto diskriminovaní.
- ² Založené na príbehu Kerstin Westergrenovej, Assistant Communication Officer Viet Nam.
- ³ Založené na príbehu Tamari Yousryovej, UNICEF, Egypt
- ⁴ Založené na príbehu úradu pre UNICEF v Iráne
- ⁵ Príbeh od Sue Maskall
- ⁶ Založené na aktivite Oxfam, Spojené kráľovstvo a The Oxfam Gender Training Manual, 1994, Írsko
- ⁷ Aktivita od Gelise McCullough a Sue Maskall
- ⁸ Kresby s Girls in Work © UNICEF, New York, máj 1998, ilustrácie od Reginy Faul-Doyleovej
- ⁹ Prevzaté s Girls in Work od Sary Ann Friedmanovej. Pre ďalšie informácie kontaktujte UNICEF Programová divízia, New York
- ¹⁰ Aktivita od Sue Maskall
- ¹¹ Femina – ženský magazín East African Movies Ltd., ilustrátor David Chikoko, 1998
- ¹² Aktivita od Gelise McCullough a Sue Maskall
- ¹³ Creed

Postihnutie

3. časť

Projekty UNICEF zabezpečujú
zdravie, vzdelanie, rovnosť a ochranu detí
ADVANCE HUMANITY

unicef

Čo možno očakávať

Postihnutých mladých ľudí často definuje to, čo im chýba, nie to, čo majú. Neraz ich nepovažujú za rovnocenných s ostatnými a okolie mnohokrát ignoruje ich schopnosti, ba dokonca aj city. Veľmi často ani nedostanú existenčnú príležitosť, ktorú ich zdraví rovesníci považujú za samozrejmosť: dobrá výchova a vzdelanie, plný spoločenský život a rešpektovanie ich ľudskej dôstojnosti. Toto všetko dehumanizuje mladého človeka, ale aj spoločnosť, ktorá to dovoľuje. V mnohých krajinách nemajú postihnutí volebné právo, nemôžu vlastniť majetok a nemajú právo na súkromie. A sú aj také krajiny, v ktorých postihnuté dieťa nemá zabezpečené právo na vzdelanie.

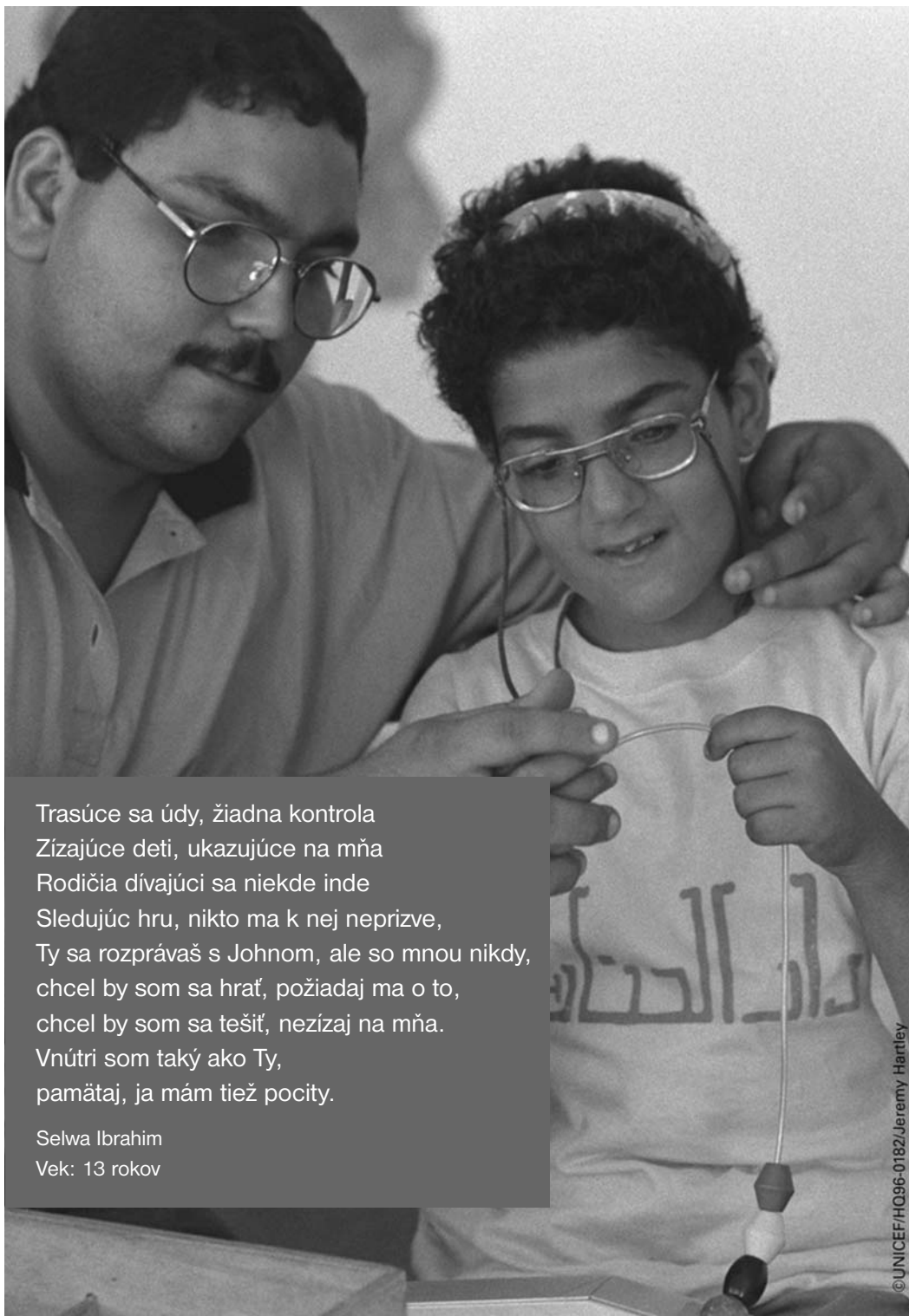
Na svete žije okolo 120 miliónov postihnutých detí. Väčšina z nich sa do tejto situácie dostala v dôsledku okolností, ktorým by sa za iných podmienok dalo predísť. Rozšírená chudoba v mnohých rozvojových krajinách zvyšuje riziko, že deti sa už narodia podvýživené, bez možnosti zabrániť poškodeniu z nedostatku jódu a vystavené potenciálnemu zneužívaniu, čo na nich zanecháva fyzické a psychické následky prejavujúce sa rozličnými formami postihnutia. Mnoho detí pracuje v neľudských podmienkach, ktoré vyúsťujú do dlhotrvajúceho postihnutia.

Bežné príčiny postihnutia, ktorému sa dalo vyhnúť, zahŕňajú:

• podvýživa	100 miliónov
• nehoda (trauma) vojna	78 miliónov
• infekčné choroby	56 miliónov
• neinfekčné choroby	100 miliónov
• vrodené choroby	100 miliónov

Postihnutie bolo formálne uznané ako problém ľudských práv iba v poslednom desaťročí. Hoci sa odvtedy vykonalo veľa práce a zvýšil sa počet tých, ktorí si uvedomujú, že iní práva zneužívajú a pociťujú potrebu niečo s tým urobiť, stále sa postihnutým deťom a mladým ľuďom nevenuje dostatok pozornosti. Je nevyhnutné urobiť opatrenia, ktoré by pomohli zabezpečiť, že svoje práva budú poznať. Postihnutiam by sa malo predchádzať všetkými dostupnými prostriedkami. Bez ohľadu na formu postihnutia má každé dieťa či mladý človek právo žiť a dostávať takú starostlivosť, aby sa mohol naplno rozvíjať. Nikto by postihnutým nemal upierať právo na život s ich rodinami, vzdelávať sa a dosahovať svoje životné ciele.

V tejto kapitole sa mnohé zo skutočných príbehov zameriavajú na postihnuté deti a mladých ľudí, sú nám však dobrým príkladom bez ohľadu na to, či sme postihnutí, alebo nie. Projekty, ktoré spojili postihnuté deti so zdravými, v ktorých pracovali na dosiahnutí bežných cieľov, prospeli všetkým. Bolo dobré, že mladí ľudia mali šancu v rôznych činnostiach skúsiť, ako sa žije ich rovesníkom s postihnutím. Jedna z aktivít skúma, aké bolestné môže byť označovať ľudí len preto, že majú HIV/AIDS. Jedným z hlavných cieľov všetkých činností a príbehov je povzbudiť mladých ľudí, aby rešpektovali, a nie ľutovali iných, ktorí sú postihnutí alebo chorí. Posledná činnosť povzbudzuje ľudí, aby niečo robili, nie aby takýchto ľudí prehliadali.

Trasúce sa údy, žiadna kontrola
Žízajúce deti, ukazujúce na mňa
Rodičia dávajúci sa niekde inde
Sledujúc hru, nikto ma k nej neprizve,
Ty sa rozprávaš s Johnom, ale so mnou nikdy,
chcel by som sa hrať, požiadaj ma o to,
chcel by som sa tešiť, nezízaj na mňa.
Vnútri som taký ako Ty,
pamätaj, ja mám tiež pocity.

Selwa Ibrahim

Vek: 13 rokov

Tragédia nášlapných mín¹

Abdul, 12, Afganistan

Abdul leží na svojej posteli v detskej nemocnici v Kábule. Jeho matka sedí vedľa neho a odháňa muchy. On len tupo ziza na strop... Uplynulo desať dní, odkedy explodovala tá mina. Jedna noha amputovaná, druhá noha a brucho roztrhnuté. Napriek svojim zraneniam sa Abdul viac strachuje o svoju rodinu ako o seba. „Odkedy zabili otca, môj brat a ja sme sa starali o rodinu. Hľadali sme hlinu na obnovenie nášho domu, keď sme zbádali minu. Moje sestričky sa hrali blízko nás. Bežal som, aby som im zabránil dotknúť sa jej. Musel som stúpiť na nejakú inú

Fakty

V 64 krajinách sa nachádza odhadom 110 miliónov nášlapných mín. Každý mesiac usmrťia 800 ľudí. Iba 10 percent detí, ktorým postihnutie spôsobili miny, má možnosť dostať umelé končatiny. Vďaka nášlapným mín je skonštruovaných v rôznych tvaroch a farbách a vyzerajú ako hračky. UNICEF pracuje s vládami a mimovládami organizáciami na tom, aby sa vedelo, kde sa nášlapné miny nachádzajú a na rehabilitácii obetí v 16 krajinách. UNICEF podporuje bojkot krajín, ktoré predávajú alebo vyrábajú nášlapné miny.

minu. Teraz budem pre rodinu príťažou namiesto toho, aby som bol jej živiteľom (Abdul pracoval v pekárni, kde zarábala pol eura za deň). Nevie, ako to zvládneme.

Amélia, 10, Mozambik

Pýtala som sa Amélie, či by niečo chcela. Zdvihla hlavu a usmiala sa: „Áno, bábiku s jemnou tvárou a vlasmi, ktoré by som mohla zapleť.“ Ďalší deň Amélia usilovne otvárala svoj balík. Keď zbadala bábiku, prebehla jej po tvári a vlasoch a usmiala sa. „Moja bábika sa volá Nina. To je meno mojej malej sestry.“ Amélia sa chcela hrať s Ninou a nechcela podstúpiť svoju každodennú ťažkú úlohu... chodiť na svojej umelej nohe a používať pri tom bielu paličku. Po pár krokoch sa potkla a sťažka dosadla na zem. Zjazvenú tvár si zakryla rukou. Spýtala som sa jej, či je v poriadku. „Áno, som,“ povedala. Keď ju prvýkrát priviezli do nemocnice v Mapute, sestričky si mysleli, že zomrie. Stúpila na minú a explózia jej odtrhla ľavú ruku, ľavú nohu a poškodila obe oči. Jedna zo sestričiek povedala: „Amélia to zvláda. Učí sa veľmi rýchlo, rozvíja nové zmysly, aby jej to pomohli prekonať, a vynikajúco sa zotavuje. Najdôležitejšie zo všetkého je, že má veľký zmysel pre humor. Bude pre ňu ťažké, aby sa duševne udržala, ale Amélia sa nevzdá.“

DPD článok 23:

Máte právo na osobitné vzdelanie a starostlivosť, ak ste postihnutí, ako aj všetky práva v tomto dohovore tak, aby ste mohli žiť plnohodnotným životom.

DPD článok 38:

Máte právo na ochranu a oslobodenie od vojny. Deti do veku 15 rokov nemožno nútiť, aby vstúpili do armády alebo sa zúčatňovali na vojne.

Citát

„Nemohli by sme prežiť bez humoru a sebaironie.“

Čo môžem robiť?

1. Zistíte, aký je postoj vašej vlády k nášlapným mínám. Podporuje globálny zákaz? Vyrábajú sa nášlapné miny vo vašej krajine? Kto?
2. Napište vláde a vyjadrite svoje znepokojenie, ak nesúhlasíte s jej postojom. Zorganizujte petíciu.

Život je dobrý, keď ho žiješ²

Paula, Anglicko

Narodila som sa s mozgovou obrnou a s vodou v mozgu. Keď som mala 9 mesiacov, lekár povedal, že môj mozog bol tak veľmi poškodený, že nikdy nikoho nespoznám, nikdy nebudem môcť myslieť a komunikovať. Povedali, že by ma mali dať do ústavu pre mentálne postihnutých! Moji rodičia to so mnou nikdy nevzdali. Raz, mala som 10 rokov, mama rozprávala o koláči v časopise, ktorý čítala. Ja som sedela v jej lone a mikla som sa dopredu a dotkla som sa obrázku nosom. Aby si bola istá, že to nebola len náhoda, ukázala mama na obrázok rodiny. „Kto z nich má asi toľko rokov ako ja?“ spýtala sa ma. Zasa som „ukázala“ na tú správnu osobu.

Keď mama prvýkrát zistila, že viem aj nejako „rozprávať“, s úľavou som vykrikla. Viete vôbec pochopiť, aká nočná mora to je, keď chápete všetko, čo sa deje okolo vás bez toho, že o tom niekto vie? Keď som mala 16, potrebovala som operáciu chrbtice, ktorá by mi zachránila život.

Lekári povedali, že to nestojí za to! Oni ma ešte stále nevni mali ako osobu, ktorej život za niečo stojí. Mama bojovala proti ich rozhodnutiu dovtedy, kým nesúhlasili s operáciou.

Myslím, že by som bola život nakoniec vzdala, nebyť toho, že som sa pripojila k Chicken Shed Theatre Group. Akceptujú každého, pre koho tam sú a môžu niečo urobiť. Ich pokrik hovorí za všetko „Chod' za tým“ a my všetci to robíme. Teraz mám učiteľskú hodnosť a dokonca píšem rockovú operu! Úžasné, ale pravdivé. Áno, život je dobrý, keď ho žiješ.

Skupina Chicken Shed Theatre Group vznikla v roku 1974 v kuríne! Skupina sa skladá z 250 mladých účinkujúcich. Je to jednotná skupina mladých ľudí, ktorí sú chudobní alebo bohatí, postihnutí alebo nie. Všetci sú si rovní.

Čo si myslíte?

1. Prečo lekári Paule povedali, že by mala ísť do ústavu pre mentálne postihnutých?
2. Ako Paula nakoniec rodičom ukázala, že im rozumie?
3. Ako si myslíte, že Paulina mama prišla na spôsob, ktorým Paula dokáže „hovoriť“?
4. Prečo lekári nechceli vykonať operáciu, ktorá by Paule zachránila život?
5. Kto okrem rodičov najviac ovplyvnil Paulin život?
6. Prečo si myslíte, že sa Paule tak neuveriteľne darí?
7. Prečo hovorí, že „život je dobrý, keď ho žiješ“?

DPD článok 6:

Máte právo byť nažive.

DPD článok 9:

Máte právo žiť so svojim rodičom/svojimi rodičmi, ak to nie je pre vás zlé.

Máte právo žiť s rodinou, ktorá sa o vás stará.

DPD článok 24:

Máte právo na najlepšiu možnú zdravotnú starostlivosť, čistú vodu na pitie, výživnú stravu, čisté a bezpečné životné prostredie a informácie, ktoré vám pomôžu byť v dobrom stave.

Citát

„Neexistujú žiadne kluby pre mladých, kde by som sa dostal so svojim vozíkom. Rovnaké je to pri väčšine aktivít voľného času.“

„Po škole a na prázdninách zostávam večer doma... je veľmi ťažké niekam ísť... a nájsť si priateľa je tiež veľmi ťažké.“

„Rád by som hral futbal vonku za domom, ale oni mi nedovolia hrať s nimi. Hovorí, že si ubližím... ale sú to oni, kto mi ubližuje.“ „Majiteľ obchodu si myslel, že mi pomáha, keď ma obslúžil ako prvého, ale ja chcem, aby ma brali ako každého iného.“

Jesenné lístie

Lazar, 14³, Maďarsko

Ty, ktorý teraz čítaš tieto riadky: pre teba slnečný jas znamená teplo, sneh je zima na bielej deke a leto sa Ti vybaví ako modré moria. Ale čo vidí mentálne handicapovaná osoba zo všetkých týchto zázrakov? Ako vidí slnko, more a sneh? Raz v jeseni som zažil tento zázrak v parku.

Počul som niekoho volať, 10- alebo 12-ročného chlapca. „Čo sa stalo?“ spýtal som sa ho. „Stratil si sa?“ Triasol sa, tak som mu požičal svoj kabát. Nesmelo zdvihol hlavu. „Veľa... papiera,“ povedal, ukazujúc na listy nazhŕňané v početných hromadách na zemi. „To nie je papier, to sú listy,“ povedal som mu. Potriasol hlavou „Veľa...papier...farebný papier, suchý...papier,“ trval na svojom, zvyšujúc hlas.

Prišla žena. „Pod, láska moja, nazbieram Ti nejaké farebné papiere.“ Usmiala sa a poďakovala mi za kabát, potom ho chytila za ruku a odišli. Poobzeral som sa okolo seba. Dieťa malo pravdu, jesenné listy naozaj vyzerali ako farebný papier. Odrazu pustilo matkinu ruku, vzalo do ruky za hrst listov a utekalo ku mne. „Dobrý chlapec...listy pre teba.“ Stratil som reč.

Aj jeho matka sa vrátila. „Nehnevajte sa na neho. Je...odlišný, ale my ho veľmi milujeme.“ Stál som tam v jesennom šere s chumáčom listia v ruke, pozerajúc sa na prázdny chodník. Drahý malý chlapec, ty si mi dal ten najkrajší dar zo všetkých. Pomohol si mi vidieť v tebe zázrak...vidieť v tebe ľudskú bytosť a prijať ťa takého, aký si.

Čo si myslíte?

1. Prečo si myslíte, že chlapec povedal, že listy sú papier?
2. Prečo si myslíte, že dal chlapec autorovi príbehu hrst listia?
3. Prečo autor povedal, že chlapec mu dal najkrajší dar zo všetkých?
4. Napište príbeh, báseň o niekom, koho ste stretli, kto je inakší ako všetci, s ktorými ste sa doteraz stretli. Môžu byť mentálne alebo fyzicky postihnutí. Popíšte, ako to cítite a čo ste sa z tejto skúsenosti naučili.

Fakty

Menej ako dve percentá postihnutých detí chodí školy.

DPD článok 12:

Máte právo prejaviť svoj názor a dospeli si ho majú vypočuť a brať ho vážne.

DPD článok 13:

Máte právo objavovať rôzne veci a podeliť sa o svoje myšlienky s ostatnými rečou, maľovaním, písaním alebo akýmkoľvek iným spôsobom, ak to neublízuje a nenapáda iných ľudí.

Citát

„Nechod’ za mnou, ja ťa nemôžem viesť. Nechod’ predomnou, nemôžem ťa nasledovať. Iba chod’ popri mne a buď mojim priateľom.“

(Albert Camus)

Jedenástročná dievča s Downovým syndrómom sa hralo s malým chlapcom na pláži. „Si postihnutá?“ spýtal sa. „Nie, som Daisy,“ odpovedala a hrali sa ďalej.

Trúfnuť si postarať sa⁴

Elisabeth, 13, Samoa

Myslite si, že je ťažké nájsť si nových priateľov alebo sa naučiť nové veci? Mávate pocit, že ste mimo hry alebo že niekam nepatríte? Predstavte si, že by ste tieto pocity mali, ale nevedeli by ste, že ste iní. Predstavte si, že vidíte svet očami niekoho, kto je mentálne postihnutý.

Hovorím z vlastnej skúsenosti, keď tvrdím, že každý, bez ohľadu na mentálnu spôsobilosť, má právo, aby ho brali ako ľudskú bytosť, a nie aby ho súdili za jeho správanie. Mentálne postihnutí často nevedia dať najavo strach, hnev, smútok alebo sklamanie. Neprejavujú sa tak, ako si my myslíme, že by sa mali, a tak sme náchylní niekam ich začleniť bez toho, že by sme si uvedomili, že tým sme ich vylúčili spomedzi druhých a uvažujeme o nich ako o odlišných. Sú, ale my by sme to nemali ešte zhoršovať.

Prečo je to tak, že odo mňa sa očakáva, že budem chodiť do školy, ale môjho malého brata, ktorý je mentálne postihnutý, v škole nechcú? Keď mám ja právo chodiť do školy a vzdelávať sa, mal by mať túto možnosť aj on. Keď mám ja právo športovať, mal by ho mať aj on. Keď môžem ja chodiť kdekoľvek medzi ľuďmi bez toho, aby na mňa zízali alebo si zo mňa robili žarty, takisto by mal aj on. My im neodopierame len ich možnosti a krehké spojenie s bežným svetom, my im berieme ich životy. Mnohí z nich dokonca zostávajú skrytí doma, aby ich nikto nevidel.

Rodičia sa musia naučiť, ako najlepšie pomôcť svojim deťom. Vláda by mala poznať potreby mentálne postihnutých a ich opatrovníkov. A my všetci musíme zastaviť ich vylúčenie a TRÚFNUŤ SI POSTARAŤ SA.

Fakty

Dvadsaťosem miliónov bábätiok je mentálne poškodených, pretože ich matky nemali v strave dosť jódu. Tomuto sa dá ľahko predísť pridávaním jódu do soli. UNICEF podporuje jodizáciu soli na celom svete.

DPD článok 5:

Úlohou vašej rodiny je pomáhať vám, aby ste sa naučili uplatňovať svoje práva, a zabezpečiť ich ochranu.

DPD článok 31:

Máte právo na hru a odpočinok.

Citát

„Viac priateľov si nájdeš za dva mesiace, ak sa budeš zaujímať o druhých ľudí, ako by si si našiel za dva roky, keby si čakal, že sa budú zaujímať oni o teba.“

Dale Carnegie

Čo si myslíte?

1. Súhlasíte s tým, čo povedala Elisabeth?
2. Čo si myslíte, čo je najdôležitejšie z toho, čo Elisabeth povedala?
3. Kto ešte môže byť vylúčený podobným spôsobom ako mentálne postihnutí?
4. Čo môžeme urobiť na zastavenie vylúčenia mentálne postihnutých zo spoločnosti a ukázať, že my si trúfneme postarať sa?

Propagátor⁵

Imran, 17, Pakistan

Moja matka nechápala význam očkovania. Keď som bol malý, žili sme v odľahlej dedine v Pakistane a len veľmi málo rodičov dalo svoje deti zaočkovať. K lekárovi bolo veľmi ďaleko a väčšina ľudí si myslela, že niečo také ako očkovanie je len pre bohatých.

Keď som mal štyri roky, dostal som detskú obrnu. Otec hovorí, že predtým som bol najrýchlejším bežcom v našej rodine. Vždy, keď som niečo vyviedol, bežal som tak rýchlo, ako ma len moje malé nohy mohli niesť! Potom ma skoli-la horúčka. Rodičia si mysleli, že mám chrípku a dali mi tabletky. Zhoršilo sa to a ja som veľmi zoslabol. V susednej dedine bol zdravotník, a tak ma zobrali k nemu. Ten mi dal iné tabletky, ale nepomáhali a bolo mi čoraz horšie. Otec rozhodol, že treba ísť k lekárovi do najbližšieho mesta. Bola to dlhá cesta a on si myslel, že zomriem. Keď sme prišli, do nemocnice, testy ukázali, že je to detská obrna, ale vtedy som už bol od pása nadol ochrnutý.

Rodičia sa obviňovali za to, čo sa mi stalo, ale ja nie. Nie sú takí vzdelaní a nevedeli, že očkovanie je dôležité. Ja o tom viem všetko, takže som odhodlaný nedopustiť, aby iné deti trpeli detskou obrnou alebo inými chorobami, ktorým sa dá predísť očkovaním. Rozprávam na všetkých školách a na klinikách. Dokonca chodím od dverí k dverám so svojimi priateľmi a rozprávam rodičom, čo môže očkovanie znamenať pre ich deti. Cítim, že ľudia ma naozaj počúvajú, pretože sami vidia, čo sa môže stať, ak svoje deti nedajú zaočkovať. Moji rodičia hovoria, že sú na mňa hrdí. Mám z toho radosť, ale nerobím to pre to. Keď čo len jedno dieťa ochránim pred utrpením, myslím, že moja práca má význam.

Fakty

Najviac ohrozené chorobami, ktorým by sa dalo predísť, sú deti, ktoré sú obeťami vojny, konfliktov a prírodných katastrof alebo žijú v odľahlých oblastiach s obmedzeným prístupom k zdravotnej starostlivosti.

Len dva doláre pomôžu zaočkovať jedno dieťa v Pakistane proti detskej obrne. UNICEF spolupracuje s WHO a nadáciou GATES, aby sa zvýšil počet detí, ktoré sú úplne zaočkované.

DPD článok 24:

Máte právo na najlepšiu možnú zdravotnú starostlivosť, čistú vodu na pitie, výživnú stravu, čisté a bezpečné životné prostredie a informácie, ktoré vám pomôžu byť v dobrom zdravotnom stave.

Citát

„Postihnutí ľudia všade na svete si stoja za svojimi právami. Požadujeme uznanie, ktoré si zaslúžime. Neľutujte nás, ale nás aktívne podporujte!”

Čo si myslíte?

1. Prečo je Imran odhodlaný hovoriť ľuďom o potrebe očkovania?
2. Aké vlastnosti má Imran, ktoré by sme mohli obdivovať?
3. Viete, proti akým detským chorobám sa dá zaočkovať? Ak nie, zistite to.
4. Prečo si myslíte, že miera imunizácie je oveľa nižšia v chudobných krajinách ako v bohatých?
5. Cítite niečo tak silno ako Imran? Čo môžete pre to urobiť?

Ako to vidím ja⁶

Sam, 12, Írsko

Mám radšej šport ako štúdium a som obzvlášť dobrý v basketbale, ale mám rád aj ostatné športy. Kto myslíte, že je mojím hrdinom? Je to Albert Einstein. Vo svojej izbe mám dokonca plagát s jeho portrétom. Prečo Einstein? Pretože mal tiež dyslexiu!

Mám problémy s čítaním a zapamätávaním si prečítaného. To však neznamená, že nie som múdry. (Einstein mal dyslexiu a každý vie, že bol veľmi inteligentný.) Väčšina ľudí s dyslexiou má priemernú alebo nadpriemernú inteligenciu. Som naozaj dobrý v matematike, prírodných vedách, umeleckých disciplínach a samozrejme, v telesnej výchove.

Spôčiatku boli všetci spokojní, pretože väčšinu školských povinností som zvládol bez problémov. Ale postupne sa pre mňa čítanie stalo bojom. Moji znepokojení rodičia vyhľadali špecialistu na problémy v učení, ktorý ma dlho testoval. Výsledky ukázali, že mám dyslexiu.

Mám naozaj problém s rozlišovaním určitých zvukov ako „p“ a „b“. Špecialista na čítanie ma naučil vynikajúci spôsob, ako si zapamätať zvuky. Napríklad som sa naučil, že „p“ a „b“ sú bratské zvuky – obidva spájajú pery. „P“ je tichší brat a „b“ je hlučnejší brat.

Niekedy som sa cítil ako nemý, čítanie bolo ťažké. Ale je to ľahšie, keď poznáte zvuky. Viem, že mozog mám v poriadku. Keď bol Einstein dieťaťom, všetci si mysleli, že je nemý, vedel stáť hodiny vonku, pozerajúc sa na Boha v oblakoch, nepochybne sníval o teórii relativity.

Dobré správy o dyslexii sú, že nemusí byť pre ľudí prekážkou pri dosahovaní cieľov. Počuli ste už o Mone Lise? Namaľoval ju veľký majster – dyslektik – Leonardo da Vinci. Spisovatelia Agatha Christie a Hans Christian Andersen mali tiež dyslexiu. Takisto aj muž, ktorý vybudoval ríšu kreslených filmov, Walt Disney.

Keď bol slávny vynálezca Thomas Edison malým chlapcom, učiteľ povedal jeho matke, že je hlúpy a pomalý. Nahnevaná ho zobrala preč zo školy a učila ho sama doma. Verila, že jej syn je inteligentný a povzbudzovala ho myslieť a experimentovať. To len ukazuje, čo môže urobiť povzbudenie.

Čo si myslíte?

1. Na aké ťažkosti narazil Sam v škole?
2. Aké kroky rodičia podnikli, aby mu pomohli?
3. Čo je preňho dôležité?
4. Vedeli ste, že všetci títo slávni ľudia mali dyslexiu? Viete ešte o nejakých iných?
5. Je veľmi dôležité diagnostikovať dyslexiu v ranom veku. Viete, aké opatrenia sa robia vo vašej škole na pomoc deťom s postihnutím?

DPD článok 23:

Máte právo na osobitné vzdelanie a starostlivosť, ak ste postihnutí, takisto ako na všetky práva v tomto dohovore tak, aby ste mohli žiť plnohodnotným životom.

Citát

„Niekedy je najväčšou výzvou len zmeniť postoje, nie iba o škole, ale aj o rodine a priateľoch.“
„Ak vidíš dyslexiu ako dar, neexistuje žiadna hranica toho, čo môžeš urobiť.“
Samova mama

Počúvajte ma!⁷

Jimena, 13, Mexico

Je volebný deň v Mexiku. Jimena Loza ako jedna z prvých vyplnila a odoslala hlasovací listok. Jimena je jednou zo štyroch miliónov mexických detí, ktoré sa rozhodli zúčastniť sa na hlasovaní a poslali svoje názory o rodinnom živote, škole, ich spoločenstvách v krajine - bolo to 2. júla 2000. Detská konferencia začala novú kapitolu v politike Mexika; politici naozaj chceli vedieť, čo si deti myslia!

Jimena je aktivistkou za práva detí. Detskí aktivisti vynaložila veľa úsilia, aby sa čo najviac detí zapojilo ho hlasovacej akcie.

„Dospelí naozaj potrebujú počúvať mladých ľudí každého veku, veku, výzoru, veku a farby. Naše názory na to, čo je pre nás závažné a čo chceme od života, sú odlišné," hovorí Jimena s úsmevom a dôverou skúseného bojovníka. „Moje postihnutie nie je pre mňa prekážkou, je to časť toho, čo som," dodáva. „Myslím si, že to čudným spôsobom ľudí inšpiruje. Vidia, že to nepovažujem za problém, a uvedomujú si, že oni tiež môžu dosiahnuť svoje ciele."

Jimena má mozgovú obrnu a je pripútaná na vozík. Hovorí pomaly s veľkými ťažkosťami, ale veľmi presvedčivo! Leto strávila propagovaním projektu s hlasovaním a povzbudzovaním iných detí, aby sa na ňom zúčastnili. Krátko pred volebným dňom účinkovala v rozhlase v programe, v ktorom jej mnoho detí kladlo otázky.

„Je dôležité počúvať deti, pretože my sme tiež obyvatelia," vysvetľuje Jimena počas interview. „Koniec koncov, my sme tí, ktorí budú vládnuť svetu a krajine v budúcnosti."

DPD článok 12:

Máte právo prejavíť svoj názor a dospelí majú názor vypočuť a brať ho vážne.

Citát

„Nepáči sa mi spôsob, akým deti, ako som ja, predstavujete, ako bezmocné... Áno, potrebujeme pomoc, ale nechceme, aby nám zobrali dôstojnosť."

„To, že vidíš, ťa robí zraniteľným. To, že nevidíš, ťa robí zraniteľnejším oveľa viac."

„Nemôžem počúvať rádio, rozumiť televízii alebo chodiť na politické stretnutia - pretože nepočujem. Ale myslím a niekedy aj mám čo povedať."

Fakty

Pravdepodobnosť, že postihnuté deti budú zanedbávané alebo fyzicky zneužívané, je 4-krát väčšia, a je viac ako 3-krát pravdepodobnejšie, že budú zneužívané citovo.

Čo si myslíte?

1. Myslíte si, že by to bol dobrý nápad zorganizovať detskú konferenciu na Slovensku? Pokúste sa zistiť, či sa také niečo už konalo.
2. O akých okruhoch problémov by bolo treba konzultovať s deťmi?
3. Napíšte jednu otázku na každý z týchto problémov.
4. Pracujte ako skupina alebo trieda na zhrnutí piatich otázok pre každý z piatich vybraných problémov.
5. Zistíte si, či môžete zorganizovať detskú konferenciu tak, že študenti vo vašej škole alebo mládežníckej skupine vyplnia vašu anketu.
6. Vystavte výsledky, aby ich každý mohol vidieť.

1 Treba vidieť schopnosť!⁸

Ciele

- Zvyšiť povedomie o niektorých z každodenných problémov, ktorým čelia postihnutí ľudia.
- Rozvinúť porozumenie a schopnosti reagovať na potreby handicapovaných.
- Podporovať empatiu a solidaritu.

Materiál

- Hárky papiera a perá (pre časti 1 a 3),
- páska na oči,
- karty situácií (nakopírované a narezané).

Čas

45 minút až 1 hodina

Postup

Táto činnosť je rozdelená na 4 časti:

Časť 1 – úvod

Časť 2 – schôdza so zviazanými očami

Časť 3 – posunková reč

Časť 4 – sú postihnutí ľudia iní?

Toto je vážna činnosť, ale môžu sa vyskytnúť aj humorné situácie. Nech je to tak. Čítte sa oprávnený zasiahnuť alebo komentovať len vtedy, keď budú ľudia robiť niečo nebezpečné alebo budú mať poznámky zosmiešňujúce handicapovaných ľudí.

Časť 1 – úvod

1. Vysvetlite, že budete zisťovať, ako môže postihnutie ovplyvniť život a ako môžu zdraví ľudia vnímať postihnutých.
2. Dajte všetkým účastníkom kus papiera, požiadať ich, aby napísali stručný časový rozvrh svojho bežného dňa v týždni. Potom ich požiadať, aby napísali, ako si myslia, že by ich opisali iní.
3. Povedzte im, že teraz sa budú pokúšať vžiť sa do situácie, byť nejakým spôsobom postihnutí a že potom sa vrátite k písaniu listu.

Časť 2 – chôdza so zviazanými očami

1. Rozdeľte účastníkov do dvojíc. Rozdajte pásky na oči. Jeden z každej dvojice bude akože postihnutý a druhý ho bude sprevádzať. Sprievodca má povinnosť zaistiť bezpečnosť svojho partnera po celý čas trvania úlohy. Môžu sa klásť jednoduché otázky spojené s bezpečnosťou partnera a ten môže odpovedať iba „áno" alebo „nie".
2. Začnite tým, že požiadate „slepých", aby vstali. Požiadať ich postaviť sa do radu pred triedou – bez pomoci.
3. Požiadať sprievodcov, aby vzali svojich partnerov na 5-minútovú prechádzku - mala by zahŕňať chôdzu hore a dolu schodmi alebo vonku, ak je to možné.
4. Po návrate do miestnosti nechajte sprievodcov, aby svojich partnerov usadili na stoličky.
5. Dajte účastníkom pár minút, aby sa opäť stali sami sebou a prešli na ďalšiu časť.

Časť 3 – posunková reč

1. Povedzte dvojiciam, že teraz si úlohy vymenia, sprievodcovia budú postihnutými (tentokrát budú nemi) a ich partneri budú telesne zdatnými pomocníkmi.
2. Vyberte jednu zo situačných kariet uvedených nižšie, dajte ju postihnutému hráčovi. Kartačku nemôžu ukázať svojmu partnerovi. Pomocníkom dajte kúsok papiera a pero.
3. Vysvetlite, že „nemi“ hráči majú vyjadriť svoj problém pomocníkom. Nemôžu písať, hovoriť alebo kresliť. Pomocníci si musia zapísať to, čo si myslia, že im chcú povedať.
4. Keď „nemi“ hráči komunikovali toľko, koľko vedeli, mali by ukázať kartačku s úlohou svojmu pomocníkovi. Vyzvite dvojice, aby stručne zhodnotili svoje úmysly, problémy a nezdary.

Časť 4 – sú postihnutí ľudia iní?

1. Požiadajte účastníkov, aby sa znova pozreli na svoje časové rozvrhy. Tentoraz ich požiadajte, aby si predstavili, že oslepli, ohluchli alebo onemeli.
2. Ako by sa zmenil ich časový rozvrh? Ktoré činnosti by sa pre nich stali ťažkými alebo nevládnuteľnými? Ako by sa asi cítili?
3. Požiadajte ich, aby sa pozreli na opisy samých seba, ktoré napísali na začiatku činnosti. Vnímali by ich ľudia odlišne? Ako by sa ich opis zmenil?
4. Nakoniec sa účastníkov pýtajte, či si myslia, že by ich handicap zmenil na iných ľudí. Ako by sa cítili, keby ich ľudia vnímali iným spôsobom?

Zhrnutie a hodnotenie

Chôdza so zaviazanými očami

Požiadajte tých, ktorí mali na očiach pásku, aj tých, ktorí boli pomocníkmi, aby si navzájom porozprávali o svojich pocitoch:

- Aký to bol pre "slepého" pocit, ísť na začiatku okolo bez pomoci?
- Čo bolo najťažšie? Čo bolo zábavné? Čo bolo hrozné?
- Aké ťažké bolo dôverovať a byť tým, komu niekto dôveruje?

Posunková reč

- Ako sa cítil každý z účastníkov cvičenia?
- Čo bolo najťažšie? Čo bolo zábavné? Čo bolo hrozné?
- Bolo to frustrujúce „ukazovať“ a byť nepochopeným?
- Bolo frustrujúce alebo zahanbujúce, keď im nerozumeli?

Sú postihnutí ľudia iní?

- Čo bolo najprekvapujúcejšie, čo sa účastníci počas aktivity naučili?
- Pozerali by sa na základe tejto skúsenosti inak na postihnutých ľudí, ktorých by stretli?

Obmeny

Môžete predstierať iný druh postihnutia vrátane tých menej evidentných, ako napríklad neschopnosť čítať alebo jazykové ťažkosti.

Pokračovanie

- Rozdajte účastníkom kópiu znakovkej posunkovej reči. Nech sa naučia ukazovať svoje meno a povedať ahoj.
- Požiadajte ich, aby našli mladých postihnutých ľudí v ich vlastnom spoločenskom prostredí. Čo ich frustruje najviac? Je niečo, s čím by mohli pomôcť? Prikladom môže byť pomoc postihnutému dieťaťu - rovesníkovi pri návšteve spoločenskej akcie.
- Mohli by ďalej zistiť, k akým službám a zabezpečeniu majú takíto ľudia prístup.
- Kto zavádza rozhodnutia a postupy pre handicapovaných ľudí vo vašom okolí? Napíšte týmto ľuďom a vyjadrite svoj záujem.

Situačné karty

Situácia 1

Bez slov sa snažte obchodníkovi vysvetliť, že sa cítite veľmi chorý. Potrebujete nejaké lieky, ktoré ste nechali doma a mal by súrne zavolať vašej matke.
Neviete hovoriť, píšete alebo kreslite na papier.

Situácia 2

Ste v škole a chcete jednému zo spolužiakov povedať, že veľmi radi chodíte na skatebordu (tak ako oni všetci) a že je túto sobotu a nedeľu vo vašom meste pre skateboardistov súťaž. Veľmi radi by ste na ňu spolu s nimi išli.
Nemôžete hovoriť, písať ani kresliť.

Situácia 3

Ste na zastávke autobusu a chcete nastúpiť na linku idúcu do veľkého mesta. Potrebujete zistiť čas odchodu najbližšieho autobusu, kde lístok kúpite a koľko bude stáť.
Nemôžete hovoriť, písať ani kresliť.

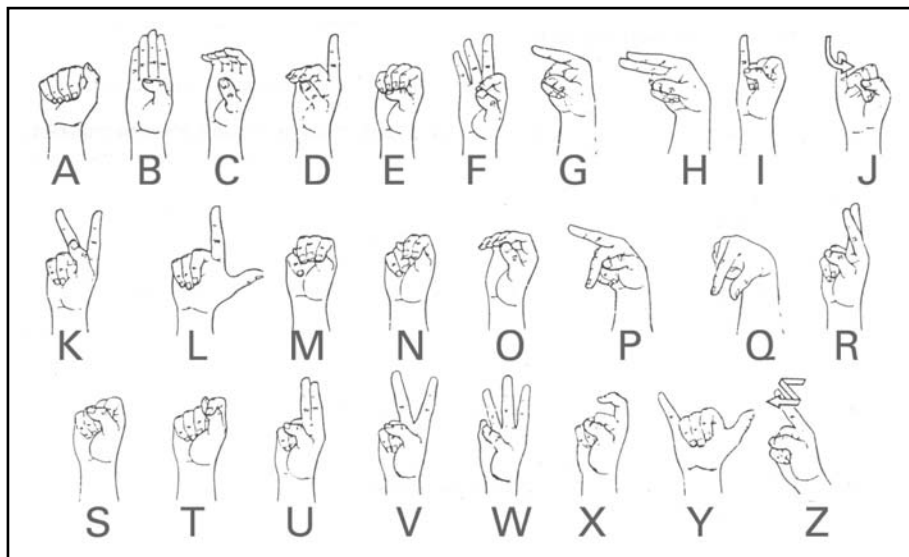
Situácia 4

Snažte sa učiteľovi vysvetliť, že ste si domácu úlohu neurobili preto, lebo ste boli u lekára. Išli ste vlakom, ale na ceste domov sa vlak pokazil a vy ste prišli domov až o 23.00 h. Boli ste unavení a išli ste do postele.
Neviete hovoriť, píšete alebo kreslite na papier.

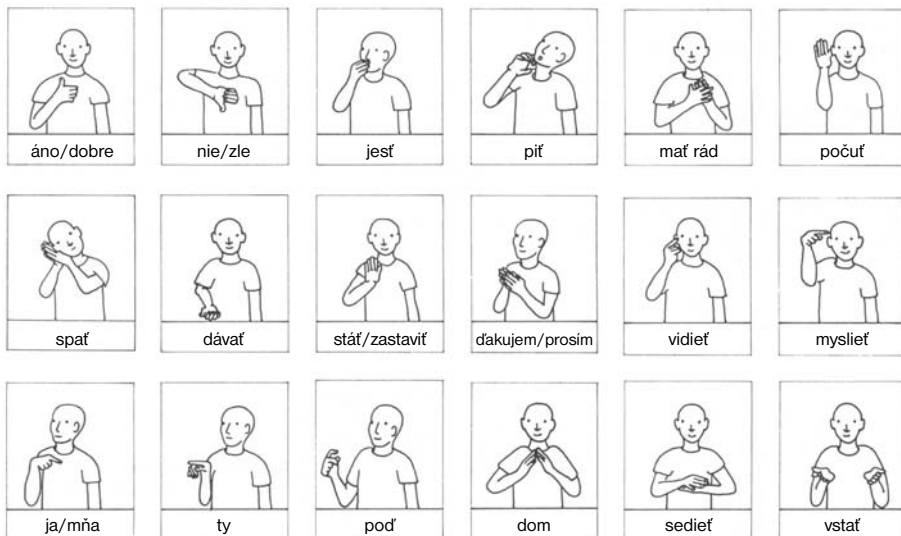

1 Znaková posunková reč⁹

Použite prsty na vytvorenie písmen a hláskovanie slov, tu sú príklady pohybu prstov na každé písmeno.

Príklady znakov

2 Ako to vidíš ty?¹⁰

Ciele

- Zvýšiť povedomie o dôležitosti práv účastníkov a ich postihnutí.
- Rozvinúť schopnosti „vizuálnej gramotnosti“, počúvania a komunikácie.
- Zvýšiť empatiu a rešpekt k ľudskej dôstojnosti.

Materiál

- Fotografie zobrazujúce deti s postihnutím,
- hárok s citátmi,
- veľký hárok papiera a perá,
- lepidlo, nožnice a páska.

Čas

45 minút až 1 hodina – plagát dokončiť ako domácu úlohu.

Postup

1. Požiadajte účastníkov, aby vytvorili malé skupinky.
2. Rozdajte fotografie a požiadajte účastníkov, aby ich dali kolovať.
3. Požiadajte skupinky, aby o obrázkoch diskutovali. Čo obrázky ukazujú? Ktoré sú kladné? Prečo? Ktoré sú záporné? Prečo?
4. Dajte im hárok „citáty“. Vysvetlite im, že komentáre na hároku sú úprimnými výrokmí mladých handicapovaných ľudí. Dajte účastníkom čas na prečítanie komentárov a na diskusiu v skupinách.
5. Opýtajte sa ich, aké hlavné posolstvá vyplývajú z týchto citácií.
6. Vysvetlite im, že ich úlohou je z obrázkov a výpovedí handicapovaných ľudí vytvoriť plagát, ktorý otvorene hovorí v mene postihnutých. Mal by byť pozitívny a pútavý. Môžu použiť len jeden názor, ale môžete použiť viac, ak im to vyhovuje. Môžu vytvor spestriť vlastnými ilustráciami.

Zhrnutie a hodnotenie

1. Začnite s prehľadom činnosti samotnej a potom sa rozprávajte o tom, čo sa účastníci naučili.
2. Bolo ťažké vybrať si obrázok a citát?
3. Účastníci aktivity si vybrali ten istý obrázok alebo mali rozličné názory na to, čo rôzne citáty predstavujú? Čo nám to hovorí o tom, ako každý z nás vidí svet?
4. Znovu preskúmajte zoznam na tabuli. Ktoré fotografie vybrali najčastejšie? Čo bolo na týchto obrázkoch mimoriadne? Prečo ich vybrali častejšie? O výbere rozhodol rozmer alebo farba, alebo to, čo bolo na obrázku?
5. Čo hovorili obrázky účastníkovi o právach postihnutých ľudí? Vedia účastníci rozpoznávať rozličné typy existujúcich postihnutí? Aký vplyv majú tieto postihnutia na ľudské životy?

Pokračovanie

Prečítajte si príbeh Jesenné listy.

② Fotografie¹¹

„Postihnutí ľudia na celom svete sa zasadzujú za svoje práva. Požadujeme uznanie, ktoré si zaslúžime. Neľutujte nás, aktívne sa zapojte a podporte nás!!!"

„To, že vidíš, ťa robí zraniteľným. To, že nevidíš, ťa robí zraniteľným ešte viac."

„Neexistujú žiadne kluby pre mladých, kde by som sa dostal so svojim vozíkom. To isté je aj pri väčšine voľnočasových činností."

„Nemám rád spôsob, akým deti ako ja predstavujú, ako bezmocné... Áno, potrebujeme pomoc, ale nepotrebujeme, aby nám vzali dôstojnosť."

„Neprežili by sme bez humoru a sebaironie."

„Po škole a cez prázdniny večer zostávate len doma... je to veľmi ťažké dostať sa niekam... a ťažké je aj nájsť si priateľa."

„Nemôžem počúvať rádio, rozumieť televízii alebo chodiť na politické stretnutia – pretože nepočujem. Ale myslím a mám čo povedať."

„Rád by som si zahral futbal vonku za domom, ale ostatní mi nedovolia s nimi hrať. Hovoria, že si ublížim... ale sú to oni, kto mi ubližuje."

„Majiteľ obchodu si myslel, že mi pomáha, keď ma obslúžil ako prvého, ale ja chcem, aby ma brali ako každého iného."

„Niekedy je najťažšie len zmeniť postoje, nie iba voči škole, ale voči rodine a priateľoch."

Jedenásťročné dievča s Downovým syndrómom sa hralo s malým chlapcom na pláži. "Si postihnutá?" opýtal sa. „Nie, som Daisy," odpovedalo a hrali sa ďalej.

Toto sú úprimné výroky mladých ľudí.

③ Príbeh dvoch komunit¹³

Ciele

- Pochopiť stigmatizáciu spojenú s HIV/AIDS.
- Naučiť mladých ľudí rešpektovať ľudí s HIV/AIDS.

Materiál

- Kópie Príbehu dvoch komunit: komunity A a komunity B,
- perá.

Čas

45 minút až 1 hodina

Postup

1. Predstavte činnosť tak, že začnete diskusiu o HIV/AIDS. Zistite, koľko o tom účastníci vedia, napríklad ako sa toto ochorenie prenáša.
2. Účastníkov rozdeľte do skupín.
3. Každý dvojici dajte kópiu komunity A a komunity B.
4. Vysvetlite im, že je to príbeh Ryanda, pravdivý príbeh osoby nakazenej vírusom HIV, ktorý sa presťahoval z komunity A do komunity B.
5. Prečítajte príbehy triede.
6. Povedzte triede, aby si znova prečítali príbehy potichu a odpovedali na otázky na spodnej časti strany. Dajte im 15 minút na dokončenie úlohy.
7. Prejdite si odpovede s účastníkmi.

Zhrnutie a hodnotenie

Začnite diskusiu otázkami na účastníkov:

1. Aký ste mali pocit z ľudí z komunity A a z komunity B?
2. Prečo si myslíte, že je taký rozdiel medzi týmito dvoma komunitami?
3. Prečo niektorí ľudia pristupujú rozdielne k iným ľuďom?
4. Prečo je dôležité nerobiť to?
5. Čo by ste mohli urobiť, keby ste počuli hanlivé poznámky o človeku s HIV alebo AIDS od niekoho z vašej komunity?
6. Čo by bolo pre vás najťažšie, keby ste mali priateľa alebo príbuzného s HIV, alebo AIDS?
7. Čo by bolo najťažšie pre človeka s HIV alebo AIDS?

Obmeny

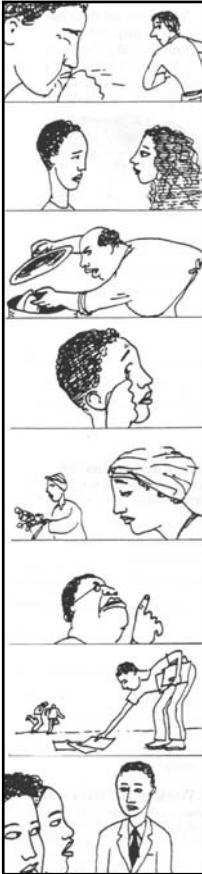
Pre vekovú skupinu 14 - 17 rokov: nech účastníci prečítajú príbeh nahlas celej triede.

Pokračovanie

- Pokračujte v skupinovej diskusii o HIV/AIDS. Zistite, koľko sa o HIV/AIDS účastníci naučili z tejto aktivity.
- Prečítajte si skutočný príbeh Trúfnuť si postarať sa alebo Nie je to ľahké.

3 Príbeh dvoch komunit

Komunita A

- a) Vždy, keď som zakašľal, ľudia sa obzerali, aby videli, ako blízko som pri nich. Na ceste do kostola ľudia hovorili svojim deťom, aby sa ku mne nepribližovali.
- b) Raz som išiel pozrieť svoju priateľku. Nevyzerala, že by ju potešilo, že ma vidí. Čo sa stalo, spýtal som sa jej. Moji rodičia si myslia, že by sme sa radšej už nemali stretávať, zamumlala.
- c) Majiteľ reštaurácie ma spoznal, keď som ho požiadal o pohár vody. Nechcel mi ho dať. Namiesto toho mi podal plechovku koly. Hneď, ako som dojedol, všetok riad vyhodil do smeti.
- d) Rodičia počuli od priateľa, že jeden z učiteľov nechce, aby som sa vrátil do školy. Nemohol som tomu uveriť, bol to môj obľúbený učiteľ.
- e) Mama to mala najhoršie. V práci má štyroch kolegov, ktorí sa s ňou dokonca ani nerozprávali. V obchode sa nemohla dotknúť nijakých potravín. V niektorých obchodoch dokonca od nej nechceli zobrať ani peniaze.
- f) Spolužiakov upozornili ich rodičia, aby sa odo mňa držali ďalej. Povedali mi, že budem musieť používať plastové tanieri, šálky a plastový príbor, ktoré sa budú môcť odhodiť, keď dojem. Mysleli si, že by som nemal používať toaletu a fontánku na pitie.
- g) Nieкто ukradol jednu z mojich kníh a napísal do nej o mne škaredé veci. Odhodili ju na ulici, smiali sa, utekali odo mňa preč.
- h) Nikto sa so mnou nehral a keď som sa dvoch dievčat spýtal, či by nešli so mnou tancovať, povedali „nie“. Ich rodičia im povedali, aby sa nezdržiavali v mojej blízkosti.

Podľa vášho názoru, ktoré tri komentáre boli pre Ryanda najzraňujúcejšie?

Najzraňujúcejšie	Dôvod prečo?

Komunita B

- a) Prišiel ma pozrieť spolužiak. Povedal, že ma chce privítať v našej škole. Teraz tu už budeš niekoho poznať, keď prídeš prvý deň, povedal.
- b) Zistil som, že ľudia z vedenia školy sa rozprávali so študentmi a učiteľmi o tom, ako sa dá HIV dostať, aby sa nemuseli ničoho báť. Informovali dokonca aj tlač a cirkvi v meste. Aký rozdiel od komunity A.
- c) Deti povedali svojim rodičom, ako možno dostať AIDS, a preto sa ma nebáli a v škole som nemal problémy. V jednej rodine nechceli, aby ich dieťa išlo do školy, chceli, aby ich syn zostal doma, ale on povedal, že nechce.
- d) Keď som prišiel do triedy, veľa spolužiakov povedalo, Hej, Ryando! Sadni si vedľa mňa! V inej triede ma jedna pekná tmavovlasá dievčina požiadala, či by sme spolu urobili projekt.
- e) Spýtal som sa mamy, či je to v poriadku, keď požiadam Alyssu (priateľka z inej krajiny), aby ma na rozlúčku pobožkala. Mama povedala, môže len povedať nie! Nuž, pobožkala a objala ma. Mal som pocit, že sa vznášam.
- f) Slávny futbalový hráč navštívil našu komunitu a pozval mňa aj moju rodinu, aby sme si pozreli zápas. Potom sa mi podpísal do knihy a povedal mi, že je na mňa hrdý.
- g) Keď som dosiahol 18 rokov, jeden pán mi ponúkol prácu v zeleninovom stánku. Moje prvé peniaze. Tuším, že mi dal šancu. Ľudia boli zväčša láskaví, zastavili sa niečo kúpiť a porozprávať sa so mnou.
- h) Aký rozdiel v kostole. Ľudia sa pri mne pristavili, porozprávali sa so mnou a potľapkali ma po ramene. Niektorí pre nás dokonca kúpili jedlo – chlieb, ovocie, lekvár. Keď mi bolo horšie, priniesli nám domov hotové jedlo. To určite pomohlo mame.

Podľa vás, ktoré tri komentáre z tejto komunity boli najviac prospešné?

Najprospešnejšie	Dôvod prečo?

4 Napiš, čo cítiš¹⁴

Ciele

- Rozvinúť reflexívne myslenie o ľuďoch s postihnutím.
- Povzbudiť mladých ľudí, aby vyjadrili svoje pocity o postihnutí.

Materiál

- Veľké hárky papiera,
- hárky papiera veľkosti A4,
- perá.

Čas

45 minút až 1 hodina

Cvičenie

Bezprostredné písanie dojmov odráža naše myšlienkové pochody a zaznamenáva slová v našej myslí. Je to forma sebazporovovania, ktorá umožňuje veľmi úprimné a presvedčivé písanie.

Postup

1. Začnite tým, že sa účastníkov pýtate na problémy handicapu, ktoré boli nastolené v tejto časti (pozrite sa do slovníka na zopár príkladov).
2. Napište zoznam všetkých postihnutí na tabuľu.
3. Rozdajte účastníkom papier a perá. Požiadajte ich, aby si vybrali postihnutie a predstavili si, ako by vyzerali ich životy, keby boli postihnutí doma, v škole, komunite, vo voľnom čase.
4. Pripravte cvičenie a požiadajte každého, aby bol stopercentne úprimný, nevracajte sa späť a neopravujte alebo nemeňte nič, do opisu nech zapoja všetky zmysly.
5. Teraz nechajte účastníkov, nech si zapisujú akékoľvek myšlienky, ktoré im napadnú. Nech vedia, že to, čo napíšu, zostane v tajnosti a nebudú sa o to musieť deliť. Povoľte im 10 až 15 minút na písanie.
6. Keď dopíšu, požiadajte ich, aby podčiarkli šesť najlepších viet z toho, čo práve napísali. Spýtajte sa, či by sa o týchto šesť viet niekto nechcel podeliť so zvyškom skupiny.
7. Prečítajte vety skupine a diskutujte o ich význame a o tom, čo im dáva zmysel.
8. Napište vlastností na tabuľu.
9. Požiadajte účastníkov, aby spojili tých šesť viet do strofy, môžu zmeniť poradie a nemusia sa rýmovať. Povzbudzujte mladých ľudí jednotlivo.
10. Nech znova napíšu strofu na iný papier, môžu jej dať názov a napísať svoje meno.
11. Zoberte si veľký hárok papiera a vyzvite účastníkov, aby tam pripojili svoju strofu, aby si to mohol každý prečítať.

Obmena

Pre 10- až 13-ročných môžete špecifikovať štruktúru básne. Napríklad „predstav si, že si postihnutou osobou a napíš vetu na každý z nasledujúcich bodov“:

- Ako si myslíš, že ťa vidia ľudia?
- Ako na teba reagujú?
- Ako sa cítiš?
- Z čoho si vylúčený?
- Ako chceš, aby s tebou zaobchádzali?
- Čo by si chcel zmeniť?

Zhrnutie a hodnotenie

Keď každý sedí, položte účastníkom nasledujúce otázky:

- Aké to bolo zapisovať si svoje myšlienky?
- Ako ste si vybrali slová na vyjadrenie svojich myšlienok?
- Počuli ste svoje myšlienky ako vyhlásenia alebo nápady?
- Pracovalo sa s nejakými slovami lepšie ako s inými, aby vyjadrili svoje myšlienky?
- Myslíte si, že strofa vám vyšla dobre?

Pokračovanie

- Použitím rozmanitých umeleckých prostriedkov, ako napríklad ceruzka, farba na plagáty, koláž, vodové farby, nechajte účastníkov, aby urobili obrázkovú verziu svojej strofy.
- Prečítajte si zo Skutočných príbehov: Život je dobrý, keď ho žiješ.
- Aké poslanstvo potrebujeme rozšíriť vo svete o tejto problematike? Piesne a poézia sú dobrými prostriedkami na rozšírenie posolstiev. Nech si účastníci predstavia, že sú významnými textármi piesní. Požiadajte ich, aby napísali slová k piesni o nášľapných míchach. Ak sú v skupine nejakí hudobníci, povzbudte ich, aby sa pokúsili napísať hudbu, ktorá by sa hodila k slovám.

5 Ako, ako, ako?¹⁵

Ciele

- Nech účastníci začnú rozmýšľať o spôsoboch začleňovania postihnutých ľudí.
- Povzbudiť mladých ľudí v systematicky plánovanej akcii, ktorá by sa mohla urobiť na zlepšenie situácie.

Materiál

- Široké kusy papiera a perá,
- zoznam „ako“, otázok prispôsobený každej vekovej skupine,
- plán krokov, ako pomôcť naplniť práva postihnutých účastníkov.

Čas

45 minút až 1 hodina

Postup

1. Zoberte si veľký hárok papiera, nejaké perá a „ako“ otázky.
2. Napište otázku na dlhý a široký kus papiera a nakreslite štyri alebo päť šípok, ktoré z nej vychádzajú.
3. Dávajte otázky a zapisujte podnety na koniec každej šípky. Preskúmajte každý podnet detailnejšie otázkou „ako...“ ešte raz. To isté urobte s každým kolom podnetov.

Zhrnutie a hodnotenie

1. Keď ste preskúmali každú z „ako“ ciest, prejdite si ich ešte raz, aby ste rozpoznali činnosti, ktoré by účastníci mohli urobiť sami.
2. Boli si vedomí množstva činností, ktoré by mohli vykonať?
3. Nechajte účastníkov zoradiť činnosti podľa dôležitosti.

Obmeny

Rozdeľte triedu do menších skupiniek a nechajte účastníkov pracovať na otázkach samostatne a potom predložte ich zistenia triede.

Pokračovanie

- Zo Skutočných príbehov si prečítajte Počúvajte ma!
- V skupinách požiadajte účastníkov, aby napísali 10-bodový akčný plán pomoci postihnutým deťom.
- Vyzvite účastníkov, aby sa snažili a podnikli ďalšiu akciu založenú na odpovediach „ako“ hry.
- Účastníci si môžu vybrať príbeh zo Skutočných príbehov, rozvinúť akčný plán a predložiť ho skupine.

5 „Ako“ otázky

Odporučené otázky pre 10- až 12-ročných. Môžu byť použité aj v iných vekových skupinách.

1. Ako môžeme dať postihnutým deťom šancu, aby hovorili za seba a vyjadrili svoje myšlienky a pocity?
2. Ako môžu byť pozitívne nápady týkajúce sa postihnutia začlenené do práce triedy, detskej hry a iných činností?
3. Ako môžu byť lekcie, učebné materiály a triedy upravené pre potreby postihnutých detí?
4. Ako môžeme ukázať, že postihnuté deti sú rovnaké ako nepostihnuté?
5. Ako by sa dalo predísť negatívnym stereotypným postojom k postihnutým deťom?

Otázky pre staršie vekové skupiny

6. Kto môže urobiť ľudí citlivejšími (rodičia, rodiny, opatrovatelia) pre osobitné potreby postihnutých detí?
7. Ako sa môžu frustrovaní rodičia naučiť jednoduché spôsoby, aby situáciu zvládli a ovládali potreby svojich detí?
8. Ako sa dá predísť zlému zaobchádzaniu?
9. Ako sa môžu rodičia mladých handicapovaných detí aktívne zúčastňovať na plánovaní školských aktivít?
10. Ako by sa dalo zdokonaľiť skoré odhalenie postihnutia?
11. Ako môžu byť zabezpečené rovnaké práva postihnutých detí na vzdelanie?
12. Ako môžu byť postihnuté deti viac zviditeľnené?
13. Ako môže byť viac postihnutých detí zainteresovaných na rozhodovaní?

Ďalšie informácie

Web stránka o postihnutej mládeži

Táto webová stránka bola zriadená na to, aby vám pomohla odpovedať na otázky o postihnutí

<http://www.iidc.indiana.edu/cedir/kidsweb/disabilch.html>

Deafsign.dom

<http://www.deafsign.com>

Iba dávanie

<http://www.justgiving.com/?articleid=12104>

Nový dvojročný projekt ktorý má umožniť prístup handicapovaných ľudí k dobrovoľníckej práci. Bežné mediálne predstavy ukazujú postihnutých ľudí ako pasívne prijímajúcich pomoc dobrovoľníkov. Tento projekt obráti tieto predstavy tým, že sa zameria na handicapovaných ľudí, ktorí sú dosť bystrí na to, aby sami boli prínosom svojim dobrovoľníctvom.

Disability challengers

<http://www.disability-challengers.org/html/main.html>

Medzinárodná nadácia handicapovaných

<http://home.teleport.com/dif/>

Je to nezisková vzdelávacia nadácia zabezpečujúca celkové povedomie, konzultáciu, budovanie siete, publikácie a výcvik na podporu začleňovania postihnutých ľudí

– detí, mládeže a dospelých.

Handicap international

<http://www.handicap-international.org>

UNICEF – nášlapné míny

<http://www.unicef.org/programme/info/topic/mines.html>

Výber webových stránok poskytujúcich informácie, publikácie, štatistiky a zdroje o nášlapných minách, vymenúva medzinárodné organizácie a mimovládne inštitúcie.

Svetová zdravotnícka organizácia (WHO)

www.who.int

Svetový deň zdravia v roku 2001 predstavil školskú súťaž pre deti a dorast na celom svete, venovanú problému stigmy. Téma súťaže odzrkadľovala tému Svetového dňa zdravia Trúfnuť si postarať sa: Stop vylúčeniu. Súťaž s celosvetovou účasťou vyústila do publikácie WHO Očami detí, ktorá sprostredkovala pohľad detí a dorastu na problém stigmy spojený s mentálnymi poruchami.

http://www5.who.int/mental_health/main.cfm?p=0000000116

Slovník¹⁶

Autizmus	Porucha v psychickom rozvoji, v ktorej použitie jazyka, reakcia na impulz, interpretácia sveta a utváranie vzťahov nie sú plne utvorené a je to sprevádzané nezvyčajnými charakteristikami.
Mozgová obrna	Štáv zapríčinený poškodením mozgu v čase narodenia, poznačený nedostatkom svalovej kontroly, obzvlášť v končatinách.
Rázštep	Vrodená trhlina pozdĺž stredovej línie ústnej klenby.
Cystická fibróza	Dedičná choroba začínajúca sa v detstve, ktorá ovplyvňuje rôzne žľazy a výsledky sekrécie hustým hlienom, ktorý blokuje vnútorné priechody vrátane pľúcnych, čo spôsobuje infekcie dýchacích ciest.
Cukrovka	Porucha, v ktorej nefunguje kontrola krvného cukru, v dôsledku nedostatočnej tvorby inzulínu (typ 1) alebo znížená bunková citlivosť na inzulín (typ 2), spôsobuje poškodenie obličiek, očí a nervov.
Postihnutie	1. Neschopnosť vykonávať niektoré alebo všetky činnosti bežného života. 2. Lekársky diagnostikovaný stav, ktorý sťažuje zapojenie sa do aktivít bežného života.
Dawnov syndróm	Chromozómová anomália vyúsťujúca do mentálneho handicapu s charakteristickým fyzickým zovňajškom. Ľudia s Dawnovým syndrómom majú o 1 chromozóm viac – 47 namiesto 46. Pretože extra chromozóm je číslo 21 (majú 3 namiesto 2), porucha sa tiež nazýva trizómia 21.
Dyslexia	Porucha učenia charakterizovaná vážnymi ťažkosťami v poznávaní a porozumení písaného jazyka, vedúca k problémom s hláskovaním a písaním. Nie je to zapríčinené nízkou inteligenciou alebo poškodením mozgu.
Epilepsia	Porucha zahŕňajúca epizódy abnormálneho elektrického výboja v mozgu a charakterizovaná opakovanou náhlou stratou alebo zhoršením vedomia, často ju sprevádzajú kŕče.
Nákazlivý (prenosný)	1. Používané na popis choroby, ktorá sa prenáša z jednej osoby na druhú. 2. Zapríčinené baktériou, vírusom alebo inými mikroorganizmami.
Jód	Podstatný prvok na tvorbu hormónov štítnej žľazy. Tieto hormóny kontrolujú rýchlosť metabolizmu (vnútorná chémia) a vývin. Denne je potrebných okolo 100 až 300 mikrogramov. Množstvo jódu v jedle závisí od množstva obsiahnutého v živočíšnej potrave a jeho množstva v pôde. Nedostatok sa objavuje vo vápencových oblastiach. Úbytok môže byť nahradený konzumáciou chleba alebo kuchárskej soli obohatenej o jód alebo jodičnan. Deficit jódu u novorodencov môže viesť k vrodeného stavu charakterizovanému zhoršenými mentálnymi schopnosťami, oslabeným vzrastom a hrubým tvárovým črtám u dojčiat. Úplná liečba je možná prostriedkami náhradnej terapie tyroxínom, keď je stav zistený včas.

Legislatíva	1. Proces písania a schvaľovania zákonov. 2. Zákon alebo zákony schvaľované oficiálnym orgánom, najmä vládou.
Podvýživa	Nedostatok zdravého jedla v strave alebo nadmerný prísun nezdravého jedla, čo vedie k fyzickému poškodeniu.
Svalová dystrofia	Stav, v ktorom postupne ubúda a oslabuje sa kostrové svalstvo.
Paraplegia	Úplná neschopnosť pohnúť oboma nohami a zvyčajne spodnou časťou trupu, často výsledok choroby alebo poranenia chrbtice.
Pesticid	Chemická látka používaná na zabíjanie škodcov, najmä hmyzu, nazývaná aj biocíd.
Detská obrna	Vážna infekčná vírusová choroba, zvyčajne postihujúca deti alebo mladých ľudí, zápal mozgového kmeňa a miechy, niekedy vedie k paralýze a ubúdaniu svalstva.
Protetika	Odvetvie medicíny zaoberajúce sa výrobou a používaním umelých častí tela.
Vrodený zadný rázštep chrbtice	Vrodený stav, v ktorom časť miechy alebo plena ústredného nervstva vyčnieva cez rázštep chrbtice, čo má za následok čiastočnú až celkovú paralýzu spodnej časti tela.
Trauma	Stav spôsobený fyzickým úrazom alebo zranením, alebo citovým šokom.
Vitamin A	V tuku rozpustný vitamín potrebný pre normálny rast, formovanie kostí a zubov, bunkovú štruktúru, nočné videnie a na ochranu dýchacích výstelkov, zažívacích a močových ústrojov proti infekcii. Vitamín A telo absorbuje vo forme retinolu. Ten sa nachádza v živočíšnej potrave, ako napr. pečeň, rybí olej, vaječný žltok a mliečne výrobky a takisto sa pridáva do margarínu. Karotén, ktorý sa v tele premení na retinol, tiež poskytuje dobrý zdroj vitamínu A. Karotén sa nachádza v zelenej zelenine, paradajkách a v rozličnom ovocí, ako napr. v pomarančoch, slivkách a broskyniach. Najviac ho je v mrkve. Prvým symptómom nedostatku vitamínu A je nočná slepota (neschopnosť vidieť v tme svetle), nasledovaná suchosťou a zápalom očí a prípadne slepotou. Nedostatok tiež zapríčiňuje zníženú odolnosť voči infekcii, suchú drsnú pokožku a u detí spomalený rast.

Záverečné poznámky

- ¹ Založené na príbehoch UNICEF-u z Afganistanu a Mozambiku
- ² Z článku novin Guardian, Veľká Británia, 2002
- ³ Príbeh z WHO (Svetová zdravotnícka organizácia) súvisiaci s duševným zdravím, 2002
- ⁴ Príbeh z WHO (Svetová zdravotnícka organizácia) súvisiaci s duševným zdravím, 2002
- ⁵ Príbeh od Sue Maskall
- ⁶ Príbeh zo Zdravia detí – Nadácia Nemours <http://kidshealth.org>
- ⁷ Založené na príbehu z UNICEF-u Mexiko
- ⁸ Založené na činnosti z Compass – náučná príručka o ľudských právach pre mladých ľudí – Európska rada, vydané v máji 2002
- ⁹ Výchova v komunite pre ľudí s postihnutím, Svetová zdravotnícka organizácia, Ženeva, 1989
- ¹⁰ Činnosť Sue Maskall a Gelise McCullough
- ¹¹ Fotografie UNICEF-u, fotoknižnica, New York
- ¹² 2001 Správa o živote postihnutých detí pre Valné zhromaždenie OSN – špeciálne zasadnutie o deťoch. Ahoj, je tu niekto? Správa špeciálneho zasadnutia o deťoch z Valného zhromaždenia OSN, 2001
- ¹³ Činnosť Školskej zdravotnej výchovy na prevenciu AIDS a STD – zdroj pre tvorcov školských osnov. WHO a Výchovná, prírodovedecká a kultúrna organizácia Spojených štátov, 1994
- ¹⁴ Upravené z Tvorivého úsilia, Fond zachráňte deti, 2001
- ¹⁵ Založené na myšlienke Okoreňte to! spoločnosti Dynamix. Vážna zábava. Fond zachráňte deti, 2002
- ¹⁶ Encarta® Svetový anglický slovník © 1999 firma Microsoft. Všetky práva vyhradené. Vyvinuté pre Microsoft vydavateľstvom Bloombury.
Britská lekárska spoločnosť – kompletná rodinná encyklopédia zdravia. Londýn, Dorkling Kindersley, 1992

Úvodná fotografia © UNICER/HQ/Coe

Náboženstvo a pôvod

4. časť

Projekty UNICEF zabezpečujú
zdravie, vzdelanie, rovnosť a ochranu detí
ADVANCE HUMANITY

unicef

Čo možno očakávať

Jedna tretina z 15 000 mladých ľudí odpovedala na otázku v prieskume, že deti iných etnických skupín nemajú v ich krajine rovnoprávne postavenie.¹ Židia a Rómovia sú dva príklady skupín ľudí, ktorí najviac trpeli diskrimináciou bez ohľadu na to, koľko generácií ich rodiny na danom území žili. Ďalšie skupiny, ktoré sa najčastejšie musia vyrovnávať s intolieranciou, sú imigranti a žiadatelia o azyl.

Približne 50 miliónov ľudí na celom svete muselo z rôznych príčin odísť zo svojho domova: ľudia, ktorí hľadali bezpečnosť v inej krajine, a ľudia, ktorých presunuli v rámci vlastnej krajiny. Prevažnú väčšinu však vyháňa z domovov ozbrojený konflikt. V minulom storočí malo mnoho spoločností skúsenosť s etnickou rôznorodosťou spojenou s imigráciou. So zvyšujúcim sa počtom politických a ekonomických utečencov a žiadateľov o azyl otázka diskriminácie založenej na etnickom pôvode vystupuje do popredia čoraz naliehavejšie.

Prvá, druhá a tretia generácia imigrantov môže pociťovať rozdielny stupeň lojálnosti ku krajine, v ktorej žijú, a ku krajine, z ktorej prišli. Môže sa vyskytnúť dokonca aj tretia krajina, ku ktorej cítia väčšiu lojálnosť ako ku krajine svojho pôvodu. Štúdie v Nórsku² ukázali, že dobrý prospech v škole dosahujú tie deti, ktoré akceptovali rodičovskú kultúru, zatiaľ čo fungujú v podmienkach „novej“ spoločnosti.

Stoštyridsaťštyri krajín podpísalo medzinárodný dohovor, ktorý všetkým obyvateľom priznáva právo na náboženskú slobodu, a predsa mnoho ľudí stále žije v krajinách, kde je právo na náboženskú slobodu obmedzené alebo dokonca zakázané³. „Nemôžeme a nesmieme sa nečinne prizerať, ako sa základné osobné slobody, využívané príslušníkmi väčšín, odopierajú členom menšín po celom svete... Intolerancia môže viesť k diskriminácii a diskriminácia môže viesť k perzekúcii.“⁴

Náboženská a etnická netolerancia sú porušením ľudských práv a ohrozujú demokraciu a mier vo svete. Viedli k tragédiám ako holokaust a genocída v Bosne a Rwande. Väčšina občianskych nepokojov a vojen, ktoré dnes existujú, vznikla v dôsledku náboženskej a etnickej intolerancie.

Pohľad do programov 77 vlád ukázal, že väčšina štátov verí, že vzdelanie je hlavným prostriedkom na zamedzenie diskriminácie a netolerancie.⁵ Dôvodom je predovšetkým to, že väčšina predsudkov je založená na nevzdelanosti. Nasledujúci modul v tejto príručke dáva mladým ľuďom príležitosť nájsť si cestičku k ľuďom, ktorí sú od nich veľmi odlišní vrátane žiadateľov o azyl, druhej generácie imigrantov a mladých ľudí s odlišným náboženským presvedčením.

Ak dostanú mladí ľudia možnosť okúsiť život iných, prichádzajúcich z odlišných prostredí a odlišných kultúr, stanú sa prispôsobivejšími a tolerantnejšími. Je to príležitosť, ktorú by sme nemali premárniť.

Rasizmus a terorizmus⁶

Abdul, 14, Anglicko

Diskriminovali ma pre moju farbu pokožky; musel som si tiež poradiť s obťažovaním, pretože som moslim. Myslím si, že zlé zaobchádzanie sa určite zhoršilo po teroristických útokoch v USA 11. septembra. Deti si robili vtipy o bin Ládinovi, ale niektorí dospelí sa správali trochu agresívnejšie. Snažil som sa nedať sa vyvieť z miery, ale skutočne sa obávam vplyvu týchto udalostí na moslimskú komunitu. Moja mama sa cíti ohrozená, len čo vyjde na ulicu.

Odkedy si pamätám, chodil som do tej istej mešity v centrálnom Londýne, ale po 11. septembri som sa do nej bál vojsť. Ľudia začali na mešitu hádzať kamene, útočiť a kričať na nás počas modlitieb. Veľmi ma zarmucovalo, že netolerancia niekoľkých ľudí ovplyvnila môj každodenný život. Viete, čo je veľmi zvláštne? Potom, ako Británia a USA napadli Irak, ľudia začali s moslimami viac sympatizovať. Myslím si, že preto boli toľkí proti vojne, lebo videli, že iracký ľud bol nevinný. Boli tam nevinní moslimovia, a tak ľudia zistili, že nie všetci moslimovia sú teroristi.

Je nespravodlivé, že okrem bežných starostí, s ktorými sa ako teenageri musíme vyrovnávať, nám pribudli ďalšie: rasizmus, terorizmus a vojna. Mladým ľuďom, s ktorými som sa zhováral, však najväčší strach naháňa skutočnosť, že všetky tieto starosti nie sú iba imaginárne, sú všetky až príliš skutočné. Stali sa normálnou súčasťou života mnohých mladých ľudí vyrastajúcich v našom svete. Viete, čo si myslím? Myslím si, že svet by mohol byť lepším miestom, ak by ho riadili mladí ľudia. Sme priamočiarejší ako dospelí a máme silný zmysel pre spravodlivosť. My by sme nikdy nenapadli New York alebo Irak.

DPD článok 30:

Máte právo praktizovať svoju kultúru, jazyk a náboženstvo alebo čokoľvek si zvolíte. Menšinové a domorodé skupiny potrebujú osobitnú ochranu tohto práva.

Citáty

„Všetky veľké náboženstvá vyznávajú spoločné záväzky voči podobným ideálom. Som presvedčený, že kresťania, moslimovia, budhisti, hinduisti, židia a ďalší môžu pracovať spolu na zmierení ľudského utrpenia a šírení mieru.“

Jimmy Carter, nositeľ Nobelovej ceny za mier, 2002

„Ten, kto bez protestovania akceptuje zlo, v skutočnosti s ním spolupracuje.“
Martin Luther King

Fakty

V západnej a strednej Európe viac ako 40 percent detí v ankete UNICEF-u uviedlo, že deti iných etnických skupín nemajú v ich krajine rovnoprávne postavenie.

Čo si myslíte?

1. Prečo si Abdul myslel, že po 11. septembri sa stretáva s väčšou intolericou?
2. Prečo sa postoje zmenili po vojne v Iraku?
3. Čo naháňa Abdulovi najväčšiu hrôzu?
4. Predstavte si, že ste Abdul a dostali ste príležitosť urobiť verejné vyhlásenie v televízii, hovoriť proti rasizmu. S partnerom si urobte osnovu, napíšte a predneste svoje vyhlásenie. Pozrite si aj Odporúčania pre moderátora.

Diskriminácia etnických menšín

Vesna, 18, Bosna

Videla som v okne obchodu s odevami inzerát, v ktorom ponúkali prácu predavačky. Chceli niekoho medzi 17. a 20. rokom. Ja mám 18 a som nezamestnaná, tak som vošla a pýtala som sa na tú prácu. Akonáhle vedúca videla, že som Rómka, povedala mi, aby som prišla na druhý deň. Ako dôvod uviedla, že sa o miesto neuchádzalo dosť ľudí; nuž, o to viac by mala byť rada, že so mnou môže urobiť pohovor ihneď! Na druhý deň mi zasa povedali to isté. Asi po týždni som sa v tom obchode znovu zastavila. Inzerát tam ešte stále bol. Vedúca bola príliš zamestnaná, aby ma prijala, ale povedali mi, že voľné miesto už obsadili. Odišla som odtiaľ veľmi rozrušená, a tak som poprosila svoju nerómsku priateľku, či by mohla ísť dnu a spýtať sa na zamestnanie. Keď vyšla von, povedala, že má prísť na pohovor v pondelok.

Po prešetrení je tu odpoveď vedúcej predajne:

„Domnievala som sa, že Vesna by mohla mať problémy predovšetkým s dochádzkou, pretože obchod je veľmi ďaleko od miesta jej bydliska. Je ťažké viesť obchod, keď personál chodí neskoro. Ja by som radšej zamestnala niekoho, kto býva v tejto oblasti.“

Fakty

Takmer 100 percent Rómov v Bosne a Hercegovine je nezamestnaných. UNICEF podporuje vzdelávacie programy pre rómske deti a programy, ktorých cieľom je začleniť mladých Rómov do komunity.

Čo si myslíte?

1. Myslíte si, že Vesna bola diskriminovaná? Prečo?
2. Čo mala urobiť Vesna v tejto situácii?

Vesna v skutočnosti urobila toto:

Mnoho krajín má zákony proti nespravodlivej diskriminácii.

Vesna predniesla svoj prípad Európskemu súdnemu dvoru, ktorý presadzuje zákony proti diskriminácii. Súd uznal, že Vesna bola diskriminovaná. Dievča, ktoré získalo zamestnanie, malo iba 16 rokov, bolo biele a bývalo v rovnakej vzdialenosti od obchodu ako Vesna. Obchod musel dať Vesne peňažné odškodnenie za citovú ujmu.

Viac na rozmýšľanie...

1. Poznáte nejaké etnické menšinové skupiny, ktoré by vo vašej krajine boli diskriminované? Prečo sa to deje? Čo si o tom myslíte?
2. „Ignorancia podporuje predsudky a umožňuje diskrimináciu.“ Prediskutujte význam tejto vety a ako súvisí s týmto príbehom.

DPD článok 39:

Máte právo na pomoc, ak ste boli zranení, zanedbávaní alebo s vami zle zaobchádzali.

článok 40:

Máte právo na právnu pomoc a spravodlivé zaobchádzanie v justičnom systéme, ktorý rešpektuje vaše práva.

Citáty

„Civilizácia by mala byť posudzovaná podľa zaobchádzania s menšinami.“
Mahatma Gándhí

„Nikdy sa nebojte pozdvihnúť svoj hlas... proti nespravodlivosti, lžiam, chamtivosti. Ak ľudia na celom svete... budú robiť toto, zmení to svet.“
William Falkner

Hrdá na dve kultúry

Selwa⁹, 15, Španielsko

Porozprávam vám o svojej rodine. Rodičia emigrovali z Maroka do Španielska pred desiatimi rokmi. Moji dvaja bratia a sestra sa narodili tu. Otec je lekárom a matka je učiteľkou. Teda aspoň nimi boli v Maroku. Keď prišli sem, nemohli si nájsť zamestnanie, pretože nikto neuznal ich kvalifikáciu. Otec pracoval v nemocnici, no umýval tam dlážku! Ďalej študoval, až kým nezískal kvalifikáciu, s ktorou mohol opäť pracovať ako lekár. Mama vždy hovorí, že to bol bo,

ale je šťastná, lebo otec vždy chcel byť iba lekárom.

Po niekoľkých rokoch, ktoré sme prežili v Španielsku, otec zariadil, aby za nami prišla jeho matka. Otcov otec práve zomrel a babka ostala sama. Teraz bývame všetci v jednom byte. Zo svojho detstva v Maroku si veľa nepamätám, takže Španielsko je pre mňa skutočným domovom. Bratia a sestra si dokonca ani nevedia predstaviť žiť niekde inde, toto je všetko, čo kedy poznali. Viem, že pre mamu a otca je to iné. Otec si v práci našiel aj veľa priateľov a jeho španielčina je takmer taká dobrá ako moja. Mama sa priateľí zväčša s Maročanmi a jej španielčina je obmedzená na nakupovanie a pozdrav susedov. Babka hovorí iba po arabsky. Myslím si, že som ju po španielsky počula povedať iba ahoj, ďakujem, dovidenia, koľko a príliš veľa, a to je všetko. Hovorí, že je príliš stará, aby sa učila niečo nové.

Som hrdá, že pochádzam z Maroka a som Španielka, znie to zvláštne? Mám rada veľa vecí na oboch kultúrach. Mám rada obidva jazyky. Som smutná, keď mi učitelia hovoria, aby som nerozprávala v škole po arabsky, že je to zlý jazyk a podobne. Mám priateľov, ktorí sú čisto Španieli, a priateľov, ktorí sú trochu miešaní ako ja. Správajú sa ku mne rovnako. Skôr deti, ktoré ma nepoznajú, alebo ignorantski dospelí ma urážajú. Niekedy to tak nemyslia, hovoria: „Ty nie si Španielka alebo odkiaľ si?“ Chcem povedať, že som v skutočnosti Španielka, ale som pôvodne z Maroka. Myslím si, že keby som bola biela, tak by to nehovorili. Rozprávala som sa so svojim otcom o rasizme. Povedal mi, že niekedy pacienti nechcú, aby ich vyšetril, lebo je čierny. To ma hnevá, ale je to ich smola, lebo on je najlepším lekárom na klinike!

Čo si myslíte?

1. Čo si myslíte, ako Selwa chce, aby sa k nej ľudia správali?
2. Čo si myslíte, čo je dobré na tom žiť v multikultúrnej spoločnosti?
3. Skúste zistiť, s koľkými rôznymi krajinami má vaša trieda alebo mládežnícka skupina spojitost. Položte mapu sveta na dobre viditeľné miesto. Pripichnite fotografie študentov okolo nej a s kúsokmi špagátu ich pospájajte s krajinami, kde sa narodili oni a ich rodičia alebo starí rodičia. Môžete rozšíriť túto aktivitu a zahrnúť krajiny, v ktorých študenti žili. Môžete tiež zobraziť ukážky jazykov, ktorými sa tam hovorí, národný odev a známe pamiatky.

DPD článok 30:

Máte právo praktizovať svoju kultúru, jazyk a náboženstvo alebo čokoľvek si zvolíte. Menšinové a domorodé skupiny potrebujú osobitnú ochranu tohto práva.

Citát

„Priateľstvo môžeme v krátkosti definovať ako dokonalú zhodu názorov vo všetkých náboženských a občianskych témach spojenú s najvyšším stupňom vzájomnej úcty a náklonnosti.“
Cicero, 1. storočie pred Kristom

Teraz všetci spolu¹⁰

Príbúda čoraz viac ľudí, ktorí nesúhlasia s rozdelením podľa náboženskej viery, a preto začali utvárať spoločenstvá. Existujú spoločenstvá kostolov, synagóg a mešít. Tu v Richmonde (v USA) sú tri hlavné spoločenstvá. Podporujú náboženskú spoluprácu na sociálne zmeny. Jeden zo spôsobov, ako toto robiť, je ponúknuť stravu a prístrešok bezdomovcom. Pomáhajú aj ľuďom hľadať zamestnanie a ubytovanie.

„Najdôležitejšie je, že všetci sme iba ľudia. Máme len rozdielne bohoslužby. Všetci sa spolu stretávame a diskutujeme o mnohých témach. Nie vždy spolu súhlasíme, ale z rozdielov nerobíme problémy,“ povedala Beth, ktorá je židovkou. „Tak je to správne. Nechceme získať geografickú ani politickú výhodu. V skutočnosti si myslíme, že je nesprávne bojovať v mene náboženstva. Naším cieľom je pracovať spolu na pomoci druhým, nezáleží na tom, v čo veria,“ povedal Rašid, ktorý je moslimom. „Podťe a pozrite sa sami,“ dodal, vedúc ma ku skupine ľudí, ktorí sa rozložili na noc v kúte budovy.

„Toto je Vrondia a jej tri dcéry.“ Potriasol som si rukou s Vrondiou. Vysvetlila mi, že práve ušla z domácnosti, kde s nimi zle zaobchádzali. „Tu sú ľudia veľmi privetiví. Myslím, že toto miesto nám zoslal Boh.“ Keď som sa jej spýtal, ktorý Boh, zasmiala sa. „Nuž, ja som kresťanka, ale myslím si, že my všetci veríme v toho istého Boha, len ho nazývame rozličnými menami, nie je to tak?“

Rašid ma potom zobral k staršiemu mužovi, ktorý povedal, že vôbec neverí v Boha. „Nikdy som nemal dôvod veriť v Boha. Mal som ťažký život.“ Odvrátil pohľad a potom pokračoval: „Títo ľudia sú však aj tak dobrí. Ak im to pomáha veriť v Boha, je to v poriadku. Ja preto nebudem meniť svoj názor.“ Rašid sa zasmial a povedal: „Nesnažime sa obrátiť vás. Ste v poriadku taký, aký ste.“ Starý muž prikývol a zmizol. Beth prišla k nám. „Rašid, práve prišiel nejaký muž so svojou dcérou. Včera ich vystažovali z domu a potom jazdili hore-dolu v autobusoch, aby boli v teple.“ Rašid aj Beth odišli pomôcť novým prichodiacim.

V regiónoch, kde sa usádzajú imigranti, ktorí prinášajú svoju vlastnú vieru, sa takéto spoločenstvá rozrastajú. Zdá sa, že to je jeden z mála spôsobov, ako aktívne podporovať prisťahovalecké skupiny, aby sa navzájom spájali so zvyškom spoločnosti.

Čo si myslíte?

1. Čo si myslíte o týchto spoločenstvách?
2. Zistíte, či sa nachádzajú nejaké spoločenstvá alebo skupiny so zmiešaným vierovyznaním vo vašej miestnej komunite alebo hocikde vo vašej krajine. Čo robia? Kto je do toho zapojený?
3. Napište do novín o jednej z týchto skupín.

Citáty

„Mám ťa rád, keď sa klanáš vo svojej mešite, kľáčiš vo svojom chráme, modlíš sa vo svojom kostole.

Pretože ty a ja sme synovia a dcéry jedného náboženstva.“

Chálil Džibrán

„Som budhista, ale cítim, že nikto nemá právo vnucovať svoju vieru druhej osobe. Nebudem vám predkladať, že moja cesta je najlepšia. Rozhodnutie je na vás.“

Dalajláma

DPD článok 2:

Všetky deti majú tieto práva, odhladnuc od toho, kto sú, kde žijú, čo robia ich rodičia, akou rečou hovoria, aké majú náboženstvo, či je to chlapec, alebo dievča, v akej kultúre žijú, či sú postihnuté, či sú bohaté, alebo chudobné. So žiadnym dieťaťom sa nemá zaobchádzať nespravodlivo na akomkoľvek základe.

článok 14:

Máte právo vybrať si náboženstvo a vieru. Vaši rodičia vám majú pomôcť rozhodnúť sa, čo je správne a čo nie, a čo je najlepšie pre vás.

Za mrežami¹¹

Sulejman, 18, Srí Lanka

Bol som vo väzení trikrát – v troch rôznych krajinách. Pred niekoľkými rokmi som sa zaplietol do konfliktu medzi srílanskou vládou a vzbúreneckou skupinou Tamilskí tigri. Tigri zabili môjho brata, vedel som, že ak neutečiem, budem ďalší na rade. Uväznili a mučili ma vládne jednotky, pretože si mysleli, že som stúpencom rebelov. Zavesili ma hore nohami a bili ma kovovou rúrou. Stále nemôžem hýbať ramenom. Ocitol som sa medzi dvoma nepriateľskými stranami a nechcel som patriť k žiadnej z nich.

Otec zaplatil prevádzzačovi, aby ma zobral do Nemecka. Myslel si, že tam by som mohol byť v bezpečí. Po strašnej ceste som dorazil na nemecké hranice a tam ma zatkli. Dali mi putá a zavreli v tmavej miestnosti. Neskôr ma uväznili. Po nemecky som nevedel ani slovo, takže som sa nemohol s nikým rozprávať. Nakoniec mi niekto povedal, že ma budú deportovať, pretože som prišiel do Nemecka ilegálne. Povedali, že mi nepriznali štatút utečenca, lebo som neušiel pred represiami vlády, ale som utekal pred neznámymi prenasledovateľmi Tamilskými tigrami.

Poslali ma do tábora vo východnom Nemecku. Miestni ľudia ma bili a pľuli na mňa na ulici. Neviem, prečo ma tak veľmi nenávideli. Musel som odtiaľ utiecť. Išiel som do Veľkej Británie, kde som pri vstupe požiadal o azyl. Asi pol roka, kým som čakal, že úrady spracujú moju žiadosť, som zostal so svojím tamilským priateľom. Konečne som sa trochu začal uvoľňovať a cítil som sa šťastný. Potom mi povedali, že ministerstvo vnútra prišlo na to, že som prišiel cez Nemecko, ktoré je podľa európskych zákonov treťou bezpečnou krajinou. Preto ma chceli poslať naspäť do Nemecka. Povedal som im, že ak ma pošlú naspäť, deportujú ma do Srí Lanky a tam ma zabijú. Nepočúvali ma.

Pracoval som na čerpacej stanici, keď prišli a zatkli ma. Zobrali ma do nápravného zariadenia neďaleko Gatwicku. Skontaktoval som sa s právnikom, ktorý podal odvolanie. Stále čakám, čo sa stane. Ak ma pošlú späť, všetko úsilie mojej rodiny výjde navivoč. Dali dohromady všetky svoje úspory, aby mi dali šancu na nový život. Ak ma pošlú naspäť, viem, že zomriem ako môj brat.

Čo si myslíte?

1. Je vo vašej krajine veľa žiadateľov o azyl? Odkiaľ prišli?
2. Ako rozhoduje vaša vláda, kto môže zostať a kto musí odísť?
3. Ak by sa vaša vláda držala článku 22, zaručilo by to Sulejmanovi azyl?
4. Napište príbeh alebo zápis do denníka o svojej skúsenosti ako žiadateľa o azyl. Predstavte si, že ste museli opustiť krajinu, kde teraz žijete. Čo sa vám stalo, keď ste dorazili do krajiny, kde hľadáte azyl?

DPD článok 22:

Máte právo na osobitnú ochranu a pomoc, ak ste utečencom (ak ste boli nútení opustiť váš domov a žiť v inej krajine) a tiež na všetky práva v tomto dohovore.

Citát

„Zaobchádzaj s vierou iného človeka šetrne, pretože je to jeho presvedčenie. Jeho myseľ bola stvorená pre jeho vlastné myšlienky, nie tvoje alebo moje.“

Henry S. Haskins

Športová šanca¹²

Earl Barrett, Anglicko

Stal som sa futbalistom, ktorý dokáže nevnímať davy divákov, keď hrá.

Ale nebol som vždy taký. Keď som začínal hrať futbal, bol som záložník a veľa divákov na zápasy nechodilo. Mohol som počuť všetko, čo hovorili.

Na ihrisku boli aj iní čierni hráči, ale najviac mi v pamäti utkvelo hanlivé

skandovanie, keď som sa dostal k lopte.

Teraz ma fanúšikovia uctievali ako klubovú legendu a mám tiež pekné spomienky na časy, keď som hral za svoju krajinu.

Spomínam si, že pred niekoľkými rokmi sa rasizmus v športe stal takým problémom, že tajní vyšetrovatelia chodili na zápasy a zisťovali, kto je zodpovedný za tie rasistické pokriky. Snažil som sa obrniť proti urážkam, ale zarezávajú sa hlboko, zvlášť keď je človek mladý.

Keď som bol teenager, pamätám si, ako som išiel do reštaurácie blízko svojho domova. Len čo som prešiel dverami, biely muž začal na mňa vykrikovať urážky. Potom hádzal do mňa popolníky a krčahy s vodou. Išiel som domov s plačom. Nemohol som uveriť, že dospelý človek môže byť taký plný nenávisti voči niekomu, koho nepozná. Takmer som sa začal hanbiť sám za seba, aj keď som neurobil nič zlé. Stále ma to ešte poburuje, len keď si na to pomyslím.

DPD článok 19:

Máte právo byť chránení pred zranením a zlým zaobchádzaním, a to ako telesným, tak duševným.

článok 31:

Máte právo sa hrať a odpočívať.

Citát

„Opýtaj sa ma, aké sú moje cnosti, a nie farba mojej pokožky.“
Arabské príslovie

Čo si myslíte?

1. Videli ste niekedy alebo cítili prejavy rasizmu v športe, obzvlášť vo futbale?
2. Čo si myslíte, že by sa s tým malo robiť?
3. Informujte sa o F.A.R.E. (Futbal proti rasizmu v Európe) www.farenet.org a 10-bodovom pláne na boj proti rasizmu.
4. Zistite, či športové organizácie, ako napr. futbalové, bojujú proti rasizmu vo vašej krajine.
5. Môžete sa zamyslieť nad spôsobmi, ako by šport mohol byť alebo sa používať v boji proti rasizmu?
6. Vyhľadajte si príklady toho, kde bol šport použitý proti rasizmu alebo na zjednotenie rozdelených skupín ľudí.

1 Balíček kariet¹³

Ciele

- Pochopiť situácie, ktorým sú utečenci nútení čeliť.
- Vziať do úvahy, že hocikto sa môže nezavinene ocitnúť v takej situácii.

Materiály

- Balíček kariet – skopirované a narezané na 18 častí,
- balíček kariet – plný text,
- veľký hárok papiera.

Čas

45 minút až 1 hodina

Postup

1. Začnite zisťovať, čo vedia účastníci o utečencoch. Napište základné body na veľký hárok papiera alebo tabuľu, aby boli k dispozícii neskôr pri diskusii.
2. Dajte účastníkovi časť s príbehom. Všetky časti sú očíslované. Požiadajte ich, aby chronologicky prečítali svoje časti.
3. Rozdajte kópie celého príbehu účastníkom a opýtajte sa ich:
 - O kom je tento príbeh?
 - Kedy sa udial?
 - Kde sa to mohlo stať?
 - Stalo sa niečo také niekedy vo vašej krajine? (V príbehu je utlačateľ označovaný ako „rebel“, ale môže sa použiť aj iný výraz.)
 - Kde sa môžu dnes vyskytnúť takéto situácie?
4. Vyzvite účastníkov, aby porozprávali o dilemách, s ktorými sa musel vyrovnáť rozprávač. Opýtajte sa ich, čo by urobili v každej zo situácií.

Zhrnutie a hodnotenie

Začnite otázkou na účastníkov, čo si mysleli o aktivite.

- Menili sa ich názory počas čítania iba jednej časti príbehu a celého textu?
- Stotožnili sa účastníci s týmto príbehom? Ako?
- Čo si ľudia myslia o utečencoch?
- Požiadajte ich, aby uviedli príklady diskriminácie, ktoré zachytáva tento príbeh.

Pokračovanie

- Vyzvite účastníkov, aby prečítali Skutočný príbeh: Za mrežami
- Kontaktujte miestnu alebo národnú organizáciu, ktorá pracuje pre cudzincov vo vašej krajine, a zistíte, čo môžete urobiť na ich podporu. Možno by ste mohli zorganizovať zbierku detských hračiek, hier alebo oblečenia. Skôr, než začnete zbierku, zistíte, čo organizácia potrebuje!
- Vypracujte projekt o známych utečencoch vo vašej krajine alebo na celom svete. Je mnoho príkladov v histórii hnutí utečencov. Keď si účastníci niekoho vybrali, požiadajte ich, aby zistili, z ktorých krajín prišli, dôvody pre opustenie krajiny a ich úspechy. Požiadajte účastníkov nájsť najprekvapujúcejšieho utečenca, napr. niekoho veľmi známeho, o kom nikto nevedel, že ním bol. Zobraďte ako plagát v triede.

Niektorí slávni utečenci:

Jeho Svätosť, dalajláma 1935 – z Tibetu

Albert Einstein, vedec (1879 – 1955) – z Nemecka

Sigmund Freud, psychológ (1856 - 1939) – z Rakúska

1 Balíček kariet

1. Ten deň sa mi v škole páčil. Môjmu učiteľovi sa páčil vtipný príbeh, ktorý som napísal o svojej rodine, a požiadal ma, aby som ho prečítal nahlas. Rodičia boli na mňa skutočne hrdí, keď som im o tom povedal, aj im sa príbeh páčil, a moji bratia sa smiali, až im slzy vyhrkli. Oslávili sme to hraním mojej obľúbenej kartovej hry. V ten deň sme boli veľmi šťastní.
2. Bola ešte tma, keď ma otec zobudil. Videl som jeho ustarostenú tvár. Povedal, že musíme okamžite odísť, pretože rebeli sa dostali do našej dediny! Počul, že mnoho ľudí v susednej dedine zabili. Mali sme päť minút, aby sme opustili domov. Nebol čas zbalíť si čokoľvek. Obliekol som sa, schmatol som sveter a balíček kariet ležiaci pri mojej posteli.
3. Mama plakala, chcela ísť pozrieť svoju sestru, ktorá bývala o tri domy ďalej, aby sa presvedčila, že ide tiež. Otec utekal do ich domu. Vrátil sa po niekoľkých minútach. Povedal mame, že strýko odmieta opustiť domov. Nato sa mama ešte viac rozplakala, ale nebol čas presviedčať ich, aby išli s nami. Rád by som vedel, čo sa s nimi stalo.
4. Opustili sme náš dom a vydali sa po ceste opačným smerom, než odkiaľ k nám doliehal krik. Plamene ožiarili oblohu. Cesta bola plná ľudí každého veku, všetci kráčali rýchlo a ticho. Niektorí ľudia vzlykali, ale väčšinou boli príliš prestrašení a zadýchani.
5. Moja stará mama mala problémy držať s nami krok, bolela ju noha. „Pod', babi," povedal som, „ja ti pomôžem." Oprela sa o mňa, ale bola taká ťažká, že spomalila aj mňa a všetci nás začali predbiehať. Vtedy som stratil z dohľadu svojich rodičov a súrodencov.
6. Po dvoch hodinách sme tak zaostali, že sme na ceste ostali sami. Hluk okolo nás silnel. Počuli sme výkriky a výstrely. Ukryli sme sa so starkou pod nejakými stromami, obaja sme boli príliš prestrašení, aby sme čo len mukli. Okolo prešlo nákladné auto s rebelmi.
7. Keď sme odvážili nadýchnuť, stará mama mi zašepkala: „Musiš pokračovať bezo mňa. Ak sa vyhneš hlavnej ceste, nezbadajú ťa a budeš môcť dobehnúť rodičov." Potriasol som hlavou. Nechcel som ju nechať, bál som sa o ňu a aj o seba. Čo ak ich nenájdem?

8. Nemal som na výber. Pomohol som starej mame ukryť sa v nejakej kôlni, potom som ju opustil. Bežal som po bočných cestičkách, vyhýbal som sa hlavnej ceste, ale zároveň som ju mal stále v dohľade. Bol som vyčerpaný a hladný. Zrazu som počul tesne pred sebou výkriky. Skočil som do priekopy. Minútu som sa triasol a plakal, v nasledujúcej chvíli som, myslím, zaspal.
9. „Vstaň!“ vykrikol niekto. Otvoril som oči. Mal som pocit, akoby som sa zo sna prebúdzal do nočnej mory. Predo mnou stál muž a zbraňou mi mieril na hlavu. „Pod’ so mnou!“ zareval. Nasledoval som ho. Nočná mora pokračovala, všade naokolo boli telá, spoznal som susedov a svojich spolužiakov. Bolo mi na omdlenie.
10. Potom som zbadal svojho otca, nemotorne ležal na ceste. Rozbehol som sa k nemu. „Ocko,“ chytil som ho za kabát a hlava sa mu trochu pohla. Bola tam krv, ale nebolo tam života. Chlap ma odtiahol a udel ma pásťou. Nepamätám si, čo sa stalo potom. Ďalšia vec, ktorú si pamätám, bolo, že nás zohnali dokopy s niekoľkými ďalšími dedinčanmi. Nikto nehovoril, všetci sme mali v očiach rovnaký výraz, už to ani nebol strach. Naložili nás na nákladné auto. Odvážali nás preč, nevedeli sme, kam ideme, a v tej chvíli nám to bolo jedno.
11. Niekto povedal, že ideme do tábora. Bol som napätý a cítil som, že ostatní cítia to isté. Aký tábor? Náš svet sa obrátil naruby. Čo sa ešte stane v tejto živej nočnej more? Budú nás mučiť alebo nás nejako ináč znesú zo sveta? Nákladné auto sa zastavilo a my sme vystúpili.
12. Povedali nám, aby sme išli. Kráčali sme a kráčali – nebol tam žiaden tábor – hranica bola vzdialená a my sme museli len ísť a ísť. Všetci sme boli zmätení. V tom chaose sme stratili z očí svojich „strážcov“, ale pokračovali sme v chôdzi. Celé telo ma bolelo, nejedol som dva dni, ešte nikdy som nebol tak ďaleko od nášho domu, v skutočnosti som nikdy nebol preč sám. Môj život už viac nebol mojim životom.
13. V noci sme konečne prišli na hranicu. Keď sme dorazili, pohraničníci nás nechceli nechať prejsť. Stále sa čosi pypytovali, potom povedali, aby sme čakali. Počuli sme, že poslali naspäť inú skupinu niekoľko hodín predtým. Čakali sme celú noc, nakoniec nás pohraničníci pustili, povedali, že v najbližšom meste nájdeme „utečenecký“ tábor, kde nám dajú jedlo a prístrešok. Až neskôr som zistil, že som sa stal utečencom.

14. Do tábora sme dorazili nasledujúci večer. Ako sme išli mestom, miestni ľudia na nás zazerali; neboli veľmi radi, že nás vidia, niektoré deti dokonca hádzali kamene a vysmievali sa nám. Kráčali sme s hlavami sklonenými, celí zahanbení dúfajúc, že nás tam nechajú. Povedali nám, že tábor je plný, ale že nám nájdú miesto. Skupina, s ktorou som prišiel, sa rozpráhla hľadať svoje rodiny a priateľov. Bol som opäť sám, nepoznal som nikoho a nemohol som nikomu veriť.
15. Pripojil som sa k jednej rodine, ktorí mi dovolili uchýliť sa do ich stanu, ak pomôžem dozrieť na ich malé deti. Nehovoril som s nikým, myseľ a telo som mal otupené. Dozeral som na deti, ale nehral som sa s nimi. Nedovolil som im dotknúť sa môjho balička kariet. Bolo to jediné, čo mi zostalo. Stále som počúval rôzne fámy o tom, čo sa stalo a čo s nami bude, už som nevedel rozlíšiť, čo bola pravda a čo nie. Sčasti som cítil, že mi je to jedno. V tábore bolo veľa násilia a mnoho ľudí bolo chorých. Zostával som v stane a vychádzal som von, len keď som musel.
16. Minulý týždeň som mal domov, mal som rodičov, ktorí ma milovali, bratov, starých rodičov, tety a strýkov a bratrancov, darilo sa mi v škole a mal som priateľov. Poznal som krajinu, kde som žil, a väčšinu ľudí v dedine, teraz to všetko zmizlo. Som „utečenec“. Som sám na cudzom mieste, kde ľudia hovoria iným jazykom. Hľadám svoju rodinu, ale nikto nikoho z nich nevidel. Neviem, čo bude so mnou. Neviem, či niekedy ešte uvidím svoju rodinu a domov.
17. Bol som v tábore už dva mesiace. Som si istý, že celú moju rodinu zabili v ten deň, keď zavraždili môjho otca. Nemám dôvod vracieť sa domov. Stretol som nejakých ľudí, ktorí mi povedali, že mi môžu pomôcť.
18. Jeden muž mi povedal, že mi môže nájsť prácu v inej krajine, kde si môžem zarobiť veľa peňazí. Povedal, že mi chce pomôcť a že mi môže požičať peniaze, aby som sa tam dostal. Budem mu musieť len vrátiť peniaze, keď nejaké zarobím. Možno, že toto je moja šanca na nový začiatok. Mojim snom je znovu hrať karty, niekde, kde nie som cudzincom, niekde, kde patrim.

2 Hra Hľadanie¹⁴

Ciele

- Ukázať mladým ľuďom niektoré z mnohých prekážok, ktorým čelia žiadatelia o azyl.
- Nabádať mladých ľudí na empatiu k žiadateľom o azyl.

Čas

45 minút až 1 hodina

Materiály

- Tabuľa,
- fotokópie hracieho plánu hry Hľadanie,
- fotokópie hracích kariet hry Hľadanie. Karty narežte a označte ich na druhej strane značkami „?“ alebo „!“,
- fotokópie pravidiel hry,
- kocka (1 na hru),
- figúrky (2 na hráča).

Postup

1. Uved'te aktivitu tím, že sa spýtate účastníkov, či vedia, kto sú žiadatelia o azyl. Spýtajte sa ich, či sa môžu zamyslieť nad dôvodmi, pre ktoré sa ľudia stávajú azylantmi. Napište niektoré z dôvodov na pravú stranu tabule.
2. Požiadajte účastníkov, aby vymenovali nejaké krajiny, ktoré ľudia opúšťajú, aby našli azyl v inej krajine. Napište niektoré z týchto krajín na ľavú stranu tabule. Potom sledujte, či ich vedia spojiť s dôvodmi, ktoré už sú napísané na pravej strane tabule.
3. Opýtajte sa, čo si myslia, či je to ľahké stať sa žiadateľom o azyl? Akým problémom môžu azylanti čeliť, keď sa snažia nájsť inú krajinu, v ktorej by žili?
4. Rozdeľte triedu do skupín po štyroch. Vysvetlite im, že všetci budú hrať hru, založenú na hre Človeče, nehnevaj sa!
5. Každá skupina so štyrmi ľuďmi má mať vlastný hrací plán, jednu kocku, sadu hracích kariet – „?“ karty a „!“ karty a 8 figúrok (4 sady po 2). Povedzte každému účastníkovi, že bude predstavovať dvoch žiadateľov o azyl z jednej časti sveta (napr. západná Afrika). Úlohou každého je dostať dvoch ľudí do cieľovej krajiny skôr ako ostatní.
6. Na ceste budú čeliť rôznym problémom. Vždy, keď zastanú na poličku s otáznikom, budú si musieť potiahnuť „?“ kartu. V záverečnej etape hry budú ťahať „!“ karty. Každá karta bude predstavovať niečo, čomu čelia skutoční žiadatelia o azyl na ceste za lepším životom.
7. Nechajte účastníkov hrať.

Zhrnutie a hodnotenie

- Začnite otázkou na účastníkov, ako sa im hra páčila. Bolo ľahké dostať sa do krajiny útočiska? Zdali sa hracie karty spravodlivé?
- Vyzvite účastníkov, aby uvažovali, čo by mohli robiť na podporu utečencov alebo imigrantov vo svojom vlastnom meste alebo všeobecnejšie, aký druh podpory potrebujú na integráciu v novej spoločnosti.

Pýtajte sa nasledujúce:

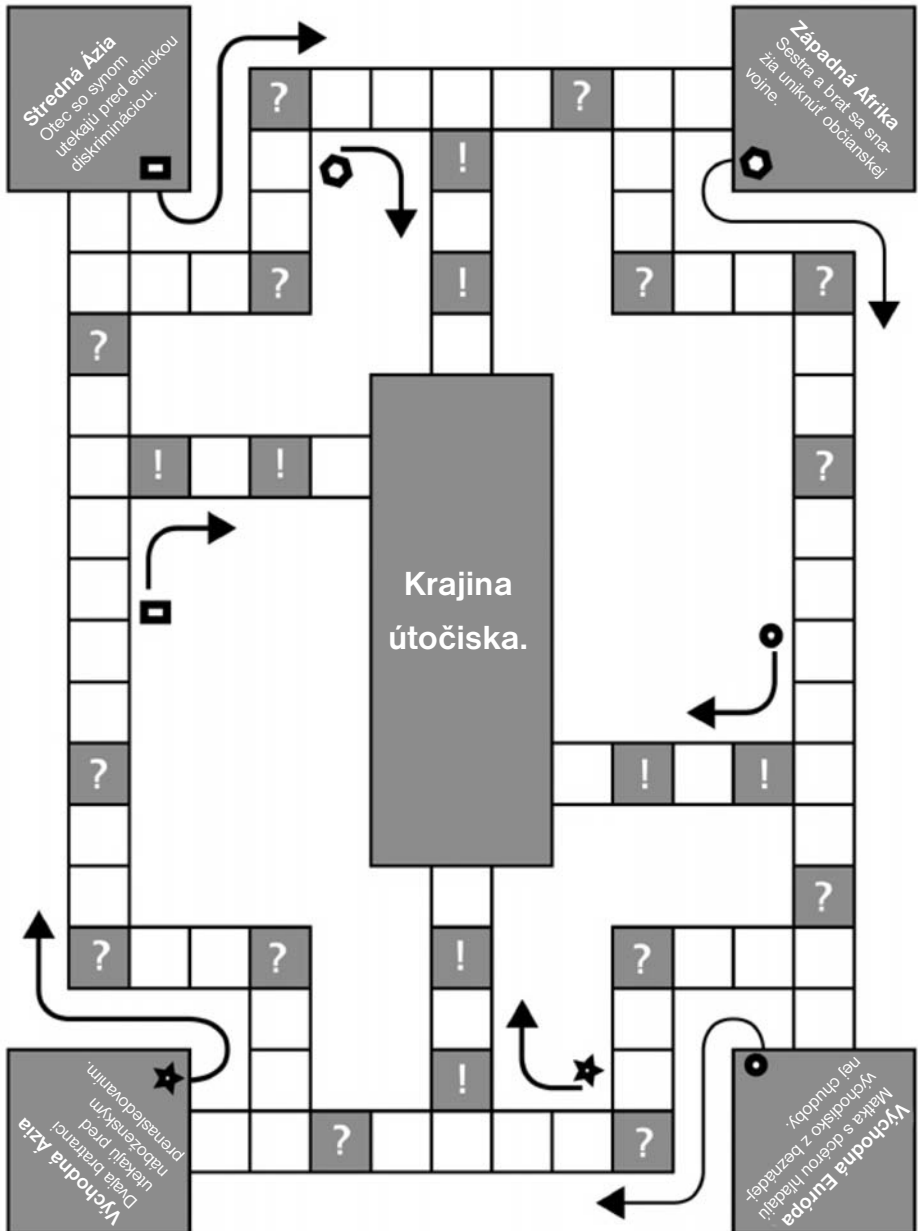
- Čo sa stane, ak utečenci žiadajú o azyl vo vašej krajine?
- Viete, čo musia urobiť?
- Odkiaľ pochádzajú utečenci vo vašej krajine?
- Prečo sa stali utečencami?
- Myslite si, že vstúpiť do vašej krajiny by malo byť povolené iba ľuďom s peniazmi?

Odporúčania pre moderátora

Skúste získať nejaké miestne údaje o utečencoch vo vašej oblasti – veľa informácií a štatistik o utečencoch sa nachádza na UNHCR webovej stránke, www.unhcr.ch

Pokračovanie

- Prečítajte príbeh Za mrežami.
- Pozvite do triedy nejakého utečenca alebo imigranta. Požiadajte ich, aby porozprávali skupine o krajine ich pôvodu a prečo ju museli opustiť. Ako cestovali a čo zažili počas cesty? Aký bol pre nich život, keď prišli do tejto krajiny? Zistite, čo by im pomohlo, keď po prvý raz prišli do krajiny. Po tomto sa pokúste rozvinúť nápady a praktické kroky, ktoré môže skupina podniknúť na podporu miestnych imigrantov.

2 ? karty

? Ste smutný, že opúšťate svoju rodinu a priateľov a máte obavy z cesty, ktorá vás čaká? Chodte jeden krok späť!	? Strážcovia na hranici si pýtajú úplatok. Nemáte peniaze. Spravte jeden krok späť!	? V utečeneckom tábore vás spozná starý sused. Predstaví vás užitočným ľuďom. Chodte jeden krok vpred!
? „Pašerák“ vám ponúkne, že vás rýchlo dostane do vašej cieľovej krajiny. Chodte jeden krok vpred!	? „Pašerák“ zoberie od vás peniaze a v nákladnom aute vás s ďalšími päťdesiatimi po dvoch dňoch cesty nechá stáť na opustenom mieste. Chodte štyri kroky naspäť!	? „Priekupník“ vás predá na práce. Chodte štyri kroky naspäť!
? Okradli vás. Vzali vám všetky vaše peniaze a majetok. Chodte tri kroky naspäť!	? Zachránili ste život dieťaťa a stali ste sa miestnym hrdinom. Ponúkli vám pomoc pri hľadaní azylu. Chodte tri kroky vpred!	? Pribuzný, ktorý je s vami, je veľmi chorý a vy bezpodmienečne musíte nájsť pomoc. Chodte jeden krok späť!
? Pokúsili ste sa vstúpiť do inej krajiny v úkryte pod vlakom. Spadli ste a ťažko ste sa zranili. Chodte tri kroky späť!	? Zistili ste, že doma zomrel váš starý otec. Ste z toho veľmi smutný. Chodte jeden krok späť!	? Našli ste niekoho, kto vám dá prácu za stravu a prístrešok. Chodte jeden krok vpred!
? Miestni ľudia, ktorí nechcú mať okolo seba cudzincov, na vás pokrikujú a hádzu kamene. Chodte jeden krok späť!	? Kým ste spali, o všetko vás okradli. Chodte tri kroky späť!	? Vodič nákladného auta súhlasí, že vás prepašuje do azylovej krajiny, ak mu dáte všetky svoje peniaze. Chodte priamo na cestu k azylovej krajine!

2 ! karty

! Vaša žiadosť o azyl je pozastavená, pretože nemáte doklady totožnosti. Chod'te dva kroky späť!	! Zatkli vás a povedali vám, že vás budú deportovať tak rýchlo, ako to bude možné. Chod'te šesť krokov späť!	! Získali ste priateľov medzi miestnymi obyvateľmi, ktorí vám chcú pomôcť. Chod'te jeden krok vpred!
! Politická situácia spôsobuje, že každý je podozrivý voči žiadateľom o azyl. Chod'te dva kroky späť!	! Začali ste sa učiť jazyk krajiny svojho útočiska. Chod'te jeden krok vpred!	! Obžalovali vás z krádeže, ale vy ste nevinný. Chod'te dva kroky späť!
! Práve sa zmenili azylové zákony. Vaša šanca stať sa obyvateľom vami vybranej krajiny sa zmenšila. Chod'te dva kroky späť!	! Pozvali vás do miestnej školy, aby ste porozprávali o svojich skúsenostiach. Všetci sú k vám veľmi milí! Chod'te jeden krok vpred!	! Vašu žiadosť schválili. Stali ste sa obyvateľom novej krajiny. Chod'te priamo do cieľa!

Pravidlá hry:

Počet hráčov: – 2, 3 alebo 4

Čo potrebujete: – hrací plán (fotokópia), 2 figúrky na každého, 1 kocka, karty „?“ a „!“

Ako vyhrať: kto dostane prvý obidve figúrky do cieľa, vyhráva.

Pravidlá hry:

1. Umiestnite svoje figúrky „žiadateľov o azyl“ do krajiny ich pôvodu!
2. Začne najstarší hráč a pokračujte v smere hodinových ručičiek!
3. Musíte hodiť šestku, aby ste postavili azylanta na začiatok jeho Hľadania!
4. Hádzte kockou raz v každom kole a pohnite figúrkou o hodený počet políčok!
5. Ak zastanete na políčku s ? alebo !, potiahnite si kartu z príslušnej kopy!
6. Postupujte podľa inštrukcií a potom umiestnite kartu na spodok kopy!
7. Ak zastanete na políčku s azylantom iného hráča, povedzte „preľudnenie“ a pošlite ich naspäť do krajiny ich pôvodu!
8. Ak váš vlastný azylant zastane na políčku vášho druhého azylanta, vytvorí to „uzáveru cesty“ a nikto nemôže prejsť, kým sa nepohnete!
9. Keď ste prešli dookola celým hracím plánom, vojdite na cestu do krajiny azylu!
10. Na dosiahnutie cieľa musíte hodiť presné číslo!

Máte pred sebou dlhú a namáhavú cestu. Veľa šťastia!

③ Ja verím, ty veríš¹⁵

Ciele

- Oboznámte účastníkov s počtom a rozmanitosťou existujúcich náboženstiev
- Všimnite si podobnosti a rozdielnosti medzi niektorými z nich.

Čas

45 minút až 1 hodina

Materiály

- Veľké hárky papiera a perá,
- tabuľka Hlavné svetové náboženstvá, zoradené podľa počtu veriacich,
- prázdny formulár Hlavné svetové náboženstvá,
- informačný hárok o niektorých z hlavných svetových náboženstiev.

Postup

1. Predstavte účastníkom aktivitu. Spýtajte sa ich, či si myslia, že vedia veľa o náboženstve. O koľkých náboženstvách vedia, od veľkých náboženstiev po menšie sekty alebo miestne vierovyznania?
2. Požiadajte ich, aby uvažovali o náboženstvách a pokúsili sa opísať ich, ako najlepšie vedia.
3. Po piatich minútach sa ich spýtajte, na čo všetko si spomenuli. Napište ich odpovede na tabuľku! Pozrite na hárok Hlavné svetové náboženstvá zoradené podľa počtu veriacich. Koľké z nich trieda označila? O ktorých účastníci nikdy nepočuli?
4. Spýtajte sa účastníkov, čo si myslia, ktoré náboženstvá sú najznámejšie.
5. Rozdeľte účastníkov do skupín so zmiešaným náboženským pôvodom, ak je to možné! Vysvetlite im, že chcete, aby teraz pracovali spolu a doplnili čo najviac informácií o jednom náboženstve. Rozdajte formuláre.
6. Po pätnástich minútach požiadajte, aby skončili. Bola úloha ľahšia alebo skôr ťažšia, ako očakávali? Prečo?
7. Prejdite ich odpovede. Aké sú hlavné rozdiely medzi náboženstvami? Bolo tam veľa podobností? Prekvapilo ich to?

Zhrnutie a hodnotenie

- Vyzvajte skupinovú diskusiu o tom, čo je to náboženstvo.
- Sú všetky presvedčenia náboženské? O čom majú ešte ľudia silnú mienku?
- Opýtajte sa účastníkov, ako vnímajú ľudí s rozdielnym náboženským presvedčením vo svojej komunite. Čo oceňujú na ich viere alebo správaní?

Pokračovanie

Požiadajte účastníkov, aby pracovali v skupinách na hlbšom poznaní jedného náboženstva alebo vierovyznania. Môžu si požičať nápady z formulára použitého v triede a doplniť ho. Požiadajte účastníkov, aby prezentovali triede svoje zistenia na veľkom plagáte alebo zobrazení na stene. Ak sa vyskytuje v triede mnoho rozličných vierovyznaní, môžete dovoliť účastníkom posúdiť a prezentovať ich vlastné vierovyznanie. Mali by ste ich povzbudiť, aby boli hrdí na ich vlastné presvedčenie a vieru.

3 Svetové náboženstvá – informačný hárok

Vypíšte toľko, koľko viete o vybranom náboženstve alebo vierovyznaní:

1.	Názov náboženstva:
2.	Hlavné prejavy viery:
3.	Sviatky:
4.	Sväté miesta:
5.	Bohoslužobné miesta:
6.	Zvláštna strava:
7.	Svätá kniha:
8.	Krajiny, kde sa praktikuje toto náboženstvo:
9.	Aké staré je toto náboženstvo?
10.	Ďalšie informácie:

③ Hlavné svetové náboženstvá zoradené podľa počtu veriacich¹⁶

1. Kresťanstvo: 2 miliardy
2. Islam: 1,3 miliardy
3. Hinduizmus: 900 miliónov
4. Neveriaci/Agnostici/Ateisti: 850 miliónov
5. Budhizmus: 360 miliónov
6. Čínske tradičné náboženstvo: 225 miliónov
7. Prvotné-domorodé: 150 miliónov
8. Tradičné africké & diasporické: 95 miliónov
9. Sikhizmus: 23 miliónov
10. Juche: 19 miliónov
11. Špiritizmus: 14 miliónov
12. Judaizmus: 14 miliónov
13. Baha'i: 6 miliónov
14. Džinizmus: 4 milióny
15. Šintoizmus: 4 milióny
16. Kao Dai: 3 milióny
17. Tenrikyo: 2,4 milióna
18. Novopohanstvo: 1 milión
19. Unitarizmus-Univerzalizmus: 800-tisíc
20. Rastafarianizmus: 700-tisíc
21. Scientológia: 600-tisíc
22. Zoroastrianizmus: 150-tisíc

4 Po stopách kultúr

Ciele

- Umožniť účastníkom identifikovať vplyvy, ktoré mali rôzne kultúry v ich vlastnej spoločnosti.
- Povzbudiť účastníkov, aby si vážili tieto vplyvy.

Materiály

- Veľké hárky papiera,
- perá rôznych farieb,
- časopisy, fotografie a ilustrácie.

Čas

- 1. stretnutie. Časť 1 – práca v triede: 15 minút
- 1. stretnutie. Časť 2 – domáca úloha: 1 až 2 hodiny výskumu
- 2. stretnutie. Časť 3 – práca v triede: 45 minút až 1 hodina na prezentácie a zhrnutie.

Postup

Stretnutie 1. Časť 1 – práca v triede

1. Rozdeľte účastníkov do skupín maximálne po 6 osôb.
2. Povedzte každej skupine, že sú detektívmi na výskumnej výprave. Budú skúmať miestne prostredie a hľadať stopy rôznych kultúr.
3. Dajte každej skupine vybrať si kultúru, ktorá má dlhú históriu a definované kultúrne hodnoty, ako napríklad čínska, arabská, indická, kmeňová africká.
4. Prediskutujte niektoré z oblastí, kde by ľudia mohli hľadať stopy:
 - Gastronómia: dostupná potrava a koreniny; zvlášť strava a reštaurácie.
 - Odevy a móda: vplyvy, ktoré sme prijali v našom štýle obliekania.
 - Hudba a udalosti: aký druh hudby je dostupný a ako často ju počúvame a kde? Sú situácie, kde majú ľudia príležitosť pocítiť kultúrne záškodníctvo.
 - Architektúra a zariadenie domu: aký vplyv môžeme nájsť v našich domoch a záhradách?
 - Masmédiá a umenie: zamerajte sa na televízne programy, literatúru a umenie.
 - Filozofia a životné štýly: sú vo vašej komunite nejaké lieky a praktiky, napríklad alternatívna liečba, tanec alebo bojové umenia, ktoré sú výsledkom špecifických učení?
 - Jazyk: aké slová a porekadlá boli uvedené do našich každodenných životov?

Stretnutie 1. Časť 2 – domáca úloha

Požiadajte účastníkov každej skupiny, aby počas ďalšieho týždňa zhromaždili informácie. Musia sa snažiť nájsť čo najviac príkladov. Môžu zájsť do knižnice, prelistovať staré časopisy a pozrieť si televízne programy; môžu pozbierať plagáty a reklamy alebo zhromaždiť príklady učení a kultúrneho dedičstva v našej spoločnosti.

Stretnutie 2. Časť 3 – práca v triede

1. Dajte účastníkom veľký hárok papiera. Požiadajte ich rozrezať ho na kúsky, jeden na každý predmet, o ktorom chcú hovoriť. Rôznofarebnými perami nech napíšu, čo zistili, a prilepia všetky obrázky alebo príklady, ktoré objavili.
2. Požiadajte každú skupinu, aby predstavila svoj prieskum a prezentovala svoje zistenia.

Zhrnutie a hodnotenie

Prezentácie by sa mali skončiť diskusiou. Na uľahčenie hodnotenia sa môžete spýtať nasledujúce otázky:

- Vyskytli sa nejaké veľké prekvapenia?
- Je dôležité, že je veľa stôp rôznych kultúr v našej spoločnosti?
- Zistili nejaké podobnosti alebo trendy v nájdených stopách?
- Zistili, že niektoré kultúry majú silnejší vplyv ako iné? Prečo sa to stalo?
- Je dôležité pre nás vedieť viac o iných učeniach a kultúrach? Prečo?

Pokračovanie

- Zorganizujte zbierku s interkultúrnym zameraním. Pozvite rodičov a ľudí z miestnej komunity. Vyzvite ich, aby prišli v národných krojoch a priniesli svoje tradičné jedlá.
- Vyzvite účastníkov, aby prečítali z časti Skutočné príbehy: Hrdá na dve kultúry.

5 Drahý priateľ...¹⁸

Ciele

- Povzbudíte deti, aby vyjadrili svoje názory a pocity.
- Podporujete empatiu a porozumenie názorov alebo vierovyznania iných ľudí.
- Povzbudíte účasť členov skupiny, ktorí majú problémy s rozprávaním, aby sa osmelili pred ostatnými.
- Začnete diskusie o vzájomnom rešpekte.

Materiály

- Šesť listov od detí,
- papier a perá,
- malé kusy papiera,
- podporný materiál, hárok listu vydavateľovi médií.

Čas

45 minút až 1 hodina

Postup

1. Prečítajte listy. Diskutujte o názoroch vyjadrených v týchto listoch. Prekvapila vás niektorá z informácií? Sú ľudia, ktorí tieto listy napísali, odlišní od toho, ako si predstavovali budhistov, hinduistov atď.?
2. Rozdajte kópie listov v triede, jeden na účastníka.
3. Povedzte účastníkom, aby si predstavili, že list napísali im a že osoba, ktorá list napísala, je ich nový kamarát na dopisovanie.
4. Potom by mali napísať list svojmu novému priateľovi. Mali by sa pokúsiť odpovedať na všetky položené otázky a hovoriť o vlastnej viere. Môžu sa tiež pýtať detailnejšie otázky o viere ich priateľa.
5. Dajte účastníkom 15 až 20 minút na napísanie listov.
6. Požiadajte dobrovoľníkov, aby prečítali vlastné listy.
7. Zistíte, či niektorí ďalší členovia triedy vedia odpovedať na položené otázky.

Zhrnutie a hodnotenie

- Začnite diskusiu otázkou na účastníkov, či sa niečo dozvedeli z čítania listov ostatných ľudí?
- Bolo ľahké odpovedať na listy?
- Mali dosť času alebo si mysleli, že by mali viac čo povedať?
- Pokračujte v diskusii o témach nastolených v listoch.

Pokračovanie

- Nechajte účastníkov, aby prelistovali viacero súčasných novín a našli článok, ktorý vyjadruje niekoho vieru a ktorý by chceli komentovať. Môžu buď súhlasiť, alebo nesúhlasiť, ale musia mať jednoznačný postoj ku ktorémukolvek názoru.
- Teraz ich nechajte napísať list podľa osnovy danej na hárku listu médiám. List môže byť určený vydavateľovi novín alebo príslušným úradom, alebo dokonca politikom.
- Pripomeňte účastníkom, že pomôcť urobiť zmeny je možné len vtedy, ak zverejníte svoj pohľad na vec.
- Skúste zorganizovať naozajstnú výmenu listov medzi ľuďmi rozličných vierovyznaní. Je to možné zorganizovať napríklad s inou školou vo vašej oblasti alebo dokonca v inej krajine. Môže sa to urobiť ako aktivita celej triedy, ak to pokladáte za vhodné, s plagátmi a informáciami o vierovyznaniach vo vašej triede. Zahrňte do toho aj fotografie a kresby.

5 Viera – Listy

Drahý priateľ,

ahoj, volám sa Sajid Guma. V arabčine to znamená Šťastný Mesiac! Bez komentára, prosím... Mám trinásť rokov. Mám troch bratov a jednu sestru. Všetci sú odo mňa starší, takže som rozmaznaný! Len si robím žarty, je to ako mať šiestich rodičov! Máš tiež nejakých panovačných bratov alebo sestry?

Som moslimom a chodím do islamskej školy. Je to tu dosť prísne, ale aspoň sa nedostávam do neprijemností – väčšinou! Učíme sa všetky predmety, ale mojím najobľúbenejším je matematika. Milujem futbal a hram za školský tím. Myslím si, že jedným z hlavných rozdielov medzi našou školou a nemoslimskými školami je ten, že sa modlíme trikrát denne. A modlíme sa ešte dvakrát za deň doma. Mám rád čas modlitby, pomáha mi rozmýšľať, a mám rád, že všetci sa modlíme spolu – sme ako tím. Je vaše náboženstvo tiež také? Študujem Korán a niekedy vypisujeme z neho príslovia ako prejav umenia. Arabčina je úžasná, je to skutočne umelecké dielo. Ozaj super! Vieš niečo z arabčiny? Môžem ťa niečo naučiť, ak chceš.

Učíme sa tiež o iných náboženstvách, zvlášť o judaizme a kresťanstve, pretože vyznávame niektoré spoločné posolstvá. V skutočnosti veríme, že Abrahám, Mojžiš, Dávid a Ježiš boli poslami Alaha (Boha). Islam nás učí mnoho vecí. Učia nás rešpektovať našich rodičov a pomáhať ľuďom. Veríš tiež v tieto veci? Hnevá ma, keď sa ľudia tvária, akoby všetci moslimovia boli zlí ľudia alebo teroristi. Nepoznám nikoho takého. Môj otec mi povedal, že by som sa nemal hnevať. Je to preto, že nás ľudia nechápu. Dúfam, že ty si nemyslíš niečo také. Nestrať tento list. Chcem vedieť o tebe všetko, aj to, v čo veríš ty.

Zatiaľ ahoj,
Sajid Guma

Drahý priateľ,

volám sa Ravi, mám štrnásť a pol roka. Som jediným chlapcom v rodine – mám tri staršie sestry. Keby som bol dievčaťom, myslím, že by rodičia mali ďalšie dieťa. Sestry sa sťažujú, že som rozmaznaný, ale v našej kultúre sú chlapci dôležití. Ja som to nerozhodol, je to také, aké to je. Nie?

Som hinduista a moje náboženstvo je jedným z najstarších na svete. Veríme v mnoho bohov, najdôležitejšími sú Brahma, ktorý stvoril vesmír, Višnu, ktorý sa oň stará, Šiva, ničiteľ, a jeho žena, ktorá má mnoho mien. Veríme, že zvieratá majú dušu tak ako ľudia. Preto väčšina hinduistov neje mäso – sú vegetariánmi. Nie je to tak, že by som nemal rád ľudí, ktoríedia mäso. Naše náboženstvo je dôležité pre celú rodinu a stretávame sa vždy, keď slávime naše sviatky. Je tam veľa zábavy, zvlášť s mojimi bláznivými bratrancami! Aké sú tvoje obľúbené sviatky? Vždy sa zidete spolu so svojou rodinou? Prosím, napíš mi. Naozaj chcem vedieť všetko o tebe, aj to, v čo veríš ty. Napíš čoskoro. Tvoj priateľ Ravi

Ahoj tam,

volám sa Rita a som židovka. Mám trinásť rokov a mám mladšieho brata, jeho meno je Nie! Nie naozaj, ale to je všetko, čo hovorí... mojím najlepším priateľom je tiež žid. Naše rodiny sa poznajú odjakživa a všetci chodíme do tej istej synagógy. Tiež slávime spolu sviatky. Je to ako mať brata, nie, je to lepšie, lebo sa máme skutočne radi! Máš tiež takéhoto najlepšieho priateľa?

Židovská komunita je tu v okolí veľmi silná. Vždy si vzájomne pomôžeme, keď na niekoho prídu ťažké časy. Ako keď pani T. musela ísť do nemocnice. Ľudia sa u nich striedali a starali sa o deti. Mám pocit, že asi nie som najvhodnejšou osobou, ktorej sa môžu pýtať na detaily o židovskej viere. Z našich hodín náboženstva som zúfalá. Čo mi chýba vo vedomostiach, snazím sa nahrádzať skutkami. Myslím si, že byť židom, znamená, že chceš pomáhať druhým, zvlášť tým z komunity, ktorí majú menej šťastia ako my. Nemyslím si, že aby som bola dobrou židovkou, musím chodiť stále do synagógy. Čo si myslíš ty? Prosím, napíš mi. Naozaj chcem vedieť všetko o tebe, aj to, v čo veríš ty. Napíš skoro.

Tvoja priateľka Rita

Drahý priateľ,

volám sa Tenba. Mám šesťnásť. Mám mladšieho brata, ale moja staršia sestra zomrela, keď som mal šesť rokov. Veľmi som plakal, kým mi mama nevysvetlila, že Tenzing bola veľmi chorá a znovu sa zrodí ako zdravé dieťa. Sme budhistami a naša viera je našim životom. Každý, koho poznám, je budhistom. Krátko nato, ako zomrela Tenzing, stal som sa mníchom ako veľa mojich kamarátov. Zostali sme v kláštore neďaleko od domova. Bolo to niečo ako internátna škola. Učili sme sa čítať a písať a ako byť dobrými budhistami. Si budhista?

Teraz už nie som mníchom. Opustil som kláštor, aby som pokračoval v štúdiách. Stále sa stretávam so svojimi priateľmi. Hrám s nimi v jednej skupine. Som spevákom ... Podľa mňa to, čo hráme, sa celkom dá počúvať, ale brat mi povedal, že vyvolávam rozpaky! Som veľmi spokojný so svojim životom. Budhisti veria, že zdravie, bohatstvo a priateľstvo sú troma faktormi šťastia, ale ak nie si spokojný so svojim životným osudom (čokoľvek to je), nebudeš šťastný. Nuž, ja som zdravý a mám veľa priateľov a som šťastný! Čo robí šťastným teba?

Chcem vychutnávať život a pomáhať ostatným. Naozaj verím, že ak žijem dobrý život, budem znovuzrodený ako lepšia osoba. Napriek tomu to nie je jediný dôvod, prečo sa chcem stať lekárom. Pomáhať iným mi pomôže dobre sa cítiť. Čo chceš urobiť so svojim životom? Prosím, napíš mi. Naozaj chcem vedieť o tebe všetko, aj to, v čo veríš ty.

Od Tenbu

Drahý priateľ,

volám sa Sophie a mám pätnásť rokov. Som jedináčik, čo znamená, že rodičia sa mi dosť venujú, ale niekedy si želám mať niekoho ako ja, aby som sa mala s kým porozprávať! Máš bratov a sestry? Ja síce nemám súrodencov, ale mám mnoho priateľov v škole a som aktívnou členkou tunajšej cirkvi. Pomáham s malými deťmi v nedeľnej škole a patríam do mládežníckej skupiny. Rozprávame sa o Biblii, ale aj o udalostiach vo svete a podobných záležitostiach. Skutočne sa mi to páči. Patríš tiež do takejto skupiny? O čom sa rád rozprávaš?

Nemyslím si, že veľa ľudí v škole, do ktorej chodím, rozumie tomu, čo je kresťanstvo. Niektorí hovoria, že sú kresťanmi, ale nikdy nechodia do kostola a nesprávajú sa ako kresťania. Verím, že Ježiš Kristus je Božím synom a dal nám život. Povedal, že by sme mali zaobchádzať s inými ľuďmi tak, ako by sme chceli, aby iní zaobchádzali s nami. Nemyslím si, že to väčšina ľudí robí. Dokonca o tom ani nerozmýšľajú. Napriek tomu si nemyslím, že musíš byť nábožný, aby si bol dobrým človekom. Môj otec hovorí, že si nie je istý, v čo verí a je najmilšou osobou, ktorú poznám. On pomôže každému.

Prosím, napíš mi. Naozaj chcem vedieť o tebe všetko, aj to, v čo veríš.

Dúfam, že čoskoro sa ozveš.

Sophie

Ahoj tam,

volám sa Nick, mám štrnásť rokov a som čarodejníkom! Znie to, ako keby som bol postavou z Harryho Pottera? Nuž, to je výmysel a ja som skutočný. Nie je to ani vtip. Verím, že zem je živá a že máme zvláštne spojenie s ňou a s jej duchmi. Moja mama bola pohankou 16 rokov. Nejako zvlášť nenaliehala, aby som ju v jej viere nasledoval. Chcela, aby som sa rozhodol sám. Myslím, že to je super, ty si to nemyslíš? Tvoji rodičia očakávajú, že budeš mať tú istú vieru ako oni?

Myslím, že je viac podobností medzi náboženstvami ako rozdielov, nemyslíš? No spôsob, akým prejavujeme svoju vieru, je odlišný. Nanešťastie, ľudia majú nesprávne predstavy o pohanstve. Myslia si, že je to zlo, ale ono je to skutočne o činení dobra. Rešpektujeme všetky náboženstvá. Prečo nemôžu ostatní rešpektovať nás?

Nerozprávam ľuďom o svojej viere. Jediní ľudia, ktorí o tom vedia, sú moji najbližší priatelia a tí ma akceptujú pre to, kto som. Rozprávate ľuďom o tom, kto ste?

Byť pohanom znamená, že ja si stále uvedomujem prostredie okolo nás. Zasvätil som sa zemi, ľuďom na nej, zvieratám a stromom a všetkému. Všetko je to súčasťou môjho života, tak ako ja som súčasťou prírody. Prosím, napíš mi. Naozaj chcem vedieť o tebe všetko, aj to, v čo veríš ty.

Nick

⑥ Šport zjednocuje, rasizmus rozdeľuje¹⁹

Ciele

- Preskúmať problém rasizmu v kontexte športu.
- Presadzovať účasť na protirasistickej kampani.

Materiály

- Kópie Čo je to FARE?,
- UEFA – 10-bodový akčný plán,
- viacero športových časopisov – o futbale, ľadovom hokeji atď.,
- veľké hárky papiera, rôznofarebné perá.

Čas

45 minút až 1 hodina

Postup

1. Začnite otázkou na účastníkov, komu sa aký šport páči a či sa venuje nejakému kolektívnemu športu.
2. Rozdeľte triedu do skupín tak, aby v každej skupine boli náruživí športovci aj fanúšikovia.
3. Dajte každej skupine kópiu nasledujúcich otázok a požiadajte, aby o nich diskutovali.
 - Čo máte radi na tomto kolektívnom športe? Čo sa vám na ňom nepáči?
 - Ktorému tímu drukujete? Ktorí sú najlepšie hráči?
 - Sledovali ste nejaké veľké športové podujatie? Čo si o ňom myslíte?Ak účastníci hrajú v tíme:
 - Čo sa vám páči na hraní tejto hry?
 - Ako sa správate k spoluhráčom? Ako by ste si želali, aby sa k vám správali iné tímy a fanúšikovia?
 - Boli ste niekedy svedkom nejakého rasistického správania sa v hre alebo popri nej?
4. Rozdajte kópie Čo je to FARE? a príbeh zo Skutočného života Športová šanca – Vyrovnáť sa s rasizmom vo futbale, na konci tejto aktivity.
5. Povedzte každej skupine, že chcete, aby vyrobili antirasistický plagát alebo transparent, ktorý môžu použiť vo svojom miestnom klube. Mal by byť jednoduchý: plagát by mal vizuálne apelovať, má mať výrazné heslo a jednoduché posolstvo. Môžu nakresliť obrázky alebo vystrihnúť fotografie z časopisov, aby dotvorili plagát alebo transparent. Dajte im 40 minút na jeho dokončenie.
6. Prezentujte plagáty a transparenty v triede.

Zhrnutie a hodnotenie

Začnite otázkou na účastníkov, čo si myslia o tejto aktivite.

- Vedeli o rasizme v športovom svete?
- Vedia o nejakých príkladoch v iných športoch?
- Diskutovali niekedy o rasizme vo svojej komunite?
- Boli niekedy vystavení rasizmu? Aké to bolo?
- Čím je užitočný boj proti rasizmu v športe, akým je futbal?

Pokračovanie

- Prečítajte z oddielu Skutočné príbehy článok Športová šanca.
- Ak ste v Európe, pošlite plagáty, ktoré ste v triede vyrobili, do FARE. Rozbehli každoročnú kampaň a vyzývajú mladých ľudí, aby posielali svoje nápady na antirasistické plagáty, prospekty, fanúšikovské časopisy, transparenty, choreografiu fanúšikov alebo podujatia v komunitách. FARE poskytne v priemere 400 eur na vybrané miestne iniciatívy. Podporí približne 50 projektov.
- Ďalšie informácie pozrite na FARE webovej stránke: www.farenet.org
- Pošlite kópie UEFA – 10-bodového plánu (pozri nižšie) spolu s kópiou vášho plagátu do vášho miestneho futbalového klubu.

UEFA – 10-bodový plán

UEFA podporuje tento desaťbodový plán činnosti v boji proti zlu a rasizmu vo futbale:

1. Uverejnite vyhlásenie, že klub nebude tolerovať rasizmus, jasne vysvetlite opatrenia, ktoré budú podniknuté voči každému, kto sa zapojí do rasistického skandovania. Vytlačte vyhlásenie vo všetkých programoch k zápasom, zobrazte ho natrvalo a na viditeľnom mieste okolo hracej plochy.
2. Predneste verejný prejav odsudzujúci rasistické skandovanie na zápasoch.
3. Podmieňte predaj sezónnych permanentiek tým, že ich držiteľia sa nebudú zúčastňovať na rasistických urážlivých prejavoch.
4. Urobte opatrenia, aby sa zabránilo predaju rasistickej literatúry na alebo pri štadióne.
5. Podniknite disciplinárne konanie proti hráčom, ktorí by sa zúčastnili na činnosti takejto skupiny.
6. Kontaktujte iné kluby, aby ste zabezpečili, že chápu klubovú politiku týkajúcu sa rasizmu.
7. Podporujte spoločnú stratégiu usporiadateľov a polície pri zakročovaní proti prejavom rasizmu.
8. Ihneď odstráňte všetky rasistické graffiti zo štadióna.
9. Prijmite politiku rovnakých príležitostí v spojitosti so zamestnanosťou a poskytovaním služieb.
10. Pracujte s ostatnými skupinami a agentúrami, napríklad hráčska asociácia, fanúšikovia, školy, dobrovoľnícke organizácie, mládežnícke kluby, sponzori, miestne úrady, miestne podniky a polícia, na vyvinutí proaktívnych programov a pokroku vo zvýšení povedomia o kampaniach na elimináciu rasistických prejavov a rasovej diskriminácie.

⑥ Futbal proti rasizmu v Európe

Vo februári 1999 sa konalo vo Viedni stretnutie, ktorého cieľom bolo vytvoriť spoločnú stratégiu a politiku proti rasizmu a xenofóbii. Z tohto stretnutia vzišiel Futbal proti rasizmu v Európe (FARE) – sieť organizácií z 13 európskych krajín – a akčný plán. „FARE verí, že farba pokožky hráča alebo fanúšika a to, odkiaľ on alebo ona pochádza, nie je dôležité. Nanešťastie, rasistické incidenty sa stále vyskytujú na všetkých úrovniach hry. Môžu mať formu urážok namierených na ‚cudzieho‘ hráča alebo masové hanlivé skandovanie takzvaných fanúšikov. Takéto správanie na ihrisku alebo mimo neho je neakceptovateľné a nechce ho väčšina fanúšikov a hráčov. Futbal je najrozšírenejší šport na svete a celý patrí nám. Každý by mal mať právo ho hrať, sledovať a diskutovať o ňom slobodne, bez strachu.“

FARE sa zaviazal na:

- Odmietanie všetkých foriem rasistického správania sa na štadiónoch a v kluboch tým, že pozdvihne svoj hlas.
- Zahnutie etnických menšín a migrantov do tejto organizácie a partnerských organizácií.
- Spoluprácu s každou organizáciou, ktorá sa chce vyrovnáť s problémom rasizmu vo futbale.

FARE vyzýva futbalové predstavenstvo a kluby na:

- Uznanie problému rasizmu vo futbale.
- Osvojenie, publikovanie a uzákonenie antirasistickej politiky.
- Plné využitie futbalu na zbliženie ľudí z rozličných komunit a kultúr.
- Nadviazanie partnerstva s inými organizáciami zameranými na vylúčenie rasizmu z futbalu.

Ďalšie informácie

Vysoký komisár OSN pre utečencov <http://www.unhcr.ch>

Je to kancelária OSN, ktorej prvoradým cieľom je zabezpečiť práva a blaho utečencov. Je splnomocnená viesť a koordinovať medzinárodnú činnosť na ochranu utečencov a riešenie problémov utečencov na celom svete.

Refugees International <http://www.refugeesinternational.org>

Refugees International je humanitárna organizácia založená vo Washingtone. Poskytuje pomoc pri záchrane života a ochrane vysťahovaných ľudí po celom svete a pracuje na zrušení podmienok, ktoré vedú k vysídľovaniu.

Human Rights Watch <http://www.hrw.org>

Je najväčšia organizácia zaoberajúca sa ľudskými právami založená v Spojených štátoch. Vedie vyšetrovania o porušovaní ľudských práv vo všetkých oblastiach sveta a každý rok publikuje svoje zistenia v mnohých knihách a správach.

Kampaň proti rasizmu & fašizmu (CARF) <http://www.carf.demon.co.uk>

CARF, jediný britský nezávislý antirasistický časopis, dokumentujúci odpor rôznych skupín a organizácií voči rasizmu. Články dostupné na tejto stránke sú len malou ukážkou, čo publikuje časopis CARF. Je to dvojmesačník a vychádza vo Veľkej Británii.

Statewatch <http://www.statewatch.org>

Statewatch online databáza monitoruje stav občianskych slobôd vo Veľkej Británii a Európe.

Electronic Immigration Network <http://www.ein.org.uk>

Elektronická imigračná sieť (EIN) má za cieľ prepojenie najväčších poskytovateľov informácií s pracovníkmi, ktorí sa zaoberajú problémami ako imigrácia, práva utečencov, národné práva a ich prax vo Veľkej Británii.

Komisia pre rasovú rovnoprávnosť <http://www.cre.gov.uk>

Komisia pre rasovú rovnoprávnosť je mimovládna organizácia. Pracuje na vytvorení spravodlivej spoločnosti, ktorá dá každému rovnakú šancu učiť sa, pracovať a žiť bez diskriminácie, predsudkov a rasizmu.

Migrant Media <http://www.migrantmedia.com>

Migrant Media vyprodukovala množstvo videozáznamov skúmajúcich skúsenosti černošských a migrantských komunit v Británii a Európe. Je to centrum pre školenie nezávislých médií a produkčná spoločnosť založená v roku 1989. Riadia ju ľudia s migrantským pôvodom.

RomNews Society <http://www.romnews.com>

Vynikajúca webová stránka týkajúca sa tém o Rómoch v celej Európe.

Noborder network <http://www.noborder.org>

Táto sieť umožňuje mnohým občianskym organizáciám koordinovať akcie, výmenu informácií a diskutovať o migrácii a hraniciach.

United <http://www.unitedagainstracism.org>

Toto je koalícia viac ako 500 organizácií zo 49 európskych krajín. Cieľom ich činnosti je presadzovať práva utečencov a migrantov a bojovať za ukončenie rasizmu, nacionalizmu a diskriminácie.

Futbal zjednocuje, rasizmus rozdeľuje www.furd.org

Futbal zjednocuje – má za cieľ zabezpečiť, aby tí, čo hrajú alebo sa pozerajú na futbal, mohli tak robiť bez strachu z rasových útokov a obťažovania, a zvýšiť účasť ľudí z etnických menšín vo futbale.

FARE network <http://www.farenet.org>

FARE je určený na boj proti rasizmu a xenofóbii vo futbale v celej Európe. Prostredníctvom koordinovaných akcií a spoločným úsilím na miestnej aj národnej úrovni hodlá sieť dať dohromady všetkých zainteresovaných na boji proti diskriminácii vo futbale.

Adherents.com <http://www.adherents.com>

Zbierka viac ako 41 000 vernostných štatistík a citácií, odkazov na publikované členstvo a štatistík kongregácií pre viac ako 4200 náboženstiev, cirkví, denominácií, náboženských združení, skupín, kmeňov, kultúr a hnutí.

Interfaith Calendar <http://www.interfaithcalendar.org>

Dôležité dátumy svetových náboženstiev a linky na zdroje o svetových náboženstvách.

Internetové stránky o deťoch a rôznych náboženstvách:

Hinduizmus

<http://www.hindukids.org/>

http://www.buddhanet.net/mag_kids.htm

Kresťanstvo

<http://www.kids4christ.freesevice.co.uk/>

Judaizmus

<http://www.kidsdomain.com/holiday/chanukah/>

<http://www.akhlah.com/>

Islam

<http://www.hitchams.suffolk.sch.uk/mosque/default.htm>

<http://www.holidays.net/ramadan/>

Sikhizmus

<http://atschool.eduweb.co.uk/carolrb/sikhism/sikhism1.html>

Slovník²⁰

Agnostik	Niektor, kto verí, že je nemožné vedieť, či Boh existuje, alebo nie.
Žiadateľ o azyl	Osoba, ktorá chce byť akceptovaná ako utečenec, ale ktorá je stále v štádiu, že jeho alebo jej žiadosť sa posudzuje. Počas azylovej procedúry musia imigračné oddelenia určiť, či situácia azylanta spadá do definície utečenca a či on/ona spĺňa všetky kritériá. Napríklad musia preukázať, že ich strach z prenasledovania je opodstatnený a že nespáchali nijaké vážne (nepolitické) zločiny, zločiny proti ľudskosti alebo vojnové zločiny. Medzi základné práva, ktoré majú žiadatelia o azyl, patrí právo spravodlivého posúdenia ich žiadosti a právo zostať v krajine, kde žiadajú o azyl, kým nie je ich žiadosť posúdená.
Ateista	Niektor, kto neverí v Boha alebo božstvá.
Viera	<ol style="list-style-type: none">1. Rozumové prijatie, že niečo je pravdivé alebo skutočné, často podporité emocionálnym alebo duchovným pocitom istoty.2. Dôvera, že niektor alebo niečo je dobré, alebo bude efektívne.3. Výrok, zásada alebo doktrína, ktorú osoba alebo skupina akceptuje ako pravdivú.4. Názor, zvlášť pevný a dobre premyslený.5. Náboženské presvedčenie.
Budhizmus	Jedno z hlavných náboženstiev sveta. Budhizmus je založený na ideách juhoázijského princa, ktorý sa stal známym ako Budha. Učil, že zničením chamtivosti, nenávisť a ilúzií, ktoré sú pôvodcom všetkého utrpenia, môže človek dosiahnuť absolútne šťastie.
Kresťanstvo	Ústrednou postavou v kresťanstve je Ježiš (alebo Kristus), žid, ktorý prišiel na tento svet nepoškvrneným počatím panny menom Mária. Jeho narodenie sa oslavuje na Vianoce chválospevmi a dávaním si darčiekov. Tento muž nebol len človek, ale tiež syn Boží a žil svoj život bez hriechu. Počas svojho života spravil Ježiš veľa zázrakov a hovoril mnohým ľuďom o svojom otcovi na nebesiach. Zatkli ho za to, že sa vyhlasoval za Božieho syna, a Rimania ho ako 33-ročného ukrižovali. Kresťania veria, že utrpenie a smrť na križi, ktorú vytrpel tento muž bez hriechu, zaplatili za hriechy celého ľudstva a vďaka Ježišovým činom môže každý, kto v neho verí, dosiahnuť vykúpenie. Tento čin obety sa pripomína na Veľkú noc. Kresťania veria, že Boh ich sleduje a chce, aby boli dobrí. Kresťanskou svätou knihou je Biblia.
Koalícia	<ol style="list-style-type: none">1. Dočasná únia medzi dvoma alebo viacerými skupinami, zvlášť politickými stranami.2. Spájanie vecí do jedného telesa alebo masy.
Etnický	<ol style="list-style-type: none">1. Spojený so skupinou alebo skupinami v spoločnosti s výraznými kultúrnymi črtami.2. Patriaci k určitej skupine viac podľa pôvodu a kultúry ako podľa národnosti.3. Patriaci k alebo typický pre tradičnú kultúru určitej sociálnej skupiny.

Hinduizmus	Dominantné náboženstvo Indie, charakterizované uctievaním mnohých bohov, hlavným je Brahma. Hinduizmus je založený na viere, že ľudské a zvieracie duše reinkarnujú, vracajú sa naspäť na zem, aby žili mnoho ráz v rôznych formách. Viera, že duše sa pohybujú hore a dolu podľa nekonečnej hierarchie založenej na správani sa, ktoré praktizovali v ich živote, je viditeľná v mnohých hinduistických spoločenských koncepciách. Systém kást prežíva a dobročinnosť voči druhým zaostáva, pretože každý jednotlivec si zaslúži byť v spoločenskej triede, kde sa narodil. Človek sa narodí do najvyššej triedy, lebo sa správal dobre v minulom živote, a človek sa narodí do chudoby a hanby pre svoje zlé správanie v minulom živote.
Imigrant	Niektko, kto prišiel do nejakej krajiny a usadil sa tam.
Interne presídlené osoby	(IDP_s) Ľudia, ktorí museli utiecť zo svojich domovov, ale zostali vo svojej krajine. Na rozdiel od utečencov ich nechránia medzinárodné zákony ani nie sú oprávnení, aby sa im poskytla mnohoraká pomoc.
Islam	Jedno z najväčších náboženstiev sveta. Jeho nasledovníci sa volajú moslimovia. Poslúchajú zákony Boha, ktorý sa volá Alah. Muž nazývaný Mohamed učil Alahove zákony. Tieto boli spísané v moslimskej svätej knihe – Korán. Je to svätá kniha islamu, napísal ju Mohamed a jeho učenci tak, ako ju diktoval anjel Gabriel. Ako taká je neomylná a bez chýb. Korán sa skladá zo 114 súr alebo kapitol, zoradených od najdlhších po najkratšie. Pre moslimov je Korán slovom Božím a ľudstvu ho poslalo zjavenie Mohameda, posledného a najdokonalejšieho Božieho posla.
Judaizmus	Judaizmus je monoteistické náboženstvo, ktoré verí, že svet stvorilo jediné vševediace božstvo a že všetky veci sveta boli stvorené, aby mali význam a účel ako súčasť Božieho poriadku. Podľa učenia judaizmu, Božia vôľa, ako sa majú ľudia správať, bola zjavená Mojžišovi a Izraelitom na hore Sinaj. Tóra alebo prikázania, ktoré upravujú, ako majú ľudia žiť svoje životy, je Božím darom, aby mohli žiť podľa jeho vôle. Nasledovníci judaizmu sa nazývajú židia a slúžia bohoslužby v budove nazývanej synagóga. Židovský svätý deň - sabat je od piatkového do sobotňajšieho západu slnka.
Pohan	1. Niektko, kto nenasleduje žiadne zo svetových hlavných náboženstiev, zvlášť niektko, kto nie je kresťanom, moslimom alebo židom a ktorého náboženstvo je spochybňované (niekedy myslené urážlivo). 2. Nasledovník starobylého polyteistického alebo panteistického náboženstva. 3. Niektko, kto nemá žiadne náboženstvo (odmieta ho).
Rasizmus	1. Predsudok alebo nepriateľstvo voči ľuďom, ktorí patria k inej rase. 2. Presvedčenie, že ľudia rozdielnych rás majú rozdielne kvality a schopnosti a že niektoré rasy sú vo svojej podstate nadradené alebo podradené.
Utečenec	Niektko, kto hľadá alebo prijíma útočisko, zvlášť pred vojnou alebo prenasledovaním tým, že ide do cudzej krajiny.
Xenofil	Niektko, kto má rád cudzích ľudí, ich zvyky a kultúru.
Xenofóbia	Intenzívny strach alebo odpor voči cudzím ľuďom, ich zvykom a kultúre.

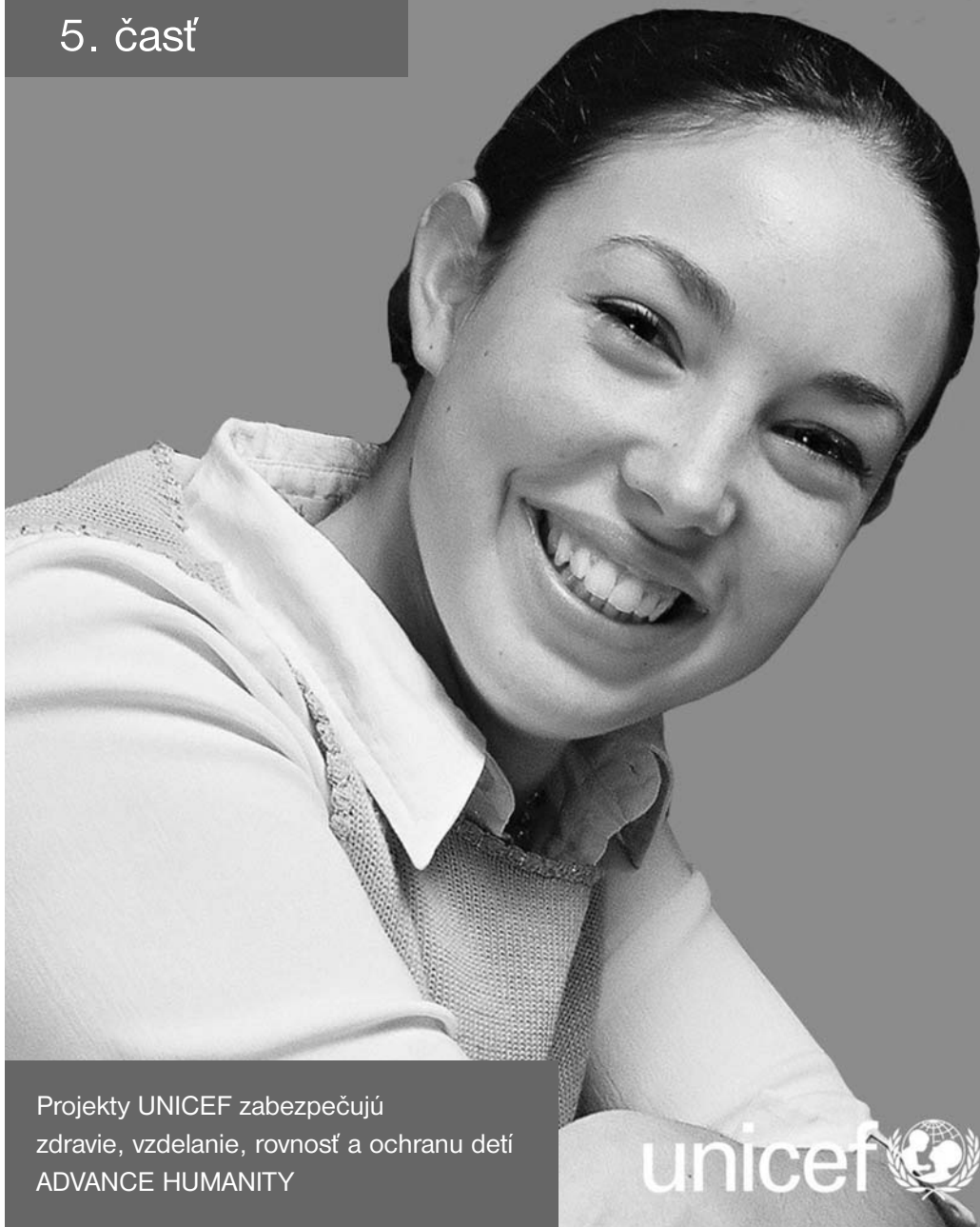
Záverečné poznámky

- ¹ Prieskum mienky Mladé hlasy 9- až 17-ročných v Európe a Strednej Ázii, UNICEF, 2001
- ² Strategická správa o deťoch a mladých ľuďoch v Nórsku, Ministerstvo záležitostí detí a rodiny, 2001
- ³ Druhá výročná správa o medzinárodnej náboženskej slobode. U.S. State Department, 2002
- ⁴ Predseda OSCE, 1997
- ⁵ Zvláštny spravodajca o náboženskej intolerancii.
- ⁶ Podľa príbehu napísaného pre Children's Express, programu učenia žurnalizmu pre 8- až 18-ročných vo Veľkej Británii.
- ⁷ Podľa príbehu od Amnesty International
- ⁸ Príbeh - Sue Maskall
- ⁹ Toto nie je fotografia Selwy
- ¹⁰ Podľa správy Jacka Changa pre Contra Costa Times, USA
- ¹¹ Podľa článku v BBC News Online
- ¹² Podľa článku od Lucie McClean, BBC News Online
- ¹³ Aktivita - Gelise McCullough a Sue Maskall
- ¹⁴ Aktivita - Sue Maskall, dizajn - Gelise McCullough
- ¹⁵ Aktivita - Gelise McCullough a Sue Maskall
- ¹⁶ Ďalšie detaily a pramene sú dostupné v Adherents.com hlavnej databáze.
- ¹⁷ Aktivita - Sue Maskall a Gelise McCullough
- ¹⁸ Aktivita - Sue Maskall
- ¹⁹ Aktivita - Gelise McCullough a Sue Maskall
- ²⁰ Encarta® World English Dictionary © 1999 Microsoft Corporation. Všetky práva vyhradené. Vyvinuté pre Microsoft by Bloomsbury Publishing Plc.
Evangelical Lutheran Synod, Evangelical Lutheran Hymnary, St. Louis, Mo: MorningStar Music Publishers 1996.
McDowell, Josh a Don Stewart, Príručka dnešných náboženstiev. Nashville: Thomas Nelson Publishers, 1983. Dvanáste vydanie, jún 1992.
Shelley, Fred M. a Audrey E. Clarke, eds. Human and Cultural Geography. Dubuque, Iowa: Wm. C. Brown Publishers, 1994.
<http://emuseum.mankato.msus.edu/cultural/religion/>

Úvodná fotografia časti: UNICEF/HQ92-0426/Niclole Toutounji

Pomocné materiály

5. časť

Projekty UNICEF zabezpečujú
zdravie, vzdelanie, rovnosť a ochranu detí
ADVANCE HUMANITY

„Som proti všetkým formám diskriminácie a nechcem ostať pasívny.“

Čo môžeme robiť?¹

Ľudia dávajú rozdiely najavo rôznymi spôsobmi. Prvým krokom je uvedomiť si, ako sa VY správate voči iným. Môžete sa poušilovať zahrnúť sem ľudí zo svojich spoločenských kruhov, športových aktivít, diskusných skupín – ľudí, ktorých ste mohli predtým odmietnuť, pretože boli „iní“ ako vy. Ak urobíte také malé gesto, pravdepodobne vyvoláte väčšiu zmenu, ako ste si vôbec vedeli predstaviť.

Ak chcete:

- zistiť viac o uvedenej problematike v tejto príručke,
- vyjadriť svoje pocity o tejto problematike,
- podnietiť iných ľudí, aby sa zamysleli nad touto problematikou,
- zistiť niečo o zaujímavých overených a otestovaných zbierkach DOBROČINNÝCH nápadov ...

... tak čítajte ďalej!

Rozhovory:

Skúste do školy alebo mládežníckej skupiny pozvať niekoho ako „živý model“ problémov, o ktorých sa píše v každej časti príručky. Napríklad:

- niekoho, kto zažil byť bezdomovcom,
- úspešnú podnikateľku,
- člena miestneho spoločenstva, ktorý je pripútaný na vozík alebo je nejako inak postihnutý,
- bývalého utečenca alebo imigranta,
- príslušníka etnickej menšiny.

Cieľom takýchto diskusií by malo byť dozvedieť sa viac od niekoho, kto to zažil, o diskriminácii a jej vplyve na človeka, o bezprostredných zážitkoch. Aktivný rozhovor môže byť viac poučný ako pasívne čítanie, hlavne vtedy, keď je možnosť pýtať sa. Zistíte si, v čom sú prednosti vašich „živých modelov“. Ten, kto prekonal predsudky v akejkoľvek podobe, často z toho čerpá alebo rozvíja svoju vnútornú silu. Pochopiteľne, každému hosťovi má byť od každého prejavená maximálna možná úcta.

Vždy sa snažte zapojiť do všetkých akcií a zbierok. Nevylučujte z aktivít študentov, ktorí sa chcú zapojiť, len preto, že si myslíte, že to nie sú tie správne osoby. Pamätajte, o čom celá táto príručka je.

Umenie:

Vyjadrite, čo si myslíte o problematike v tejto príručke:

- rôznymi umeleckými postupmi ako sochárstvo, maľovanie, fotografovanie,
- vytvorením koláže z pozitívnych a negatívnych obrázkov alebo z textov v novinách a časopisoch,
- napísaním a predvedením divadelnej hry,
- vytvorením choreografie k tanečnému divadlu,
- napísaním piesní. Nadácia Pop proti rasizmu bola založená v Holandsku ako súčasť Európskej antirasistickej kampane. Zistite niečo o podobných projektoch vo vašej krajine alebo kdekoľvek inde.

Zorganizujte výstavu všetkých umeleckých výtvorov zameraných na diskrimináciu/zaradenie do spoločnosti. Pozvite študentov, zamestnancov, rodičov a členov širokej verejnosti.

Usporiadajte večierok, kde bude prezentácia všetkých divadelných, tanečných a hudobných predstavení pre publikum.

@UNICEF/HQ02-0199/Susan Markisz

Internet:

<http://ePALs.com> je celosvetový školský dom UNICEF-u. ePALs spája viac ako 3,5 milióna študentov a učiteľov v 191 krajinách. Vzdelávací projekt umožňujúcej spoluprácu; Nie dve vločky je výmenou názorov a diskusiou medzi triedami na celom svete. Táto internetová stránka sa rozvíja v spolupráci s Kanadskou medzinárodnou agentúrou pre rozvoj (the Canadian International Development Agency).

<http://www.un.org./Pubs/CyberSchoolBus> je webstránka Spojených národov plná informácií o mimoriadnych udalostiach, materiáloch a pomôckach pre učiteľov, kvízov a hier. Je k dispozícii v šiestich jazykoch. Pozrite si na stránke galériu umenia. Pokúste sa na ňu pridať niektorý z umeleckých výtvorov. Pozornosť venujte aj súťažiam a zapojte sa.

<http://www.us.ilo.org/ilokidsnew/kids.html> nájdite si stránku Medzinárodnej organizácie práce, aby ste našli dostatok informácií o práci detí a návrhoch, čo môžete urobiť. Tiež tam nájdete Detskú poéziu a Galériu plagátov, takže môžete aj vy poslať svoje básne alebo umelecké diela.

Médiá:

Skontaktujte sa s miestnou rozhlasovou stanicou. Navrhnite im, že by ste si raz do týždňa radi vypočuli 20-minútový program, ktorý by pripravili mladí ľudia, o veciach, ktoré ich znepokojujú – a že vy ste pripravení a chcete urobiť svoje programy pre nich! Zosumarizujte svoje nápady na prvé vysielanie z podkladov tém z tejto príručky. Budte presvedčiví! Pozrite si <http://worldradioforum.org> a inšpirujte sa projektmi pre rozhlas, ktoré vytvorili mladí ľudia z iných krajín.

Skontaktujte sa s ľuďmi z detských televíznych relácií. Pošlite im ponuku na program, ktorý by zvyšoval citlivosť voči problematike diskriminácie. Mohli by ste navrhnúť diskusiu týkajúcu sa detí, ktoré samy čelia diskriminácii.

Zavolajte do miestnych aj celoštátnych rozhlasových a televíznych staníc a upozornite na problémy uvádzané v tejto príručke. Pozorne počúvajte všetky dôležité kontaktné programy, aby ste svoje názory mohli tlmočiť širokému okruhu poslucháčov.

Kontaktujte médiá, aby sa dozvedeli o vašom boji s diskrimináciou v škole a mládežníckych skupinách. Ak nebudete mať spätnú väzbu, nevzdávajte sa! Pozitívne správy alebo ľudské príbehy si médiá často vyberajú až vtedy, keď sa nič nedeje vo „veľkej politike" alebo „významné" správy chýbajú, alebo sú čiastočne bezútešné.

Získavanie fondov:

Hoci UNICEF je medzinárodná organizácia, jeho činnosť závisí od financií získaných od verejnosti. Ak by ste chceli získavať peniaze na podporu UNICEF-u, skontaktujte sa s národným výborom UNICEF-u. Tieto výbory zvyšujú povedomie, zbierajú prostriedky a ponúkajú podporu školám a mládežníckym skupinám, ktoré chcú robiť jedno alebo druhé, alebo oboje. Nadviažte kontakt s výborom vo svojej krajine, ak potrebujete poradiť, ako získavať prostriedky a či vám môže poskytnúť informácie o práci UNICEF-u vo svete. Navštívte stránku: www.unicef.sk, kde sa dozviete viac.

Získavanie fondov po celom svete:

Národné výbory UNICEF-u v rôznych krajinách prišli s niektorými zaujímavými nápadmi na získavanie prostriedkov. Tu je niekoľko príkladov, ktoré môžete vyskúšať aj vy:

Podaj pomocnú ruku (Dánsko)

V odtokoch kanalizácie v celej Kodani možno vidieť malé ruky pridržajúce sa kovových tyčí kanála. Pri každom páre rúk je pripevnená tabuľka s nápisom: „Každý deň tisíce detí z ulice skončia vo väzení. Pomôžte nám poskytnúť im alternatívu. Podporte UNICEF.“ Cieľom tejto kampane nie je iba zbierať prostriedky, je zameraná na to, aby upútala pozornosť verejnosti na aktivity UNICEF - jeho pomoc zraniteľným deťom a ochranu pred ich zneužívaním, vykorisťovaním a ubližovaním.

Použité ruky boli vyrobené z hliny, môžu však byť z papiera, plastelíny alebo z iného náhradného materiálu. Viac informácií získate od dánskeho výboru na www.unicef.dk

Projekt Pigotta

Handrovú bábiku, inými slovami pigottu, predávali v Taliansku - cieľom bolo získať prostriedky na svetovú očkovaciu kampaň organizovanú UNICEF-om. Každý, kto si bábiku pigotta kúpil aspoň za 16 amerických dolárov, prispel na náklady spojené s jedným očkovaním.

Bábika predstavovala reálne dieťa, ktorému kampaň mohla pomôcť. Každá bábika bola vyrobená ručne; mala doklad, na ktorom bol načrtnutý jej portrét, napísané jej meno, občianstvo a meno a adresa toho, kto ju vytvoril. Keď nový „rodič“ adoptoval bábiku, požiadali ho, aby napísal jej tvorcovi, aby sa dozvedel, ku komu sa dostala!

Nápad s bábikou Pigotta sa ujal vo Francúzku ako Les Frimousses, vo Fínsku ako Anna & Tivo a v Českej republike ako Panenka. Bábiku môže vyrobiť hocikto, kto vie používať ihlu a niť. Môžu to byť chlapci aj dievčatá a môžu patriť ku ktorejkoľvek etnickej skupine. Mali by súvisieť s účelom a miestom, kam sa pošlú prostriedky získané ich predajom.

Výťažok z namáhavého dňa

Tento spôsob spolupráce s UNICEF sa vo Švédsku stal národnou tradíciou. Každá škola si si sama určí jeden deň, keď sa študenti môžu zúčastniť na dobrovoľnej pracovnej aktivite namiesto vyučovania. Väčšina škôl v tento deň stíchnu... takmer každý žiak si nájde organizáciu, komunitné centrum alebo spoločnosť, kde pracuje maximálne šesť hodín. Deti môžu pracovať aj doma, umývať okná, autá, pomáhať starým rodičom a tak podobne. Každý zamestnávateľ dáva UNICEF-u dar (10 eur, vo Fínsku, kde je dar oslobodený od daní, je to viac). Dobrovoľníci získajú pracovné skúsenosti, deň voľna zo školy (!) a pomôžu dobrej veci. A spokojní sú všetci. Národný výbor posiela propagačné video a analytickú štúdiu do každej školy, aby účastníci akcie videli, akým spôsobom sa takto získané prostriedky použili. Napríklad: jeden deň práce môže pomôcť dieťaťu z Nepálu stráviť 240 dní v škole.

Známa módna zbierka z Fínska

Miestne celebrity – osobnosti z médií a športovcov, dokonca učiteľov požiadali, aby darovali jedny alebo dvojy šiat škole alebo mládežníckej skupine. Oblečenie je prerobené na niečo iné, ale stále vhodné na nosenie. Potom sa usporiada v škole alebo v mládežníckom centre módna prehliadka, kde sa predváža nové oblečenie. Na akciu sa predávajú vstupenky a modely sa vydražia.

Preteky za právo na vzdelávanie

V Holandsku národný výbor pre UNICEF predložil návrh vzdelávacieho projektu pre pracujúce deti v Bangladéši ako úlohu, na ktorú treba získať finančné prostriedky. Ako spôsob si zvolili preteky na rikšiach! Veľa mladých ľudí sa totiž v Bangladéši žije ako rikša-taxikár. Pretože v Holandsku je takýchto rikšových taxíkov málo a sú príliš ťažké, aby na nich mladí jazdili, použili namiesto nich fitness-bicykle. Účastníkov odmenili podľa počtu míľ, ktoré našliapali. Všetky deti sa pred akciou oboznámili s problematikou detskej práce.

Nápad odskúšať si, ako žijú iné deti, s možnosťou porovnávať ho so svojim vlastným životom, sa dá použiť aj pri iných činnostiach, kde je cieľom získavanie finančných prostriedkov. Napríklad, keď chcete vyzbierať peniaze na stavbu vodovodu, zorganizujte Nosenie vody. Zistíte, koľko vody a ako ďaleko musia deti denne v určitých častiach sveta prenášať. Odmerajte vzdialenosti na školskom ihrisku, postavte nádoby s vodou na jeden koniec (alebo k vodovodným uzáverom) a zberné nádrže na druhý a môžete to spustiť. Ocenený môže byť každý prenesený liter. Vyčerpaní dobrovoľníci si budú veľmi vážiť možnosť používať vodovodné kohútiky vo svojich domovoch.

Halloween pre UNICEF

Deti v Kanade zbierajú peniaze počas sviatku Halloween, keď navštevujú v maskách jednotlivé domácnosti. Národný výbor rozosiela špeciálne zbierkové pokladničky, do ktorých deti zbierajú peniaze. Stala sa z toho taká populárna tradícia, že do zbierky sa každoročne zapoja až dva milióny detí.

Chodiaci zázrak

V Južnej Kórei sa každý rok konajú dve obľúbené udalosti ako zbierky pre UNICEF. Diaľkový pochod naboso a detská umelecká súťaž majú vždy iné ústredné heslo, aby upozornili na špecifickú problematiku.

Vymeň svoje šaty a zmeň život

Vo Veľkej Británii sa UNICEF-om organizovaný Národný deň bez uniformy stal už tradíciou, na ktorú sa teší väčšina študentov. V krajine, kde sa v mnohých školách povinne nosia uniformy, je veľmi populárny! Každý rok sú študenti nadšení, keď si za poplatok môžu jeden deň obliecť do školy niečo iné ako uniformu. Táto akcia má upozorniť na špecifickú problematiku, ktorou je detská práca a právo na vzdelávanie.

Školy, v ktorých sa nepoužívajú uniformy, môžu tiež organizovať Národný deň bez uniformy tak, že dovoľia študentom a učiteľom obliecť si niečo netradičné alebo zábavné!

Ďalšie nápady na získavanie fondov

Čarovný veľtrh

- Predaj jedla (pripraveného študentmi a rodičmi) z celého sveta.
- Predaj receptárov jedál z rôznych krajín, rôznych etnických skupín, ktorý ste sami zostavili.
- Výroba predmetov z materiálov pochádzajúcich z rôznych častí sveta alebo založenie záujmového krúžku pre deti, v ktorom by vyrábali takéto predmety.
- Predaj starších kníh, hračiek a šiat, ktoré ľudia darovali na tento účel.
- Vydanie knihy básní, ktoré napísali študenti o diskriminácii a prijímaní iných ľudí, za ktorú ľudí požiadate o finančný príspevok.
- Aukcia umeleckých diel vytvorených študentmi (požiadajte miestne organizácie, aby darovali rámy na obrazy).

Čítaj, Tancuj, Kráčaj alebo Karaoke

Zbierajte od rodiny, priateľov a členov spoločenstva prísľuby za každú hodinu alebo minútu, ktorú študenti prejdú a pretancujú alebo za každú prečítanú knihu a zaspievanú pieseň.

Predstavenie talentov

Utvorte kategórie pre študentov, učiteľov, vychovávateľov, rodičov, mladších súrodencov aj starých rodičov! Pripravte reklamu pre všetky kategórie a celú udalosť v predstihu propagujte. Predajte vstupenky a vypýtajte si aj príspevok pre účinkujúcich.

Špeciálna športová udalosť

Vyberte si šport – futbal, volejbal atď. Zostavte tímy zo študentov, učiteľov, vychovávateľov, rodičov alebo personálu (upratovačky, kuchári...). Nech si každý tím vymyslí názov a zhotoví vlastný dres! Predávajúce vstupenky divákovi alebo vyberajte účastnícky poplatok.

Aukcia s prekvapením

Požiadajte učiteľov alebo vychovávateľov, starších žiakov, rodinu, priateľov, miestnych podnikateľov, aby venovali svoj čas a šikovnosť! Tá môže byť predmetom aukcie na záver nejakej slávnosti, športového podujatia alebo predstavenia talentov. Ľudia sa môžu ponúknuť, že opatria deti, odprevadia ich do kina, uvaria nejakú lahôdku pre dvoch, budú vyučovať cudzí jazyk (určí koľko lekcii), pokosia trávnik, namalujú portrét... všetko je možné. Miestna reštaurácia môže ponúknuť obеды, elektrikári, inštalatéri a opravári môžu poskytnúť bezplatne raz do roka svoje služby. Učitelia môžu natočiť na video prierez ročnej práce v triede a predávať rodičom... alebo študentom, ktorí chcú pred rodičmi niečo zatajiť! Do aukcie sa môžu zapojiť všetci. Môže to byť nesmierne zábavné a priniesť prekvapujúce množstvo peňazí.

Pamätajte, že zvýšenie povedomia je rovnako dôležité ako získavanie prostriedkov. Vždy sa usilujte vyvesiť informačnú tabuľu alebo zhotoviť letáky, aby ľudia vedeli, na aký účel sa peniaze zbierajú.

Ihrisko plné nápadov – Veľká Británia

Učiteľov na celom svete znepokojuje násilie, bitky a agresívna hra na ihriskách. Až 75 percent prípadov šikanovania v školách sa stane na ihrisku. Tieto negatívne prejavy často súvisia s nudou a nedostatkom stimulov časti šikanuiúcich osôb.

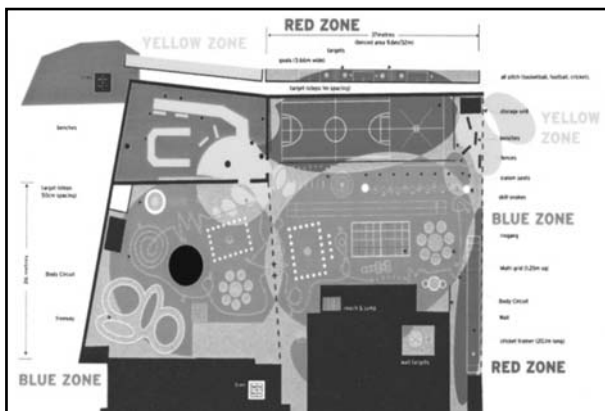
Vo Veľkej Británii sa v spolupráci vlastníkov a širokej verejnosti rozvinul projekt na vylepšenie ihrísk, zameraný na sociálne vyčleňovanie a pestovanie zručností mladých ľudí prostredníctvom tvorivej hry.

Program využíva športové prvky, podporuje spoločné športovanie spojené s pohybovými a mentálnymi aktivitami mladých ľudí počas obeda a prestávok v škole.

Ako to funguje?

Každé ihrisko je rozdelené na tri rôznofarebné zóny:

1. červená zóna: rôzne športové aktivity;
2. modrá zóna: pohybové hry na šikovnosť, vyžadujúce si koordináciu očí a rúk;
3. žltá zóna: oddychová zóna na odpočinok, štúdium a bežné hry nevyžadujúce veľa pohybu;
4. centrálna línia spája zóny navzájom.

Kupónový systém

Každý žiak si na začiatku školského roku kúpi kupón. Ten možno vymeniť za športové potreby. Kupón v deťoch podporuje zodpovednosť za náčinie (snažia sa s náčiním zaobchádzať opatrne).

Športové potreby

Ak sa mladí ľudia majú na ihrisku s čím hrať, rozvíja to ich tvorivosť v spôsobe využitia náčinia, zaručuje to, že hry nie sú pevne určené a nadiktované. Tvorivosť je rozhodujúca. Zabezpečiť na ihriskách dostatok náčinia, to je zasa možnosť pre sponzorov, aby ho zakúpili, prípadne zapožičali.

Tréningový materiál

Ponúka nepreberné množstvo aktívnych a fitnessových programov. Žiaci i dozor môžu prestávky vo vyučovaní prežiť aktívne, športom či hrou...

Podpora spoločenstva

Ľudia zo spoločenstva sú dôležitou súčasťou realizácie projektu. Ich zručnosti sú potrebné na to, aby bolo ihrisko vyhovujúce. Potrebný je školský tím, napríklad dozor vykonávajúci učitelia, vedenie školy a samotné deti (tzv. hráči – deti vybrané z hrajúcich sa detí, poučené, ako pomáhať učiteľom). „Hráči“ pomáhajú iným deťom skúšať nové hry, spájajú ľudí spolu a sú „kamarátmi“ pre každé dieťa. Rozdelenie povinností, práca a rozhovory rozvíjajú „hráčom“ komunikačné schopnosti.

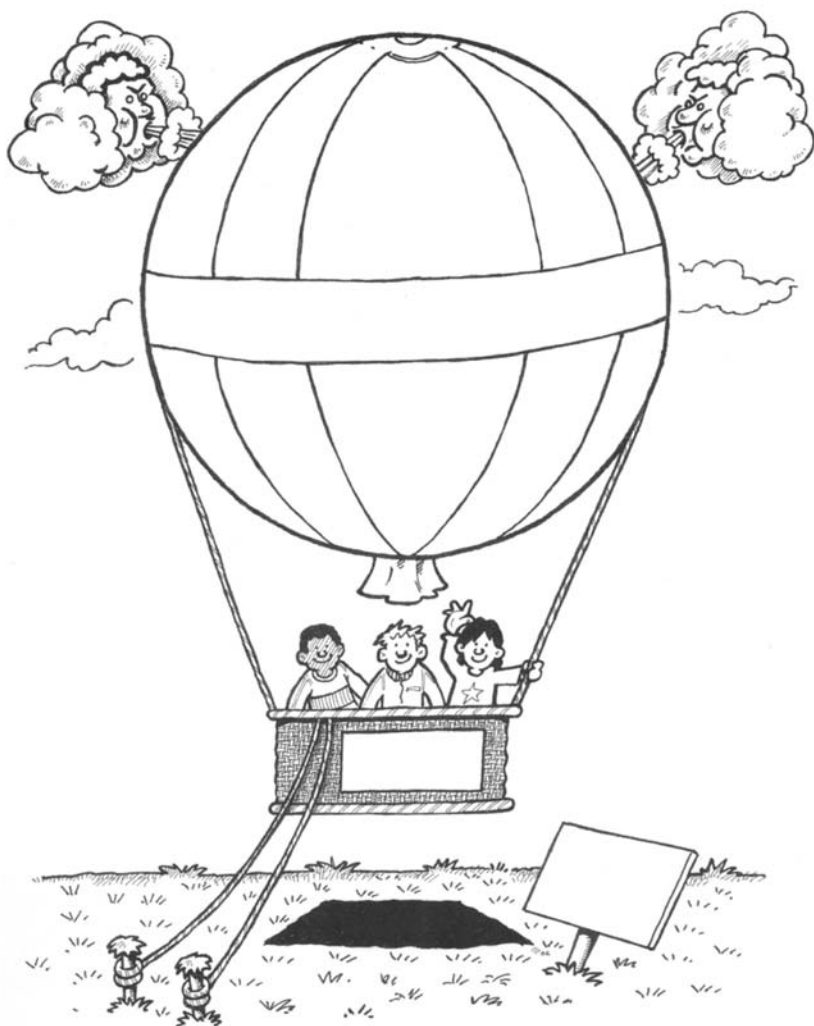
Vyskúšajme v praxi

- Nájdite si čas a vytvorte spolupracujúce spoločenstvo, pozdvihne to vaše profesionálne sebavedomie a šance na úspešnú sebarealizáciu v škole.
- Skúste rozbehnúť nejaké aktivity a na vlastnej skúsenosti sa poučte, ako rozpoznať oblasti, ktoré možno rozvíjať a ktoré by sa dali zahrnúť do rozsiahlejšieho projektu.
- O bezpečnosť sa treba postarať spoločne: teda školy by mali motivovať, či už finančne, alebo inak, napríklad žiakov, ktorí pracujú ako hráči, rodičov, ktorí vykonávajú dozor.
- Uistite sa, že na program (čiže živá štruktúra ihriska) je dosť peňazí, že je zabezpečené financovanie a že projekty sa nezastavia, aj keby jedna zo zúčastnených strán odstúpila.

Ak chcete získať podrobnejšie informácie kontaktujte národný výbor pre UNICEF alebo organizáciu na vzdelávanie a rozvoj.

Slovenský výbor pre UNICEF
Grösslingova 6, P.O. Box 52
810 00 Bratislava, Slovensko

Aký výskum je potrebný na moju kampaň?²

Predtým, ako začnete svoju kampaň, potrebujete sa uistiť, že máte znalosti o problematike, ktorou sa hodláte zapodievať. Je čas na výskum...

Chcete pripraviť kampaň za záchranu vašej školy? Chcete zastaviť rasizmus? Pre čokoľvek ste zanietený, tým, že zodpovedne pristupujete k problému, môžete sa vyhnúť prekážkam, ktorým musí čeliť každý, kto začína nejakú kampaň.

Prečo podnikáť výskum?

Je nespočetne veľa dobrých dôvodov prečo áno. Pomôže vám to:

- dokázať, že vaša kampaň je prínosom;
- prísť na to, čo musíte pre svoju kampaň vykonať a koho vaša kampaň obohatí;
- zistiť, či niekto nerobí niečo podobné.

Kde získam potrebné informácie?

Existuje viacero spôsobov, ako získať potrebné informácie. Patria k nim:

Prieskumy

Opýtajte sa priamo ľudí, čo si myslia o danom probléme. Ak napríklad robíte kampaň pre študentskú radu, opýtajte sa spolužiakov, či ju považujú za potrebnú. Ak chcete robiť prieskum verejnej mienky, dbajte na to, aby ste ľudí oslovovali v rušnom prostredí, nikdy nie sám, najlepšie v sprievode dospelšej osoby, ktorej dôverujete. Oboznámte svojich rodičov alebo zákonného zástupcu s miestom, kde sa budete nachádzať, a v nijakom prípade s nikým nikam nechodte!

Dotazníky

Navrhňte dotazník a dajte ho vyplniť čo možno najväčšiemu počtu ľudí (pozrite aktivitu 5 v sekcii 1 Vylúčenie, dotazník o šikanovaní).

Ako zostaviť dotazník?³

Nie je ľahké navrhnuť dotazník. Musí byť zrozumiteľný a čo najjednoduchší. Tu je zopár návrhov, ako to spraviť. Pamätajte si, že si musíte starostlivo premyslieť, čo sa vlastne chcete dozvedieť a koho sa na to budete pýtať.

1. Formát odpovedí

- Otázky môžu byť s otvoreným koncom, kde má respondent možnosť odpovedať, ako sám chce; z takýchto odpovedí sa dozvieme viacero informácií.
- S uzavretým koncom, kde sú všetky možné odpovede vopred stanovené, preto je možné tieto otázky ľahšie interpretovať.

2. Stavba otázky

- Otázku formulujte jasne a jednoducho.
- Vety by mali byť krátke a mali by nadväzovať na myšlienku.
- Vyhnite sa dvojzmyslom a nejasnostiam.
- Nepoužívajte tendenčné výrazy, pretože navodzujú emocionálnu odpoveď.
- Vyhnite sa navádzajúcim otázkam, pretože navádzajú respondenta na požadovanú odpoveď.
- Nekladte otázky s negatívnym obsahom, pretože vytvárajú nejasnosti.
- Vyhnite sa odhadom a generalizovaniu.
- Nepoužívajte slovné spojenia „bolo by“ a „mohlo by“, pretože nabádajú respondenta k hádaniu a špekulácii.
- Nikdy nepredpokladajte, že respondent je dobre informovaný.
- Nikdy sa nepýtajte na dve veci naraz.

3. Dôležitý je sled otázok. Úvodné otázky musia vzbudiť záujem respondenta a logicky na seba nadväzovať.

4. Dizajn dotazníka

- Použite kvalitný papier.
- Kladte krátke otázky.
- Použite medzery medzi textom na zlepšenie orientácie.
- Použite rozličné typy písma na lepšiu čitateľnosť.
- Pridajte farbu.
- Uľahčite respondentovi odpovedanie na otázky.

5. Vyskúšajte svoj dotazník

Dajte svoj dotazník učiteľom a rodičom, aby ste zistili, či je dobrý.

Kde mám robiť výskum?⁴

Miestne zastupiteľstvo

Opýtajte sa na miestnom zastupiteľstve, či majú nejaké štatistiky, ktoré by vám mohli pomôcť.

Miestna tlač

Čítajte pozorne miestne noviny a zistíte názor ľudí na problematiku, ku ktorej pripravujete kampaň.

Miestna knižnica

Zamestnanci knižnice sú schopní poradiť vám pri hľadaní informácií. Môžu vás správne nasmerovať.

Internet

Tu možno nájsť užitočné informácie o ľuďoch, ktorí sa pokúšali urobiť kampaň na rovnakú tému. Využite vyhľadávač a nájdete niečo o danej problematike.

Ako si udržiavať poriadok vo svojich veciach?

Robte si zápisky o všetkom, čo robíte - o stretnutiach, na ktorých sa zúčastňujete, listoch, ktoré posielate, uskutočnených telefónnych rozhovoroch, podujatiach, ktoré organizujete a pozornosti, ktorú vášmu projektu venuje tlač.

Dobrý spôsob, ako si udržať poriadok vo veciach, je zatriedovať informácie jedného druhu, stretnutia, listy alebo tlač do označených súborov. Uistite sa, že ste si zapísali dátum každej udalosti, každý list alebo článok do svojich poznámok.

Veďte si skupinový diár svojich cieľov. Poznačte si, keď ste nejaký splnili. Je to dobrý spôsob, ako si uspieť vo veci, ktoré ešte musíte urobiť.

S koľkými ľuďmi mám o tom hovoriť?

Konzultujte a rozvíjajte svoje nápady s čo najviac ľuďmi. Takto nielen že zistíte, čo si myslia, ale aj to, kto je ochotný pomôcť vám zasadiť sa za to, čo vy chcete.

Konzultovať problémy s mnohými ľuďmi, znamená tiež stretnutie s takými, ktorí s vami nebudú súhlasiť. Je užitočné poznať kritiku, ktorú môžu voči vám neskôr použiť.

Vaša argumentácia časom zosilnie, ak sa pozriete na problém z oboch strán. Skúste sa poradiť s priateľmi, učiteľmi, miestnymi mládežníckymi fórami alebo združeniami, aby ste zistili okruh ľudí, ktorí pripravujú rovnakú kampaň ako vy.

Ako viesť interview?⁵

Jednou z najbežnejších foriem, ako objasniť nejakú tému, je interview. V typickom interview sa vy pýtate svojho respondenta, ktorý vám odpovedá. Interview môže tvoriť podkladový materiál pre váš článok alebo môže byť jeho priamou súčasťou.

Pripravte sa na interview, zistite viac o téme a respondentovi.

K niektorým ľuďom musíte byť veľmi citlivý, k iným veľmi priamy a tvrdý, preto sa snažte zistiť čo najviac o respondentovi ešte pred tým, ako začnete interview. Pamätajte si: chcete odpovede na svoje otázky, preto budete viesť rozhovor. V tom čase musíte mať otvorené oči a uši, aby ste zachytili všetko, čo váš respondent povie a ako sa počas interview správa. Niekedy neverbálna komunikácia povie viac ako slová. Keď píšete článok, je ľahké zachytiť tieto pozorovania vo vete, napríklad: „Počas celého interview si nervózne ohryzal nechty.“

- Vypýtajte si od respondenta povolenie na citáciu!
- Bud'te vnímavý a pokojný!
- Nesnažte sa prinútiť respondenta, aby odpovedal. Ak mu vysvetlíte, čo sa vlastne chcete dozvedieť a o čom chcete napísať článok, s najväčšou pravdepodobnosťou vám bude nápomocný. V takomto prípade sa snažte previesť interview na viac otvorenú debatu a nerušivo, ale otvorene si píšete poznámky.

Bud'te priamy a asertívny!

Majte na pamäti, že počas interview musíte byť asertívny a dominantný, no zároveň musíte rešpektovať respondenta a dať mu šancu prejavíť sa. To znamená, že ešte pred prvou otázkou musíte mať jasnú predstavu, ako má interview vyzeráť, a nemôžete dať respondentovi priestor na nečakané odpovede. Ak dostanete takúto odpoveď, dôležité je pohotovo reagovať a preformulovať ju do vám prijateľnej podoby. Dávajte pozor, aby ste sa nestali respondentom vo vlastnom interview.

Bud'te flexibilný, pohotovo reagujte na vzniknutú situáciu!

Ako pýtajúci sa musíte mať základnú predstavu, ako sa bude interview vyvíjať. Položte otázku, respondent odpovie. Je to ako akcia reakcia, takže otázka a spôsob, akým bola položená, priamo ovplyvniť odpoveď.

Dvakrát skontrolujte fakty a citáty!

Predtým, než uverejníte článok, niektorí respondenti by si ho radi prečítali, aby sa predišlo nepochopeniu alebo nesprávnemu citátu, tzv. autorizácia. Prvý krok k nej musíte urobiť vy, no niekedy ste v časovej tiesni. Ak nemáte čas článok vytlačiť a respondentovi poslať, prípadne použiť e-mail a čakať na odpoveď, v takomto prípade môžete respondentovi zavolať, článok mu prečítať a prípadné nedorozumenia prediskutovať. Toto je dobrý spôsob spolupráce s respondentom, pretože mu dávate najavo vážnosť situácie a svoju ochotu skontrolovať si fakty a citáty.

Rešpektujte respondentov!

Napokon, musíte mať na zreteli, že všetci ľudia sú si rovní a nezáleží na tom, či sa rozpráva o prezidentovi krajiny, alebo o školákovi od susedov. Všetci ľudia si zaslúžia váš rešpekt a všetci si zaslúžia, aby ste s nimi zaobchádzali spravodlivo a primerane situácii.

Ako môžete nadviazať dobré kontakty?

Celý čas budú okolo vás ľudia, ktorí vám pomôžu posunúť vašu kampaň vpred a ktorí môžu ovplyvniť vec, na ktorej vám záleží. Počas kampane je vhodné nadväzovať kontakty s ľuďmi, ktorí môžu niečo zmeniť. Môže to byť niekto z miestneho zastupiteľstva alebo niektorá z miestnych komunitných organizácií, alebo firiem. Aby ste sa viac dozvedeli o ľuďoch, ktorí by vám mohli pomôcť napredovať s vašou kampaňou, zistíte, kto je kto vo vašom okolí a ako napísať list významnému človeku.

Udržujte si motiváciu!

Počas svojej kampane sa môžete dostať do situácie, keď si budete myslieť, že máte toho všetkého dosť. **VYDRŽTE!** Nemusi ísť všetko podľa plánu, ale môžete mať vplyv a môžete niečo zmeniť. Pripomnite si, prečo ste si na začiatku mysleli, že vaša kampaň bude dôležitá.

Máte vedomosti, máte motiváciu: teraz, **CHOĎTE NA TO!!!**

Sme viac ako len budúcnosť

Natasha, 11 rokov, USA

Dnes sa v mojej krajine koná verejný miting s diskusiou o tom, kto má vlastníť médiá. Povedali mi, že som príkladá, aby som na tomto fóre mohla povedať, čo si o tom myslím. V mene všetkých detí v tejto krajine by som tam rada povedala toto: Keby len pár spoločností vlastnilo miestne televízie, rozhlasové stanice a noviny, aj pre deti by sa zúžil prístup k informáciám, myšlienkam a vyjadreniam, ktoré by im mohli pomôcť vytvoriť si vlastný názor.

Zaujímavé rozhlasové a televízne programy podnecujú deti, aby premýšľali. Keď nás to, čo vidíme alebo počujeme v médiách, nezaujme, nič sa nenaučíme. Deti rady vidia iné deti v televízii, pretože tam sú dôležité a aspoň raz ich ľudia konečne počúvajú. V skutočnom živote nemáme miesto v spoločnosti a ľudia nás nechcú počúvať. Myslím si, že preto, lebo nemôžeme voliť, ale to je už iný príbeh...

Som šťastná, pretože bývam v New Yorku a tu sú ľudia z celého sveta. Pre deti z miest, kde všetci vyzerajú rovnako, je televízia jedinou možnosťou, kde môžu vidieť iných ľudí alebo počuť iný názor. Chceme vidieť viac seriálnych programov pre deti od detí. Prestanú nás zaujímať povolania spojené s médiami, keď cítime, že sa o problémy detí nezaujímajú. Prestaneme veriť správam, keď všetko, čo čítame v novinách alebo vidíme v televízii, bude znieť rovnako. A keď im nebudeme môcť veriť, začneme ich jednoducho ignorovať. Deti tvoria 26 percent populácie tejto krajiny, tak ako je možné, že len 10 percent obsahu správ sa venuje deťom, najčastejšie ako kriminálnikom alebo obetiam!

Tlač, ktorá môže ovplyvniť verejnú mienku, sa niekedy venuje deťom, napríklad malé deti, ktoré hovoria s lídrami na osobitných zasadnutiach Výboru OSN pre deti, alebo prečo sú deti proti vojne v Iraku, alebo aké je to byť mladý a mentálne postihnutý. Inokedy sa médiá o deti nezaujímajú. Keď vlády prijímajú rozhodnutia ovplyvňujúce naše životy bez toho, aby sa nás niekto opýtal, čo si o tom myslíme, znamená to pre mňa asi toľko, že vláda sa o nás jednoducho nestará. Toto všetko hovorím preto, lebo si myslím, že je ešte čas prijať správne rozhodnutia. Sme tretinou tejto krajiny a sme viac ako len budúcnosť. Sme súčasnosť.

Natasha Kirtchuková je reportérkou Children's PressLine, mládežníckeho žurnalistického programu. Jej editorka Ashley Akinsová (17 rokov) jej pomohla s prípravou tohto článku.

Čo si myslíte?

- Viete, kto vlastní televízne, rozhlasové a novinové spoločnosti vo vašej krajine? Ak neviete, zistíte to!
- Ako médiá vo vašej krajine najčastejšie zobrazujú deti a mladých ľudí?
- Myslíte si, že deťom a mladým ľuďom sa venuje vôbec nejaká pozornosť?
- Čo si myslíte, čo môžete urobiť, aby médiá brali na vedomie vaše názory?

DPD článok 12:

Máte právo prejavíť svoj názor a dospeli si ho majú vypočuť a brať ho vážne.

Citáty

„Všetci sme raz boli deťmi – teraz sme rodičmi, starými rodičmi, strýkami a tetami detí. Preto pre nás nemôže byť ťažké porozumieť detským potrebám a želaniam.“

Kofi Annan,
generálny sekretár OSN

Aké pravidlá pre médiá musím dodržiavať?

Žurnalista by sa mal pridržovať istých pravidiel zameraných najmä na ochranu ľudí, o ktorých môže poskytovať správy, ktoré sú špecifické pre každú krajinu. Press Wise Trust zozbieral etické kódexy z viac ako 60 krajín z celého sveta vrátane medzinárodných a regionálnych dohôd. Pozri www.presswise.org.uk

Ako prinášať správy o deťoch?

Deti potrebujú špeciálne bezpečnostné opatrenia a starostlivosť vrátane riadnej ochrany vyplývajúcej zo zákona, ktorá im umožňuje rásť a rozvíjať sa v atmosfére mieru, dôstojnosti, tolerance, slobody, rovnosti a solidarity. Ak teda chcete pripraviť novinovú správu alebo televízny šot o deťoch, musíte mať na pamäti ich záujmy. Škodlivá a senzáčná publicita, opisujúca deti ako obeť zneužívania, zlého zaobchádzania alebo v konflikte so zákonom je porušením ich práv. Ak ako novinár spracúvate tému detí, pokúste sa použiť iba tie informácie, ktoré sú potrebné, aby ľudia pochopili problematiku, iné detaily zachovajte utajené.⁶

Čo sú médiá?

- Noviny
- Televízia
- Časopisy
- Rozhlas
- Internet

Existujú štandardné médiá – tlač, televízia a rozhlas a takzvané nové médiá. Vo väčšine krajín sa internet nepovažuje za médium ako také, a preto nespadá medzi médiá dané zákonom. Niektoré krajiny (Kazachstan je najlepším príkladom) vztiahli na internet zákonné ustanovenia, preto nemôžete mať osobnú webovú stránku bez registrácie na príslušnom úrade.

Ako môžu médiá pomôcť vašej veci?

Môžu pomôcť rozšíriť vašu správu medzi širší okruh ľudí.

Ako to robia?

Použitím vášho materiálu v ich periodiku alebo programe.

Koho treba kontaktovať?

Prípravte zoznam rozličných novín a časopisov, ktoré vychádzajú vo vašom okolí. Pozrite sa do Zlatých stránok pod sekciu Noviny, Rozhlas a Televízia. Vaša knižnica môže mať adresár médií v osobnej sekcii.

Zavolajte do jednotlivých redakcií a zistíte, kto je zodpovedný za reklamu a vzťahy s verejnou sférou. Opýtajte sa tohto človeka, či môže zadarmo spropagovať vaše podujatie a čo k tomu od vás potrebuje. Zistíte, komu máte poslať svoje články.

Uistite sa, že máte všetky detaily svojej kampane a že dobre rozumiete zámeru, cieľom a/alebo štruktúre toho, čo chcete prezentovať.

Čo potrebujete?

Prípravte si informáciu pre médiá, stručnú stranu s holými faktami o svojom podujatí.

Titulok:	Názov projektu
Kto:	Názov skupiny
Čo:	Názov podujatia alebo projektu
Kedy:	Dátum a čas podujatia
Kde:	Miesto a adresa, kde sa bude podujatie odohrávať
Kontakt:	Kontaktná osoba, titul, telefón, fax, e-mail

Prípravte si **vydanie správ**⁷: popis podujatia, napísaný ako článok do novín. Predtým, ako začnete písať, ubezpečte sa, že máte všetky závažné fakty; nechcete, aby vás kontaktoval zodpovedný redaktor pre chýbajúce dôležité detaily. Potom si skontrolujte údaje. Musia byť absolútne správne.

Titulok:	Musi byť krátky a jasný
Predmet:	Ubezpečte sa, že to, o čo ide, je spomenuté v prvej vete.
Úvodný odsek:	Toto môže byť všetko, čo vám uverejnia, preto sumarizujte pointu celého článku v prvých riadkoch. Píšte v tretej osobe, nepoužívajte „ja“, „my“, „mňa“ alebo „nás“.
Jadro:	Podajte fakty v logickom slede. Zahrňte citát kľúčového organizátora.
Záver:	Napište meno a adresu organizácie a zdroj dodatočných informácií, štatistiky alebo súhrnné informácie.
Rozsah:	Snažte sa, aby správa nepresahovala jednu stranu.
Fotografia:	Priložte fotografiu, ktorá vystihuje vašu kampaň alebo dôležitých ľudí ako účastníkov na podujatí.
Autor a dátum:	Nezabudnite pridať meno autora a dátum.

Prošba o **mediálne partnerstvo**: napíšte list do novin, rozhlasu alebo televíznej stanice, v ktorom opíšete pripravené podujatie alebo kampaň a poprosíte o pomoc s propagáciou. Ak sa vám späť neozvú, o dva týždne to skúste telefonicky.

Zorganizujte **tlačovú besedu**: pozvite médiá, aby sa zúčastnili na krátkej prezentácii členov skupiny, kde budete môcť odpovedať na otázky týkajúce sa kampane.

©UNICEF/HQ02-0100/Susan Markisz

Tlač

Ako dostanete svoju správu do novin?

Pošlite svoju už uverejnenú prácu do novin alebo napíšte vydavateľovi list vyjadrujúci vaše myšlienky a názory na tému, ktorá bola hlavnou témou vo vašich novinách alebo časopise.

Čím sa máte riadiť, keď píšete list editorovi?

- Buďte konkrétny a neodbočujte od témy.
- Smerujte priamo k pointe a doložte svoje myšlienky čo najlepšie.
- Pamätajte si na motto „háčik-lanko-olovko“.
- „Háčik“ je pútavá veta hneď na začiatku, ktorá zaujme čitateľa, aby článok dočítal do konca.
- „Lanko“ je kľúčový bod, na ktorý sa snažíte poukázať.
- Nasleduje výber podstatnej časti z vášho listu, v ktorom sa snažíte popísať svoj pohľad na vec. Ak môžete, pridajte fakty a pokúste sa lokalizovať problém príkladmi zo svojho okolia.
- „Olovko“, označuje poslednú časť vášho listu, ktorá musí byť razantná. Tak ako olovko ponára háčik pod vodu, vaše „olovko“ má za úlohu ponoriť váš list čitateľovi hlboko do mysle.
- Nepoužívajte hanlivý jazyk alebo hrubé vyjadré.
- Píšte tak, aby ste zaujali.
- Napokon skontrolujte jednotlivé smernice pre noviny a časopisy, do ktorých chcete poslať svoj list, a to ešte predtým, než ho začnete písať. Niektoré z nich môžu akceptovať len listy s obmedzeným počtom slov. Väčšina novin vyžaduje celé meno a adresu, niekedy aj telefónne číslo, aby vedeli nadviazať kontakt a aj pre vašu identifikáciu ako autora listu.
- V liste redakcii vyjadrujete svoje osobné názory a v novinách sa objaví aj vaše meno. Myslite na to, pretože ho budú čítať tisíce ľudí, čo vás nepoznajú a možno aj stovky ľudí, čo vás poznať budú.

Ako vyberiete dobrú fotografiu?

Dobrá fotografia má jasný **predmet**. Je o niekom alebo niečom a rozpráva istý príbeh. Skôr, ako niečo odфотографujete, porozmýšľajte, čo má fotografia vyjadrovať.

Dobrá fotografia **zameriava pozornosť** na to, čo zobrazuje. Oko pozorovateľa sa okamžite zameria na daný predmet. Existujú viaceré spôsoby, ako upriamiť pozornosť na predmet:

- pozícia predmetu na obrázku;
- nasvietenie objektu tak, aby pútal pozornosť;
- rozličné nastavenia clony a času.

Dobrá fotografia uľahčuje pochopenie. Obsahuje prvky, ktoré pritiahnu pozornosť oka na predmet a naopak neobsahuje také prvky, ktoré od neho pozornosť odvádzajú.⁸

Pozrite sa na túto fotografiu, ktorá získala cenu na International Classification of Functioning, Disability and Health, fotografickej súťaži Svetovej zdravotníckej organizácie v roku 2002.

- Čo je jej predmetom?
- Ako upriamil fotograf pozornosť na predmet?
- Čo urobil fotograf na odľahčenie tohto obrázku?

Na fotografii je muž na invalidnom vozičku, ktorý sa modlí, a dieťa, ktoré sa prizera.

Fotograf zaostril objektivom na muža v popredí obrázku. Zároveň ho umiestnil do ľavej tretiny fotografie. (Pravidlo tretín fotografi a umelci často používajú. Keď rozdelíte obraz vertikálne a horizontálne na tretiny, potom hocičo umiestnené na jednej z týchto čiar, najmä na mieste, kde sa pretínajú, má špeciálny význam.)

Na priblíženie tejto fotografie použil fotograf vysokú clonu, čím bola zvýšená hĺbka ostrosti (vzdialenosť od šošovky, v ktorej je obraz ostrý). To znamená, že ľudia hore sú rozmazaní a naša pozornosť sa na nich neupriamuje.

Ako sa môžem dostať do rozhlasu?

Počúvajte miestne rozhlasové stanice a zistíte okruhy tém, ktorými sa zaoberajú. Potom vybranú stanicu kontaktujte a spýtajte sa, ako by vám boli schopní pomôcť s podujatím alebo kampaňou. Môžete napísať krátky list, fax alebo e-mail. Používajte krátke vety.

Veľa rozhlasových staníc robí nasledujúce:

- čítajú listy a e-maily naživo;
- umožňujú ľuďom hovoriť do éteru;
- povolujú návštevu štúdia, kde nahrávajú oznam, ktorý neskôr odvysielajú;
- pomáhajú mladým ľuďom vytvárať program do rádia.

Budete mať živé vystúpenie v rozhlase. Na čo nemáte zabudnúť?

© UNICEF/HQ01-0197/Giacomo Pirozzi

- Počúvajte ostatných, čo telefonovali pred vami.
- Zistíte si, aký dlhý čas dáva moderátor na "vstup" poslucháčov.
- Spište si kľúčové slová, aby vám pripomenuli pointu, o čom chcete hovoriť.
- Nacvičte si, čo povieť – je dôležité pôsobiť sebaisto.
- V rozhlase potrebujete vyznieť prirodzene.
- Opýtajte sa asistenta, ako dlho budete môcť hovoriť.
- Poznajte meno hlásateľa.
- Stíšte hlasitosť na svojom rádiu.
- Slúchadlo telefónu majte blízko pri ústach a nemeňte jeho polohu.⁹

Ako natočím video o mojom podujatí alebo kampani?

1. Dnes je malá videokamera a laptop všetko, čo potrebujete na kvalitnú videoreportáž. Veľa ocenených žurnalistov denne pracuje len s touto technológiou, ktorá sa zmestí do ruksaku.¹¹
2. **Pribeh:** Uistite sa, že to, čo ste nakrútili je o DNEŠKU, nie včerajšku alebo o tom, čo bolo pred dvoma týždňami. Musí zaujať každého, nielen vás a vašich priateľov. Najlepší príbeh je taký, ktorý kladie publiku otázky „stane sa alebo nestane sa?“, inými slovami, potrebuje opisnú štruktúru.
3. **Zábery:** Na to, aby ste urobili video, potrebujete VEĽA ZÁBEROV. Stále si to opakujte. VIDEO=VEĽA ZÁBEROV. Priemerný televízny šot trvá 1 až 5 sekúnd! Keď si uvedomíte, že vysielanie pozostáva z tisícov rôznych zlúčených záberov, ako ich získate? Na rozdiel od bežného názoru, nehýbete s kamerou.
Ak ste sa o nakrúcaní na videokameru ešte nikdy nič nenaučili, tak toto je prvé:
– Nájdite si záber, dobre ho zobrazte, nasnimajte ho aspoň na 10 sekúnd a získajte ten istý záber s inými časťami. Priblížte ho a oddiaľte z jedného miesta toľkokrát, koľko to bude možné.
4. **Zvuk:** Zvuk je veľmi dôležitou súčasťou videa a veľa začínajúcich producentov ignoruje jeho špeciálne požiadavky. Je pravidlom, že zvuk nemôžeme nahrávať vstavaným mikrofónom v kamere. Potrebujeme externý mikrofón, ktorý môžeme umiestniť ku zdroju zvuku, napríklad k nejakému človeku, ktorý rozpráva.
5. **Svetlo:** Tu je dôležité odporúčanie pre začiatočníkov. Počas nakrúcania majte vždy svetelné zdroje (slnko, okná a pouličné lampy) za sebou. Keď ste v miestnosti, kam preniká veľa svetla z okien, otočte sa chrbtom k oknám a vždy nechajte svetlo dopadať na snímajúci objekt. Nikdy nesnímajte objekt, za ktorým je okno.
6. **Postavy:** Snažte sa nasnímať ľudí, ktorí pred kamerou vedia, o čom hovoria, ľudí, ktorí vedia rozumne rozprávať o tom, čo vás zaujíma. Ľudia a tváre sú vo videu mimoriadne dôležité. Vyberajte si námety, ktoré budú pre iných zaujímavé a v niečom príťažlivé na pozeranie.

Čo sú minútové videá?

Minútky sú videá dlhé presne jednu minútu aj s titulkami. Ako umelecký odbor pochádzajú z videoklipov, internetových animácií a reklám. Testujú rýchlosť oka a myslenia. Minúta môže uplynúť za okamih, ale môže trvať aj celú večnosť. Minútky sú ideálne na experimentovanie. Dĺžka jednej minúty núti tvorcov, aby sa vyjadrovali jasne a dáva im aj optimálnu slobodu. V tomto žánri existujú nekonečné možnosti a počas zdanlivo krátkeho trvania môžu minútky vytvoriť premostenie internetu a televízie. Na páske je to výborný nástroj na verejné predstavenia a festivaly.

Prečo sú atraktívne pre mladých ľudí? Ich výroba je lacná, netrvá dlho a nevyžaduje si špeciálnu prípravu.

Nahrávka s názvom *Deti musia žiť bez vojny* vyhrala cenu za najlepšie juniorské minútové video v Amsterdame 12. novembra 2002

Gor Bagdazarian, 14-ročný chlapec z Jerevanu v Arménsku, vyhral vôbec prvú juniorskú cenu za minútové video organizovanú Sandbergovým inštitútom, Európskym kultúrnym fondom a UNICEF.

Jeho film *Deti musia žiť bez vojny* vybral Karim Traidia, tvorca filmu *Poľská nevesta*, ktorý bol nominovaný na Oscara. Bagdazarian prevzal cenu na slávnostnom ceremoniáli v Amsterdame dňa 10. novembra 2002. Podujatie sledovalo 700 ľudí v Paradiso hall v centre mesta.

„Gorov film nesie veľmi priamočiare posolstvo, skvelý strih, veľmi zaujímavý štýl filmovania,“ povedal Traidia.

UNICEF, Európska kultúrna nadácia (www.eurocult.org) a Nadácia jednej minúty Sandbergovho inštitútu (www.sandberg.nl) spojili svoje sily aby zriadili One Minutes Jr, juniorskú súťaž minútového videa tvorcov vo veku od 12 do 20 rokov.

Interaktívna webstránka je na www.theoneminutesjr.org a ponúka minútové videá vytvorené mladými z Európy v roku 2002.

Ako dostanem svoju správu na internet?

Urobíte zoznam kľúčových slov svojej kampane, pozriete si výsledky a webové stránky, ktoré súvisia s vašou kampaňou. Možno budete môcť kontaktovať niekoho z danej organizácie cez e-mail a poslať mu informácie o tom, čo robíte, a opýtať sa, či vám môže pomôcť.

Existuje veľa webových stránok, ktoré umožňujú mladým ľuďom publicitu. Prezrite si sekciu Ďalšia činnosť a nájdete webovú stránku, kde sa mladým ľuďom ponúka možnosť prejaviť sa.

Možno budete mať aj možnosť mať svoju vlastnú webovú stránku, ktorú budete môcť meniť a obnovovať. Je to veľmi jednoduché - www.yahoo.com ponúka webový priestor zadarmo, rovnako ako aj iné známe internetové služby podobné Yahoo!.

Ďalšie informácie

Kde získate viac informácií o mladých ľuďoch a médiách?

Na celom svete deti a mladí ľudia prispievajú do televíznych programov, vysielania rozhlasových staníc, novin, webových stránok a iných mediálnych projektov, vyslovením svojich nádejí a záujmov na verejnom priestore.

Webstránka MAGIC je odozvou UNICEF-u (Fondu OSN pre deti) na Výzvu z Osla z roku 1999, ktorá vyzvala profesionálov v médiách, vyučujúcich, vlády, organizácie, rodičov, deti a mladých ľudí, aby uznali, že médiá majú veľký potenciál na to, aby spravili zo sveta lepšie miesto pre deti.

Táto webová stránka najlepšie ukazuje projekty médií od detí, s deťmi a pre deti, poskytuje informácie pre tých, čo chcú pokračovať podľa Výzvy z Osla.
MAGIC-(Aktivity médií a dobré nápady) www.unicef.org/magic

Záverečné poznámky

- ¹ Účasť – Okoreň to! Dynamix, Vážna zábava. Vydal Fond na záchranu dieťaťa v roku 2002.
- ² Účasť v kampani: začíname JustDoSomething.net, časť z článku Deutsche Bank, príručky pre mladých vedúcich kampaní.
- ³ Základy marketingového výskumu, Pitman Publishing, 1997.
- ⁴
- ⁵ Príspevok Chrisa Schueppa Koordinátora Mediálnej siete pre mladých, UNICEF, Budapešť.
- ⁶ IFS smernice na riadenie o deťoch.
- ⁷ Zdroj: Jednoduchá inzercia. Made simple books Heineman, Londýn 1985.
- ⁸ New Yorkský inštitút fotografie www.nyip.com
- ⁹ Dr. Ross James: riaditeľ Health Communication Resources a Research Fellow, Curtinova univerzita.
- ¹⁰ Materiál poskytol Dale Rutstein, Communication Offices, UNICEF, Manila.
- ¹¹ Chris Schuepp e-mail cschuepp@unicef.org
URL: www.unicef.org/magic
mailing list <http://groups.yahoo.com/group/youthful-media>

Úvodná fotografia časti: Michael McCullough

Fotopríloha

Projekty UNICEF zabezpečujú
zdravie, vzdelanie, rovnosť a ochranu detí
ADVANCE HUMANITY

© UNICEF/HQ93-0407/Roger Lemoyne

© UNICEF/HQ96-10257 Shehzad Noorani

Vylúčenie

1	<p>a) Čo si myslíte, kde obrázok vznikol?</p> <p>b) Prečo urobili dieťaťu odtlačok nohy?</p> <p>c) Keď sa narodia deti vo vašej krajine, ako bývajú označené?</p> <p>d) Sú všetky narodenia registrované?</p> <p>e) Prečo sú registrované?</p> <hr/> <p>Zdravotná sestra v Číne zachytáva odtlačok nohy novorodenca na záznam hneď po narodení na pôrodnickom oddelení nemocnice Union Hospital v Pekingu, podporovanej UNICEF-om.</p> <p>Fotografie - Roger Lemoyne, UNICEF</p>
2	<p>a) Čo si myslíte, kde obrázok vznikol?</p> <p>b) Čo si myslíte, kto je žena na obrázku?</p> <p>c) Koľko rokov majú tie deti?</p> <p>d) Čo robia?</p> <p>e) Je to dôležité? Prečo?</p> <hr/> <p>Dve deti predškolského veku sa za asistencie učiteľky hrajú so stavebnicou v centre dennej starostlivosti, podporovanom UNICEF-om, v osade pre vysťahovaných v dôsledku občianskych nepokojov na ostrove Mindanao na Filipínach. Od roku 1996 vykazujú Filipíny, napriek tomu, že polovica obyvateľstva žije v chudobe, viditeľné zlepšenie v detskej zdravotnej starostlivosti a vzdelaní. Takmer všetky deti sú zaočkované a navštevujú základnú školu a viac ako tri štvrtiny populácie má prístup k zdravotníckym službám.</p> <p>Fotografia - Shehzad Noorani, UNICEF</p>

3

© UNICEF/Lesotho/Giocomo Pirozzi

4

© UNICEF/HQ99-0164/Jamemy Horner

Vylúčenie

3	<p>Trináštročný Teboho Lesaoana, ktorého poslala matka, aby sa postaral o starú mamu a jej statok. Ako pastier žije sám na horských svahoch v najvzdialenejších častiach kráľovstva Lesotho. Programy gramotnosti vznikli pre to, aby umožnili pastierom naučiť sa čítať a písať. Výučba prebieha za svetla sviečok.</p> <p>a) Napište časový rozvrh svojho normálneho školského dňa; teraz si predstavte, ako vyzerá Tebohov deň.</p> <p>b) Ak by ste boli Teboho, čo si myslíte, že by sa vám najviac páčilo a čo by sa vám zdalo najzložitejšie?</p> <p>Fotografia - Giacomo Pirozzi, UNICEF</p>
4	<p>a) Čo si myslíte, kde obrázok vznikol?</p> <p>b) Čo si myslíte, čo robia tie deti? Rozprávajú o vplyvoch násilia na ich životy –</p> <p>c) Čo si myslíte, čo sa ich pýtakú?</p> <p>Podľa tejto situácie vypracujte krátke interview v skupinách po dvoch alebo troch.</p> <hr/> <p>Chlapci v Kolumbii robia medzi sebou interview s kartónovými mikrofónmi a videokamerami s logom UNICEF-u a menom ich televíznej stanice nazvanej TV Infantil počas slávností Dňa dieťaťa v komunite Barcelona. Modely televízie sú súčasťou programu podporovaného UNICEF-om na pomoc deťom, traumatizovaným rozprávaním o svojich skúsenostiach.</p> <p>Fotografia - Jeremy Horner, UNICEF</p>

5

© UNICEF/ACO2002/Gordon Weiss

6

© UNICEF/HQ02-0128/Susan Markisz

Pohlavie

5	<p>Táto fotografia vznikla v Afganistane, kde len nedávno dovolili dievčatám chodiť znovu do školy. V krajine museli postaviť stany ako provizórne učebne. Dievča na fotografii si kráti prestávku vo vyučovaní pozeraním z okna svojej „stanovej triedy" (poskytnuté UNICEF-om v rámci kampane Naspäť do školy).</p> <ul style="list-style-type: none">a) Čo si myslíte, aké je asi vybavenie v týchto „stanových triedach"?b) Čo si myslíte, aké jednoduché je učiť a učiť sa v týchto podmienkach?c) Čo si myslíte, čo nemajú z toho, čo máte vy vo vašej škole?d) Ak by ste nechodili do školy, myslíte si, že by to zmenilo vaše budúce vyhliadky? <p>Fotografia - Susan Markisz, UNICEF</p>
6	<p>New York City, USA – 7. máj 2002. Detská novinárka fotí účastníkov podujatia. Povedz deťom áno. V čase od 5. do 7. mája 2002 sa stretlo takmer 400 detí na trojdňovom Detskom fóre v sídle OSN v New Yorku. Fórum pozostávalo z diskusií a workshopov pre deti o témach týkajúcich sa zdravia, vzdelania, špeciálnej ochrany, HIV/AIDS a vydávalo odporúčania. Na záverečnej schôdzi vybrali dvoch delegátov, aby prezentovali ich závery nazvané Svet vhodný pre nás. To bolo po prvý raz, keď sa deti obrátili na Valné zhromaždenie OSN. Fórum viedol UNICEF v spolupráci s oddeleniami OSN, mimovládnyimi organizáciami a detskými skupinami.</p> <ul style="list-style-type: none">a) Predstavte si, že ste novinárom mládežníckeho programu vo vašej krajine. O ktorých dôležitých témach by ste chceli referovať?b) Čo by ste nafilmovali na ilustráciu týchto tém?c) S kým by ste hovorili alebo robili interview? <p>Napište scenár krátkeho dokumentárneho filmu, ktorý by ste chceli natočiť. Urobte tento film, ak máte prístup ku videokamere.</p> <p>Fotografia - Susan Markisz, UNICEF</p>

©UNICEF/HQ97-0092/Roger Lemoyne

Pohlavie

7	<p>a) Čo si myslíte, kde vznikol tento obrázok?</p> <p>b) Čo sa odohráva na fotografii?</p> <p>c) Čo si myslíte, že sa stalo týmto deťom?</p> <p>d) Čo im môže priniesť budúcnosť?</p> <hr/> <p>Podvyživené dievča z Rwandy - utečenka, stojí pred provizórnym stanom v tábore na kilometri 41, kde sa usadilo okolo 80 000 – 100 000 rwandských utečencov pozdĺž cesty a železničnej trate medzi severovýchodným mestom Kisangani a južnejšie situovanom meste Ubundu.</p> <p>Fotografované - Roger Lemoyne, UNICEF</p>
8	<p>Helena (vľavo) stojí pred svojím novým domovom v Llaplaselle, Kosovo. Helenu opustili po narodení a umiestnili ju v psychiatrickej liečebni, hoci nebola postihnutá; zostala v nej zavretá 15 rokov v hrozných podmienkach. Tieto skúsenosti ju natoľko traumatizovali, že ostala nemá.</p> <p>a) Myslíte si, že by sa to mohlo stať vo vašej krajine?</p> <p>b) Kto je zodpovedný postarať sa o záujmy detí vo vašej krajine, keď o ne nie sú schopní postarať sa rodičia?</p> <p>c) Prečo si myslíš, že Helena nemohla rozprávať?</p> <p>d) Ako by ste sa cítili, keby sa niečo také stalo vám?</p> <p>Fotografia - Rod Curtis, UNICEF</p>

6

© UNICEF/HQ00-0863/ Roger Lemoyné

10

© UNICEF/HQ01-0508/ Shehzad Noorani

Postihnutie

9	<p>a) Čo si myslíte, že sa stalo na fotografii a prečo? b) Poznáte základné choroby, proti ktorým treba deti očkovať? c) Prečo si myslíte, že niektoré deti nie sú očkované?</p> <hr/> <p>Zdravotná pracovníčka v Afganistane očkuje batola, ktoré drží jeho matka v pôrodnicej a detskej klinike. Klinika dostáva vakcínu proti detskej obrne a iné vakcíny, takisto ako aj kapsle vitamínu A a ďalšie medicínske zásoby od UNICEF-u.</p> <p>Fotografia - Roger Lemoyne, UNICEF</p>
10	<p>a) Čo si myslíte, kde tento obrázok vznikol? b) Čo si myslíte, čo sa stalo tomuto chlapcovi?</p> <hr/> <p>Sediace na koberci, s barlami na dosah, 12-ročný Abdul Malik si nasadzuje protézu doma v Kábule, hlavnom meste Afganistanu. Abdul stratil pravú nohu pri explózii nášľapnej míny, keď mal sedem rokov. Jeho deväťročný starší brat Muhammad Alam Chan priniesol minú domov, lebo si myslel, že je to hračka. Mina explodovala, keď sa s ňou hrali. Muhammada zabila a Abdula zranila. Abdul, ktorý má štyroch ďalších súrodencov, nechodí do školy, si spomína na nehodu jasne: „Veľmi to bolelo. Keď povedal lekár mojim rodičom, že mi budú musieť amputovať nohu, nemohli urobiť nič, len plakať. Nikto mi nemohol pomôcť.... Šesť mesiacov po operácii mi poskytol ICRC (Medzinárodný výbor Červeného kríža) protézu. Je taká dobrá, že niekedy zabudnem, že tá noha je umelá.“</p> <p>c) Prečo si myslíte, že tak veľa detí každý rok zrania a usmrťia nášľapné míny? d) Čo by sa s tým malo robiť?</p> <p>Fotografované - Shehzad Noorani, UNICEF</p>

11

© UNICEF/HQ96-0756/Roger Lemoyne

12

© UNICEF/HQ96-0182/Jeremy Hartley

Postihnutie

11	<p>a) Čo si myslíte, kde vznikol tento obrázok?</p> <p>b) Čo si myslíte, kto sú ľudia na obrázku?</p> <p>c) Čo si myslíte, čo práve robia?</p> <p>d) Čo si myslíte, ako sa cítia?</p> <hr/> <p>ZÁPADNÝ BREH A GAZA (TERITÓRIÁ)</p> <p>Tri dievčatá a chlapec, všetci slepí, naťahujú ruky, aby zachytili dažďové kvapky. Záber bol urobený vo dvore Školy pre zrakovo postihnutých v Gaze. Škola dostáva podporu z programu Gaza komunita pre mentálne zdravie ktorý, podporuje UNICEF.</p> <p>Fotografované - Roger Lemoyne, UNICEF</p>
12	<p>a) Čo si myslíte, že sa deje na tejto fotografii?</p> <p>b) Prečo je tu táto žena? Čo si myslíte, o čom rozpráva?</p> <hr/> <p>Americká paralympijská medailistka/vozičkarka-atlétka Ann Cody (v strede) má oblečené tričko Olympijskej pomoci, pozerá sa do poznámkového zošita jedného z chlapcov zo školy podporovanej UNICEF-om, v triede v severnom meste Balkh, Afganistan.</p> <p>c) Myslíte si, že Ann Cody je dobrým vzorom? Prečo?</p> <p>d) Kto by bol dobrým vzorom pre postihnutých ľudí vo vašej krajine?</p> <p>Fotografované - Jeremy Hartley, UNICEF</p>

13

© UNICEF/HO94-1109/Betty Press

14

© UNICEF/Alpine Fund/ Garth Willis

Náboženstvo a pôvod

13	<p>a) Čo si myslíte, kde vznikol tento obrázok? b) Čo si myslíte, čo sa odohráva? c) Čo sa stalo chlapcovi?</p> <hr/> <p>Chlapec má jazvu po mačete na zadnej strane hlavy. Stalo sa mu to počas občianskeho konfliktu v Rwande. Teraz stojí s ostatnými deťmi pred svojou školou. V škole sa učia deti z obidvoch etnických skupín Hutu aj Tutsi, v oblasti, kde stovky ľudí zomierajú v etnických bojoch.</p> <p>Fotografia - Betty Press</p>
14	<p>a) Čo si myslíte, kde vznikol tento obrázok? b) Čo si myslíte, ako sa cítia títo mladí ľudia?</p> <hr/> <p>Toto je obrázok skupiny teenagerov, ktorí žijú v detskom domove v Kirgizstane v Strednej Ázii. Alpský fond je organizácia podporovaná UNICEF-om, poskytuje znevýhodneným deťom z rozličných etnických skupín príležitosť popasovať sa s horolezectvom. Toto im pomáha rozvinúť silu charakteru, ktorý potrebujú, aby zvládli neistú budúcnosť.</p> <p>c) Sú nejaké programy ako tento, ktoré pomáhajú mladým ľuďom vo vašej krajine?</p> <p>Fotografia - Garth Willis, Alpský fond</p>

© UNICEF/HQ99-0546/Jeremy Horner

© UNICEF/HQ98-1000/Giacomo Pirozzi

Náboženstvo a pôvod

15	<div data-bbox="171 304 642 384"><p>a) Čo si myslíte, kde vznikol tento obrátok?</p><p>b) Čo si myslíte, čo sa deje na tomto obrázku?</p><p>c) Čo držia deti v rukách? Prečo?</p></div> <hr/> <div data-bbox="171 451 988 608"><p>Smejúce sa kosovské utečenecké deti sedia na korbe nákladného auta, ktoré sa práva vrátilo do juhoslovanskej provincie Kosovo z Albánska. Deti držia letáky UNICEF-u o nebezpečenstve nášlapných min, ktoré práve dostali, a v rukách majú aj zástavky Kosovskej nárdnooslobodzovacej armády. V priebehu dvoch týždňov po skončení vojny po tejto ceste prešli tisíce kosovských utečencov pri návrate domov.</p></div> <div data-bbox="171 639 872 663"><p>d) Prekvapilo vás, keď ste zistili, že tieto deti boli utečencami? Prečo?</p></div> <div data-bbox="171 762 530 786"><p>Fotografia - Jeremy Horner, UNICEF</p></div>
16	<div data-bbox="171 836 997 943"><p>a) Čo si myslíte, kde vznikol tento obrázok?</p><p>b) Aké sú pocity vyjadrené na tejto fotografii?</p><p>c) Nájdite citát alebo báseň, ktorou by mohla byť táto fotografia ilustrovaná – alebo napíšte vlastnú.</p></div> <hr/> <div data-bbox="208 999 995 1075"><p>Ovdovená žena drží svoje novorodené dieťa, obidvoch ožaruje lúč slnečného svetla prúdiaci oknom ich domu vo vidieckej oblasti neďaleko mesta vo východnej Zambii.</p></div> <div data-bbox="171 1295 545 1319"><p>Fotografia - Giacomo Pirozzi, UNICEF</p></div>

Kalendár významných svetových dní

Na dlani podávajúcej
ružu vždy zostane
stopa jej vône...

Hada Beja

©UNICEF/Alpine Fun/Garth Willis

Tento kalendár uvádza medzinárodne uznané významné dni, oslavované v celosvetovom meradle. Pripomeňte si tieto významné dátumy a pripojte k nim tie, ktoré sú dôležité pre Slovensko. Zistíte si o jednotlivých dňoch čo najviac a zorganizujte vlastnú kampaň alebo ziskové podujatie, aby ste na udalosť upozornili a oslávili ju.

Január
Február
Marec
Apríl
Máj
Jún
Júl
August
September
Október
November
December

©UNICEF/HQ01- Claudio Versiani
©UNICEF/Morocco/Mouline
©UNICEF/Maldives/Muha
©UNICEF/HQ00-0168/Giacomo Pirozzi
©UNICEF/Sri Lanka/Noorani
©UNICEF/HQ99-0449/Albania/Chalasani
©UNICEF/HQ99-0211/Albania/Chalasani
©UNICEF/Burundi/Walega
©UNICEF/HQ98-0974/Giacomo Pirozzi
©UNICEF/Bosnia/Velimirovic
©UNICEF/00-0059/
©UNICEF/HQ01-0209/Giacomo Pirozzi

Ďalšie informácie v angličtine nájdete na: www.un.org/events/ref41.html, www.gmfc.org/en/calendar_html

Projekty UNICEF zabezpečujú
zdravie, vzdelanie, rovnosť a ochranu detí
ADVANCE HUMANITY

unicef

Január

„Mám jeden sen, že moje štyri malé deti budú jedného dňa žiť v národe, kde ich nebudú posudzovať podľa farby ich pokožky, ale podľa ich charakteru.“

Martin Luther King
(1929 - 1968)

	Pamätný deň a web link
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	Svetový deň gramotnosti http://www.unesco.org/education/literacy_2001/ http://www.reading.org/meetings/lid
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	Deň Martina Luthera Kinga ml. Tretí pondelok v januári
16	
17	
18	
19	
20	
21	
22	
23	
24	
25	
26	
27	
28	
29	
30	
31	

Február

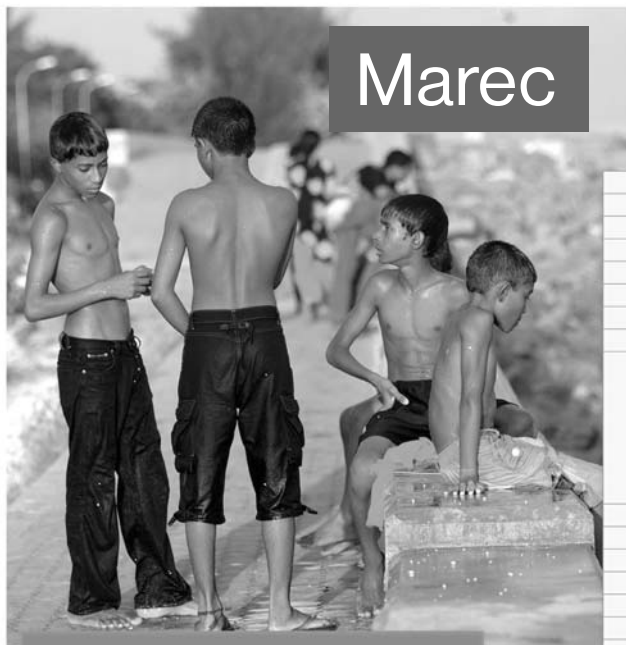

„Vzdelávanie, ktoré
nerozvíja vôľu, je
vzdelávaním, ktoré
pripravuje o rozum.“

Anatole France
(1844 - 1924)

	Pamätný deň a web link
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	
16	
17	
18	
19	
20	
21	Medzinárodný deň materinského jazyka http://www.unesco.org/education/imld_2002/
22	
23	
24	
25	
26	
27	
28	

Marec

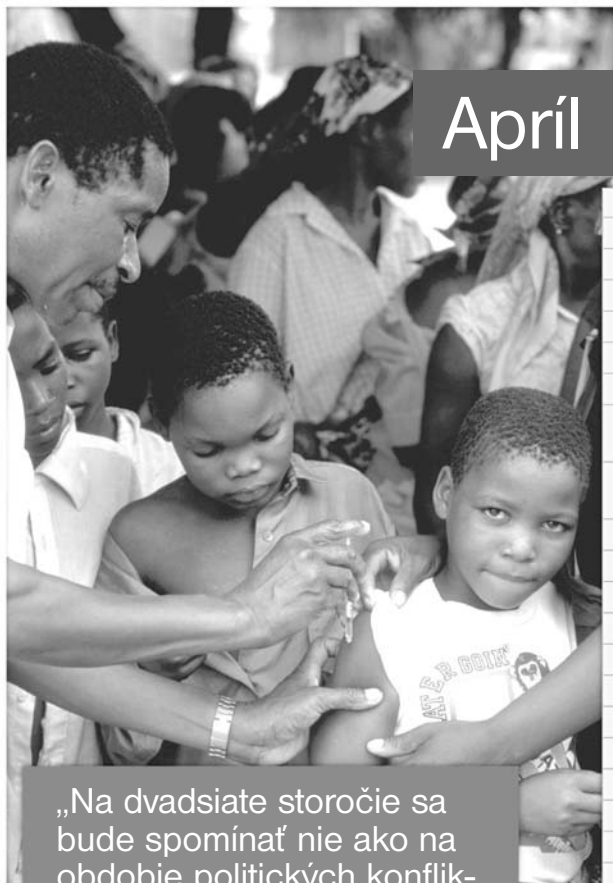

Voda, všade voda, netreba
šetriť každou kvapkou. Voda
v zemi, voda vo vzduchu.
Aj keď sa môže vypariť,
nikdy nezmizne úplne.
Sneh na vrchole hory, rieky
tečúce do zálivu. Zvieratá
potrebujú vodu, ľudia
ju potrebujú tiež. Zachovaj
ju pre mňa čistú a ja
ju zachovám čistú pre teba.

Detská ľudová pieseň

	Pamätný deň a web link
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	Medzinárodný deň žien / Deň OSN pre práva žien a svetový mier http://www.un.org/events/women/2002/ http://www.un.org/ecosocdev/geninfo/women/womday97.htm , http://www0.un.org/cyberschoolbus/days/women/index.asp
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	
16	
17	
18	
19	
20	
21	Svetový deň poézie / Medzinárodný deň pre odstránenie rasovej diskriminácie http://www.un.org/News/Press/docs/2002/sgsm8162.doc.htm , http://www.pch.gc.ca/march-21-mars/ma-in_e.shtml
22	Svetový deň vody http://www.un.org/News/Press/docs/2002/sgsm8139.doc.htm http://www.worldwaterday.org/ http://www.waterday2003.org/ http://www.unesco.org/water/water_celebrations/ http://www.water.org/howhelp/oneday/
23	
24	
25	
26	
27	
28	
29	
30	
31	

Apríl

„Na dvadsiate storočie sa bude spomínať nie ako na obdobie politických konfliktov a technických objavov, ale najmä ako na obdobie, v ktorom sa ľudská spoločnosť odvážila myslieť na zdravie celého ľudstva ako jej praktický cieľ.“

Arnold Toynbee
(1889 – 1973)
anglický historik

	Pamätný deň a web link
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	Svetový deň zdravia http://www.who.int/world-health-day/2003/en/
8	Svetový deň Rómov http://www.aimpress.org/dyn/trae/archive/data/200104/10415-002-trae-lju.htm
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	
16	
17	
18	Deň svetového dedičstva
19	
20	
21	
22	Deň Zeme http://www.earthday.net/ http://www.woodrow.org/teachers/bj/1991/earthday.html
23	Svetový deň knihy a copyrightu http://www.unesco.org/general/eng/events/book/dg.htm
24	
25	
26	
27	
28	
29	
30	

Máj

„Môžete im dať svoju lásku,
ale nie svoje názory.
Pretože oni majú svoje
vlastné názory. Môžete
poskytnúť prístrešie ich
telám, ale nie ich dušiam.
Pretože ich duše bývajú
v dome zajtrajška, ktorý
nemôžete navštíviť, dokonca
ani vo svojich snoch.“

Chálil Džibrán o deťoch
Prorok (1923)

	<i>Pamätný deň a web link</i>
1	Medzinárodný deň pracujúcich (ILO)
2	
3	Svetový deň slobody tlače http://www.ilo.org/public/english/index.htm
4	
5	
6	
7	
8	Svetový deň Červeného kríža a Červeného polmesiaca http://www.ifrc.org/news/events/8may2002/asia.asp , http://www.redcross.org/news/other/RedCrossDay/010508rcday.html
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	Medzinárodný deň rodín http://www.un.org/esa/socdev/family/IntObs/IDF/IDFFrames/IDF2002.htm
16	
17	
18	
19	
20	
21	
22	
23	
24	
25	
26	
27	
28	
29	
30	
31	Svetový deň bez tabaku http://www5.who.int/tobacco/page.cfm?pid=63

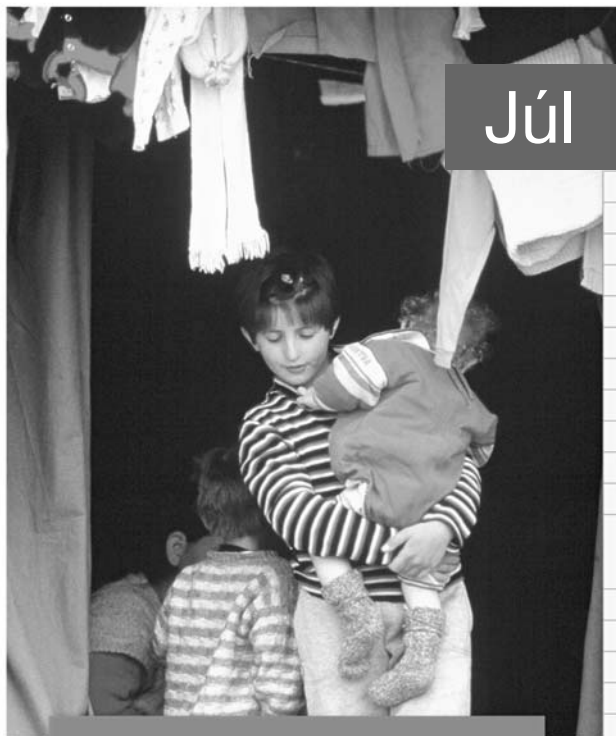
Jún

„Chlieb v časoch
mieru je lepší
ako koláč v čase
vojny.“

Slovenské príslovie

	Pamätný deň a web link
1	
2	
3	
4	Medzinárodný deň nevinných detských obetí agresie
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	
16	Medzinárodný deň afrického dieťaťa http://www.unicef.org/noteworthy/day-african-child/
17	Svetový deň boja proti rozširovaniu púšte a suchu
18	
19	
20	Svetový deň utečencov http://www.un.org/News/Press/docs/2002/sgsm8272.doc.htm , http://www.worldrefugeeday.info/
21	
22	
23	
24	
25	
26	Medzinárodný deň proti zneužívaniu a nezákonnému obchodovaniu s drogami http://www.undcp.org/adhoc/decade/
26	Medzinárodný deň OSN na podporu obetí mučenia http://www.un.org/News/Press/docs/2002/sgsm8286.doc.htm , http://www.ircct.org/26june.htm
26	
27	
28	
29	
30	

Júl

„Ak nezmeníme smer,
pravdepodobne
skončíme tam, kam
ideme.“

Čínske príslovie

	Pamätný deň a web link
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	Svetový deň populácie http://www.un.org/News/Press/docs/2002/sgsm8292.doc.htm , www.unfpa.org
12	
13	
14	
15	
16	
17	
18	
19	
20	
21	
22	
23	
24	
25	
26	
27	
28	
29	
30	
31	

August

„Ludská prirodzenosť má sklon robiť dobro práve tak, ako voda tečie dolu kopcom. Neexistuje taký človek, ktorý nepreukazuje túto tendenciu k доброте.“

Hsün Cu

3. storočie pred Kristom

Pamätný deň a web link

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	Medzinárodný deň domorodých obyvateľov http://www.un.org/News/Press/docs/2002/sqsm8332.doc.htm , http://www.un.org/depts/dhl/indigenous/
10	
11	
12	Medzinárodný deň mládeže http://www.un.org/events/youth2000/ , http://www.peacechild.org/maroc2003/
13	
14	
15	
16	
17	
18	
19	
20	
21	
22	
23	Medzinárodný pamätný deň obchodu s otrokmi a jeho zrušenia http://www.unesco.org/webworld/news/2002/020823_slaveday.shtml
24	
25	
26	
27	
28	
29	
30	
31	

September

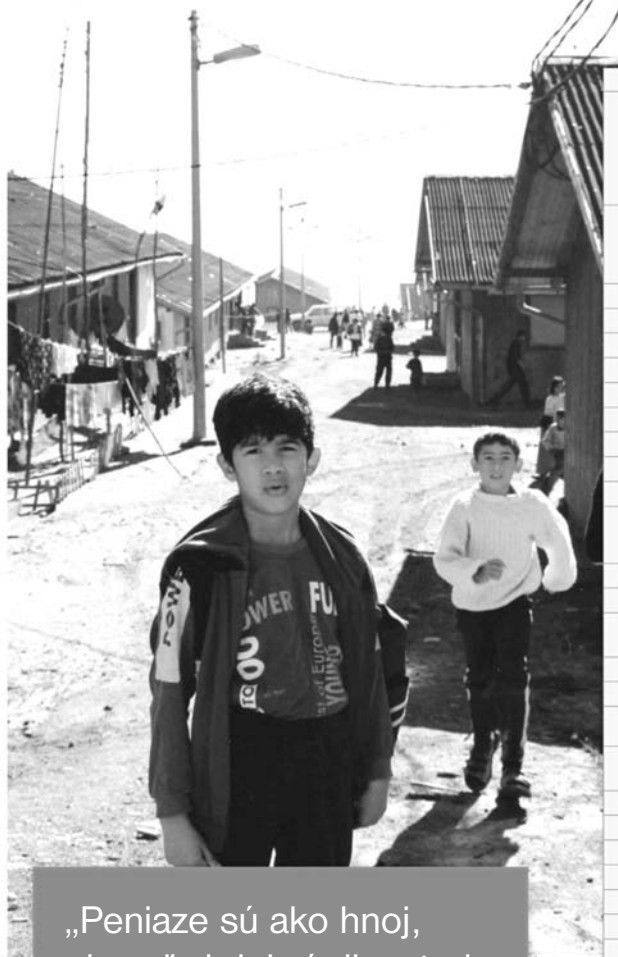
„Ved' ma zo smrti do života,
z lži k pravde.
Ved' ma od zúfalstva k nádeji,
od strachu k dôvere.
Ved' ma od nenávisťi k láske,
z vojny k mieru.
Nech pokoj naplní naše srdcia,
naš svet, náš vesmír.“

Satir Kumar

Indický spisovateľ „Modlitba za mier“

	Pamätný deň a web link
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	Medzinárodný deň gramotnosti http://portal.unesco.org/education/ev.php
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	
16	
17	
18	
19	
20	
21	Medzinárodný deň mieru http://www.un.org/events/peaceday/ , http://www.un.org/Pubs/CyberSchoolBus/peaceflag/whatis.html
22	
23	
24	
25	
26	
27	
28	
29	
30	

Október

„Peniaze sú ako hnoj,
nie veľmi dobré, iba vtedy,
ak sa rozhádzú.“

Francis Bacon
(1561 - 1626)

	<i>Pamätný deň a web link</i>
1	Svetový deň domova (Mestá bez slumov) http://www.unhabitat.org/whd/2002/sg_message.asp , http://www.un.org/Pubs/CyberSchoolBus/peaceflag/whatis.html
1	Medzinárodný deň zmiernenia prírodných katastrof http://www.un.org/News/Press/docs/2002/sgsm8414.doc.htm
1	Medzinárodný deň hudby
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	Svetový deň duševného zdravia http://www.un.org/News/Press/docs/2002/sgsm8407.doc.htm
11	
12	
13	Medzinárodný deň zmiernenia následkov prírodných katastrof
14	
15	
16	Svetový deň výživy http://www.un.org/events/ref41.htm
17	Medzinárodný deň za odstránenie chudoby
18	
19	
20	
21	
22	
23	
24	Svetový deň sprístupnenia informácií
24	Deň Spojených národov http://www.un.org/events/unday/
25	
26	
27	
28	
29	
30	
31	

November

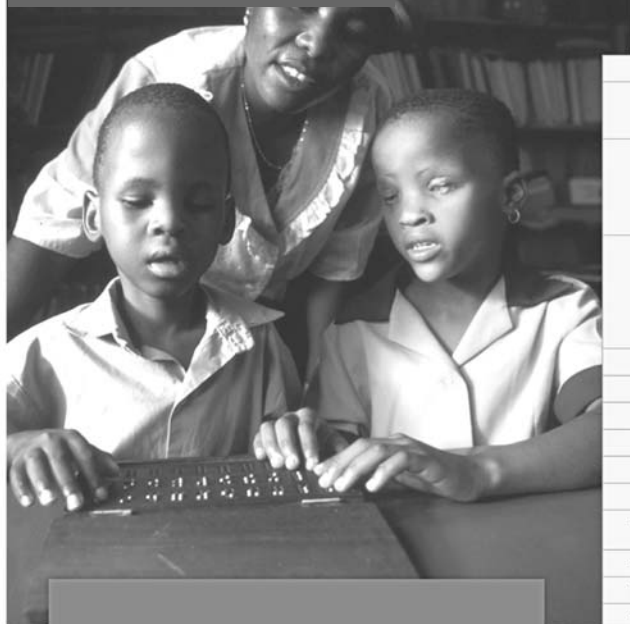
„Počúvajte deti a zabezpečte ich účasť: deti a dospelávajúci sú občania s mnohými nápadmi, schopní pomôcť pri vytváraní lepšej budúcnosti pre všetkých. Musíme rešpektovať ich právo vyjadriť sa a zúčastňovať sa na všetkých záležitostiach, ktoré sa ich týkajú, s ohľadom na ich vek a zrelosť.“

Z deklarácie Svet vhodný pre deti
2002

Pamätný deň a web link

1	
2	
3	Svetový deň mužov http://www.worldawards.com/mensworldday.asp
4	
5	
6	
7	
8	
9	
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	
16	Medzinárodný deň tolerancie http://www.unesco.org/tolerance/teneng.htm
17	
18	
19	
20	
20	Svetový deň detí http://www.unicef.org/
21	Svetový deň televízie http://www.unesco.org/webworld/news/991119_worldtv.shtml
22	
23	
24	
25	Medzinárodný deň za odstránenie násillia voči ženám http://www.un.org/depts/dhl/violence/
26	
27	
28	
29	
30	

December

„Láska je všetko,
čo máme, jediný spôsob,
ako môže každý pomôcť
inému.“

Euripides
(485 - 406 pred Kristom)

	<i>Pamätný deň a web link</i>
1	Svetový deň AIDS http://www.unaids.org/worldaidsday/2002/ , http://www.worldaidsday.org/
2	Medzinárodný deň za zrušenie otroctva http://www.un.org/Depts/dhl/slavery/ , http://www.un.org/News/Press/docs/2001/sgsm8051.doc.htm
3	Medzinárodný deň postihnutých osôb http://www.un.org/esa/socdev/enable/diswpa00.htm , http://www.un.org/esa/socdev/enable/disid2001.htm
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	Deň ľudských práv (1948) http://www.unhchr.ch/html/50th/50anniv.htm
11	
12	
13	
14	
15	
16	
17	
18	Medzinárodný deň prisťahovalcov http://www.hri.ca/fortherecord2000/documentation/genassembly/a-res-55-93.htm , http://www.ilo.org/public/english/protecti-on/migrant/dgstatement.htm
19	
20	
21	
22	
23	
24	
25	
26	
27	
28	
29	
30	
31	

Publikácia vychádza za podpory Ministerstva školstva Slovenskej republiky.

Autorské práva

©UNICEF, 2003. Všetky práva vyhradené

Príručka S každým dieťaťom sa ráta (originál: The Kids Inclusive), je chránená medzinárodným autorským právom. Vlastní ho UNICEF, prípadne tretia strana, ak boli citované pramene.

Použitie príručky a jej obsahu je bezplatné pre neziskové organizácie, študijné a vzdelávacie účely. V miestnom rozsahu môže byť publikácia alebo jej časti elektronicky uložené, tlačené a distribuované prostredníctvom lokálnej siete užívateľov, avšak s uvedením autorských práv UNICEF a značkou „©UNICEF 2003 Všetky práva vyhradené“. Obsah príručky ani jej časti nesmú byť reprodukované, vysielané, upravované ani inak použité pre iné účely bez písomného súhlasu UNICEF. Reprodukovanie a publikovanie textu či použitých grafických prvkov tejto príručky pre komerčné, alebo iné ako vzdelávacie účely je striktné zakázané.

ISBN 80-88788-03-X